

**„ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН
ОПЕРАТОР“ ЕАД**

ИНДИВИДУАЛЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

31.12.2022

**ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР
ДО ЕДНОЛИЧНИЯ СОБСТВЕНИК НА
ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД**

Доклад относно одита на финансовия отчет

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД („Дружеството“), съдържащ отчета за финансовото състояние към 31 декември 2022 г. и отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, отчета за промените в собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, съдържащи оповестяване на съществените счетоводни политики и друга пояснителна информация.

По наше мнение, приложеният финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Дружеството към 31 декември 2022 г. и неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Дружеството в съответствие с Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително Международни стандарти за независимост) на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на финансовия отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Ключови одиторски въпроси

Ключови одиторски въпроси са тези въпроси, които съгласно нашата професионална преценка са били с най-голяма значимост при одита на финансовия отчет за текущия период. Тези въпроси са разгледани като част от нашия одит на финансовия отчет като цяло и формирането на нашето мнение относно него, като ние не предоставяме отделно мнение относно тези въпроси.

Преоценка на имотите, машините и съоръженията и специализирани транспортни средства. Тестване за обезценка на имоти, машини, съоръжения съгласно изискванията на МСС 36 Обезценка на активи.

Бележки 40 Значими счетоводни политики, (ж) Имоти, машини, съоръжения и оборудване

Бележка 15 Имоти, машини, съоръжения и оборудване

Ключов одиторски въпрос	Как този ключов одиторски въпрос беше адресиран при проведения от нас одит
<p>Дружеството е възприело модела на преоценената стойност за последваща оценка на активите от клас Имоти, машини и съоръжения и специализирани транспортни средства. Преоценената стойност представлява справедлива стойност на актива към датата на преоценка, намалена с последваща амортизация и натрупани загуби от обезценка. Справедливата стойност на имоти, машини, съоръжения се определя от независим лицензиран оценител. Преоценката на имоти, машини и съоръжения се извършва на всеки 3 години. Последната преоценка е извършена към 31.12.2021 г.</p> <p>Към датата на финансовия отчет справедливата стойност на имоти, машини, съоръжения е в размер на 2,872,458 хил. лв., което представлява 80,27% от стойността на активите на Дружеството. Преоценъчният резерв към 31 декември 2022 г. е на стойност 1,855,043 хил. лв. нетно от данъци.</p> <p>Преоценката на имоти, машини и съоръжения по справедлива стойност е свързана с изчисляване на приблизителни оценки, използване на множество допускания и прилагане на специфични методи и модели.</p> <p><i>Тестване за обезценка на имоти, машини и съоръжения съгласно изискванията на МСС 36 Обезценка на активи.</i></p> <p>За тестването на обезценка Дружество използва независим лицензиран оценител. Поради това на тези оценки е присъща известна несигурност, свързана с използването на различни прогнози и предположения с определена степен на субективност. Поради спецификата на процеса на оценяване, на вида на активите, които са специфични и специализирани,</p>	<p>В тази област нашите одиторски процедури включиха, без да са ограничавани до:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Преглед на възприетата счетоводна политика на Дружеството по отношение на последващото отчитане на тази група активи в съответствие с приложимите стандарти; • Преглед на определения полезен живот на тази група активи; • Преглед на политиката за обезценка на тази група активи в съответствие с приложимите стандарти; • Анализ на независимостта, обективността, компетентността и квалификацията на независимия оценител, извършил последната оценка и теста за обезценка към 31 декември 2022 г.; • Оценка и анализ на използваните методи от независимия оценител; • Сравнение на резултатите от оценителския доклад със счетоводните регистри на Групата. • Преглед за пълнота и адекватност на оповестяванията във финансовия отчет на Групата, относно Имоти, машини и съоръжения.

строго свързани с дейността и алтернативна употреба на по-голяма част от тях е невъзможна или трудна, както и съществеността на справедливите стойности на тази група активи, ние определихме този въпрос като ключов одиторски въпрос.	
---	--

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, нефинансова декларация, декларация за корпоративно управление, изготвени от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване. В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, по отношение на доклада за дейността, нефинансовата декларация, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискваните по МОС, съгласно „Указания относно нови и разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора“ на професионалната организация на регистрираните одитори в България, Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС)“. Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството и в Закона за публичното предлагане на ценни книжа, приложими в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- a) Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, съответства на финансовия отчет.

- б) Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството и на чл. 100(н), ал. 7, т. 2 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа.
- в) Нефинансовата декларация за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, е предоставена и изготвена в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството.
- г) Декларацията за корпоративно управление за финансовата година, за която е изготвен финансовият отчет, е представена в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството и чл. 61, ал. 3, т. 5 от Правилника за прилагане на Закона за публичните предприятия и съгласно чл. 100н, ал. 7, т. 1 от ЗППЦК.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 3 от Закона за енергетиката

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

а) Дружеството е организирано счетоводната си дейност така, че да получава информация за всяка лицензионна дейност и друг вид дейност в т.ч. дейности при регулирани и свободно договорени цени. Дружеството поддържа аналитична отчетност за осъществяваните дейности по управление на електроенергийната система на България, администриране на пазара на електрическа енергия и координатор на специална балансираща група, пренос на електрическа енергия по електропреносната мрежа и нерегулирана дейност.

б) Дружеството е организирано счетоводната си дейност така, че да получава информация за всяко регионално звено, което е част от организационната структура на Дружеството.

в) Счетоводната отчетност на Дружеството е организирана и се поддържа по начин, който да осигури необходимата информация за целите на регулаторното счетоводно отчитане, а именно:

- ✓ Аналитична отчетност по класове активи и дейности;
- ✓ Аналитична отчетност на задълженията към доставчици;
- ✓ Аналитична отчетност на приходи, разходи и финансов резултат по дейности;

Отговорности на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за финансовия отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с МСФО, приети от ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Дружеството или да преустанови дейността му, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление, носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Дружеството.

Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Дружеството.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Дружеството да преустанови функционирането си като действащо предприятие.

- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо, и предприетите действия за елиминиране на заплахите или приложените предпазни мерки.

Сред въпросите, комуникирани с лицата, натоварени с общо управление, ние определяме тези въпроси, които са били с най-голяма значимост при одита на финансовия отчет за текущия период и които следователно са ключови одиторски въпроси. Ние описваме тези въпроси в нашия одиторски доклад, освен в случаите, в които закон или нормативна уредба възпрепятства публичното оповестяване на информация за този въпрос или когато, в изключително редки случаи, ние решим, че даден въпрос не следва да бъде комуникиран в нашия доклад, тъй като би могло разумно да се очаква, че неблагоприятните последици от това действие биха надвишили ползите от гледна точка на обществения интерес от тази комуникация.

Доклад във връзка с други законови и регулаторни изисквания

Докладване съгласно чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014 във връзка с изискванията на чл. 59 от Закона за независимия финансов одит

Съгласно изискванията на Закона за независимия финансов одит във връзка с чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014, ние докладваме допълнително и изложената по-долу информация.

- ЕЙЧ ЕП БИ БЪЛГАРИЯ ООД е назначено за задължителен одитор на финансовия отчет за годината, завършваща на 31 декември 2022 г. на ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД („Дружеството“) с Протокол 49/09.08.2022 г. на Управителен съвет и 48/10.08.2022 г. на Надзорния съвет на Дружеството, както и с протокол 60 -2022/17.08.2022 г на СД на едноличния собственик за период от една година.
- Одитът на финансовия отчет за годината, завършваща на 31 декември 2022 г. на Дружеството представлява втори пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит на това предприятие, извършен от нас.
- Потвърждаваме, че изразеното от нас одиторско мнение е в съответствие с допълнителния доклад, представен на одитния комитет на Дружеството, съгласно изискванията на чл. 60 от Закона за независимия финансов одит.
- Потвърждаваме, че не сме предоставяли посочените в чл. 64 от Закона за независимия финансов одит забранени услуги извън одита.

- Потвърждаваме, че при извършването на одита сме запазили своята независимост спрямо Дружеството.
- За периода, за който се отнася извършеният от нас задължителен одит, освен одита, ние сме предоставили услуги на Дружеството, които не са посочени в доклада за дейността или финансовия отчет на Дружеството, свързани с разработването на независим доклад за фактически констатации за разходи, декларирани по Споразумение за безвъзмездна помощ за дейност „Изграждане на нов междусистемен електропровод 400 kV между Марица изток и Неа Санта, Гърция, относно споразумение за безвъзмездно финансова помощ, финансирана по „Механизма за свързване на Европа“.

Одиторско дружество

„ЕЙЧ ЕЛ БИ БЪЛГАРИЯ” ООД

Наталия Владимирова,

Прокурист

Вероника Ревалска,

Регистриран одитор, отговорен за одита

29 март 2023 г.

Електроенергиен Системен Оператор ЕАД

Индивидуален финансов отчет

за годината, приключваща на 31 декември 2022 г.

Индивидуален отчет за дейността за 2022 г.

Нефинансова декларация по чл.48 от ЗС и чл. 61, ал. 3, т. 4 от

Правилника за прилагане на ЗПП за годината, приключваща на 31 декември 2022 г.

Декларация за корпоративно управление по чл. 100п, ал. 7, т. 1 от ЗППЦК

Приложение № 2 към чл. 10, т. 1, чл. 11, т. 1, чл. 21, т. 1, буква „а“ и т. 2, буква „а“ от Наредба 2 за първоначално и последващо разкриване на информация при публично предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар

Съдържание

Индивидуален отчет за финансовото състояние	2
Индивидуален отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.....	4
Индивидуален отчет за промените в собствения капитал	6
Индивидуален отчет за промените в собствения капитал	7
Индивидуален отчет за паричните потоци	8
Бележки към индивидуалния финансов отчет	10

Индивидуален отчет за финансовото състояние за годината, приключваща на 31 декември

<i>В хиляди лева</i>	Бележка	31 декември 2022	31 декември 2021
Нетекущи активи			
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	15	2,872,458	2,794,403
Нематериални активи	16	9,288	11,713
Инвестиции в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия, други инвестиции	17	2,889	1,970
Обща сума на нетекущите активи		2,884,635	2,808,086
Текущи активи			
Материални запаси	19	34,783	30,415
Търговски вземания и други вземания	20	222,095	153,943
Предплащания за текущи активи	22	6	480
Вземания от свързани предприятия	35	30,655	99,446
Данъци за възстановяване	22	-	3,948
Парични средства и парични еквиваленти	23	406,135	85,349
Обща сума на текущи активи		693,674	373,581
Общо активи		3,578,309	3,181,667

Бележките на страници 10 до 72 са неразделна част от този финансов отчет.

Индивидуален отчет за финансовото състояние за годината, приключваща на 31 декември (продължение)

<i>В хиляди лева</i>	Бележка	31 декември 2022	31 декември 2021
Капитал и резерви			
Акционерен капитал	24	336,574	299,176
Резерви	24	6,255	(1,076)
Преоценъчен резерв	24	1,855,043	1,855,634
Допълнителни резерви ф. „Специален“	24	19,106	19,106
Неразпределена печалба/(загуба)	24	591	2,399
Финансов резултат от текущ период	24	91,086	79,460
Обща сума на капитал и резерви		2,308,655	2,254,699
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Пасиви по отсрочени данъци	18	142,977	145,355
Задължения по засми банки, лизинг и др.	33	-	215
Отсрочени приходи	26	477,465	248,419
Отсрочено финансиране	27	265,451	231,211
Задължения за обезщетения при пенсиониране	25	19,987	21,724
Дългосрочни задължения свързани лица		-	28,000
Обща сума на нетекущи пасиви		905,880	674,924
Текущи пасиви			
Задължения към свързани предприятия	35	119,305	89,052
Търговски задължения	28	135,182	76,048
Други краткосрочни задължения	29	63,888	39,356
Задължения за данъци	31	8,285	5,804
Задължения за обезщетения при пенсиониране	25	3,946	2,642
Отсрочено финансиране	27	10,695	9,231
Отсрочени приходи	26	8,028	6,222
Задължения по засми банки, лизинг и др.	33	209	225
Провизии	30	14,236	23,464
Обща сума на текущи пасиви		363,774	252,044
Общо пасиви		1,269,654	926,968
Общо капитал и пасиви		3,578,309	3,181,667

Бележките на страници 10 до 72 са неразделна част от този финансов отчет. Финансовият отчет е одобрен за издаване от Управителен съвет на 27.03.2023 г. и от Надзорен съвет на ЕСО ЕАД на 29.03.2023 г.

Ангелин Цачев
Изпълнителен Директор

Жулиета Печеникова
Главен Счетоводител

Одиторско дружество
„ЕЙЧ ЕЛ БИ БЪЛГАРИЯ“ ООД
Наталия Владимирова,
Прокурист

Вероника Ревалска
Регистриран одитор, отговорен за одита

Дата на издаване на одиторския доклад: 29.03.2023 г.

Индивидуален отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за годината, приключваща на 31 декември

<i>В хиляди лева</i>	Бележка	2022	2021
Приходи от продажби	7	1,538,225	796,003
Други приходи от дейността	8	265,804	150,272
Други приходи от реинтеграция МСФО 9	8	974	540
Всичко приходи		1,805,003	946,815
Коректив за разходи за придобиване на машини, имоти съоръжения и оборудване		42,097	40,961
Разходи за електрическа енергия на балансиращ пазар		(714,711)	(222,618)
Технологични разходи по преноса		(454,732)	(217,791)
Материали	9	(33,038)	(35,109)
Външни услуги	10	(86,301)	(62,863)
Разходи за закупена разполагаемост		(140,187)	(72,969)
Амортизации	15,16	(102,023)	(87,497)
Разходи за възнаграждения на наети лица	11	(107,638)	(106,600)
Разходи за социално осигуряване и надбавки	12	(66,915)	(64,636)
Разходи за фонд СЕС	13	(31,807)	(24,131)
Други разходи за дейността	13	(7,027)	(5,253)
Промени в салдата на незавършено производство		447	772
Провизии	13	(1,812)	(825)
Приход/разход от оценка ИМС		-	109
Себестойност на продадените текущи активи		(37)	-
Резултат от оперативна дейност		101,319	88,365
Печалба от продажба на нетекущи активи		57	-
Финансови приходи	14	91	25
Финансови разходи	14	(187)	(226)
Нетни финансови разходи		(96)	(201)
Печалба преди данъци		101,280	88,164
Приходи/(разходи) за данъци	18	(10,194)	(8,704)
Нетна печалба за периода		91,086	79,460

Бележките на страници 10 до 72 са неразделна част от този финансов отчет.

Индивидуален отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за годината, приключваща на 31 декември (продължение)

<i>В хиляди лева</i>	<i>Бележка</i>	2022	2021
Печалба/загуба			
Друг всеобхватен доход		91,086	79,460
<i>Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата:</i>			
Преценка на нефинансови активи		-	77,080
Преценки на задължение по план с дефинирани доходи	18, 25	(684)	(800)
Данъчни ефекти, свързани с тези компоненти	18	69	17,628
Друг всеобхватен доход за периода, нетно от данъци		(615)	68,652
Общо всеобхватен доход за периода		90.471	148.112

Бележките на страници 10 до 72 са неразделна част от този финансов отчет.

Ангелин Цачев
Изпълнителен Директор

Жулиета Печеникова
Главен Счетоводител

Одиторско дружество
„ЕЙЧ ЕЛ БИ БЪЛГАРИЯ“ ООД

Наталия Владимирова,
Прокурист

Вероника Ревалска,
Регистриран одитор, отговорен за одита

Дата на издаване на одиторския доклад: 29.03.2023 г.

Индивидуален отчет за промените в собствения капитал За годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в хил. лв.

	Акционерен капитал	Преоценъчни резерви
Салдо към 31 декември 2021 г.	299,176	1,855,634
Разпределени дивиденди	-	-
Увеличение на акционерен капитал	37,398	-
Сделки със собствениците	37,398	-
Печалба за годината		
Друг всеобхватен доход:		
Преоценки на нетния пасив по план с дефинирани доходи	-	-
Данък върху дохода, отнасящ се до компонентите на другия всеобхватен доход	-	-
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-	-
Общо всеобхватен доход за годината	-	-
Прехвърляне на преоценъчен резерв на нефинансови активи в неразмпределена печалба	-	(591)
Увеличение / Намаление чрез прехвърляне на законови резерви	-	-
Салдо към 31 декември 2022 г.	336,574	1,855,043

*Индивидуален финансов отчет
за годината, приключваща на 31 декември 2022*

Законови резерви	Допълнителни резерви ф."Специален"	Резерв от преоценки по план. с дефинирани доходи	Неразпределена печалба/ (Непокрита загуба)	Общо собствен капитал
13,158	19,106	(14,234)	81,859	2,254,699
-	-	-	(71,515)	(71,515)
-	-	-	(2,398)	35,000
-	-	-	(73,913)	(36,515)
			91,086	91,086
-	-	(684)	-	(684)
-	-	69	-	69
-	-	(615)	-	(615)
-	-	(615)	91,086	90,471
-	-	-	591	-
7,946	-	-	(7,946)	-
21,104	19,106	(14,849)	91,677	2,308,655

**Индивидуален отчет за промените в собствения капитал
за годината, приключваща на 31 декември (продължение)**

Всички суми са представени в хил. лв.

	Акционерен капитал	Преоценъчни резерви	Законови резерви	Допълнителни резерви ф."Специален"	Резерв от преценки по план с дефинирани доходи	Други резерви	Неразпределена печалба/ (Непокрита загуба)	Общо собствен капитал
Салдо към 31.12.2020 г.	131,577	1,790,002	13,158	19,106	(13,514)	169,336	57,289	2,166,954
Разпределени дивиденди	-	-	-	-	-	(35,000)	(25,367)	(60,367)
Увеличение на акционерен капитал	167,599	-	-	-	-	(134,336)	(33,263)	-
Сделки със собствениците	167,599	-	-	-	-	(169,336)	(58,630)	(60,367)
Печалба за годината							79,460	79,460
Друг всеобхватен доход:								
Преценки на имоти, машини и	-	77,080	-	-	-	-	-	77,080
Преценки на нетния пасив по план с дефинирани доходи	-	-	-	-	(800)	-	-	(800)
Данък върху дохода, отнасящ се до компонентите на другия всеобхватен	-	(7,708)	-	-	80	-	-	(7,628)
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-	69,372	-	-	(720)	-	-	68,652
Общо всеобхватен доход за годината	-	69,372	-	-	(720)	-	79,460	148,112
Прехвърляне на преоценъчен резерв на нефинансови активи в неразпределена печалба	-	(3,740)	-	-	-	-	3,740	-
Салдо към 31 декември 2021 г.	299,176	1,855,634	13,158	19,106	(14,234)	-	81,859	2,254,699

Бележките на страници 10 до 72 са неразделна част от този финансов отчет.

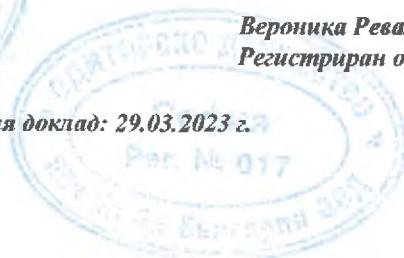
Ангелин Цачев
Изпълнителен Директор
„ЕИЧ ЕЛ БИ БЪЛГАРИЯ“ ООД

Жулиета Печеникова
Главен Счетоводител

Наталия Владимирова,
Прокурор

Вероника Ревалска,
Регистриран одитор, специален за одита

Дата на издаване на одиторския доклад: 29.03.2023 г.

Индивидуален отчет за паричните потоци, за годината, приключваща на 31 декември

<i>В хиляди лева</i>	Бележка	2022	2021
Парични потоци от оперативна дейност			
Парични постъпления от клиенти, в т.ч.:		2,272,779	903,793
парични постъпления свързани лица – група БЕХ ББЕХБЕХ		128,831	68,382
парични постъпления свързани лица – извън БЕХ		260,026	25,668
парични постъпления дъщерно дружество ЕСО Инженеринг ЕООД		454	275
парични постъпления дъщерно дружество ЕСО Проект ЕООД		9	-
Парични плащания на доставчици, в т.ч.:		(1,533,656)	(550,801)
парични плащания към свързани лица – група БЕХ		(909,128)	(213,109)
парични плащания към свързани лица – извън БЕХ		(307,662)	(179,966)
парични плащания дъщерно дружество ЕСО Инженеринг ЕООД		(9,696)	(4,252)
парични плащания дъщерно дружество ЕСО Проект ЕООД		(1,010)	-
Парични плащания на персонал и осиг. институции		(176,997)	(166,491)
Плащания за корпоративен данък		(12,557)	(3,956)
Плащания за други данъци и такси		(44,775)	(53,927)
ПП от финансираня по международни проекти		35,521	58,819
Други парични потоци от основна дейност (нето)		(8,739)	(727)
Курсови разлики		(1)	(30)
Други финансови		(26)	(49)
Нетен паричен поток от оперативна дейност		531,549	186,631
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Закупуване на имоти, машини, съоръжения и оборудване		(138,697)	(227,615)
Инвестиции в дъщерно дружество		(250)	(500)
Получени лихви		89	23
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност		(138,858)	(228,092)
Парични потоци от финансова дейност			
Изплатени дивиденди		(71,515)	(25,367)
Изплащане на задължения по заеми и лизинг		(212)	(242)
Нетен паричен поток от финансова дейност		(71,727)	(25,609)
Нетна промяна в пари и парични еквиваленти		320,964	(67,070)
Парични средства и еквиваленти в началото на годината		85,711	152,781
Ефект от очаквани кредитни загуби		(540)	(362)
Парични средства и еквиваленти в края на годината	23	406,135	85,349

Бележките на страници 10 до 72 са неразделна част от този финансов отчет.

Ангелин Цачев
Изпълнителен Директор

Жулиета Печеникова
Главен Счетоводител

Одиторско дружество
„ЕЙЧ ЕЛ БИ БЪЛГАРИЯ“ ООД

Наталия Владимировна,
Прокуррист

Вероника Ревидска,
Регистриран одитор, отговорен за одита

Дата на издаване на одиторския доклад: 29.03.2023 г.

Бележки към индивидуалния финансов отчет

1. Статут и предмет на дейност	10
2. Собственост и управление, предмет	11
3. База за изготвяне	16
4. Значителни промени в счетоводната политика	17
5. Функционална валута и валута на представяне	17
6. Използване на приблизителни оценки и преценки	17
7. Приходи.....	18
8. Други приходи от дейността	20
9. Разходи за материали.....	21
10. Разходи за външни услуги	21
11. Разходи за възнаграждения на наети лица	21
12. Разходи за социално осигуряване и надбавки	22
13. Други разходи	22
14. Финансови приходи и разходи	22
15. Имоти, машини, съоръжения и оборудване	23
16. Нематериални активи	26
17. Инвестиции в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия, други иввестиции	26
18. Данъци.....	28
19. Материални запаси	31
20. Търговски вземания	31
21. Дългосрочни вземания.....	32
22. Други вземания	32
23. Пари и парични еквиваленти.....	32
24. Капитал и резерви	33
25. Доходи на наети лица	35
26. Приходи за бъдещи периоди	37
27. Приходи от отсрочено финансиране	38
28. Търговски и други задължения	39
29. Други задължения.....	39
30. Провизии	39
31. Задължения за данъци.....	39
32. Финансови инструменти.....	40
33. Лизинг	46
34. Условни задължения.....	47
35. Свързани лица.....	48
36. Събития след датата на отчетния период.....	57
37. База за измерване	57
38. Възнаграждение за одит	57
39. Промени в счетоводните политики	57
40. Значими счетоводни политики	61
41. Финансов обзор от ръководството	71

Бележки към финансовия отчет

1. Статут и предмет на дейност

Основните приоритети в дейността на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) и през 2022 г. бяха насочени към изпълнение на лицензионните си задължения, за осигуряване на оперативната надеждност на електроенергийната система по отношение на баланса на мощности и на адекватността на мрежата. С оглед изпълнение на тези си задължения, в дружеството бяха направени прогнози за потреблението и за необходимите генериращи мощности за неговото покриване в страната и в Региона в съответствие с изискванията за надеждна работа на системата.

През 2022 г. дружеството осъществяваше дейността си в условията на регулирани цени за достъп до електропреносната мрежа и за пренос през електропреносната мрежа.

С приемането на промените в Закона за енергетиката, обн. в ДВ, бр. 38/08.05.2018, считано от 01 юли 2018 г. ЕСО ЕАД закупува електрическата енергия за компенсиране на технологичните разходи по пренос на организиран борсов пазар, чрез участие на дългосрочния и краткосрочен пазарен сегмент.

ЕСО ЕАД е пълноправен член на Европейската организация на системните оператори за пренос на електроенергия (ENTSO-E) и осъществява синхронната работа с останалите ЕЕС от континентална Европа, в съответствие с Рамково Споразумение за работа в синхронната зона за регионална група Континентална Европа (Synchronous Area Framework Agreement for RC CE), мрежовите кодекси и въз основа на принципите на взаимната изгода, солидарност и взаимна помощ при аварийни ситуации за гарантиране на сигурно, качествено и ефективно снабдяване на потребителите с електрическа енергия. Експерти на ЕСО ЕАД участват активно в работата на Комитетите, Работните групи и проектите по специфични направления във връзка с разработването и гласуването на документите по прилагането на изискванията на Регламентите/Насоките на Европейската комисия. ЕСО ЕАД се стреми да повишава не само надеждността на преноса, но и икономическата ефективност при управление на активите като въвежда и използва най-съвременните методи за планиране, поддръжка и мониторинг.

От 2019 г. ЕСО ЕАД е акционер в тържната кантора JAO S.A, която изпълнява ролята на Единна Платформа за Разпределение (ЕПР) на преносни способности съгласно Регламент 2016/1719 за установяване на насоки за предварително разпределяне на преносна способност. JAO S.A разпределя дългосрочните преносни способности (годишни и месечни) на всички граници между страните-членки на ЕС.

На 22 май 2020 г. операторите на преносни системи на България (ЕСО ЕАД), Гърция (IPTO), Италия (TERNA SpA) и Румъния (Transelectrica) учредиха дружество за координиране на сигурността на електроенергийната мрежа в Югоизточна Европа - Southeast Electricity Network Coordination Center ("SEleNe CC") със седалище в Солун, Гърция. Четирите преносни оператора имат равно участие в дяловия капитал на новоучреденото акционерно дружество. Съгласно европейската регулаторна рамка, основните отговорности на SEleNe CC по регионалната мрежова сигурност са анализ на експлоатационната сигурност, координирано планиране на прекъсванията, координирано разпределяне на капацитет, краткосрочна и близо до реалното време прогноза на адекватността, изготвяне на модели на отделна и обща електроенергийна мрежа, и предоставяне на данните. Посочените дейности се извършват активно считано от 01.07.2021 г. Съгласно разпоредбите на Регламент 2019/943 относно вътрешния пазар на електроенергия считано от 01.07.2022 г. регионалните центрове по сигурността ще бъдат заменени от регионални координационни центрове.

На 18.02.2021 г. в Търговския регистър към Агенция по вписванията е вписано еднолично дружество с ограничена отговорност с фирма „ЕСО Инженеринг“ ЕООД, ЕИК 206401308, със седалище и адрес на управление гр. София, п. код 1404, бул. „Петко Ю. Тодоров“ № 24., на което ЕСО ЕАД е едноличен собственик на капитала.

На 26.04.2022 г. в Търговския регистър към Агенция по вписванията е вписано еднолично дружество с ограничена отговорност с фирма „ЕСО ПРОЕКТ“ ЕООД, ЕИК 206914677, със седалище и адрес на управление гр. София, п. код 1404, бул. „Петко Ю. Тодоров“ № 24., на което ЕСО ЕАД е едноличен собственик на капитала.

„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД е регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията, ЕИК 175201304, със седалище и адрес на управление гр. София, район Витоша, п.код 1618, бул. „Цар Борис III“ № 201. Дружеството е учредено за неопределен срок. Регистрирано е по Закона за данък върху добавената стойност.

Бележки към финансовия отчет

2. Собственост и управление, предмет

Едноличен собственик на капитала на дружеството е “Български енергиен холдинг” ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560, чийто принципал е българската държава, чрез Министерство на енергетиката. Правото на собственост от страна на държавата се упражнява от Министъра на енергетиката.

Органите на управление са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет. Правата на едноличния собственик на капитала се упражняват от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

ЕСО ЕАД е публично предприятие по смисъла на Закона за публичните предприятия (ЗПП). Членовете на Надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират след проведени конкурсни процедури в съответствие със ЗПП и Правилника по прилагането му. Надзорният съвет е в състав най-малко от петима членове за срок от 5 години, като за избора им се уведомява Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Най-малко една трета, но не повече от една втора от състава на Надзорния съвет следва да са независими членове, номинирани след конкурсна процедура от Агенцията за публичните предприятия и контрол, останалите членове се избират след проведена конкурсна процедура от едноличния собственик на капитала. Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобряването на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание на оператора решения, относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите, избира и назначава отговорник по съответствието по смисъла на чл.81к, ал.2 от Закона за енергетиката, както и други въпроси, предоставени в неговата компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Управителният съвет на независимия преносен оператор е в състав от трима до деветима членове с петгодишен мандат. Членовете на Управителния съвет се избират и освобождават от Надзорния съвет, след проведена конкурсна процедура в съответствие с ЗПП и правилника по прилагането му. Решенията на Надзорния съвет за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му се изпращат на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Управителният съвет взема решения, свързани с текущите дейности на оператора на електропреносната мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата, както и решава други въпроси, предоставени в негова компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Органи на управление:

Към 31.12.2022 г. Надзорният съвет /НС/ се състои от петима членове в състав:

1. Александър Александров Тричков – член на НС и Председател на НС;
2. Евден Тодоров Николов – член на НС и Заместник председател на НС;
3. Пламен Радов Герджиков – член на НС;
4. Костадин Иванов Попов – член на НС;
5. Пламен Георгиев Радонов – член на НС.

Към 31.12.2022 г. Управителният съвет /УС/ се състои от трима членове в състав, както следва:

1. Ангелин Цачев – Член на УС и Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД;
2. Антон Славов – Член на УС и Председател на УС;
3. Пламен Йорданов – Член на УС.

На основание чл.81 к, ал.2 от Закона за енергетиката и в съответствие с Устава на дружеството надзорният съвет на ЕСО ЕАД избира отговорник по съответствието на дружеството. Отговорникът по съответствието на ЕСО ЕАД е Григор Григоров.

Дружеството се управлява и представлява от Управителния съвет.

Непосредственото, ежедневно ръководство се осъществява от Изпълнителния директор, съобразно уредените от Устава на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД негови компетенции.

Бележки към финансовия отчет

Капитал

ЕСО ЕАД е с капитал 336,574,380 (словом: триста тридесет и шест милиона петстотин седемдесет и четири хиляди триста и осемдесет) лева, разделен на 336,574,380 (словом: триста тридесет и шест милиона петстотин седемдесет и четири хиляди триста и осемдесет) броя обикновени поименни акции, с номинална стойност 1 лев всяка една. Капиталът на дружеството е изцяло записан и внесен, както следва:

- 57,847,195 (словом: петдесет и седем милиона осемстотин четиридесет и седем хиляди сто деветдесет и пет) лева - непарична вноска – недвижими имоти и активи;
- 3,256,000 (словом: три милиона двеста петдесет и шест хиляди) лева - непарична вноска (апорт) от „Български енергиен холдинг“ ЕАД, ЕИК 831373560 на 3,203 броя акции от капитала на „Булгартел“ ЕАД, ЕИК 131341659, собственост на „Български енергиен холдинг“ ЕАД, съгласно Временно удостоверение № 3 от 23.10.2017 г. Непаричната вноска е с парична оценка в размер на 3,256,000 (три милиона двеста петдесет и шест хиляди) лева, определена по реда на чл. 72 от Търговския закон от три вещи лица, назначени с Акт № 20161128141234-11 от 26.05.2017 г.;
- 2.482.167 (словом: два милиона четиристотин осемдесет и две хиляди сто шестдесет и седем) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2008 година;
- 5.660.561 (словом: пет милиона шестстотин и шестдесет хиляди петстотин шестдесет и един) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2010 година;
- 52.600 (словом: петдесет и две хиляди и шестстотин) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2011 година;
- 24,314,300 (словом: двадесет и четири милиона триста и четиринадесет хиляди и триста) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2015 година;
- 37,963,724 (словом: тридесет и седем милиона деветстотин шестдесет и три хиляди седемстотин двадесет и четири) лева, чрез превръщане на остатъка от нетната печалба на дружеството за 2016 г. и неразпределената печалба от минали години;
- 167,599,244 (словом: сто шестдесет и седем милиона петстотин деветдесет и девет хиляди двеста четиридесет и четири) лева, чрез превръщане на други резерви в размер на 134,336,424 лева, неразпределената печалба от 2020 г. в размер на 31,145,481 лева и неразпределена печалба от предходни години в размер на 2,117,339 лева.
- 2,398,589 (словом: два милиона триста деветдесет и осем хиляди петстотин осемдесет и девет) лева, чрез превръщане на неразпределената печалба от 2021г.
- 35,000,000 (словом: тридесет и пет милиона) лева - непарична вноска (апорт) от „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД, ЕИК 831373560, определен по реда на чл. 72 от Търговския закон от три вещи лица, назначени с Акт №20220729160250/01.08.2022 г., изменен с Акт №20220729160250-3/22.08.2022 г., представляваща задължения на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД към „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД за отчислен дивидент, съгласно решение по т.1.4.1 от Протокол № 44-2021/18.08.2021 г. на Съвета на директорите на „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД и решение по т.5 от Протокол №31/04.08.2021 г. на Надзорния съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД.

Предмет на дейност

Съгласно изискванията на ЗЕ, ЕСО ЕАД е собственик на активите, свързани с дейността по пренос на електрическа енергия, включително на преносната мрежа, има собствена идентичност, отделно седалище, персонал и ползва самостоятелно необходимото му оборудване и правни, счетоводни и информационни услуги. ЕСО ЕАД разполага с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за извършване на дейността по пренос на електрическа енергия. Дружеството има право да взема решения, независимо от вертикално интегрираното предприятие по отношение на активи, необходими за функционирането, поддръжката или развитието на преносната мрежа, както и правомощия да предлага обвързващи общото събрание решения, относно набиране на средства на капиталовия пазар чрез заем или увеличаване на капитала.

ЕСО ЕАД е носител на лицензия за пренос на електрическа енергия № Л-419-04/18.12.2013г. издадена с Решение № Р-205 от 18.12.2013г. от КЕВР на основание чл.39, ал.1, т.2 във връзка с чл.51, ал.1, т.1 и чл.52, ал.1 и ал.2 от ЗЕ за срок от 35 години.

С решение С-5/30.07.2015 година и Решение С-7/05.11.2015 г., КЕВР на основание чл. 10, пар. 1 и 2 от Директива 2009/72/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО, чл. 21, ал. 1, т. 27, чл. 81а, ал. 6

Бележки към финансовия отчет

от ЗЕ, както и чл. 96, ал. 3 от Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката, сертифицира ЕСО ЕАД като независим преносен оператор на електропреносната система на РБ и одобрява Правила за предоставяне на услуги от независимия преносен оператор на вертикално интегрираното предприятие и Програма за съответствието на ЕСО ЕАД. Нотифицирането на решението за определяне на оператора е публикувано в Официален вестник на Европейския съюз в брой С 428 от 19 декември 2015 г. Издаден е сертификат на ЕСО ЕАД за независимост на оператора на електропреносната мрежа.

Основните дейности съгласно притежаваната от ЕСО ЕАД лицензия №Л-419-04/18.12.2013 г. са:

- *пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа*

Дейността по пренос включва дейности по експлоатация, поддръжка, управление и развитие на електропреносната мрежа и осигурява непрекъснатост, надеждност и ефективност на преноса и транзитирането на електрическа енергия. Дейността по пренос на електрическа енергия е всеобщо предлагана услуга, която се управлява от електроенергийния системен оператор.

- *управление на електроенергийната система (ЕЕС)*

Дейностите по управление на ЕЕС включват единно оперативно координиране и управление, както и контрола на режима на работа на ЕЕС; управление (диспечериране) на преноса и трансформирането на електрическа енергия; поддържане на баланс между производството, потреблението и междусистемния обмен на електрическа енергия; осъществяване съвместна работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на другите страни в съответствие с международни договори; предоставяне на равнопоставен достъп на ползвателите на мрежата за пренос на електрическа енергия; осигуряване на нормативно регламентираните допълнителни услуги, чрез провеждане на тръжни процедури.

- *администриране на сделки с електрическа енергия и пазара на балансираща енергия*

Дейността включва поддържане на регистри на лицата, сключили сделки на пазара на електрическа енергия; поддържане на регистри на сключените договори на лицата, участващи на пазара на електрическа енергия; приемане, подреждане в приоритетни списъци по цена и технологични критерии и активиране на предложения и заявки за покупко/продажба на балансираща енергия; прилагане на методика за изчисляване и определяне на цени на балансираща енергия за всеки период на сетълмент; контрол върху финансовата обезпеченост на сделките с балансираща енергия.

- *измерване на електрическа енергия*

Дейността включва осигуряване и монтиране за сметка на ЕСО ЕАД на средствата за търговско измерване за всяко присъединяване на клиенти и производители на електрическа енергия към мрежата; поддръжка, отчитане, контрол и подмяна на средствата за търговско измерване на електрическа енергия; създаване, поддържане и администриране на база данни за всички търговски участници, присъединени към електропреносната мрежа.

Основни пазарни сегменти

ЕСО ЕАД има водеща роля в процеса на либерализация на електроенергийния пазар в България, както и в изпълнение на изискванията на регламентите на Европейския съюз, уреждащи създаването на общ европейски пазар. Със стартирането на борсовата търговия през м. януари 2016 г., определени функции по администрирането на търговията в деня преди доставката и в рамките на деня на доставка, се поемат от „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД). Ролята и мястото на ЕСО ЕАД в този процес, обаче, продължава да бъде от ключово значение. Пазарът на електрическа енергия включва няколко сегмента с различни продукти за търгуване, които са взаимосвързани и създават цялостната картина на процеса по разпределение на физически права за пренос, договаряне на покупките и продажбите на електроенергия, известяване, валидиране и регистриране на търговски графици – външни и вътрешни, балансиране и сетълмент. С въвеждането на пазар в рамките на деня, през м. април 2018 г., беше допълнена цялостната структура на пазара, което даде възможност на търговските участници да търгуват в рамките на денонощието, да прогнозираят производството и консумацията си близо до реалния час на търговия, и по този начин да минимизират значително разходите си за балансиране.

Бележки към финансовия отчет

Пазарът на електрическа енергия преди реалното време включва договарянето на покупките и продажбите на електрическа енергия на дългосрочна и краткосрочна база, чрез сделки, сключени на платформите на БНЕБ ЕАД.

През 2022 ЕСО ЕАД продължи успешното администриране на пазара на електрическа енергия. Провеждат се дневни тръжни процедури за цялата нормативно регламентирана разполагаемост за допълнителни услуги – резерв за първично регулиране на честотата и резерв за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности, за всеки следващ ден. Също така се провеждат дневни търгове за изготвяне на приоритетни списъци за балансираща енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу от активирани резерви за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности. Балансиращият пазар продължи да работи при същите условия, като се прилагат еднакви принципи за балансиране на стандартните, специални и комбинирани балансиращи групи.

Прекратени са договорите с Крайните снабдители на производителите от възобновяема енергия, с обща инсталирана електрическа мощност над 500 kW. Тези производители, преминаха към продажба на цялата произведена електрическа енергия чрез платформите на БНЕБ ЕАД, като сключиха договор с Фонд СЕС за получаване на премия, която да покрие разликата до определената им от КЕВР преференциална цена. Стартира процесът на пълната либерализация на пазара на дребно, като на 30.06.2021 г. изтече срокът на типовите договори, и всички небитови потребители бяха задължени да изберат доставчик на електроенергия, на свободния пазар, или да останат на снабдяване от ДПИ.

От м. юни 2022 г. стартира осмата година, през която се отчитат данни за работата на балансиращия пазар в изцяло пазарни условия и среда, при които ЕСО ЕАД определя за всеки период на сетълмент количествата, които участват в балансирането на ЕЕС, съответно и своите разходи.

ЕСО ЕАД въведе от м. октомври 2022 г. 15 минутен интервал на сетълмент, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2195 за установяване на насоки за електроенергийно балансиране, и заложи всички изисквания в новата система MMS, в експлоатация от м. ноември 2019 г. Бяха изпълнени в срок дейностите в съгласувана с БНЕБ ЕАД пътна карта, и бяха проведени успешно тестовете с търговските участници, по известяване на графици с резолюция от 15 минути. През 2022 г. беше въведен и нов електронен формат за обмен на данни, което облекчава комуникацията и позволява сигурност при обмена данни, при значително нарасналия обем.

Пазарът на балансираща енергия е организиран на пазарен принцип, като доставчици на балансираща енергия са всички производители с регулируеми агрегати, както и обекти на потребители, изпълнили техническите изисквания на ЕСО ЕАД. Цената на балансиращата енергия се определя по механизъм, регламентиран в Правилата за търговия с електрическа енергия и методика, неразделна част от тях, обн. в ДВ, бр.39 от 09 май 2014 г., изм. и доп. бр. 90 от 20 ноември 2015 г., изм. и доп. бр.100 от 15 декември 2017 г., изм. и доп. бр. 72 от 31 август 2018 г., изм. и доп. бр. 35 от 30.04.2019; изм. и доп. бр. 40 от 05.05.2020 г., изм. и доп. бр. 110 от 24.12.2021 г.

Разходите за разполагаемост за допълнителни услуги се възстановяват чрез цената за достъп, а разходите за предоставената енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу от доставчиците на балансираща енергия, са ценообразуващ елемент при определяне на цените за енергиен недостиг и енергиен излишък на балансиращия пазар.

ЕСО ЕАД поддържа баланса между производството и потреблението, сигурността и качеството на доставките в ЕЕС, като ползва балансиращата енергия, предоставена от диспечерируеми производствени и потребяващи обекти.

Пазарните сегменти, които влияят върху годишните резултати на ЕСО ЕАД са:

- Пазар на електрическа енергия;
- Пазар на балансираща енергия;
- Пазар на допълнителни услуги;
- Пазар за предоставяне на преносна способност за търговски обмени;
- Пазарни обединения между две съседни тръжни зони.

През 2022 г. основна цел на ЕСО ЕАД е ефективното използване на възможностите за привличане на финансиране от национални, европейски и други международни програми и координация на изпълнението

Бележки към финансовия отчет

на проекти и дейности, подпомагащи достигане на заложените в бизнес стратегията на дружеството цели и задачи.

По поставените цели през 2022 г. е изпълнено следното:

- **Изпълнение на проекти от общ интерес (ПОИ) с организатор ЕСО ЕАД, съфинансирани от „Механизма за свързване на Европа“**

ПОИ 3.7.1. Междусистемен електропровод ВЛ 400 kV между п/ст Марица изток и п/ст Неа Санта – в рамките на отчетния период 100% от строително-монтажните работи на българска територия са изпълнени. Ускореното изграждане на електропровода е оценено положително от страна на Европейската комисия и членовете на РГ към инициативата ЦЕСЕК. Разменена е кореспонденция с гръцкия оператор във връзка с въвеждане на електропровода в търговска експлоатация в началото на 2023 г.

- **Изпълнение на проекти, финансирани по споразумения за безвъзмездна помощ от Международен фонд Козлодуй (МФК)**

Споразумение за безвъзмездна помощ 036В Изграждане на нов електропровод 400 kV между подстанция Пловдив и подстанция Марица-изток (ПОИ 3.7.2)

В рамките на отчетния период всички строително-монтажни работи по договора за изграждане на електропровода са изпълнени с необходимото качество, по график и без забава на междинните плащания. На 24.06.2022 г. е подписан Акт 17 за успешно издържани 72-часови проби на обекта. На 28.06.2022 г. е подписан Акт 15 за установяване годността за приемане на строежа. На 01.11.2022 е издадено Разрешение за ползване.

- **Изпълнение на проекти с участието на ЕСО ЕАД по Програма Хоризонт 2020**

В рамките на отчетния период продължи участието на ЕСО в изпълнението на подписаните споразумения за безвъзмездна помощ за реализация на проекти по програма Хоризонт 2020, вкл. проект CROSSBOW, проект FLEXITRANSTORE, проект EnergyShield, проект FARCROSS, проект FORESIGHT, проект INTERRFACE, проект SDN-microSENSE, проект TRINITY, проект X-FLEX, и проект Smart5Grid. За проектите Energy Shield, CROSSBOW, FLEXITRANSTORE и SDN-microSENSE са представени окончателни отчети за изпълнение пред ЕК. Изпълнението на проект CROSSBOW е одобрено, за останалите три проекта процеса по оценка е в ход.

- **Изпълнение на проекти с участието на ЕСО ЕАД по програма Хоризонт Европа 2021-2027**

На 01 септември 2022 г. стартира изпълнението на проект “Осигуряване на гъвкави доставки от всички участници и сектори чрез пазари и цифрови технологии” - ENFLATE. Проектът се изпълнява от консорциум от 30 организации с координатор NOVA TELECOMMUNICATIONS SINGLE MEMBER SA и с участието на ЕСО ЕАД като партньор в изпълнението. Общият бюджет на проекта е 9 313 018.75 евро, като безвъзмездната помощ е в размер на до 7 508 242.75 евро. Максималният общ бюджет за дейностите, които ще се изпълняват от ЕСО ЕАД по проекта е 123 750.00 евро, като безвъзмездната помощ е в максимален размер, съгласно правилата на Хоризонт Европа за компании – 70% или до 86 625.00 евро.

- **Националният план за възстановяване и устойчивост - проект „Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергиен системен оператор в условията на нисковъглеродна енергетика“**

В рамките на отчетния период продължава изпълнението на проект „Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на ЕСО ЕАД в условията на нисковъглеродна енергетика“. Целта на проекта е цялостна модернизация на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на Република България чрез въвеждането на най-съвременни дигитални средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност и бързодействие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство. Проектът включва следните подпроекти:

- 1) система за автоматизирано управление на подстанции;
- 2) модернизация на SCADA в опорен пункт с въвеждане на възможност за далечно резервиране;
- 3) разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции;
- 4) цялостна система за киберсигурност;
- 5) модернизация на SCADA/EMS в ЦДУ с допълване на функционалности в резервен център за управление на ЕЕС;
- 6) дисплейни стени;
- 7) изграждане на виртуална работна среда;

Бележки към финансовия отчет

- 8) модернизация на системата за администриране на пазара на електрическа енергия и балансиращия пазар;
- 9) система за динамично наблюдение на преносните възможности.

Оперативното споразумение за изпълнение на проекта е подписано на 03.01.2023 г. Общият бюджет за изпълнение на посочените инвестиции е 611 млн. лв. (370 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г. В рамките на отчетния период се изпълняват дейности по изпълнение на подпроект 1 Система за автоматизирано управление на подстанции и подпроект 3 Разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции. Към 30.09.2022 г. ЕСО ЕАД успешно отчете изпълнението на първи ключов етап С4.14:85: „Подписване на договори за разширяване, модернизация и цифровизация на националната преносна система“. През 2022 г. ЕСО ЕАД изпълни със собствени финансови средства обекти от подпроект едно и подпроект три на обща стойност 60 660 хил. лв.

Национален план за инвестиции (НПИ) на Р България 2013-2020

През 2022 година ЕСО ЕАД завърши четири инвестиционни обекта, включени в НПИ, както следва:

- ✓ Изграждане на подстанция “Ардино“ 110/20 kV;
- ✓ Електропровод 110 kV „Магура – Видбол“ разделен на отделни стълбове (ВЛ 110 kV Видбол от стълб № 94 до п/ст Бонония);
- ✓ Подстанция Самоков - реконструкция на открита разпределителна уредба (ОРУ) 110kV;
- ✓ Нова въздушна линия 110 kV п/ст "Варна север" – п/ст "Каварна".

Общата стойност на заявените пред Министерство на енергетиката инвестиционни разходи за четирите проекта е 33,566,516.98 лева, възстановените на ЕСО ЕАД средства от сметка НПИ са в размер на 10 402 644,54, представляващи максималния размер, съгласно правилата по плана.

3. База за изготвяне

Този годишен индивидуален финансов отчет е изготвен в съответствие с Международните Стандарти за Финансово Отчитане, издадени от Съвета за Международния Счетоводни Стандарти (СМСС) и всички разяснения издадени от Комитета за Разяснения на МСФО, които ефективно са в сила на и от 1 януари 2022 г. и които са приети от Комисията на европейския съюз.

Финансовият отчет е одобрен за издаване от Управителен съвет на 27.03.2023 г. и от Надзорен съвет на ЕСО ЕАД на 29.03. 2023 г.

Детайлна информация за счетоводните политики на Дружеството, включително промени, са оповестени в бележки 39-40.

Финансовият отчет е изготвен на принципа на действащо предприятие, който допуска че Дружеството ще може адекватно да посреща и да погасява задълженията си в нормалния ход на дейността по отчетените стойности във финансовия отчет. Дружеството оперира в регулирана среда, има издадена лицензия за срок от 35 години за извършване на “пренос на електрическа енергия”, с права и задължения за дейността координатор на “специална балансираща група” ефективна от 04.02.2014 г. В тази връзка ръководството на Дружеството е предприело мерки да обоснове и защити ценови равнища пред КЕВР по лицензионната си дейност, така че да има адекватни ресурси да продължи своето оперативно съществуване в обозримото бъдеще.

Индивидуалният годишен финансов отчет включва индивидуален отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, индивидуален отчет за финансовото състояние, индивидуален отчет за промените в собствения капитал, индивидуален отчет за паричните потоци, както и пояснителни приложения. Приходи и разходи, с изключение на компоненти на друг всеобхватен доход, се признават в печалбата или загубата. Друг всеобхватен доход се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход и включва елементи на приходи и разходи (включително корекции от прекласификация), които не са признати в печалбата или загубата, както изисква или както е разрешено от МСФО. Корекции от прекласификация са сумите, прекласифицирани в печалба или загуба в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за текущия период, които са били признати в друг всеобхватен доход през текущия и предходни

Бележки към финансовия отчет

периоди. Транзакции със собствениците на Дружеството в качеството им на собственици се признават в отчета за промените в собствения капитал.

Дружеството избира да представи печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в два раздела. Разделите се представят заедно, като този за печалбата или загубата е първи, следван непосредствено от раздела за другия всеобхватен доход.

Форматът на отчета за финансовото състояние е базиран на разграничението текущ/нетекущ. Възприетата счетоводна политика е последователна с прилаганата през предходната година.

4. Значителни промени в счетоводната политика

През текущия период няма съществени промени в счетоводните политики, които оказват значително влияние върху дейността на Дружеството.

5. Функционална валута и валута на представяне

Този финансов отчет е представен в Български лева (BGN), която е функционалната валута на Дружеството. Цялата финансова информация, представена в лева, е закръглена до хиляда, освен когато е посочено друго.

6. Използване на приблизителни оценки и преценки

При изготвянето на този финансов отчет, ръководството е направило преценки, приблизителни оценки и допускания, които влияят на прилагането на счетоводните политики на Дружеството и на отчетените суми на активите и пасивите, приходите и разходите. Реалният резултат може да бъде различен от тези приблизителни оценки.

Приблизителните оценки и основните допускания се преразглеждат текущо. Преразглеждането на приблизителните оценки се признава проспективно.

(а) Преценки

Информация за критични преценки, направени при прилагане на счетоводните политики, които имат най-значителен ефект върху признатите суми във финансовия отчет, се съдържа в следните бележки:

- Бележка 33, 40(е) – Класификация на лизинга;
- Бележка 19, 40(е) – Оповестяваща материални запаси;
- Бележка 20, 40(к) – Оповестяваща търговски вземания.
- Бележка 15, 40(ж) - Ползен живот на имоти, машини и съоръжения и нематериални активи

(б) Несигурност в допусканията и оценките

Информация за несигурност в допусканията и оценките, за които има значителен риск да доведат до съществени корекции в следващата финансова година, се съдържа в следните бележки:

- Бележка 25, 40(г) – Измерване на доходи на наети лица
- Бележка 34 – Условни задължения.

Справедливи стойности

Някои от счетоводните политики и оповестявания на Дружеството изискват оценка на справедливи стойности за финансови и за не-финансови активи и пасиви.

Значими въпроси, свързани с оценките, се докладват на Одитния комитет на Дружеството.

Когато оценява справедливата стойност на актив или пасив, Дружеството използва наблюдаеми данни, доколкото е възможно. Справедливите стойности се категоризират в различни нива в йерархията на справедливите стойности на базата на входящите данни в техниките за оценка, както следва:

Бележки към финансовия отчет

- Ниво 1: котираны цени (некоригирани) на активни пазари за сходни активи или пасиви.
- Ниво 2: входящи данни различни от котираны цени, включени в Ниво 1, които, пряко (т.е. като цени) или косвено (т.е. получени от цени), са достъпни за наблюдаване за актива или пасива.
- Ниво 3: входящи данни за актива или пасива, които не са базирани на наблюдаеми пазарни данни (ненаблюдаеми входящи данни).

Ако входящите данни, използвани за оценка на справедливата стойност на актива или пасива, могат да се категоризират в различни нива от йерархията на справедливите стойности, тогава оценката на справедливата стойност се категоризира в нейната цялост в това ниво от йерархията на справедливите стойности, чиято входяща информация е от значение за цялостната оценка.

Повече информация за допусканията, направени при оценка на справедливите стойности, е включена в следните бележки:

- Бележка 15 – Имоти, машини и съоръжения
- Бележка 32 – Финансови инструменти.

7. Приходи

Виж счетоводна полигика в Бележки 39(а)

В хиляди лева	2022	2021
Приходи от управление на електроенергийната система	994,040	395,722
Приходи от пренос през електропреносната мрежа	544,185	400,281
	1,538,225	796,003

7(а) Управление на електроенергийната система

В хиляди лева	2022	2021
Приходи от достъп до електропреносната мрежа	136,320	124,831
Приходи от междуоператорско компенсиране за изп. на преносните мрежи	3,020	1,887
Приходи от администриране на пазара, свързан с ел. енергия	773,915	241,686
Приходи единно св. Пазарите между ОПС, НОПЕ и FSKAR	80,785	27,318
Нетни приходи от продажба от управление на електроенергийната система¹	994,040	395,722

Приходи от достъп до преносната мрежа

Всички крайни потребители и разпределителни предприятия, производители присъединени към електропреносната мрежа, както и производители присъединени към електроразпределителната мрежа, заплащат цена за достъп, която се регулира от КЕВР. Приходите от цена достъп без достъп ВЕИ за отчетените количества 32 226 758 MW*h (2021: количества 32 890 601 MW*h) възлиза на 18 725 хил.лв (2021: 15 446 хил. лв.). Отчетените приходи от достъп от ВЕИ за 2022 година възлизат на 18 698 хил. лв. (за 2021 година: 15 593 хил. лв.).

С ценово решение Ц-19/01.07.2019 г. е въведена цена за достъп до електропреносната мрежа за производители, с изключение на производители на електрическа енергия от възобновяеми източници с динамично променяща се генерация – от слънчева и вятърна енергия, присъединени към електропреносната и електроразпределителните мрежи.

Приходите от цена достъп производство за 2022 г. за отчетените количества 41 844 107 MW*h възлиза на 98 897 хил.лв. (2021 г. : 40 010 059 MW*h за 93 792 хил.лв.)

¹ В нетните приходи от продажби от УЕС за 2022 г. не са включени други приходи в размер на 1 721 хил. лева, в т.ч. 1,594 хил. лв др. оперативни приходи от дейността и 127 хил. лв реинтеграция по МСФО 9 и финансови приходи в размер на 9 хил. лева

Бележки към финансовия отчет

Приходи от предоставени физически права за пренос

Притежавайки лиценза за пренос на електрическа енергия и активите от електроенергийната система, ЕСО ЕАД е длъжно да прилага изискванията на Регламент (ЕС) 2019/943 (стар №714/2009) на Европейския парламент и на Съвета от 05 юни 2019 година. Съгласно т. 2, чл. 19 от същия всички приходи от разпределението на междусистемните електропроводи се използват за следните цели:

- а) гарантиране на действителната наличност на разпределения капацитет, включително обезщетение за гарантираност или
- б) поддържане или увеличаване на междусистемните капацитети чрез оптимизиране на използването на съществуващите междусистемни електропроводи посредством координирани коригиращи действия, където е приложимо; или покриване на разходи, произтичащи от мрежви инвестиции, свързани с намаляване на претоварването в междусистемните електропроводи.

Ако приходите не могат да бъдат използвани ефективно за целите, посочени в първа алинея, букви а) и/или б), те може да бъдат използвани при условие одобрението на регулаторните органи на съответните държави-членки до максимална сума, която се определя от тези регулаторни органи като приход, който се взема предвид от регулаторните органи при одобряване на методиката за изчисляване на мрежовите тарифи и/или фиксирането на мрежовите тарифи. В изпълнение на решенията на КЕВР за финансова 2022 г. (вкл. два регулаторни периода) е признат приход за Дружеството на обща стойност 44,369 хил. лв (2021 г.: 42,488 хил. лв).

Продажба на електрическа енергия от балансиращ пазар

През отделните месеци на годината е трайна тенденцията за прехвърляне на част от прогнозната енергия за договаряне на отделните пазарни сегменти, към балансиращия пазар, поради по-високите цени на електрическата енергия на борсовия пазар, спрямо цените за енергиен недостиг, през голяма част от периодите на сетълмент. Това доведе до активиране на изключително много източници на балансираща енергия и значително нарастване на разходите на ЕСО ЕАД за регулиране. ЕСО ЕАД изпрати писмо до КЕВР, изх.№ ЦУ-ЕСО-8682/26.08.2022 г, за тревожните тенденции в работата на балансиращия пазар, с предложения за регулаторни промени. Очакванията са през 2023 г. с предвидените промени в методиката за определяне на цените на балансиращата енергия и въвеждане на единно ценообразуване, голяма част от ценовите несъответствия да бъдат преодоляни.

Значителното увеличение на продажбата на балансираща енергия се дължи на следните фактори:

- по-ниски цени на балансиращата енергия за недостиг, в голяма част от периодите на сетълмент, спрямо цените на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД, което стимулира участниците да занижават прогнозите и покупките от пазара, и да разчитат на закупуване на балансираща енергия от балансиращия пазар;

- По-висока средна цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за 2022 г. в размер на 495,28 лв/MWh, за базов товар, спрямо средната почасова цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за 2021г. в размер на 212,60 лв/MWh за базов товар, което е увеличение със 133%.

- По-висока средна цена за енергиен недостиг през 2022 г. в размер на 409.38 лв/MWh спрямо 273,77 лв/MWh., през 2021 г., което е в резултат на увеличението на цената на пазара „ден напред“, с която цена е обвързано задължението за предоставяне на оферти за балансираща енергия от доставчиците на балансиращи услуги и съответно е причина за нарастване на разходите на ЕСО за закупуване на балансираща енергия.

С решение на КЕВР Ц-44 от 30.12.2021 г., в сила от 01 януари 2022 г., са определени пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия. Пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия е обвързана с почасовата цена на пазара „ден напред“ на Българска независима енергийна борса (БНЕБ) ЕАД. Съгласно Решението пределната цена за предоставяне на системната услуга за „регулиране нагоре“, която се заплаща на доставчиците на балансираща енергия е Ц_{пдн} + 100 лв./MWh, където Ц_{пдн} е почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД.

- По-висок отчетен енергиен недостиг за 2022 г. е в размер на 1 499 965 MWh спрямо 731 963 MWh през 2021 г. или увеличение със 104.92%., в резултат на занижаване на покупките от пазара ден напред, поради ценовите различия, и генериране на голям енергиен недостиг, заплащан на цена, по-ниска от пазарната.

Бележки към финансовия отчет

Общият енергиен излишък през 2022 г. е 927 466 MWh, спрямо 764 942 MWh през 2021 г., като общото задължение на ЕСО ЕАД към търговските участници за реализирания енергиен излишък възлиза на 43 471 хил. лв., без ДДС.

7(б) Приходи от пренос през ЕПМ

В хиляди лева	2022	2021
Приходите от пренос през ЕПМ	499,816	357,793
Приходи за поевтиняване на тарифата	44,369	42,488
Нетни приходи от продажба от пренос през ЕПМ	544,185	400,281

Приходите от пренос през ЕПМ за отчетените количества 32 226 758 MW*h (2021 : 32 890 601 MW*h) възлиза на 499 816 хил.лв (2021: 357 793 хил. лв.). Признат приход за поевтиняване на тарифата 44 369 хил.лв.

Финансовият резултат от нерегулираната дейност се облага в съответствие с изискванията на чл.204, ал.1 от ЗКПО.

8. Други приходи от дейността

В хиляди лева	2022	2021
Приходи от реактивна енергия	15,904	14,931
Приходи от неустойки по неизпълнение на договорни задължения	1,946	1,141
Приходи от финансираня	187,248	96,383
Приходи от отписани провизии, непланирани обмени, проучване присъединяване, аварийна помощ, услуги по ценоразпис и др.	21,317	19,415
Приходи от наеми и други услуги	1,622	669
Приходи от присъединяване и хим.лаборатория	31,009	8,709
Приходи от реконструкция на съоръжения и излишъци на активи	501	4,785
Приходи от наем на оптични влакна	47	54
Приходи от Регламент 943 на ЕС	6,147	4,176
Приходи от договор комплексна услуга	3	9
Приходи от продажби Енерго 2	60	-
	265.804	150,272

Приходите от финансираня включват 6,858 хил. лв. приходи от финансираня на дълготрайни активи, 180,390 хил. лв. приходи от финансираня от текуща дейност, в т.ч. 180,316 хил. лв. приходи по Решение № 893/30.12.2021 г. на Министерски съвет в изпълнение на Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

През 2022 година е отчетена на приход сумата в размер на 6,147 хил. лв. за обекти, свързани с изпълнение на Регламент 943, както следва:

- ВЛ Пловдив – Златица - 1,002 хил.лв.
- подстанция Варна 400/220 - 158 хил.лв.
- подстанция Добруджа 400/220/110 - 791 хил.лв.
- подстанция Златица 400/110 - 51 хил.лв.
- подстанция София Запад 400/110 - 235 хил.лв.
- подстанция Червена могила 400/110 - 244 хил. лв.
- подстанция Благоевград 400/110 - 372 хил. лв.
- ВЛ Добруджа – Бургас - 1,112 хил.лв.

Бележки към финансовия отчет

- ВЛ Марица изток – Бургас – 1,391 хил.лв.
- ВЛ МИ – Неа Санта – 767 хил.лв.
- ВЛ Пловдив – МИ – 24 хил.лв.

Други приходи от реинтеграция МСФО 9

<i>В хиляди лева</i>	2022	2021
Приходи от реинтеграция на обезценка по МСФО 9	974	540
	974	540

9. Разходи за материали

Виж счетоводна политика в Бележка 39

<i>В хиляди лева</i>	2022	2021
Разходи за основни материали	(1,641)	(3,688)
Разходи за течни горива и смазочни материали	(2,796)	(1,765)
Разходи за резервни части	(2,446)	(7,835)
Разходи за работно облекло	(659)	(628)
Разходи за инструменти и инвентар	(196)	(330)
Разходи материали охрана на труда	(627)	(641)
Разходи за други материали	(25)	(25)
Разходи за канцеларски материали и консумативи	(178)	(217)
Разходи за придобиване на нетекущи активи по стопански начин	(24,470)	(19,980)
	(33.038)	(35.109)

10. Разходи за външни услуги

<i>В хиляди лева</i>	2022	2021
Разходи за ремонти	(21,778)	(20,981)
Разходи за наеми	(120)	(96)
Разходи за охрана обекти	(11,204)	(10,370)
Разходи за съобщителни услуги	(491)	(410)
Разходи за отопление и осветление	(2,904)	(1,624)
Разходи за застраховки	(10,909)	(10,990)
Разходи за абонаментно поддържане на техника	(312)	(354)
Разходи за информационни услуги	(1,762)	(1,403)
Разходи за други външни услуги	(2,535)	(2,580)
Разходи за независим финансов одит	(59)	(56)
Разходи за данъци и такси	(658)	(461)
Разходи такси БНЕБ	(195)	(250)
Разходи за единно свързване на пазарите и евр.платформи	(2,605)	(1,223)
Разходи за трансграничен капацитет	(30,769)	(12,065)
	(86.301)	(62.863)

11. Разходи за възнаграждения на наети лица

Виж счетоводна политика в Бележка 40

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	2022	2021
Заплати и възнаграждения		(106,446)	(105,916)
Разлика в изплатени натрупув. компенс.отпуски	25	(20)	(8)
Разходи за начислен неизползван платен годишен отпуск		(1,172)	(676)
		(107,638)	(106,600)

Бележки към финансовия отчет

12. Разходи за социално осигуряване и надбавки

В хиляди лева	2022	2021
Пенсионни и здравни вноски	(23,619)	(23,382)
ТЗПБ, ПКБ	(1,831)	(1,610)
Социални разходи, надбавки и помощи персонал	(38,894)	(36,964)
Разходи за допълнително здравно осигуряване	(837)	(828)
Разходи за допълнително доброволно пенсионно осигуряване	(1,734)	(1,852)
	(66,915)	(64,636)

13. Други разходи

В хиляди лева	2022	2021
Разходи за командировки	(765)	(323)
Разходи за обучение и квалификация	(207)	(239)
Разходи за дарения	(101)	(162)
Разходи за местни данъци и такси	(1,756)	(1,418)
Разходи за провизии по съдебни дела, водени срещу ЕСО ЕАД	(1,812)	(825)
Разходи за обезценки на финансови активи	(2,227)	(604)
Разходи фонд Сигурност на ЕЕС	(31,807)	(24,131)
Разходи от преоценки на ДМА	-	109
Други разходи	(1,971)	(2,507)
	40,646	(30,100)

Други разходи

Други разходи за 2022 г. в размер на 1,971 хил.лв и включват 28 хил. лв. разходи за брак на ДА, възстановено ДДС брак на активи-1 хил. лв., разходи за членски внос в ENTSO-E, НКБ в СЕС, Българска браншова камара на енергетиците, НТС на енергетиците на стойност 1,290 хил. лв., разходи за представителни цели, делегации и международни прояви- 334 хил. лв, главници и лихви по отписани съдебни вземания на обща стойност 51 хил. лв (загубени съдебни дела), аварийна помощ износ-141 хил.лв., нанесени щети върху земеделски култури при извършване на СМР – 2 хил.лв., разходи за дънъци по ЗКПО и др. –102 хил.лв., разходи за стипендии – 22 хил.лв.

Други разходи за 2021 г. в размер на 2,507 хил.лв и включват 32 хил. лв. разходи за брак на ДА, възстановено ДДС брак на активи и отписване на разходи за придобиване на ДА, 45 хил. лв. разходи за брак на МЗ, разходи за членски внос в ENTSO-E, НКБ в СЕС, Българска браншова камара на енергетиците, НТС на енергетиците на стойност 1,209 хил. лв., разходи за представителни цели, делегации и международни прояви- 107 хил. лв, главници по отписани съдебни вземания на обща стойност 84 хил. лв (загубени съдебни дела), 16 хил.лв. разходи по ревизионни актове, аварийна помощ износ-926 хил.лв., , нанесени щети върху земеделски култури при извършване на СМР – 9 хил.лв., разходи за дънъци по ЗКПО и др. –48 хил.лв., разходи за стипендии – 24 хил.лв, разходи от липси на активи без вина на МОЛ – 7 хил.лв.

14. Финансови приходи и разходи

Виж счетоводна политика в Бележки 40(б)

Признати в печалби и загуби

В хиляди лева	Бел.	2022	2021
Лихви по разплащателни сметки		4	23
Лихви по депозитни сметки		85	-
Приходи от курсови разлики (нетно)		2	2
Финансови приходи		91	25

Бележки към финансовия отчет

Разходи за лихви от задължения за обезщетения за пенсиониране	25	(148)	(128)
Нетна загуба от валутни курсови разлики		(3)	(32)
Финансови разходи по лизингови договори		(10)	(17)
Банкови такси		(26)	(49)
Финансови разходи		(187)	(226)
Нетни финансови разходи/приходи признати в печалби и загуби		(96)	(201)

15. Имоти, машини, съоръжения и оборудване

Виж счетоводна политика в Бележки 40(ж)

В хиляди лева	Земи и сгради	Машини, съоръжения и оборудване	Транспортни средства	Стопански инвентар и други	Разходи за придобиване на ДМА	Общо
Отчетна стойност						
Баланс към 1 януари 2021	174,451	2,276,252	35,974	1,651	327,034	2,815,362
Придобити активи	-	-	-	-	221,655	221,655
Трансфери	4,769	334,168	4,647	119	(343,703)	-
Отписани активи	(5)	(5,281)	(425)	(82)	-	(5,793)
Отписана амортизация от преоценка 2021	(7,843)	(217,016)	-	-	-	(224,859)
Преоценка	53,820	23,260	-	-	-	77,080
Последваща оценка 31.12.2021 - преоценка приход	71	41	-	-	-	112
Последваща оценка 31.12.2021 - обезценка	-	(3)	-	-	-	(3)
Баланс към 31 декември 2021	225,263	2,411,421	40,196	1,688	204,986	2,883,554
Баланс към 1 януари 2022	225,263	2,411,421	40,196	1,688	204,986	2,883,554
Придобити активи	-	-	-	-	176,104	176,104
Трансфери	3,124	244,314	4,671	56	(252,165)	-
Отписани активи	(50)	(1,365)	(414)	(52)	-	(1,881)
Баланс към 31 декември 2022	228,337	2,654,370	44,453	1,692	128,925	3,057,777
Амортизация и загуби от обезценка						
Баланс към 1 януари 2021	6,038	206,283	21,974	1,442	-	235,737
Амортизация за годината	2,748	77,987	3,254	55	-	84,044
Отписани	(3)	(5,262)	(424)	(82)	-	(5,771)
Отписана амортизация от преоценка 2021	(7,843)	(217,016)	-	-	-	(224,859)
Баланс към 31 декември 2021	940	61,992	24,804	1,415	-	89,151
Баланс към 1 януари 2022	940	61,992	24,804	1,415	-	89,151
Амортизация за годината	4,587	89,900	3,444	61	-	97,992
Отписани	(1)	(1,358)	(414)	(51)	-	(1,824)
Баланс към 31 декември 2022	5,526	150,534	27,834	1,452	-	185,319
Балансова стойност						
Към 1 януари 2022	224,323	2,349,429	15,392	273	204,986	2,794,403
Към 31 декември 2022	222,811	2,503,836	16,619	267	128,925	2,872,458

Бележки към финансовия отчет**Заложени активи**

Към 31 декември 2022 г. Дружеството не е заложило имоти, машини, съоръжения като обезпечение по свои задължения или задължения на трети лица.

Активите с право на ползване

Дружеството е сключил договори за наемане на етажи от сграда и наемане на 2 бр. рутери за комуникационна мрежа на ENTSO-E - PCN (Physical Communication Network) от ENTSO-E.

Активите с право на ползване са включени в нетната балансова стойност на имоти, машини и съоръжения, както следва:

31.12.2022	Рутери	Сгради	Общо активи с право на ползване
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
Брутна балансова стойност			
Салдо на 1 януари 2021	347	455	802
Салдо към 31 декември 2022 г.	347	455	802
Амортизация и обезценка			
Салдо към 1 януари 2022 г.	(145)	(227)	(372)
Амортизация	(116)	(114)	(230)
Салдо към 31 декември 2022 г.	(261)	(341)	(602)
Балансова стойност към 31 декември 2022г.	86	114	200

Напълно амортизирани активи, използвани в дейността

Отчетната стойност на всички напълно амортизирани машини и съоръжения и оборудване, които все още са в употреба възлиза на 45,494 хил.лева.

Преоценка на имоти машини и съоръжения

С ефективна дата 31 декември 2021 г. е извършена преоценка на земи и сгради, машини, съоръжения и оборудване, за които е избран модела за последваща оценка по справедлива стойност.

Оценката на нетекущите активи е извършена от независим лицензиран оценител. Оценката е извършена в съответствие със Закона за независимите оценители, Стандартите за бизнес оценяване и действията към датата на изготвяне на доклада приложимо законодателство в Република България.

В резултат на приложените оценителски методи и направените анализи лицензираните оценители са определили справедлива пазарна стойност на оценяваните дълготрайни активи, както следва

Описание на клас активи	Отчетна стойност	Начислена амортизация	Балансова стойност	СПС	Разлика
Земи	54,249,922.39	-	54,249,922.39	66,096,712.32	11,846,789.93
Сгради	121,608,584.04	7,955,047.88	113,653,536.16	155,697,776.49	42,044,240.33
МОС ЦУ	628,407.28	292,533.85	335,873.43	456,997.25	121,123.82
МОС МЕР	2,475,490,199.15	209,175,411.41	2,266,314,787.74	2,286,701,868.99	20,387,081.25
МОС ЦДУ/ГДУ	29,371,061.61	12,363,464.09	17,007,597.52	19,797,773.94	2,790,176.42
Активи в процес на изграждане	240,794,717.00	-	240,794,717.00	240,794,717.00	-
Общо	2,922,142,891.47	229,786,457.23	2,692,356,434.24	2,769,545,845.99	77,189,411.75

Бележки към финансовия отчет

Нетираното увеличение на преоценъчния резерв в следствие на извършена преоценка е в размер на 77,080 хил. лв., в т.ч. увеличение от преоценка - 241,117 хил. лв. и приходи от преоценка в размер на 112 хил. лв. и намаление от обезценка – 164,037 хил.лв и разходи от преоценка в размер на 3 хил. лв.

Салдото към 31.12.2022 година на резерва от последващи оценки на имоти, машини и съоръжения е на стойност 1,855,043 хил. лв, а за 2021 г. е в размер на 1,855,634 хил. лв. През 2022 г. е отписан преоценъчен резерв от последващи оценки на стойност 591 хил. лв. в резултат на бракувани и продадени активи. През 2021 година е отписан резерв от последващи оценки на стойност 3,740 хил. лв в резултат на бракувани и продадени активи.

Към 31.12.2022 година съгласно МСС 36 „Обезценка на активи“ е извършен тест за обезценка на дълготрайните активи от Инженеритгсервиз София ООД. Анализите и заключенията, изложени в доклада, сочат, че изведената стойност в употреба на ЕГПП „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД е по – висока от балансовата стойност на формираната ЕГПП, което дава основание, същата да бъде определена за възстановима стойност и е в размер на 3,340,176 хил. лв.

Активи без документи за собственост

При извършената инвентаризация на недвижими имоти са констатирани 510 позиции дълготрайни материални активи по счетоводни регистри без документ за собственост. На база счетоводни данни недвижимите имоти собственост на „ЕСО“ ЕАД без документи за собственост са с балансова стойност към 31.12.2022 година в размер на 3 657 870,00 лева, в това число стъпки по електропроводи в размер на 1 505 693,02 лв. Недвижимите имоти без документи за собственост са прехвърлени от „НЕК“ ЕАД по счетоводните регистри на „ЕСО“ ЕАД на основание, вписано в търговския регистър на 04.02.2014 година Решение с Протокол №71-2013 на „БЕХ“ ЕАД за преобразуване.

Недвижимите имоти без документ за собственост по са както следва:

- в ЦУ на „ЕСО“ ЕАД – 2 позиции с балансова стойност 470 276,15 лв.
- в УМЕР София град – 2 позиции с балансова стойност 267 573,84 лв.
- в УМЕР София област – 106 позиции с балансова стойност 781 809,56 лв.
- в УМЕР Благоевград – 24 позиции с балансова стойност 66 618,00 лв.
- в УМЕР Монтана – 42 позиции с балансова стойност 66 955,67 лв.
- в УМЕР Плевен – 44 позиции с балансова стойност 114 810,00 лв.
- в УМЕР Горна Оряховица – 43 позиции с балансова стойност 202 322,01 лв.
- в УМЕР Русе – 21 позиции с балансова стойност 63 305 лв.
- в УМЕР Шумен – 35 позиции с балансова стойност 62 061,00 лв.
- в УМЕР Варна – 56 позиции с балансова стойност 119 553,07 лв.
- в УМЕР Бургас – 64 позиции с балансова стойност 1 174 324,92 лв.
- в УМЕР Стара Загора – 3 позиции с балансова стойност 67 097,66 лв.
- в УМЕР Хасково – 34 позиции с балансова стойност 44 935,00 лв.
- в УМЕР Пловдив – 31 позиции с балансова стойност 95 255,00 лв.
- в ЦДУ – 3 позиции с балансова стойност 60 973,12 лв.

Бележки към финансовия отчет

16. Нематериални активи

Виж счетоводна политика в Бележка 40(з)

В хиляди лева	Патенти и лицензи	Софтуер	Други	Разходи за придобиване на ДМА	Общо
Отчетна стойност					
Баланс на 01 януари 2021	13,729	20,875	1,716	-	36,320
Придобити	-	-	-	7,820	7,820
Отписани	(3,940)	(2,265)	-	-	(6,205)
Трансфери	7,051	769	-	(7,820)	-
Салдо към 31 декември 2021	16,840	19,379	1,716	-	37,935
Баланс на 01 януари 2022	16,840	19,379	1,716	-	37,935
Придобити	-	-	-	1,606	1,606
Отписани	(36)	(48)	(2)	-	(86)
Трансфери	672	934	-	(1,606)	-
Салдо към 31 декември 2022	17,476	20,265	1,714	-	39,455
Амортизации и загуби от обезценка					
Баланс на 1 януари 2021	10,294	16,999	1,681	-	28,974
Годишна амортизационна квота	1,893	1,559	1	-	3,453
Отписани	(4,287)	(1,918)	-	-	(6,205)
Баланс към 31 декември 2021	7,900	16,640	1,682	-	26,222
Баланс на 1 януари 2022	7,900	16,640	1,682	-	26,222
Годишна амортизационна квота	3,028	1,002	1	-	4,031
Отписани	(36)	(48)	(2)	-	(86)
Баланс към 31 декември 2022	10,892	17,594	1,681	-	30,167
Към 1 януари 2022	8,940	2,739	34	-	11,713
Салдо към 31 декември 2022	6,584	2,671	33	-	9,288

Обезпечение

Дружеството не е заложило нематериални активи като обезпечение по свои задължения или задължения на трети лица.

Отчетната стойност на всички напълно амортизирани нематериални активи, които все още са в употреба възлиза на 21,535 хил.лева.

17. Инвестиции в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия, други инвестиции

Дъщерни предприятия

„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД притежава 100% от капитала на „ЕСО Инженеринг“ ЕООД, което е учредено на 18.02.2021 г.

Регистрирано е дъщерно дружество „ЕСО Инженеринг“ ЕООД и вписано в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел към Агенция по вписванията на 18.02.2021 г. с ЕИК/ПИК 206401308 и адрес на управление гр. София, п. код 1404, бул. „Петко Ю. Тодоров“ № 24., на което ЕС ЕАД е едноличен собственик на капитала.

Бележки към финансовия отчет

Съгласно учредителния акт на „ЕСО Инженеринг“ ЕООД капиталът е в размер на 1,595,700 лева, разпределен в 15,957 (петнадесет хиляди деветстотин петдесет и седем) дяла с номинална стойност от 100 (сто) лева всеки.

Капиталът на дружеството е изцяло записан и внесен, както следва:

- 500,000 (словом: петстотин хиляди) лева - парична вноска.
- 1,095,700 (един млн деветдесет и пет хиляди и седемстотин) лева - от неразпределена печалба за 2021г.

Предметът на дейност на ЕСО Инженеринг е проектиране, консултантска дейност, изграждане на технологии и проекти за енергийни обекти, проектно управление, строителство, търговско представителство и посредничество, вътрешна и външна търговия, покупка и продажба на недвижими имоти, транспортна и спедиторска дейност, както и всяка друга търговска дейност, която не е изрично забранена със закон.

Като основна дейност на дружеството е запазването на човешкия ресурс от оперативен дежурен персонал, намален вследствие на мащабни реформи за преминаване на обекти на „Електроенергиен системен оператор“ на дистанционно управление от опорен пункт, въвличането му и ангажирането му в изпълнение на инвестиционната програма, свързана с автоматизацията на подстанциите.

Друга основна роля е участие в плана за дигитализация, ремонтните и инвестиционни дейности с комплексно изпълнение на проектиране, авторски надзор, строително-монтажни работи по въвеждане в експлоатация на комутационна апаратура, изграждане на вторична комутация, реконструкции и др. необходими за осъществяване на функционална свързаност на подстанциите и изпълнение на програмите, консултантска дейност, проектно управление.

На 26.04.2022 г. в Търговския регистър към Агенция по вписванията е вписано еднолично дружество с ограничена отговорност с фирма „ЕСО Проект“ ЕООД, ЕИК 206914677, със седалище и адрес на управление гр. София, п. код 1404, бул. „Петко Ю. Тодоров“ № 24., на което ЕСО ЕАД е едноличен собственик на капитала.

Съгласно учредителния акт на ЕСО Проект капиталът е в размер на 250 000 лева, разпределен в 2 500 (две хиляди и петстотин) дяла с номинална стойност от 100 (сто) лева всеки.

Капиталът на дружеството е изцяло записан и внесен, както следва:

- 250,000 (словом: петстотин хиляди) лева - парична вноска.

Предметът на дейност на „ЕСО Проект“ ЕООД е проектиране на енергийни обекти, в това число изготвяне на технически и идейни проекти по реда на ЗУТ, консултантска дейност, както и всяка друга търговска дейност, която не е забранена със закон.

Друга основна роля е участие в плана за дигитализация, изпълнение на проектиране, авторски надзор по време на строителство.

Съвместно предприятие

ЕСО ЕАД придобива 3,256,000 лева поименни акции с право на глас с номинална стойност в размер на 1 лев всяка на основание протоколи на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД: №56/22.08.2017 година и №69-2017/07.11.2017 година. Увеличението на капитала по реда на чл.193 от Търговския закон, представлява непарична вноска /апорт/ на 3 203 броя акции, представляващи 50% от капитала на „Булгартел“ ЕАД. Останалите 50% от капитална „Булгартел“ ЕАД са придобити на основание, цитираните по горе решения на БЕХ ЕАД от „Булгартрансгаз“ ЕАД. Оценката на непаричната вноска е съгласно тройна оценителска експертиза рег. № 02-0382/4 от 01.08.2017 година, извършена по реда на чл.72, ал.2 от Търговския закон. Правата върху 3 203 на ЕСО ЕАД от капитала на „Булгартел“ ЕАД са удостоверени с временно удостоверение №003/23.10.2017 година. ЕСО ЕАД е приложило МСС 36 по отношение на инвестицията и е начислявало обезценка до 2021 г. Към 31.12.2022 г. има начислена реинтеграция в размер на 670 хил. лв.

Към 31.12.2022 стойността на инвестицията е, както следва:

Номинална стойност на инвестицията	3,256 хил. лв
Размер на обезценката	(2,391) хил. лв
Реинтегрирана обезценка	670 хил.лв.
Общо обезценка	(1722) хил. лв.
Балансова стойност на инвестицията	1,534 хил. лв

Бележки към финансовия отчет

Асоциирано предприятие

През месец май 2020 г. ЕСО заедно с преносните оператори на Гърция, Румъния и Италия учредиха Югоизточен електроенергиен координационен център SEleNe CC (Southeast Electricity Network Coordination Center) със седалище гр. Солун, Гърция, който ще способства ефективното управление на регионалните енергийни системи и ще гарантира сигурността на доставките на електроенергия в условията на пазарните обединения и приобщаването на Западните Балкани. Стойността на придобиване на инвестицията в капитала на SEleNe CC е в размер на 98 хил. лв., което представлява 25 % от общия капитал на дружеството

Други инвестиции

През 2019 г. ЕСО ЕАД е акционер в тържната кантора JAO S.A, която изпълнява ролята на Единна Платформа за Разпределение (ЕПР) на преносни способности съгласно Регламент 2016/1719 за установяване на насоки за предварително разпределяне на преносна способност. JAO S.A разпределя дългосрочните преносни способности (годишни и месечни) на всички граници между страните-членки на ЕС. Стойността на придобиване на инвестицията в капитала на JAO S.A е в размер на 507 хил. лв., което представлява 4 % от общия капитал на дружеството. Същата се оценява по справедлива стойност, съгласно МСФО 9 Финансови инструменти.

Дъщерни предприятия	31 декември 2022г.		31 декември 2021г.	
	хил. лв.	%	хил. лв.	%
ЕСО Инженеринг ЕООД	500	100	500	100
ЕСО Проект ЕООД	250	100	-	-
	750		500	
Съвместно дружествено Булгартел ЕАД	3,256 (1,722)	50	3,256 (2,391)	50
	1,534		865	
Асоциирано дружество SEleNe CC	98	25	98	25
	98		98	
Други инвестиции тържната кантора JAO S.A	507	4	507	4
	507		507	
Общо инвестиции	2,889		1,970	

18. Данъци

Виж счетоводна политика в Бележка 40(д)

Данъци признати в печалби и загуби

В хиляди лева	2022	2021
Текущ данък		
Данък за текущата година	(12,503)	(5,557)
Отсрочен данък		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	2,309	(3,147)
Общо разходи за данъци	(10,194)	(8,704)

Бележки към финансовия отчет

Данъци признати в друг всеобхватен доход

В хиляди лева

	2022			2021		
	Преди данъци	Данъчен (разход) приход	Нетно от данъци	Преди данъци	Данъчен (разход) приход	Нетно от данъци
Преоценка на имоти, машини и съоръжения	-	-	-	77,080	(7,708)	69,372
Актьорски загуби по планове с дефинирани доходи	(684)	69	(615)	(800)	80	(720)
	(684)	69	(615)	76,280	(7,628)	68,652

Съответните данъчни периоди на Дружеството могат да бъдат обект на проверка от Данъчните органи до изтичането на 5 години от края на годината, в която е подадена декларация или е следвало да бъде подадена декларация, като могат да бъдат наложени допълнителни данъчни задължения или глоби, съобразно интерпретирането на данъчното законодателство. На ръководството на Дружеството не са известни обстоятелства, които биха могли да доведат до възникване на допълнителни съществени задължения в тази област. Последната приключила данъчна проверка на Дружеството за данък добавена стойност е направена за периода от 01.05.2020 г. до 31.07.2020 г. с Акт за прихващане или възстановяване № П-29002920136094-004-001/24.08.2020 г. Последната данъчна проверка за корпоративно подоходно облагане е извършена през 2015 година обхваща период до 31 декември 2010 г.

Признати отсрочени данъчни активи и пасиви

Отсрочените данъчни активи и пасиви в баланса на ЕСО ЕАД към 31.12.2022 г. се дължат на следните позиции:

В хиляди лева

	31.12.2022	Активи		Пасиви		Нетно	
		1.1.2022	2021	2022	2021	2022	2021
ДМА и други				175,891	170,967	175,891	170,967
Финансиране на ДА и други	(26,657)	(19,238)	(19,238)	-	-	(26,657)	(19,238)
Задължение за обезщ. при пенсиониране	(2,393)	(2,436)	(2,436)	-	-	(2,393)	(2,436)
Провизии	(1,422)	(1,299)	(1,299)	-	-	(1,422)	(1,299)
Неизплатени задълж. към местни физ лица	(670)	(979)	(979)	-	-	(670)	(979)
Задълж. за неизползван отпуск	(157)	(98)	(98)	-	-	(157)	(98)
Обезценка МЗ	(24)	(24)	(24)	-	-	(24)	(24)
Обезценка вземания	(933)	(831)	(831)	-	-	(933)	(831)
Обезценка парични средства	(464)	(446)	(446)	-	-	(464)	(446)
Обезценка инвестиции	(172)	(239)	(239)	-	-	(172)	(239)
Обезценка на активи	(22)	(22)	(22)	-	-	(22)	(22)
Данъчни (активи) пасиви	(32,914)	(25,612)	(25,612)	175,891	170,967	(32,914)	(25,612)
Нетирание на данъците	175,891	170,967	170,967	(175,891)	(170,967)	175,891	170,967
Нетни данъчни (активи) пасиви	142,977	145,355	145,355	-	-	142,977	145,355

При определяне на текущия и отсрочените данъци, Дружеството е възприело за счетоводната база, описаните в бележка 40.Значитими счетоводни политики

Бележки към финансовия отчет

При изчисление на отсрочените данъци към 31 декември 2022 година е приложена данъчна ставка 10%, която е определена със Закона за корпоративното подоходно облагане за 2022 година (за 2021 година е използвана също 10% ставка, която е приложимата съгласно закона за 2021 година).

Движения на отсрочените данъци през годината

В хиляди лева

	Баланс 1 януари 2021	При- нати в печалб и и загуби	При- нати в друг всеоб- хватен доход	Баланс 31 декемвр и 2021	Баланс 1 януари 2022	При- нати в печалб и и загуби	При- нати в друг всеоб- хватен доход	Баланс 31 декемвр и 2022
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	150,142	13,106	7,708	170,967	170,967	4,924	-	175,891
Финансиране на ДА и други	(9,403)	(9,835)	-	(19,238)	(19,238)	(7,419)	-	(26,657)
Задължения по планове за дефинирани доходи	(2,483)	127	(80)	(2,436)	(2,436)	112	(69)	(2,393)
Провизии	(1,682)	384	-	(1,299)	(1,299)	(123)	-	(1,422)
Задължения към персонала	(346)	(634)	-	(979)	(979)	309	-	(670)
Начисления за неизпол- зван платен годишен отпуски	(93)	(5)	-	(98)	(98)	(59)	-	(157)
Обезценка материални запаси	(24)	-	-	(24)	(24)	-	-	(24)
Обезценка търговски вземания	(806)	(25)	-	(831)	(831)	(102)	-	(933)
Обезценка парични средства	(467)	21	-	(446)	(446)	(18)	-	(464)
Обезценка инвестиции	(237)	(2)	-	(239)	(239)	67	-	(172)
Обезценка активи	(22)	-	-	(22)	(22)	-	-	(22)
	134,579	3,137	7,639	145,355	145,355	(2,309)	(69)	142,977

Бележки към финансовия отчет

19. Материални запаси

Виж счетоводна политика в Бележка 40(е)

<i>В хиляди лева</i>	<i>31 декември 2021</i>	<i>31 декември 2021</i>
Електроматериали	10,805	9,673
Оборудване електро	18,283	16,189
Материали за АСДУ	237	247
Материали механични	963	841
Горива, масла и химикали	488	457
Други материали	3,487	2,913
Друго оборудване	753	330
Обезценка материални запаси	(233)	(235)
	34,783	30,415

Промените в обезценката на материали са:

Обезценка

<i>В хиляди лева</i>	<i>2022</i>	<i>2021</i>
Баланс на 1 Януари	(235)	(236)
Отписана обезценка на материали	2	1
Баланс на 31 Декември	(233)	(235)

През 2022 г. е извършен тест за обезценка на материалните запаси от Инженерингсервиз София ООД, с който е потвърдено, че балансовата стойност на материалните запаси към 31.12.2022 г. е равна на тяхната нетна реализуема стойност.

20. Търговски вземания

Виж счетоводна политика в Бележки 40

<i>В хиляди лева</i>	<i>31 декември 2022</i>	<i>31 декември 2021</i>
Търговски вземания	25,695	42,176
Търговски вземания от клиенти достъп, пренос реактивна ен.	72,588	47,230
Търговски вземания от клиенти балансиращ пазар	89,014	64,520
Клиенти капацитет	34,798	-
Присъдени и съдебни вземания	12,628	10,900
Обезценка на съдебни вземания	(12,628)	(10,883)
	222,095	153,943

Към датата на изготвяне на Годишния финансов отчет за 2022 г. са начислени обезценки за съдебните вземания по водените съдебни дела от дружеството в размер на 1,792 хил. лв за съдебни към 31.12.2022 г.

Експозицията на дружеството спрямо рисковете от промяна на лихвените проценти и анализ на чувствителността на финансовите активи и пасиви са оповестени в бележка 32 Финансови инструменти

Бележки към финансовия отчет

21. Дългосрочни вземания

В хиляди лева	31 декември 2022	31 декември 2021
Дългосрочни вземания КТБ (н)	4,102	4,102
Обезценка на дългосрочни вземания КТБ (н)	(4,102)	(4,102)

Съдебни вземания – КТБ

Сумите, останали като налични в „Корпоративна търговска банка“ АД, в размер на 5,456,513.61 лв са прехвърлени в съдебни вземания на основание предявен съдебен иск по чл.63, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност. Тези вземания са възникнали преди датата на откриване на производството по несъстоятелност. Към 31.12.2016 г. същите са отразени като дългосрочни вземания, като стойността на вземането и неговата обезценка в размер на 1,091,261.98 лв са отразени на отделно обособени балансови позиции. С решение на Управителен съвет с протокол №4/08.02.2017 година и Надзорен съвет с протокол №5/14.02.2017 година дата е извършена обезценка на вземането от „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност) на стойност 4,853,418.57 лева, за сметка на текущия финансов резултат, която първоначално е отразена във финансовия отчет за 2016 година, а в последствие е сторнирана обезценка на стойност 603,095.04 във връзка с обявена от синдиките частична сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите на КТБ АД (н) и е отнесена като краткосрочно вземане в баланса. Към 31.12.2019 г. посочените краткосрочни вземания са възстановени по банковите сметки на дружеството.

На 9 юли 2020 г., Търговският регистър публикува втората частична сметка за разпределение на налични суми между кредиторите на „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност) – КТБ АД (н).

Втората частична сметка е изготвена от синдиките на КТБ АД (н) в изпълнение на разпоредбата на чл.95, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), съгласно която синдикът изготвя частична сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите с приети по смисъла на чл.69, ал.1 вземания съобразно реда, привилегиите и обезпеченията.

Съгласно публикуваната втора частична сметка за разпределение на налични суми между кредиторите на КТБ АД (н) сумата, възстановена по сметките на ЕСО ЕАД е в размер на 472,560.07 лв.

През м.04.2021г. са получени 278,679.38 лв.

22. Други вземания

В хиляди лева	31 декември 2022	31 декември 2021
Предплащания за текущи активи	6	480
	<u>6</u>	<u>480</u>
ДДС за възстановяване	-	3,948
	<u>-</u>	<u>3,498</u>

23. Пари и парични еквиваленти

В хиляди лева	31 декември 2022	31 декември 2021
Парични средства в каса лева	31	18
Парични средства в каса във валута	18	10
Парични средства по банкови сметки	406,626	85,683
Обезценка на парични наличности	(540)	(362)
	<u>406,135</u>	<u>85,349</u>

Бележки към финансовия отчет

Експозицията на дружеството спрямо рисковете от промяна на лихвените проценти и анализ на чувствителността на финансовите активи и пасиви са оповестени в бележка 32 Финансови инструменти.

24. Капитал и резерви

ЕСО ЕАД е с капитал 336 574 380 (словом: триста тридесет и шест милиона петстотин седемдесет и четири хиляди триста и осемдесет) лева, разделен на 336 574 380 (словом: триста тридесет и шест милиона петстотин седемдесет и четири хиляди триста и осемдесет) броя обикновени поименни акции, с номинална стойност 1 лев всяка една. Капиталът на дружеството е изцяло записан и внесен, както следва:

- 57 847 195 (словом: петдесет и седем милиона осемстотин четиридесет и седем хиляди сто деветдесет и пет) лева - непарична вноска – недвижими имоти и активи;
- 3 256 000 (словом: три милиона двеста петдесет и шест хиляди) лева - непарична вноска (апорт) от „Български енергиен холдинг“ ЕАД, ЕИК 831373560 на 3 203 броя акции от капитала на „Булгартел“ ЕАД, ЕИК 131341659, собственост на „Български енергиен холдинг“ ЕАД, съгласно Временно удостоверение № 3 от 23.10.2017 г. Непаричната вноска е с парична оценка в размер на 3 256 000 (три милиона двеста петдесет и шест хиляди) лева, определена по реда на чл. 72 от Търговския закон от три вещи лица, назначени с Акт № 20161128141234-11 от 26.05.2017 г.;
- 2 482 167 (словом: два милиона четиристотин осемдесет и две хиляди сто шестдесет и седем) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2008 година;
- 5 660 561 (словом: пет милиона шестстотин и шестдесет хиляди петстотин шестдесет и един) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2010 година;
- 52 600 (словом: петдесет и две хиляди и шестстотин) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2011 година;
- 24 314 300 (словом: двадесет и четири милиона триста и четиринадесет хиляди и триста) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2015 година;
- 37 963 724 (словом: тридесет и седем милиона деветстотин шестдесет и три хиляди седемстотин двадесет и четири) лева, чрез превръщане на остатъка от нетната печалба на дружеството за 2016 г. и неразпределената печалба от минали години;
- 167 599 244 (словом: сто шестдесет и седем милиона петстотин деветдесет и девет хиляди двеста четиридесет и четири) лева, чрез превръщане на други резерви в размер на 134 336 424 лева, неразпределената печалба от 2020 г. в размер на 31 145 481 лева и неразпределена печалба от предходни години в размер на 2 117 339 лева.
- 2 398 589 (словом: два милиона триста деветдесет и осем хиляди петстотин осемдесет и девет) лева, чрез превръщане на неразпределената печалба от 2021г.
- 35 000 000 (словом: тридесет и пет милиона) лева - непарична вноска (апорт) от „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД, ЕИК 831373560, определен по реда на чл. 72 от Търговския закон от три вещи лица, назначени с Акт №20220729160250/01.08.2022 г., изменен с Акт №20220729160250-3/22.08.2022 г., представляваща задължения на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД към „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД за отчислен дивидент, съгласно решение по т.1.4.1 от Протокол № 44-2021/18.08.2021 г. на Съвета на директорите на „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД и решение по т.5 от Протокол №31/04.08.2021 г. на Надзорния съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД.

Обикновени акции

Всички акции имат еднакъв ранг по отношение на остатъчните активи на Дружеството. Притежателите на обикновени акции имат право да получават дивиденди и имат право на един глас на акция по време на събрания на Дружеството. По отношение на акции на компанията, които се притежават от Дружеството, всички права са прекъснати, докато тези акции се произладат.

Дивиденди

През 2021 г. ЕСО ЕАД е разпределило дивидент, съгласно решение с протокол № 32-2021 от 22.06.2021 г. на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД (едноличен собственик на капитала на Дружеството към тази дата) в размер на 25,368 хил. лв от печалбата за 2020 г.

Бележки към финансовия отчет

Съгласно решение с Протокол № 44-2021г./18.08.2021 г. на СД на БЕХ ЕАД приема изплащането на допълнителен дивидент в размер на 35,000 хил. лв за сметка на „Други резерви“ със следни срокове на плащане:

7,000 хил. лв със срок на плащане 30.06.2022 г.

7,000 хил. лв със срок на плащане 30.06.2023 г.

7,000 хил. лв със срок на плащане 30.06.2024 г.

7,000 хил. лв със срок на плащане 30.06.2025 г.

7,000 хил. лв със срок на плащане 30.06.2026 г.

С протокол № 45-2022 от 07.07.2022 г. т. I.4.4. на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД взема решение за увеличаване на капитала на ЕСО ЕАД по реда на чл. 193 от Търговския закон чрез непарична вноска (апорт) в размер на 35,000 хил. лв., представляваща задължение на ЕСО ЕАД към БЕХ ЕАД за отчислен дивидент, съгласно решение по т. I.4.1. от Протокол № 44-2021г./18.08.2021 г. на СД на БЕХ ЕАД.

През 2022 г. ЕСО ЕАД е разпределило дивидент, съгласно решение с протокол № 45-2022 от 07.07.2022 г. на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД (едноличен собственик на капитала на Дружеството към тази дата) в размер на 71 515 хил. лв от печалбата за 2021 г.

Непарични изменения

Това оповестяване е по смисъла на МСС 7 „Отчет за паричните потоци“ - Инициатива за оповестявания – приет от ЕС на 6 ноември 2017 г. Тази промяна е свързана с информацията, предоставяна на потребителите на финансовите отчети, които да могат да подобрят разбирането си за ликвидността и финансовите операции на Дружеството. Промяната изисква допълнително оповестяване и пояснения да бъдат направени относно промените в пасивите на Дружеството във връзка с промени в резултат на непарични транзакции като придобивания и освобождавания, начислявания на лихви, ефекти от курсови разлики, промени в справедливите стойности, и други подобни.

Съпоставяне на промените във финансовите пасиви и собствения капитал с паричните потоци от финансови операции и други, непарични изменения

	Основен капитал	Собствен капитал		Общо
		Резерви	Финансов резултат	
Балансова стойност салдо към 01.01.2022 г.	299,176	1,873,664	81,859	2,254,699
Промени в резултат на парични потоци от финансова дейност				
Плащания от разпределение на печалба/дивиденди	-	-	(71,515)	(71,515)
Общо промени в резултат на парични потоци от финансова дейност	-	-	(71,515)	(71,515)
Непарични изменения				
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	-	(615)	-	(615)
Увеличение/(намаление) чрез прехвърляне между преоценъчния резерв и неразпределена печалба, нето от данъци	-	(591)	591	-
Увеличение на капитала	37,398	-	(2,398)	35,000
Други изменения на резерви	-	7,946	(7,946)	-
Финансов резултат	-	-	91,086	91,086
Общо други, непарични изменения	37,398	6,740	81,333	125,471
Балансова стойност на 31.12.2022	336,574	1,880,404	91,677	2,308,655

Бележки към финансовия отчет**Законов резерв**

На основание чл.246 ал.2 т.1 от Търговския закон и чл.89 (2) от Закона за държавния бюджет на Република България за 2018 год., акционерните дружества с над 50 на сто държавно участие в капитала, в които средствата на фонд „Резервен“ са в размер, по-малък от една десета част от капитала, при приключване на финансовата 2017 г. правят отчисления за фонда в размер на една десета част от реализираната печалба, а когато така определените отчисления биха довели до превишаване на определения размер на фонд „Резервен“, правят отчисления в размер, съответстващ на средствата, необходими за неговото попълване.

Съгласно решение на БЕХ ЕАД с протокол 34-2020/28.05.2020 г на СД не се разпорежда заделянето на законов резерв, поради достигнат лимит по чл. 246, ал., т. 1 от ТЗ.

Съгласно решение с протокол № 45-2022 от 07.07.2022 г. на Съвета на директорите на БЕХ ЕАД (едноличен собственик на капитала на Дружеството към тази дата) е отчислена 1/10 за вноски във фонд Резервен в размер на 7 946 хил. лв. За 2022 г. е направено предложение за заделяне на законов резерв в размер на 9,109 хил. лв.

Преоценъчен резерв и Други резерви

Преоценъчният резерв на дружеството е формиран в резултат на преценка на имоти, машини, съоръжения и оборудване. Съгласно българското законодателство преоценъчният резерв, формиран от преценката на имоти, машини, съоръжения и оборудване, не може да се разпределя за дивиденди.

На основание Решение на едноличния собственик на капитала на Дружеството, документирано с Протокол №71-2013 на „БЕХ“ ЕАД за преобразуване, вписано в търговския регистър на 04.02.2014 година, са прехвърлени от „НЕК“ ЕАД 353,275 хил.лв представляващи допълнителни резерви, отразени в счетоводните регистри на „ЕСО“ ЕАД и представени в Други Резерви – 353,268 хил. лв и 7 хил. лв - Резерв от преценки по план. с дефинирани доходи.

Преценката на нетните пасиви по плановете с дефинирани доходи на персонала, в едно с с ефектът от данъците върху доходите, отнасящи се до компонентите на друг всеобхватен доход възлизащи на 800 хил.лв. и данък върху дохода, отнасящ се до компонентите на другия всеобхватен доход в размер на 80 хил. лв, са представени в отделни секции „Резерв от преценки по план с дефинирани доходи“ в Отчета за Промените в Собствения Капитал, за годината завършваща на 31.12.2021 г.

Преценката на нетните пасиви по плановете с дефинирани доходи на персонала, в едно с с ефектът от данъците върху доходите, отнасящи се до компонентите на друг всеобхватен доход възлизащи на 684 хил.лв. и данък върху дохода, отнасящ се до компонентите на другия всеобхватен доход в размер на 69 хил. лв, са представени в отделни секции „Резерв от преценки по план с дефинирани доходи“ в Отчета за Промените в Собствения Капитал, за годината завършваща на 31.12.2022 г.

25. Доходи на наети лица

Виж счетоводна политика в Бележка 40(г)

<i>В хиляди лева</i>	<i>31 декември 2022</i>	<i>31 декември 2021</i>
Дългосрочни задължения за обезщетения при пенсиониране	19,987	21,724
Краткосрочни задължения за обезщетения при пенсиониране	3,946	2,642
Общо задължения за доходи на наети лица	23,933	24,366

Задължения за плановете с дефинирани доходи при пенсиониране

Дружеството има задължение за изплащане на обезщетение при прекратяване на трудовите договори със служителите, които са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Обезщетенията са в

Бележки към финансовия отчет

съответствие с изискванията на чл. 222, ал. 3 от Кодекса на труда (КТ) в България и чл. 58 от Колективния трудов договор на дружеството. Съобразно цитираните разпоредби работникът или служителът има право на обезщетение от работодателя при прекратяване на трудовите правоотношения независимо от основанието за прекратяване, след като е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст в размери и при условия, както следва:

1. Брутното му трудово възнаграждение за 2 месеца или
2. Брутното му трудово възнаграждение за 6 месеца - ако е работил в структурите на енергетиката през последните 10 години от трудовия си стаж.

(2) Работникът или служителът, има право на допълнително обезщетение над размерите по т.1 и т.2 на ал.1 при едновременно изпълнени условия и в размери както следва:

1. При прекратяване на трудовото му правоотношение по негова инициатива по реда на чл.325, ал.1 т. 1 от Кодекса на труда – по взаимно съгласие на страните изразено писмено в срок от 30 /тридесет/ календарни дни от датата на придобиване на правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

2. При условията на т.1, работник или служител който има продължителен трудов стаж в структурите на енергетиката над 10 до 30 години, има право на допълнително обезщетение /Об/ както следва:

1. при условията на ал.1, т.1 по формулата: $Об = 2 + t * 0.2$,

2. при условията на ал.1, т.2 по формулата: $Об = 6 + t * 0.2$, където t е трудовия стаж, придобит в структурите на енергетиката след десетата година, в години и месеци.

3. при трудов стаж в енергетиката над 30 години, обезщетението е колкото за 30 години.

Приблизителният размер на задълженията за планове с дефинирани доходи при пенсиониране към всеки отчетен период и разходите признати в печалби и загуби се базират на актюерски доклади (информация за използваните параметри и предположения е оповестена по-долу).

Плана за дефинирани доходи (задължение за изплащане на доход при пенсиониране) е нефинансиран.

Движения на настоящата стойност на задълженията по планове с дефинирани доходи

<i>В хиляди лева</i>	2022	2021
Настояща стойност на задълженията към 1 януари	24,366	24,834
Платени суми	(2,324)	(2,857)
Разходите за настоящи услуги	1,256	1,783
Разходи за лихви	147	126
Ефект от извършено прехвърляне на персонал в дъщерно дружество	(196)	(320)
Актюерски (печалби)/загуби от промени във финансови предположения	684	800
Настояща стойност на задълженията към 31 декември	23,933	24,366

Разходите са признати в следните позиции от отчета за всеобхватния доход

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	2022	2021
Разходи за текущи услуги	11	(1,256)	(1,783)
Разходи за лихви върху задължението	14	(147)	(126)
Актюерска печалба/(загуба)	18	(684)	(800)
		(2,087)	(2,709)

Бележки към финансовия отчет**Актьорски предположения**

Основните актьорски предположения към датата на отчета (представени като осреднени стойности) са представени както следва:

	2022	2021
Дисконтов процент към 31 декември	5,5%	0,6%
Нива на бъдещи заплати	1,10%	1,10%
Нива на бъдещи доходи	1,10%	1,10%

Анализ на чувствителността на актьорските предположения

Ефект в хиляди лева	Задължение по план с дефинирани доходи	
	Увеличение	Намаление
Бъдещо увеличение на заплатите (0.5% изменение)	718	(737)
Дисконтов процент (0.5% изменение)	(702)	687
Бъдещо увеличение на текуществото (0.5% изменение)	(757)	798

Възнагражденията на одитния комитет на ЕСО ЕАД за отчетния период са обобщени както следва:

В хиляди лева	2022	2021
Възнаграждения на Одитния Комитет [ОК]	123	119
Социални осигуровки върху възнаграж. на членовете на ОК	8	11
Общо задължения за доходи на наети лица	131	130

Сума на неуредени задължения свързани с възнаграждения и осигуровки на членовете на одитния комитет (2021: 0 хил.лв; 2020: 0 хил.лв.).

26. Приходи за бъдещи периоди

В хиляди лева	31 декември 2022	31 декември 2021
Отсрочени приходи – дългосрочни по Регламент 714/2009, нов 943/2019	477,465	248,419
Отсрочени приходи – краткосрочни по Регламент 714/2009, нов 943/2019	6,671	5,355
Отсрочени приходи – краткосрочни други	1,357	867
	485,493	254,641

Притежавайки лиценза за пренос на електрическа енергия и активите от електроенергийната система, ЕСО ЕАД е длъжно да прилага изискванията на Регламент (ЕО) № 943/2019 на Европейския парламент и на Съвета. Съгласно изискванията на член 19 от Регламента, относно предназначението и използването на всички приходи в резултат от разпределението на междузонов капацитет, ЕСО ЕАД, като независим преносен оператор, цели постигането на следните дългосрочни цели:

- сигурно гарантиране на действителната наличност на разпределения капацитет;
- поддържане или увеличаване на междузоновите капацитети чрез оптимизиране на използването на съществуващите междусистемни електропроводи посредством координирани коригиращи действия или

Бележки към финансовия отчет

покриване на разходи, произтичащи от мрежови инвестиции, свързани с намаляване на претоварването в междусистемните електропроводи.

През 2022 г. в ГФО на ЕСО ЕАД е заделена сума в кредита на сметка 755 Специален резерв, съгласно Регламент 943/2019 в размер на 280 878 хил.лв. от постъпленията за ФПП през 2021 г. По дебита на същата сметка са осчетоводени 44 369 хил.лв. за покриване на разходите за намаляване на цената достъп. От сметка 755 Специален резерв е прехвърлена по аналитични подсметки на същата сума в размер на 10 477 хил. лв по съответните обекти за изграждане на конкретни дълготрайни активи. Към 31.12.2022 г. са заделени средства по сметка 755 Специален резерв в изпълнение на Регламент 943 в размер на 226,048 хил. лв.

Неамортизираната стойност на посочените по –горе обекти към 31.12.2022 година по счетоводна сметка 755 „Регламент 943 “ е на стойност 258,088 хил. лв. в това число: дългосрочна част 251,417 хил. лв. и краткосрочна част 6,671 хил. лв.

27. Приходи от отсрочено финансиране

<i>В хиляди лева</i>	<i>31 декември 2022</i>	<i>31 декември 2021</i>
Отсрочено финансиране - дългосрочна част	265,451	231,211
Отсрочено финансиране - краткосрочна част	10,695	9,231
	<u>276,146</u>	<u>240,442</u>

Националният план за инвестиции на Р България (НПИ) 2013-2020 за изпълнение на инвестиционни проекти от ЕСО ЕАД

През 2021 година от ЕСО ЕАД са завършени три инвестиционни проекта от НПИ с обща стойност на инвестициите 7 114 840,46 лева, както следва:

Проект BG-\$-0114 - I етап - Изграждане на подстанция "Ардино" - 110/20 kV с обща стойност на инвестицията 1 782 890,16 лева;

Проект BG-\$-0117 II етап - Изграждане на подстанция "Ардино" - 110/20 kV с обща стойност на инвестицията 1 103 747,64 лева;

Проект BG-\$-0158 Електропровод 110 kV "Магура" - "Видбол", разделен на отделни стълбове /ВЛ 110 kV Видбол от стълб № 94 до п/ст Бонония с обща стойност на инвестицията 4 228 202,66 лева;

През 2022 година от ЕСО ЕАД са завършени два инвестиционни проекта от НПИ с обща стойност на инвестициите 26 451 676,52 лева, както следва:

Проект BG-\$-0126 Подстанция "Самоков" - реконструкция на открита разпределителна уредба (ОРУ) 110 kV с обща стойност на инвестицията 4 388 873,62 лева.

Проект BG-\$-0142 Нова въздушна линия 110 kV – п/ст "Варна север" – п/ст "Каварна" с обща стойност на инвестицията 22 062 802,90 лева.

За всички проекти са подготвени пълен комплект от документи и са внесени заявления за възстановяване на разходите със средства от НПИ в Министерство на енергетиката. През 2022 г. са възстановени разходи по НПИ в размер на 10 402 644,54 лева, както следва:

Проект BG-\$-0114 и BG-\$-0117 II етап - Изграждане на подстанция "Ардино" - 110/20 kV с обща стойност 2 768 647,93 лв.

Проект BG-\$-0158 Електропровод 110 kV "Магура" - "Видбол" със стойност 543 231,78 лв.

Проект BG-\$-0126 Подстанция "Самоков" - реконструкция на открита разпределителна уредба (ОРУ) 110 kV със стойност 2 295 852,00 лв.

Проект BG-\$-0142 Нова въздушна линия 110 kV – п/ст "Варна север" – п/ст "Каварна" със стойност 4 794 912,83 лв.

Бележки към финансовия отчет

28. Търговски и други задължения

Виж счетоводна политика в Бележки 40

Търговски задължения

Експозицията на Дружеството към валутен и ликвиден риск свързан с търговски и други задължения е оповестена в бележка 31 Финансови инструменти.

В хиляди лева	Бел.	31 декември 2022	31 декември 2021
Задължения към доставчици на материали и услуги		28,362	3,837
Задължения към доставчици на студен резерв и услуги		3,569	673
Задължения към доставчици на балансиращ пазар		6,209	10,355
Задължения към застрахователи		3,480	3,489
Други търговски задължения		80,381	48,373
Доставчици на нетекущи активи		7,003	9,321
Задължения към доставчици БНЕБ		6,027	-
Други клиенти по аванси		151	-
		<u>135,182</u>	<u>76,048</u>

29. Други задължения

В хиляди лева	Бел.	31 декември 2022	31 декември 2021
Депозити по търгове		42,855	14,418
Гаранции по договори		2,789	3,146
Задължения към персонала		13,573	16,006
Задължения за обществено осигуряване		4,671	4,694
Оспорени протоколи за неустойка		-	1,092
		<u>63,888</u>	<u>39,356</u>

30. Провизии

В хиляди лева		31 декември 2022	31 декември 2021
Провизии по съдебни дела, водени срещу ЕСО ЕАД		12,424	23,090
Провизии за екология		1,812	373
		<u>14,236</u>	<u>23,464</u>

Отчетените разходи за провизии през 2022 г. са в размер на 1 812 хил.лв - провизия за екология.

31. Задължения за данъци

В хиляди лева		31 декември 2021	31 декември 2021
Разчети по данък върху доходите на физическите лица		2,380	1,984
Разчети по ДДС за внасяне		1,531	-
Разчети по ЗКПО		101	48
Задължения към фонд Сигурност на ЕЕС		3,734	3,204
		1	1
Разчети за корпоративен данък		499	553
Други данъци, дългове и акцизи		40	15
		<u>8,285</u>	<u>5,804</u>

Бележки към финансовия отчет

32. Финансови инструменти

(а) Счетоводни класификации и справедливи стойности

Таблицата показва балансовите и справедливите стойности на финансовите активи и финансовите пасиви, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности. Не е включена информация за справедливите стойности, ако балансовата стойност е разумно приближение на справедливата стойност.

В хил. лева

	Бел.	Балансова стойност		
		Заеми и вземания	Други финансови пасиви	Обща
31 декември 2022				
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност				
Вземания от свързани лица	35	28,905	-	28,905
Търговски вземания	20	216,564	-	216,564
Пари и парични еквиваленти	23	406,135	-	406,135
		651,604	-	651,604
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност				
Задължения към свързани лица	35	-	(119,305)	(119,305)
Търговски задължения	28	-	(135,239)	(135,239)
Други задължения	29	-	(44,999)	(44,999)
		-	(299,543)	(299,543)
31 декември 2021				
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност				
Вземания от свързани лица	35	88,358	-	88,358
Търговски вземания	20	149,821	-	149,821
Пари и парични еквиваленти	23	85,349	-	85,349
		323,528	-	323,528
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност				
Задължения към свързани лица	35	-	(117,051)	(117,051)
Търговски задължения	28	-	(76,427)	(76,427)
Други задължения	29	-	(17,956)	(17,956)
		-	(211,435)	(211,435)

На база на направените анализи ръководството счита, че балансовите стойности на финансовите активи и пасиви могат да се приемат за разумно приближение с тяхната справедлива стойност.

(б) Управление на финансовия риск

Дружеството има експозиция към следните рискове от употребата на финансови инструменти:

- кредитен риск;
- ликвиден риск;
- пазарен риск.

(i) Общи положения за управление на риска

Политиката на Дружеството за управление на риска е развита така, че да идентифицира и анализира рисковете, с които се сблъсква Дружеството, да установява лимити за поемане на рискове и контроли, да наблюдава рисковете и съответствието с установените лимити. Тези политики подлежат на периодична

Бележки към финансовия отчет

проверка с цел отразяване на настъпили изменения в пазарните условия и в дейността на Дружеството. Дружеството, чрез своите стандарти и процедури за обучение и управление, цели да развие конструктивна контролна среда, в която всички служители разбират своята роля и задължения.

Одит комитетът на Дружеството следи как ръководството осигурява съответствие с политиките за управление на риска, и преглежда адекватността на рамката за управление на риска по отношение на рисковете, с които се сблъсква Дружеството. Одит комитетът на Дружеството използва помощта на Вътрешния одит. Вътрешният одит се занимава както с планирани, така и с изненадващи прегледи на контролите и процедурите за управление на риска, резултатите от които се докладват на Одит комитета.

(ii) Кредитен риск

Кредитният риск за Дружеството се състои от риск от финансова загуба ако клиент или страна по финансов инструмент не успее да изпълни своите договорни задължения. Кредитният риск произтича основно от вземания от клиенти.

Балансовата стойност на финансовите активи представлява максималната кредитна експозиция.

Търговски и други вземания

Съставена е кредитна политика, при която се анализира всеки нов клиент поотделно за кредитоспособността преди стандартните за Дружеството условия за плащане и доставка да се предложат. Прегледът на Дружеството включва външни оценки, когато е възможно, а в някои случаи банкови референции.

Ръководството на дружеството е създадо политика и оценява кредитния риск, като прави текуща кредитна оценка на клиентите. За обезпечаване на вземанията си по договорите за трансграничен капацитет, за достъп и за балансираща енергия, дружеството изисква предоставяне на обезпечения -депозити или банкови гаранции от участниците в търговете и контрагентите.

По отношение на останалите търговски вземания, Дружеството не е изложено на значителен кредитен риск към нито един отделен контрагент или към група от контрагенти. Търговските вземания се състоят предимно от клиенти в националния енергиен сектор. На базата на исторически показатели, ръководството счита, че кредитната оценка на търговски вземания, които не са с изтекъл падеж, е добра. Експозицията към кредитен риск е в резултат на индивидуалните характеристики на отделните клиенти. Въпреки това, ръководството отчита риск от неизпълнение на индустрията и страната, в която клиентите оперират, тъй като тези фактори могат да окажат влияние върху кредитния риск, особено в момента на влошаващи се икономически условия. Няма географска концентрация на кредитен риск.

Дружеството начислява обезценка, която представлява неговата приблизителна оценка за възникнали загуби по отношение на търговските и други вземания

Балансовата стойност на финансовите активи представлява максималната кредитна експозиция. Към датата на баланса максималната кредитна експозиция е:

<i>В хиляди лева</i>	<i>Бел.</i>	31 декември 2022	31 декември 2021
Вземания от свързани лица	35	28,905	88,358
Търговски вземания	20	216,564	149,821
Пари и парични еквиваленти	23	406,135	85,349
		651,604	323,528

Максималната експозиция към кредитен риск за търговски и други вземания към отчетната дата по географски региони е, както следва:

Бележки към финансовия отчет

В хиляди лева

Балансова стойност

	31 декември 2022	31 декември 2021
Местни	189,361	195,183
Държави от Евро зоната	54,069	35,769
Други европейски страни	2,039	7,227
	245,469	238,179

Обезценка

Времето структура на търговски вземания и вземания от свързани лица към датата на отчета е както следва:

В хиляди лева	31 декември 2022	31 декември 2021
Оригинален размер на вземането	245,469	238,179
Непросрочени вземания	230,741	227,105
Просрочени между 0-30 дни	2,100	174
Просрочени над 1 година	12,628	10,900
Обезценка на вземанията	(12,628)	(10,882)
Нетен размер на вземанията след обезценка	232,841	227,297

Движението в корективната сметка за обезценка за търговски и други вземания, парични средства и инвестиции през годината е както следва:

В хиляди лева	Индивидуални обезценки
Баланс към 31 декември 2021	(17,737)
Признати загуби от обезценка	(2,227)
Отписани	973
Баланс към 31 декември 2022	(18,991)

Кредитният риск за ЕСО ЕАД се състои във вероятността от реализация на финансова загуба в ситуации, при които клиент или страна по финансов инструмент не успеят да изпълнят своите договорни задължения. Кредитният риск за дружеството произтича от вземания от клиенти.

Вземанията на Дружеството към 31.12.2022 г. са от клиенти свързани лица в групата на БЕХ и клиенти, извън системата на група БЕХ и са в размер на 28 905 хил. лв. Вземанията от свързани лица в групата на БЕХ са в размер на 17 032 хил. лв, 4 962 хил. лв от Министерство на енергетиката за компенсирание на технологичните разходи за електрическа енергия и извън групата са в размер на 6 911 хил. лв. Останалите текущи вземания са в размер на 216 564 хил. лв. Ръководството счита, че кредитният риск съществува и в условията на задълбочаващата се икономическа криза е твърде възможно някои от клиентите да изпаднат във временни затруднения и това да доведе до невъзможност за своевременни плащания.

За обезпечаване на вземанията си по търговските споразумения за трансграничен капацитет, за предоставяне на мрежовите услуги „достъп” и „пренос” до/през електропреносната мрежа и за балансираща енергия, дружеството получава от участниците в търговете за предоставяне на физическото право за пренос и контрагентите по договорите за балансиране, достъп и пренос обезпечения под формата на парични депозити или банкови гаранции.

Въз основа на мониторинга на кредитния риск на клиентите Дружеството начислява обезценка, съгласно МСФО 9 Финансови инструменти и провизии, съгласно МСС 37 Провизии, които представляват приблизителна оценка за възникнали загуби по отношение на търговските и други вземания, както следва:

Бележки към финансовия отчет

Обезценки за съдебните и присъдени вземания по водените съдебни дела от дружеството в размер на 1,792 хил. лв за съдебни вземания към 31.12.2022 г.

Пари и парични еквиваленти

Дружеството разполага с пари и парични еквиваленти към 31 декември 2022 г., възлизащи на 406 135 хиляди лева балансова стойност, в т. ч. 540 хил. лв обезценка (2021: 85 349 хиляди лева, в т. ч. обезценка 362 хил. лв), което представлява максималната им кредитна експозиция. Парите и паричните еквиваленти се намират в банкови и финансови институции.

(iii) Ликвиден риск

Ликвиден риск се състои във вероятността дружеството да не е в състояние да изпълни своите финансови задължения, когато те станат изискуеми. Политиката на дружеството е чрез планиране на паричните потоци да осигури необходимия ликвиден ресурс, за да се посрещнат настъпилите задължения при нормални или стресови условия, без да се реализират неприемливи загуби и без да се излага на риск репутацията на дружеството.

Ликвидният паричен ресурс на Дружеството се осигурява основно от предоставяне на мрежовите услуги достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия по регулирани цени и приходи от предоставено физическо право за пренос по междусистемните връзки със съседните мрежови оператори.

Дейността на ЕСО ЕАД е изцяло регулирана, поради което решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране и определената от комисията ценова рамка водят до определени ликвидни рискове.

Дружеството системно предприема мерки за подобряване на ликвидността си независимо от развитието на пазара на електрическа енергия и регулаторната рамка, определена от Комисията за енергийно и водно регулиране. Дружеството е в готовност при необходимост да предприеме нужните мерки за гарантиране на оперативната си ликвидност, с цел осигуряване сигурността на електропреносната система.

Положително влияние върху финансовото състояние на ЕСО ЕАД оказва получената компенсация за 2022 г. по Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

През финансовата 2022 г. при извършване на лицензионната си дейност в условията на регулаторната ценова рамка ЕСО ЕАД осигури ефективно оперативното управление на електроенергийната система, поддържане на електропреносната мрежа, както и балансиране на системата.

По-долу са договорните падежи на финансови пасиви:

31 Декември 2022

В хиляди лева

	Бел.	Балансо- ва стойност	Договорни парични потоци	До 6 месеца
Не-деривативни финансови задължения				
Задължения към свързани лица		119,305	(119,305)	(119,305)
Търговски задължения		135,239	(135,239)	(135,239)
Други задължения		44,999	(44,999)	(44,999)
		299,543	(299,543)	(299,543)

Бележки към финансовия отчет

31 Декември 2021

В хиляди лева

	Бел.	Балансо- ва стойност	Договорни парични потоци	До 6 месеца
Не-деривативни финансови задължения				
Задължения към свързани лица		117,051	(117,051)	(117,051)
Търговски задължения		76,427	(76,427)	(76,427)
Други задължения		17,956	(17,956)	(17,956)
		211,435	(211,435)	(211,435)

(iv) Пазарен риск

Пазарен риск е рискът, при който доходът на Дружеството или стойността на инвестициите му ще бъдат засегнати, при промяна на пазарни цени, валутни курсове, лихвени проценти или цени на капиталови инструменти. Целта на управлението на пазарния риск е да се управлява и контролира експозицията на пазарния риск с приемливи параметри, като се оптимизира възвращаемостта на всеки един проект.

Валутен риск

Валутен риск за Дружеството не съществува. Налице са сделки с чужда валута, разплащането на които се осъществява от валутната сметка в евро на дружеството. Реализираните сделки по покупко-продажби на валута не водят до увеличаване на валутния риск за ЕСО ЕАД поради фиксиран курс на еврото към българския лев от БНБ.

Експозиция към валутен риск

Оперативната дейност на Дружеството не създава предпоставки за валутен риск поради това, че към датата на баланса съществената част на вземанията и задълженията са в лева.

Експозицията на Дружеството към валутен риск е както следва на базата на условни суми:

В хиляди лв.	31 декември 2022				31 декември 2021			
	EUR	USD	GBP	CHF	EUR	USD	GBP	CHF
Парични средства във валута	261,220	6	0	1	51,678	1	2	1
Търговски задължения	83,933	-	-	-	49,128	-	-	-
Търговски вземания	56,109	-	-	-	42,996	-	-	-
Нетна експозиция от отчета за финансово състояние	401,262	6	0	1	143,802	1	2	1

Следните значими обменни курсове са приложими през годината:

BGN	Среден курс		Курс към отчетната дата	
	2022	2021	31 декември 2022	31 декември 2021
EUR 1	1,956	1,956	1,956	1,956
USD 1	1,862	1,893	1,834	1,887
GBP 1	1,862	2,183	2,205	2,328
CHF 1	1,949	1,809	1,986	1,893

Анализ на чувствителността

Дейността на Дружеството се осъществява при условията на валутен борд. Курса на лева в България е фиксиран на 1,95583 спрямо еврото и не се променя в зависимост от състоянието на валутните пазари и

Бележки към финансовия отчет

лихвените проценти. Голяма част от всички значими сделки, различни от националната валута, са осъществени в EUR.

Лихвен риск**Експозиция към лихвен риск**

Лихвен риск е риск от неблагоприятни промени на лихвените равнища, водещо до повишаване на лихвените разходи/понижаване на лихвените приходи. Дружеството не е осчетоводявало финансови активи или пасиви с фиксирана или плаваща лихва по справедлива стойност отчитана през печалби или загуби в отчета за доходите, както и дружеството не е страна по деривативи като хеджиращи инструменти по модела за хеджиране на справедлива стойност или като спекулативни позиции. Следователно промяната на лихвените проценти към датата на баланса не предизвиква печалби или загуби.

Към отчетната дата профил на лихвоносните финансови инструменти на Дружеството е, както следва:

В хиляди лева	Бел.	Номинална стойност	
		31 декември 2022	31 декември 2021
Инструменти с фиксирана лихва			
Финансови активи (парични средства)		406,135	85,349
	23	<u>406,135</u>	<u>85,349</u>

Анализ на чувствителността на справедливата стойност за инструменти с фиксирана лихва

Дружеството не отчита финансови активи и пасиви с фиксирана лихва по справедлива стойност в печалби и загуби, и Дружеството не определя деривативи (лихвени суапове) като хеджиращи инструменти по модела на отчитане на хеджинг на справедлива стойност. Поради това, промени в лихвените нива към датата на баланса не биха засегнали печалби и загуби.

Промяна от 100 базисни пункта в лихвените нива към отчетната дата не би увеличила или намалила съществено собствения капитал на дружеството.

Друг риск от пазарни цени

Ценови риск за Дружеството е свързан с дейността по лицензията за пренос на електрическа енергия и включва цените за достъп до електропреносната мрежа, цената за пренос на електрическа енергия и микса от цени за разходите за допълнителни услуги. Съгласно измененията в Закона за енергетиката чл. 100, ал.4 в сила от 01.07.2018 г. оператора на електропреносната мрежа има задължението да закупува електрическата енергия за компенсиране на технологичните разходи по пренос на организиран борсов пазар на електрическа енергия.

Цената за достъп и пренос се определят от Комисията за енергийно и водно регулиране по метода на ценово регулиране "Норма на възвръщаемост на капитала" (разходи плюс), който се прилага за ценови период от 01.07. на текущата година до 30.06. на следващата година. Утвърдените от комисията цени, заедно с реализираните количества електрическа енергия, пряко определят приходите от дейността.

Цените за достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа се образуват въз основа на утвърдените необходими годишни приходи и утвърденото прогнозно количество електрическа енергия, доставено в електропреносната и електроразпределителните мрежи за продажба и пренос за съответния регулаторен или ценови период.

В модела на ценообразуване е предвидено определяне от страна на КЕВР на пределна стойност на разходите за осигуряване на резерв за първично регулиране на честотата и резерв за вторично автоматично, и ръчно регулиране на честотата и обменните мощности. С цел намаляване на разходите, които са отразени в цената за достъп до електропреносната мрежа, ЕСО ЕАД провежда тръжни процедури за ефективно гарантиране сигурността на снабдяването.

Бележки към финансовия отчет

Ценовият риск за дружеството е във връзка с действащата ценова/регулаторна рамка съгласно постановените административни актове на КЕВР, оказващи съществено влияние върху финансовото състояние на оператора.

33. Лизинг

Виж счетоводна политика в Бележка 40

Дружеството като лизингополучател

За всички нови договори, сключени на или след 1 януари 2019 г., Дружеството преценява дали договорът е или съдържа лизинг. Лизингът се дефинира като „договор или част от договор, който носи правото да се използва актив (основният актив) за период от време в замяна на заплащане“. За да приложи това определение, Дружеството оценява дали договорът отговаря на три ключови оценки, които са дали:

- договорът съдържа определен актив, който или е изрично идентифициран в договора, или неявно е посочен, като бъде идентифициран в момента, в който активът е предоставен на Дружеството;
- Дружеството има право да получи по същество всички икономически ползи от използването на определения актив през целия период на използване, като се вземат предвид неговите права в определения обхват на договора;
- Дружеството има право да насочва използването на определения актив през целия период на използване. Дружеството оценява дали има право да насочва „как и с каква цел“ активът да се използва през целия период на използване.

Оценяване и признаване на лизинг като лизингополучател

На 01.01.2020 г. и на 01.10.2020 г. Дружеството признава активи с право на ползване и задължение за лизинг в баланса. Активът с право на ползване се оценява по себестойност, която се състои от първоначалната оценка на пасива по лизинга, всички първоначални преки разходи, направени от Дружеството, оценка на всички разходи за демонтаж и отстраняване на актива в края на лизинг и всякакви лизингови плащания, направени преди датата на започване на лизинга (без всякакви получени стимули).

Дружеството амортизира активите с право на ползване на линейна база от датата на започване на лизинга до по-ранния от края на полезния живот на актива с право на ползване или края на срока на лизинга. Дружеството, също така извършва преглед за обезценка на актива с право на ползване, когато има такива показатели.

Към датата на започване, Дружеството оценява лизинговото задължение по настоящата стойност на неизплатените към тази дата лизингови плащания, дисконтирани, като използва лихвения процент в размер на 3 %.

Лизинговите плащания, включени в оценяването на лизинговото задължение, се състоят от фиксирани плащания, променливи плащания въз основа на индекс или процент, суми, които се очаква да бъдат платими съгласно гаранция за остатъчна стойност и плащания, произтичащи от опции, разумно сигурни за да се упражняват.

След началната дата Дружеството оценява пасива по лизинга като увеличава балансовата стойност, за да отрази лихвата по пасива по лизинга и намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизинговите плащания, и преоценява балансовата стойност на пасива, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор или да отрази коригираните фиксирани по същество лизингови плащания.

Дружеството е изложено на потенциални бъдещи увеличения в променливите лизингови плащания въз основа на индекс или лихвен процент, които не са включени в лизинговия пасив до влизането им в сила. Когато влязат в сила корекциите в лизинговите плащания, въз основа на индекс или лихва, лизинговото задължение се преоценява и коригира спрямо актива с право на ползване.

Когато лизинговият пасив се преоценява, съответната корекция се отразява в актива с право на ползване или в печалбата и загубата, ако активът с право на ползване вече е намален до нула.

Дружеството е избрало да отчита краткосрочните лизингови договори и лизингови договори, основният актив по които е с ниска стойност, като използва освобождавания от изискванията за признаване. Вместо

Бележки към финансовия отчет

признаване на актив с право на ползване и задължение за лизинг, плащанията във връзка с тях се признават като разход в печалбата или загубата на линейна линия през срока на лизинга.

В отчета за финансовото състояние, активите с право на ползване са включени в имоти, машини и съоръжения, а задълженията за лизинг са включени в търговски и други задължения.

Включените в отчета за финансово състояние задължения по лизинг са в лева и са възникнали във връзка с договори за наемане на етажи от сграда и наемане на 2 бр. рутери за комуникационна мрежа на ENTSO-E - PCN (Physical Communication Network) от ENTSO-E. Задълженията са представени нетно от дължимата в бъдеще лихва и са както следва:

	Минимални лизингови плащания		Настояща стойност на минималните лизингови плащания	
	Към 31.12.2022	Към 31.12.2021	Към 31.12.2022	Към 31.12.2021
Задължения по лизинг с падеж:				
До 1 година				
Между 2 и 5 години	212	242	209	225
ОБЩО ЗАДЪЛЖЕНИЯ	-	211	-	215
Намалени с: бъдещи финансови такси	212	453	209	440
НАСТОЯЩА СТОЙНОСТ НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА	(3)	(13)	-	-
	209	440	209	440

Към 31.12.2022 задълженията по лизинг включват задължения в размер на 209 хил. лв., които са краткосрочни.

Допълнителна информация във връзка с МСФО 16 Лизинг е представена в таблицата по-долу:

В хил. лева	2022
Разходи за лихви (включени във финансовите разходи)	3
Разходи, свързани с краткосрочни лизингови договори (включени в разходи за външни услуги - наеми)	209
Общ изходящ паричен поток по договори за лизинг	212

Дружеството като лизингодател

Счетоводната политика на Дружеството по МСФО 16 не се е променила от сравнителния период.

Като лизингодател Дружеството класифицира лизинговите си договори като оперативен или финансов лизинг.

Лизингът се класифицира като финансов лизинг, ако прехвърля по същество всички рискове и ползи, свързани със собствеността върху основния актив, и се класифицира като оперативен лизинг, ако не го прави.

34. Условни задължения

През 2022 г. В Дружеството са сключени договори по реда на Закона за обществените поръчки, съгласно които възникват договорни задължения за 2023 г. в размер на 854,881 хил. лева .

През 2021 г. В Дружеството са сключени договори по реда на Закона за обществените поръчки, съгласно които възникват договорни задължения за 2022 г. в размер на 613,489 хил. лева.

Бележки към финансовия отчет**35. Свързани лица*****Предприятие-майка и крайно контролиращо лице***

БЪЛГАРСКИ ЕНЕРГИЕН ХОЛДИНГ" ЕАД, ЕИК: 831373560

Контролиращо лице на Дружеството майка или контролиращото лице

БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА ЧРЕЗ МИНИСТЪРА НА ЕНЕРГЕТИКАТА, ЕИК на МЕ 130169256

Ключов ръководен персонал на ЕСО ЕАД

Лица, упражняващи общ контрол върху дружеството, в качеството си на членове на Управителния Съвет към 31.12.2022 г.:

Управителният съвет /УС/ се състои от трима членове в състав, както следва:

1. Ангелин Цачев – Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД и член на УС
2. Антон Славов – Председател на УС и Член на УС
3. Пламен Йорданов – Член на УС

Лица упражняващи значително влияние в ЕСО ЕАД, в качеството си на членове на Надзорния Съвет на Директорите:

Към 31.12.2022 г. Надзорният съвет /НС/ се състои от петима членове в състав:

- Александър Александров Тричков – член на НС и Председател на НС;
- Евден Тодоров Николов – член на НС и Заместник председател на НС;
- Пламен Радов Герджиков – член на НС;
- Костадин Иванов Попов – член на НС;
- Пламен Георгиев Радонов – член на НС.

Ключов ръководен персонал на БЕХ ЕАД(контролиращото лице):

Веселина Лъчезарова Канатова-Бучкова – Председател и член на Съвета на директорите

Ангел Емилов Янков – Зам-председател и член на Съвета на директорите

Иван Тодоров Андреев – Изпълнителен член на Съвета на директорите

Жеко Михайлов Жеков - Член на Съвета на директорите

Диян Станимиров Димитров – Член на Съвета на директорите

Антон Георгиев Симеонов – Член на Съвета на директорите

Стелиан Пенчев Коев – Член на Съвета на директорите

Свързани лица в групата на БЕХ ЕАД:

Дъщерни предприятия и предприятия, които са под общ контрол на БЕХ ЕАД:

„Национална Електрическа Компания” ЕАД

„АЕЦ Козлодуй” ЕАД

„ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД

„Мини Марица-изток” ЕАД

„Булгаргаз” ЕАД

„Булгартрансгаз” ЕАД

„Булгартел” АД

„АЕЦ Козлодуй – Нови мощности” ЕАД

„ВЕЦ Козлодуй” ЕАД

„Интерприборсервиз” ООД

„Булгартел-Скопие” ДООЕЛ

„Газов хъб Балкан” ЕАД

Дъщерни дружества

„ЕСО Инженеринг“ ЕООД

Бележки към финансовия отчет

„ЕСО Проект“ ЕООД

Други държавно контролирани дружества: Всички дружества с над 50 на сто държавно участие в капитала
- Постановление № 114 на МС от 10.06.2010 г.

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2022	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2021	Крайни салда към 31 декември 2022	Крайни салда към 31 декември 2021
Свързани чрез БЕХ ЕАД					
НЕК ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- пренос на ел.енергия		202	95	34	12
- достъп до преносната мрежа		7	4	1	1
достъп производители		5,940	8,355	422	1,027
ремонт трансформатори					
- балансираща енергия		41,290	6,267	6,821	1,162
-нежелан обмен					
- изпитания на трансф.масло					
услуги		231			
наем съоръжения					
неустойка					
Гаранции					
Вземания				7,278	2,202
Покупка на стоки и услуги:					
разполагаемост за студен резерв/резерв от първично и вторично регулиране		(62,364)	(40,958)	(7,040)	(6,246)
- балансираща ел. енергия		(2,154)	(420)	(214)	(52)
- енергия от регулиране		(510,949)	(146,654)	(71,136)	(57,039)
- IT услуги					
- наем телекомуникационно оборудване и цистерна					
-охрана на обекти					
-ел.енергия за технологични р-ди		(8,112)			
дефектоскопия заваръчни съединения					
почивни бази, барче, представителни разходи		(2)	(1)		
- дивиденди					
материални запаси и ДА					
лихви					
Гаранции				(434)	(206)
Задължения				(78,824)	(63,543)
АЕЦ КОЗЛОДУЙ ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- балансираща енергия		12,673	3,966	35	21
-достъп и реактивна енергия		98	43	6	10
достъп производители		36,873	36,658	3,707	4,457
-измерване тр-р			0		
- пренос на ел.енергия		35	57	1	1
други			3		

Бележки към финансовия отчет

Гаранции					
Аванс за ел.енергия техн.р-д					2
Вземания			3,749		4,491
Покупка на стоки и услуги:					
-нощувки	(2)	(2)			
- ел.енергия технологичен разход	(2)	(5,078)			0
-балансираща енергия	(1,154)	(251)	(206)		(231)
Други -обучение, представит.р-ди					
Гаранции			(352)		(352)
Задължения			(558)		(375)
МИНИ МАРИЦА ИЗТОК ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- достъп и реактивна енергия	612	765	63		73
- пренос на ел.енергия	7,610	4,796	1,163		546
-анализ на трансформаторно масло					
неустойка	1				
достъп до чужди съоръжения		4,283			2,443
Вземания			1,226		3,062
Покупка на стоки и услуги:					
-достъп до съоръжения	(250)	(461)	(137)		
Други - командировъчни р-ди,закупени земни маси					
аванс					
Гаранции			(102)		(102)
Задължения			(239)		(102)
ТЕЦ МАРИЦА ИЗТОК 2 ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- достъп и реактивна енергия	54	34	6		6
- достъп до производители	19,669	12,077	2,270		2,428
- пренос на ел.енергия	198	97	26		16
-балансираща енергия	5,797	579	1,867		75
- енергия от регулиране	5,506	1	350		
- услуги	3				
Аванс за ел.енергия техн.р-д			1,749		3,025
Вземания			6,268		5,550
Покупка на стоки и услуги:					
- разполагаемост за студен резерв и доп.усл./резерв от първично и вторично регулиране	(4,669)	(4,335)	(758)		(440)
-балансираща енергия	(530)	(69)	(136)		(8)
- енергия от регулиране	(140,255)	(42,950)	(29,181)		(13,399)
- активизиран студен резерв		-642			
- ел.енергия технологичен разход	(82,442)				
Гаранции			(6,121)		(2,315)
Задължения			(36,196)		(16,162)

Бележки към финансовия отчет

БУЛГАРТРАНСГАЗ ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- достъп и реактивна енергия	16	12	1	1
- пренос на ел. енергия	56	18	4	3
- анализ на трансформаторно масло	2			
- балансираща енергия	298	64	35	32
други		6		
Вземания	-		40	36
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
Гарантии			(103)	(31)
Задължения			(103)	(31)
БУЛГАРГАЗ ЕАД				
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
други				
Вземания			0	0
БУЛГАРТЕЛ ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
наем оптични влакна		9		
Вземания			0	0
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
Гарантии				
Задължения			0	0
ВЕН КОЗЛОДУЙ ЕАД				
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>				
- достъп и реактивна енергия				
- пренос на ел. енергия				
- достъп производители	79	62	6	8
други				
Вземания			6	8
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>				
Гарантии			(15)	(15)
Задължения			(15)	(15)
БЕХ ЕАД				
дивиденди	(71,514)	(60,368)	0	(35,000)
Задължения			0	(35,000)
Общо задължения група БЕХ:			(115,935)	(115,228)
Общо вземания група БЕХ:			18,567	15,349

Бележки към финансовия отчет

Дъщерни предприятия					
<i>В хиляди лева</i>	Бел.	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2022	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2021	Крайни салда към 31 декември 2022	Крайни салда към 31 декември 2021
ЕСО Инженеринг ЕООД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- наем движимо имущество		63	38	13	6
- наем недв. имущество		127	104	22	16
-комплексна услуга		3	9		
-продажба ДМА		78			
-префактурирани разходи за материали		93	26	69	5
-префактурирани разходи за услуги		28	53	5	
Вземания:				109	27
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
- ремонт на прекъсвачи		(1,530)	(765)	(240)	(24)
-ретрофит колички КРУ		(198)	(139)	(41)	
-инженеринг		(7, 092)	(3,431)	(1,558)	(926)
-Гаранции				(91)	(26)
Задължения:				(1,930)	(976)
ЕСО Проект ЕООД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- наем движимо имущество		31			
- наем недв. имущество		36			
-префактурирани разходи за материали		20			
-префактурирани разходи за услуги		8		105	
Вземания:				105	0
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
- изготвяне на инв.проект		(1,114)		(326)	
-Гаранции					
Задължения:				(326)	0
Общо задължения дъщерни предприятия:				(2,256)	(976)
Общо вземания дъщерни предприятия:				214	27

Бележки към финансовия отчет

Свързани лица извън групата на БЕХ

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2022	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2021	Крайни салда към 31 декември 2022	Крайни салда към 31 декември 2021
МИНИСТЕРСТВО НА ЕНЕРГЕТИКАТА					
Начисл.компенсация РМС739/26.10 и РМС771/06.11.21		179,263	91,035	4,962	72,226
<i>Вземания</i>				4,962	72,226
Други държавно контролирани дружества					
БНЕБ ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
ел.енергия		4,816	764		
аванс					8,061
Гаранции				5,380	2,880
<i>Вземания</i>				5,380	10,941
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ел.енергия		(264,601)	(141,563)	(1)	
такси		(196)	(250)	(86)	(1)
обучение		(2)			
Гаранции					
Задължения				(87)	(1)
ЛЕТИЩЕ ПЛОВДИВ ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп и реактивна енергия		9	7	1	1
- пренос на ел.енергия		16	10	3	2
други					
<i>Вземания</i>				4	3
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(7)	(4)
Задължения				(7)	(4)
СЕВЕРОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ОВОС, такси			(197)		
Гаранции					
Задължения				-	-
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ОВОС, такси, сервитут		(311)	(10)		
Задължения				-	-
МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО					

Бележки към финансовия отчет

РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ОВОС, такси		(22)	(10)		
<i>Задължения</i>				-	-
ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ АД					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
такси ел.подпис		(1)	(2)		
<i>Гаранции</i>					
<i>Задължения</i>				-	-
ПРИСТАНИЩЕ БУРГАС ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп и реактивна енергия		31	29	2	3
- пренос на ел.енергия		60	43	9	6
други					
<i>Вземания</i>				11	9
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(23)	(19)
<i>Задължения</i>				(23)	(19)
ДП НАЦИОНАЛНА КОМПАНИЯ "ЖЕЛЕЗОПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА"					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		196	145	24	17
- реактивна енергия		497	608	49	56
- пренос на ел.енергия		5,254	3,370	715	394
- балансираща енергия		3,088	1,158	625	373
- съгласуване на проекти					
- изчисл.токове и проучване		56			
- присъед. към преносната мрежа		119	23		
други			1		
депозит					
<i>Вземания:</i>				1,413	840
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
-балансираща енергия		(284)	(106)	(25)	(7)
- оперативно обслужване на подстанция		(30)	(35)	(3)	(4)
-обезопасяване и разработване на прозорци		(24)	(11)		
-ползване на оптично влакно		(30)	(44)	(3)	(3)
други					
Гаранции				(860)	(759)
<i>Задължения</i>				(891)	(773)
ВМЗ АД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					

Бележки към финансовия отчет

- достъп до преносната мрежа		16	13	2	2
- реактивна енергия					
- пренос на ел.енергия		415	302	66	31
- лихви за просрочия					
<i>Вземания:</i>				68	33
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(25)	
Задължения				(25)	-
Терем-КРЗ Флотски Арсенал Варна					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		4	3	1	
- реактивна енергия					
- пренос на ел.енергия		110	86	20	11
- лихви за просрочия					
<i>Вземания:</i>				21	11
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(33)	(21)
Задължения				(33)	(21)
Терем-Хан Крум ЕООД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		1	1		
- реактивна енергия		1	1		
- пренос на ел.енергия		20	18	3	2
- лихви за просрочия					
<i>Вземания:</i>				3	2
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(7)	(6)
Задължения				(7)	(6)
Български пощи ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
неустойки					
<i>Вземания</i>				-	-
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
- пощенски услуги		(18)	(16)	(5)	(3)
Гаранции				(7)	(4)
Задължения				(12)	(7)
Ви К - дружества в страната					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		3	2		
- реактивна енергия		1	4		
- пренос на ел.енергия		79	38	12	5
-балансираща енергия					
- лихви за просрочия					
- други		7	2		
<i>Вземания:</i>				12	5
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					

Бележки към финансовия отчет

- питейна вода		(102)	(67)	(9)	(4)
други услуги			(3)		
Гаранции				(20)	(9)
Задължения				(29)	(13)
Автомагистрала ЕАД					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Съгласуване на проект		1	2		
Гаранции					
Задължения				-	-
Национална компания индустриални зони ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- проучване за присъединяване		5			
Задължения				-	-
МБАЛ Лозенец ЕАД					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Спортивно оздравителни услуги		(11)	(15)		
Гаранции					
Задължения				-	(4)
Общо задължения извън група БЕХ:				(1,114)	(848)
Общо вземания извън група БЕХ:				11,874	84,070
Общо задължения:				(119,305)	(117,052)
Общо вземания:				30,655	99,446

Общо вземания свързани лица към 31.12.2022 г. са 30 655 хил.лв., в т.ч. 4 962 хил. лв от Министерство на енергетиката за компенсирани на технологичните разходи за електрическа енергия, 214 хил.лв. дъщерни дружества и 18 567 хил.лв. свързани лица от група БЕХ. Общо задължения свързани лица към 31.12.2022 г. са 119 305 хил.лв., в т.ч. 2 256 хил. лв. дъщерни дружества и 115 935 хил.лв. свързани лица от група БЕХ. Всички крайни салда със свързани лица са при пазарни цени и се уреждат в брой до шест месеца от датата на отчета.

Възнаграждения на ключов ръководен персонал

<i>В хиляди лева</i>	Транзакции през 2022	Транзакции през 2021	Салда към края на 2022	Салда към края на 2021
Възнагражд. на УС и НС	500	455	43	39
Социални надбавки	100	68	16	6
Обезщетения за неизползван отпуск	11	11	10	8
Социални осигуровки върху възнагражденията и социалните надбавки на членовете на УС и НС	57	35	5	4
	668	569	74	57

Бележки към финансовия отчет

36. Събития след датата на отчетния период

Регламент (ЕС) 2019/943 относно вътрешния пазар на електроенергия ("Регламент 2019/943") предвижда създаване на Регионални координационни центрове, които ще заместят Регионалните центрове по сигурност считано от 01.07.2022г. Всеки Регионален координационен център осъществява дейността си в рамките на определен район на действие на системата („СОР“). В съответствие с член 36 Регламент 2019/943, ACER със своето решение 10/2022 от 6 април 2020г. определи регион на действие на системата Югоизточна Европа ("СОР ЮИЕ"), който включва операторите на електропреносни мрежи на България и Гърция. След решението на ACER от 2020 г. операторите на преносни мрежи изготвиха предложение за създаване на регионален координационен център, което беше одобрено от регулаторните органи на България и Гърция през март 2021г. Решение на ACER 5/2022г. от 7 април 2022г. отменя решение 10/2020г. и определя нова конфигурация на СОР ЮИЕ, който включва операторите на преносни мрежи на България, Гърция и Италия. Съгласно чл. 4, ал. 5 от Приложение I на решение 5/2022г. операторът на преносна мрежа на Румъния ще използва услугите на центъра въз основа на договор.

В съответствие с гореизложеното и на основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 от Устава на SEleNe CC, операторът на преносна мрежа на Румъния по регулаторни съображения взе решение да прекрати акционерното си участие в SEleNe CC, като за целта изпрати уведомление с № 20054/10.05.2022г. до дружеството и всеки от акционерите. В съответствие с чл. 26, ал. 3 от Устава на SEleNe CC напускащият акционер е задължен да прехвърли акциите си на всички оставали акционери по равно или на дружеството, или в комбинация между двата способа. За целите на продажба на акциите, SEleNe CC предложи на акционерите проект на договор, съгласно който всеки от оставащите акционери изкупува от Transelectrica равен брой акции (16 666 броя), а SEleNe CC изкупува 2 броя акции, които ще бъдат анулирани. Съгласно чл. 27, ал. 2 от Устава на SEleNe CC, цената на акциите е равна на балансовата им стойност на база капиталовата позиция на дружеството, посочена в годишния финансов отчет на дружеството за 2021 г. и се равнява на 1.07 (едно евро и седем евроцента) Евро на акция или обща сума на подлежащите на изкупуване акции в размер на 17 885.33 (седемнадесет хиляди осемстотин осемдесет и пет евро и тридесет и три евроцента) Евро.

За целите на продажба на акциите бе подписан договор за изкупуване на акции, съгласно който ЕСО ЕАД плати стойността на 16 666 броя акции на 23.01.2023 г. Цялостното финализиране на договора за изкупуване на акции не е приключило към дата на одобрение на финансовия отчет.

37. База за измерване

Този финансов отчет е изготвен на базата на историческата стойност, с изключение на Задължението по плана за дефинирани доходи и ИМС.

38. Възнаграждение за одит

Съгласно чл. 30, ал. 1 от ЗС Дружеството оповестява, че възнаграждението за одит за 2022 г. е в размер на 59 085 лв (петдесет и девет хиляди осемдесет и пет) лева без ДДС.

39. Промени в счетоводните политики

Промени в счетоводната политика

Нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, които са влезли в сила от 1 януари 2022 г

Дружеството прилага следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, които имат ефект върху финансовия отчет на Дружеството и са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2022 г.:

- **Имоти, машини и съоръжения: Постъпления преди предвидената употреба - Изменения на МСС 16 - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.**

Изменението на МСС 16 Имоти, машини и съоръжения (ИМС) забранява на предприятието да приспада от себестойността на даден актив от ИМС всякакви постъпления, получени от продажба на произведени артикули, докато предприятието подготвя актива за предвидената му употреба. Той също така пояснява, че

Бележки към финансовия отчет

предприятието „тества дали активът функционира правилно“, когато оценява техническите и физическите характеристики на актива. Финансовото представяне на актива не е от значение за тази оценка.

- Предприятията трябва да оповестяват отделно сумите на приходите и разходите, свързани с произведените артикули, които не са резултат от обичайните дейности на предприятието.
- Препратка към Концептуалната рамка - Изменения на МСФО 3 - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.

Бяха направени незначителни изменения на МСФО 3 Бизнес комбинации, за да се актуализират препратките към Концептуалната рамка за финансово отчитане и да се добави изключение за признаване на задължения и условни задължения в обхвата на МСС 37 Провизии, условни задължения и условни активи и тълкуване 21 Налози. Измененията също потвърждават, че условните активи не трябва да се признават към датата на придобиване.

- Обременителни договори - Разходи за изпълнение на договора Изменения на МСС 37 - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.

Изменението на МСС 37 пояснява, че преките разходи за изпълнение на договор включват както допълнителни разходи за изпълнение на договора, така и разпределение на други разходи, пряко свързани с изпълнението на договорите. Преди да признае отделна провизия за обременителен договор, предприятието признава всяка загуба от обезценка, настъпила върху активи, използвани при изпълнение на договора.

- Годишни подобрения на МСФО стандартите 2018–2020 г. - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.

Следните подобрения бяха финализирани през май 2020 г.:

- МСФО 9 Финансови инструменти - пояснява кои такси трябва да бъдат включени в теста за 10% за отписване на финансови пасиви.
- МСФО 16 Лизинг - изменение на илюстративен пример 13, за да се премахне илюстрацията на плащания от лизингодателя, свързани с подобрения на лизинговите права, за да се премахне всякакво объркване относно третирането на стимулите за лизинг.
- МСФО 1 Приемане на международни стандарти за финансово отчитане за първи път - позволява на предприятия, които са измерили своите активи и пасиви по балансови стойности, записани в счетоводните регистри на техните дружества-майки, също да измерват всички разлики от преизчисления, като използват сумите, отчетени от дружеството-майка. Това изменение ще се прилага и за асоциирани и съвместни предприятия, които са предприели същото освобождаване по МСФО 1.
- МСС 41 Земеделие - премахване на изискването за предприятията да изключват паричните потоци за данъчно облагане при измерване на справедливата стойност по МСС 41. Това изменение има за цел да се приведе в съответствие с изискването на стандарта за дисконтиране на паричните потоци на база след данъчно облагане.

Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от Дружеството

Към датата на одобрение на този финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2022 г., и не са били приложени от по-ранна дата от Дружеството. Информация за тези стандарти и изменения, които имат ефект върху финансовия отчет на Дружеството, е представена по-долу.

Ръководството очаква всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на Дружеството през първия период, започващ след датата на влизането им в сила.

- МСФО 17 Застрахователни договори - дата на влизане в сила: първоначално на 1 януари 2021 г., но удължен до 1 януари 2023 г. от СМСС през март 2020 г.

Бележки към финансовия отчет

МСФО 17 е издаден през май 2017 г. като заместител на МСФО 4 Застрахователни договори. Той изисква модел за текущо измерване, при който оценките се преизмерват за всеки отчетен период. Договорите се измерват, като се използват градивните елементи на:

- дисконтирани парични потоци с претеглени вероятности
- изрична корекция на риска и
- надбавка за договорени услуги (CSM), представляваща не реализираната печалба от договора, която се признава като приход за периода на покритие.

Стандартът позволява избор между признаване на промените в дисконтовите ставки или в отчета за печалбата или загубата, или директно в друг всеобхватен доход. Изборът вероятно ще отразява как застрахователите отчитат своите финансови активи съгласно МСФО 9.

Допълнителен, опростен подход за разпределение на премиите е разрешен за задължението за оставащото покритие по краткосрочни договори, които често се изписват от застрахователи по животозастраховане.

Има модификация на общия модел за измерване, наречен „подход с променлива такса“ за определени договори, сключени от животозастрахователи, при които притежателите на полици участват във възвръщаемостта от базовите елементи. Когато се прилага подходът на променливите такси, делът на предприятието от промените в справедливата стойност на базовите позиции е включен в CSM. Следователно резултатите от застрахователите, използващи този модел, вероятно ще бъдат по-малко променливи, отколкото при общия модел.

Новите правила ще повлияят на финансовите отчети и ключовите показатели за ефективността на всички субекти, които сключват застрахователни договори или инвестиционни договори с характеристики на дискреционно участие.

Целенасочените изменения, направени през юли 2020 г., имаха за цел да улеснят прилагането на стандарта чрез намаляване на разходите за внедряване и улесняване на предприятията да обясняват резултатите от прилагането на МСФО 17 на инвеститорите и другите потребители на финансови отчети. Измененията, също така отложиха датата на прилагане на МСФО 17 до 1 януари 2023 г.

Допълнителни изменения, направени през декември 2021 г., добавиха опция за преход, която позволява на предприятието да приложи класификационно покритие по избор в сравнителния период(и), представен(и) при първоначалното прилагане на МСФО 17. Класификационното покритие се прилага за всички финансови активи, включително тези, държани по отношение на дейности, които не са свързани с договори в обхвата на МСФО 17. Той позволява тези активи да бъдат класифицирани в сравнителния период(и) по начин, който съответства на това как предприятието очаква тези активи да бъдат класифицирани при първоначалното прилагане на МСФО 9. Класификацията може да се прилага на базата на инструмент по инструмент.

- **Класификация на пасивите като текущи или нетекущи - Изменения на МСС 1 - дата на влизане в сила: 1 януари 2023 г.**

Измененията в тесен обхват на МСС 1 Представяне на финансови отчети изясняват, че пасивите се класифицират като текущи или нетекущи в зависимост от правата, които съществуват в края на отчетния период. Класификацията не се влияе от очакванията на предприятието или събитията след датата на отчитане (напр. постъпление от колебание или нарушение на споразумението). Измененията, също така изясняват какво има предвид МСС 1, когато споменава „уреждане“ на пасив.

Измененията могат да повлияят на класификацията на пасивите, особено на предприятията, които преди са вземали предвид намеренията на ръководството при определяне на класификацията, както и за някои пасиви, които могат да бъдат преобразувани в собствен капитал.

Те трябва да се прилагат ретроспективно в съответствие с нормалните изисквания в МСС 8 Счетоводни политики, промени в счетоводните оценки и грешки.

- **Оповестяване на счетоводни политики (Изменения на МСС 1 и Декларация за практиката 2 на МСФО) за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.**

Бележки към финансовия отчет

СМСС измени МСС 1, за да изисква предприятията да оповестяват своите съществени счетоводни политики, вместо значимите си счетоводни политики. Измененията определят какво е „съществена информация за счетоводната политика“ и обясняват как да се определи кога информацията за счетоводната политика е съществена. Освен това те поясняват, че несъществената информация за счетоводната политика не е необходимо да се оповестява. Ако бъде оповестена, тя не трябва да прикрива съществената счетоводна информация.

За да подкрепи това изменение, СМСС измени също практическо изявление по МСФО № 2 *Изготвяне на преценки за същественост*, за да предостави насоки как да се прилага концепцията за същественост към оповестяванията на счетоводната политика.

- **Определение на счетоводните оценки (изменения на МСС 8) за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.**

Изменението на МСС 8 Счетоводни политики, промени в счетоводните оценки и грешки изяснява как компаниите трябва да разграничават промените в счетоводните политики от промените в счетоводните оценки. Разграничението е важно, тъй като промените в счетоводните оценки се прилагат перспективно към бъдещи трансакции и други бъдещи събития, докато промените в счетоводната политика обикновено се прилагат ретроспективно към минали трансакции и други минали събития, както и към текущия период.

- **Отсрочен данък, свързан с активи и пасиви, произтичащи от единична сделка – Изменения на МСС 12, за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.**

Промените в МСС 12 Данъци върху печалбата изискват компаниите да признават отсрочен данък върху сделки, които при първоначално признаване водят до равни суми на облагаеми и приспадащи временни разлики. Те обикновено се прилагат за сделки като лизинг на лизингополучатели и задължения за извеждане от експлоатация и ще изискват признаване на допълнителни отсрочени данъчни активи и пасиви. Изменението следва да се прилага за сделки, които се извършват на или след началото на най-ранния представен сравнителен период. В допълнение, предприятията трябва да признават отсрочени данъчни активи (доколкото е вероятно те да бъдат използвани) и отсрочени данъчни задължения в началото на най-ранния сравнителен период за всички приспадащи и облагаеми временни разлики, свързани с:

- активи с право на ползване и задължения по лизинг, и
- извеждане от експлоатация, възстановяване и подобни задължения и съответните суми, признати като част от себестойността на свързаните активи.

Кумулативният ефект от признаването на тези корекции се признава в неразпределената печалба или друг компонент на собствения капитал, според случая. МСС 12 по-рано не разглеждаше как да се отчитат данъчните ефекти лизингови договори, признати в баланса и подобни сделки и различни подходи бяха сметени за приемливи. Някои предприятия може вече да са отчитали такива трансакции в съответствие с новите изисквания. Тези субекти няма да бъдат засегнати от измененията.

- **Продажба или апорт на активи между инвеститор и негово асоциирано или съвместно предприятие – Изменения на МСФО 10 и МСС 28**

СМСС направи изменения с ограничен обхват на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети и МСС 28 Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия.

Измененията изясняват счетоводното третиране на продажби или апорт на активи между инвеститор и техните асоциирани предприятия или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи от това дали непаричните активи, продадени или внесени в асоциирано или съвместно предприятие, представляват „бизнес“ (както е дефинирано в МСФО 3 Бизнес комбинации).

Когато непаричните активи представляват бизнес, инвеститорият ще признае пълната печалба или загуба от продажбата или апорта на активи. Ако активите не отговарят на определението за бизнес, печалбата или загубата се признават от инвеститора само до степента на интересите на другия инвеститор в асоциираното или съвместното предприятие. Промените се прилагат перспективно.

* През декември 2015 г. СМСС реши да отложи датата на прилагане на това изменение до момента, в който СМСС финализира изследователския си проект относно метода на собствения капитал.

Бележки към финансовия отчет**40. Значими счетоводни политики**

Дружеството е приложило последователно значимите счетоводни политики представени по-долу за всички периоди, представени в този финансов отчет.

По-долу е представен индекс на значимите счетоводни политики, за които повече информация е налична на следващите страници:

(а) Приходи от договори с клиенти	61
(б) Финансови приходи и разходи.....	63
(в) Чуждестранна валута.....	63
(г) Доходи на наети лица	63
(д) Данъци върху дохода	64
(е) Материални запаси	65
(ж) Имоти, машини, съоръжения и оборудване.....	65
(з) Нематериални активи	66
и) Инвестиции в дъщерни предприятия.....	67
й) Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия	67
(к) Финансови инструменти	67
(л) Лизинг.....	71

(а) Приходи от договори с клиенти**(i) Приходи от продажба на стоки и услуги**

Договор е съглашение между две или повече страни, което създава права и задължения за страните по него. Клиент е страна, която е сключила договор с Дружеството да получи стоки или услуги, които са продукция от обичайната дейност на Дружеството, в замяна на възнаграждение.

Дружеството признава приходи, да са отрази прехвърлянето на обещаните с договора стоки или услуги на клиенти, в размер, който отразява възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право в замяна на прехвърлените стоки или услуги.

Прехвърлянето на стоките или услугите се основава на концепцията за прехвърляне на контрола върху тях, способността да се ръководи използването на актива и да се получават по същество всички останали ползи от него. Контролът включва и способността за предотвратяване на това други дружества да ръководят използването на актива и получаването на ползи от него.

Приходите от договори с клиенти се признават, както следва:

- в течение на времето по начин, който отразява извършаната от Дружеството работа по договора;
- в определен момент, когато се прехвърля контролът върху стоките или услугите на клиента.

Приходите от договори с клиенти се признават на база 5-етапен модел за признаване, като разграничение се прави в следните две насоки според момента на удовлетворяване на задължението за изпълнение:

- задължение за изпълнение (прехвърляне на контрол) в течение на времето – в този случай приходите се признават постепенно, следвайки степента на прехвърляне на контрола върху стоките или услугите на клиента;
- задължение за изпълнение, удовлетворено (прехвърлен контрол) в определен момент – клиентът получава контрол върху стоките или услугите в определено време и приходите се признават изцяло наведнъж.

(ii) Комиссионни приходи

Когато Дружеството действа в качеството си на агент, а не на принципал по дадена транзакция, признатият приход е нетната сума на комисионната, получена от Дружеството.

Бележки към финансовия отчет

(iii) Приходи от достъп до преносната мрежа

Задължението за изпълнение е осигуряване на достъп до преносната мрежа. Приходът се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход при осъществен достъп на електрическа енергия по електропре-носната мрежа на дружеството до обектите на клиентите.

Задължението за изпълнение се удовлетворява с течение на времето, като Дружеството измерва прогреса на изпълнението на обещаното, изпъл-звайки практическото улеснение по параграф Б16 на МСФО 15. Това практическо улеснение позволява на Дружеството да признава приход, равен на сумата, която има право да фактурира. Тъй като цената на сделката се определя по утвърдени от регулатора цени за достъп умножени по количество постъпила енергия, която се измерва със средства за търговско измерване, вписани в държавния регистър на одобрените за страната типове средства за търговско измерване, Дружеството може да докаже че фактурираната сума пряко кореспондира със стойността, която клиента получава. Последното е задължително условие за да може да се използва практическото улеснение за „право на фактуриране“.

(iv) Приходи от пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа

Задължението за изпълнение е да се осигури пренос на електроенергия. Приход от услугата пренос на електрическа енергия се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за осъществен пренос на електрическа енергия по електропреносната мрежа на дружеството до обектите на клиентите.

Задължението за изпълнение се удовлетворява с течение на времето, като Дружеството измерва прогреса на изпълнението на обещаното, изпъл-звайки практическото улеснение по параграф Б16 на МСФО 15. Това практическо улеснение позволява на Дружеството да признава приход, равен на сумата, която има право да фактурира. Тъй като цената на сделката се определя по утвърдената от регулатора цена за пренос умножена по количеството пренесена електрическа енергия, която се измерва със средства за търговско измерване, вписани в държавния регистър на одобрените за страната типове средства за търговско измерване, Дружеството може да докаже че фактурираната сума пряко кореспондира със стойността, която клиента получава. Последното е задължително условие за да може да се използва практическото улеснение за „право на фактуриране“.

(v) Приходи от продажба на електрическа енергия от балансиращ пазар

Задължението за изпълнение е предоставяне на услуга за балансиране. Задължението за изпълнение се удовлетворява с течение на времето, като всеки месец се признават в момента, в който ЕСО е получил потвърждение от участниците на пазара, на обобщените извлечения за сетълмент за съответния отчетен период. Дружеството измерва прогреса на изпълнението на обещаното, изпъл-звайки практическото улеснение по параграф Б16 на МСФО 15.

(vi) Приходи от присъединяване на обекти към електропреносната мрежа

Съгласно МСФО 15 „Прехвърляне на активи от клиенти“ на Комисията за разяснение на международните стандарти за финансово отчитане (КРМСФО), приходът от услугата „присъединяване към електропреносната мрежа“, която е предоставена на клиентите в замяна на прехвърлянето на обектите, изградени от тях и признати като активи на преносната мрежа се признават в текущия финансов резултат за годината, в която е фактурирана таксата за присъединяване.

(vii) Приходи, признавани във времето от предоставяне на физическо право за пренос на база и основание, както следва:

Приходи от прилагането на Регламент №943, които са свързани с компенсиране на разходи за управление на електроенергийната система и за намаляване на цената достъп

Постъпленията от Физическо право за пренос се заделят в счетоводна сметка 755 „Специален резерв, съгласно регламент 714/2009“ и се отчитат на приход в периода, в който са отчетени разходите за управление

Бележки към финансовия отчет

на електроенергийната система и за намаляване на цената достъп. Прихода е равен на стойността на разходите за периода по сметка 68003-„Разходи за намаляване на цена достъп“.

Приходи от прилагането на Регламент №943, които са свързани с компенсиране на разходи за поддържане (ремонти) на междусистемни електропроводи

Постъпленията от Физическо право за пренос се заделят в в счетоводна сметка 755 „Специален резерв, съгласно регламент 714/2009“ и се отчитат на приход в периода, в който са отчетени разходите за поддържане (ремонти) на междусистемните електропроводи. Приходът е равен на стойността на разходите за ремонт на междусистемни електропроводи.

Приходи от прилагането на Регламент №943, които са свързани с компенсиране за изграждане на нови междусистемни електропроводи.

Постъпленията от Физическо право за пренос се заделят в счетоводна сметка 755 „Специален резерв, съгласно регламент 714/2009“ се отчитат на приход на база полезния живот на нови междусистемни електропроводи, изградени със средства от специалния резерв, съгласно регламент 714/2009“.

(vii) Приходи от финансираня

Финансираня, получени за придобиване на нетекущи активи, се признават като текущ приход пропорционално на отчетените разходи за амортизация за периода, свързани със съответния актив.

Финансираня, получени за текуща дейност се признават в текущия финансов резултат.

(б) Финансови приходи и разходи

Финансовите приходи включват приходи от лихви по инвестирани средства. Приход от лихви се признава в печалби и загуби в момента на начисляването му по метода на ефективната лихва.

Печалби и загуби от валутни курсови разлики се отчитат на нетна база.

(в) Чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се преизчисляват във функционалната валута на Дружеството по обменните курсове на датите на транзакциите.

Парични активи и пасиви, деноминирани в чужда валута, се преизчисляват във функционалната валута по обменния курс към отчетната дата. Не-парични активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност в чуждестранна валута, се преизчисляват във функционалната валута по курса на датата, на която справедливата стойност е определена. Непарични позиции, които се оценяват по историческа цена в чуждестранна валута, не се преизчисляват.

Курсови разлики, възникващи от превалутирането във функционалната валута се отчитат в печалби и загуби.

(г) Доходи на наети лица**(i) Планове с дефинирани вноски**

Задълженията за превеждане на вноски по плановите с дефинирани вноски се признават като разходи когато свързаните услуги се предоставят.

(ii) Планове с дефинирани доходи

Задължението на Дружеството за планове с дефинирани доходи се изчислява отделно за всеки план, като се прогнозира бъдещите доходи, които служителите са заработили в резултат на положен труд в текущия и предходни периоди и този доход се дисконтира.

Бележки към финансовия отчет

Изчислението на задълженията за дефинирани доходи се извършва всяка година от квалифициран актюер чрез използването на метода на прогнозните кредитни единици. Дружеството определя нетния лихвен процент върху нетното задължение по план с дефинирани доходи като прилага дисконтовия процент, използван в началото на периода за дискотиране на задължението до нетно задължение по планове с дефинирани доходи.

За целите на дискотирането е използван ефективен годишен лихвен процент $i = 0,6\%$. Той се основава на доходността на емисиите дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 10 години, и съответно ефективният годишен лихвен процент за дискотиране е определен чрез екстраполация на данните за ефективната годишна доходност на дългосрочните ДЦК.

Преоценките, възникващи от планове с дефинирани доходи, представляват актюерски печалби и загуби, които се признават в ДВД. Нетни разходи за лихви и други разходи, свързани с планове за дефинирани доходи, се признават в печалбата или загубата.

(iii) Краткосрочни доходи на наети лица

Задължения за краткосрочните доходи на наети лица се отчитат като разход, когато свързаните с тях услуги се предоставят. Пасив се признава за сумата, която се очаква да бъде изплатена, ако Дружеството има правно или конструктивно задължение да заплати тази сума като резултат от минали услуги, предоставени от служител и задължението може да се оцени надеждно.

(д) Данъци върху дохода

Данъкът върху печалбата за годината представлява текущи и отсрочени данъци. Данъкът върху печалбата се признава в печалби и загуби, с изключение на този, отнасящ се за статии, които са признати директно в собствения капитал, или в друг всеобхватен доход.

(i) Текущ данък

Текущият данък е очакваното данъчно задължение или вземане върху облагаемата печалба или загуба за годината, прилагайки данъчните ставки, влезли в сила, или по същество въведени към отчетната дата, и всички корекции за данъчни задължения или вземания за предходни години. Текущият данък включва също данъчни ефекти от дивиденди.

(ii) Отсрочен данък

Отсрочените данъци се изчисляват върху временните разлики между сумите на активите и пасивите, признати във финансовия отчет, и сумите използвани за данъчни цели. Отсрочен данък не се признава за:

- временни разлики от първоначално признаване на активи и пасиви при сделка, която не е бизнес комбинация и която не засяга печалби и загуби, нито за счетоводни, нито за данъчни цели;

Отсрочен данък се оценява по данъчните ставки, които се очаква да се прилагат за временните разлики когато те се проявяват обратно, на базата на закони, които са в сила, или са въведени по същество към отчетната дата.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се компенсират само ако има правно основание за приспадане на текущи данъчни активи и пасиви, и те се отнасят до данъци върху печалбата, наложени от едни и същи данъчни власти.

Актив по отсрочени данъци се начислява за неизползваните данъчни загуби, кредити и приспадащи се временни разлики, доколкото е вероятно бъдеща облагаема печалба да бъде налична, срещу която те да могат да бъдат използвани. Отсрочените данъчни активи се преглеждат към всяка отчетна дата и се намаляват доколкото не е вероятно повече бъдеща изгода да бъде реализирана.

При определянето на текущия и отсрочения данък Дружеството взема предвид ефекта от несигурни данъчни позиции и дали допълнителни данъци или лихви може да са дължими. Дружеството смята, че начисленията

Бележки към финансовия отчет

за данъчни задължения са адекватни за всички отворени данъчни години на базата на оценката на много фактори, включително интерпретиране на данъчни закони и предишен опит. Тази оценка се основава на приблизителни оценки и допускания и може да включва преценки за бъдещи събития. Може да се появи нова информация, според която Дружеството да промени своите преценки за адекватността на съществуващите данъчни задължения; такива промени в данъчните задължения биха засегнали разхода за данъци в периода, когато такова определяне бъде направено.

1e1 Материални запаси

Материалните запаси се отчитат по по-ниската от тяхната себестойност и нетна реализуема стойност. Себестойността на материалните запаси се базира на принципа „средна претеглена” и включва разходи за придобиване на материалните запаси, разходите за производство или преработка, както и всички други разходи отнасящи се до привеждането на материалните запаси до тяхното текущо местоположение и състояние. В случая на произведена продукция и незавършено производство, себестойността включва разходи за труд, социални осигуровки и разходи за амортизация.

Нетната реализуема стойност представлява предполагаемата продажна цена в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с приблизително оценените разходи по завършване на производствения цикъл и тези, които са необходими за осъществяване на продажбата.

1ж1 Имоти, машини, съоръжения и оборудване

(i) Признаване и оценка

Първоначално признаване

Имотите, машините, съоръженията и оборудването се оценяват първоначално по цена на придобиване, която включва покупната цена, включително мита и невъзстановими данъци върху покупката, както и всички други разходи, пряко отнасящи се до придобиването на актива.

Стойността на активите придобити по стопански начин включва направените разходи за материали, директно вложен труд, разходите пряко отнасящи се до привеждане на актива до местоположение и състояние необходими за неговата експлоатация.

Когато в имотите, машините, съоръженията и оборудването се съдържат компоненти с различна продължителност на полезен живот, те се отчитат отделно.

Последваща оценка

За целите на последваща оценка на земи и сгради, Дружеството прилага модела на преоценка в МСС 16. Преоценената стойност представлява справедливата стойност на актива към датата на преоценка, намалена с последваща амортизация и натрупани загуби от обезценка.

Справедливата стойност на имоти, машини, съоръжения и оборудване се определя на базата на пазарни доказателства, представени в доклад, изготвен от одобрен лицензиран оценител.

Преоценката на имоти, машини, съоръжения и оборудване се извършва на всеки 3 години. Когато справедливите стойности се променят значително за по-кратък период от време, преоценката може да се прави по-често.

Земи, сгради, машини, съоръжения и оборудване, притежавани от Дружеството, са оценени на базата на оценъчен доклад, изготвен от независим лицензиран оценител към 31 декември 2012 година, към 30.06.2015 г., към 31.12.2018 г. и към 31.12.2021 г. на земи, сгради, машини, съоръжения и оборудване са преоценени, съгласно оценъчен доклад, изготвен от независим лицензиран оценител. Преоценените стойности включват преоценъчен резерв преди данъци, който не подлежи на разпределение от едноличния собственик на Дружеството.

Бележки към финансовия отчет

Класове леки и лекотоварни автомобили от транспортни средства и други нетекущи активи и активи в процес на изграждане са представени в отчета за финансовото състояние на базата на историческа цена, намалена с натрупани амортизации и загуби от обезценка.

Печалби и загуби от продадени имоти, машини, съоръжения и оборудване се определят при сравнение на полученото от продажбата с балансовата стойност на имоти, машини, съоръжения и оборудване и се признават в "други приходи" в отчета за доходите. Когато преоценени активи се продават, сумите отчетени в преоценъчен резерв се трансферират към неразпределена печалба.

(ii) Последващи разходи

Последващи разходи се капитализират само когато е вероятно, че бъдещи икономически ползи от тези разходи ще бъдат получени от Дружеството. Балансовата стойност на подменената част се отписва. Разходи за ежедневно обслужване на активите се признават в печалби и загуби като разход в момента на възникването им.

(iii) Амортизация

Амортизацията се изчислява така, че да се изпише цената на придобиване на имотите, машините, съоръженията и оборудването, намалена с очакваната им остатъчна стойност, на база линейния метод за очакваните им полезни животи, като обикновено се признава в печалбата или загубата. Земята не се амортизира.

Очакваните срокове на полезен живот за имоти, машини, съоръжения и оборудване са, както следва:

• сгради	20 - 80 години
• машини, съоръжения	4 - 50 години
• компютърни системи	3 - 10 години
• транспортни средства	5- 10 години
• всички останали амортизируеми активи	3 - 15

Методите на амортизация, полезният живот и остатъчните стойности се преразглеждат към всяка отчетна дата и се коригират, ако е подходящо.

(iv) Нематериални активи**(i) Признаване и оценка**

Нематериални активи, придобити от Дружеството, имащи определен полезен живот, са представени по цена на придобиване, намалена с натрупана амортизация и загуби от обезценки.

(ii) Последващи разходи

Последващи разходи се капитализират само когато увеличават бъдещата икономическа полза от специфичния актив, за който се отнасят. Всички останали разходи, включително разходи за вътрешно генерирани репутация и търговски марки, се признават като разход в момента на тяхното възникване.

(iii) Амортизация

Амортизацията се изчислява така, че да се изпише цената на придобиване на нематериалните активи, намалена с очакваната им остатъчна стойност, на база линейния метод за очакваните им полезни животи, като обикновено се признава в печалбата или загубата.

Очакваните срокове на полезен живот са, както следва:

• Лицензия за управление на електроенергийната система и други лицензи	3 - 35 години
• софтуер	3 - 5 години

Бележки към финансовия отчет

- други

3 – 10 години

Методите на амортизация, полезният живот и остатъчните стойности се преразглеждат към всяка отчетна дата и се коригират, ако е подходящо.

и) Инвестиции в дъщерни предприятия

Дъщерни предприятия са всички предприятия, които се намират под контрола на Дружеството. Контролът върху дъщерните предприятия на Дружеството се изразява във възможността му да ръководи и определя финансовата и оперативната им политика, така че да се извличат изгоди в резултат на дейността им. В индивидуалния финансов отчет на Дружеството инвестициите в дъщерни предприятия се отчитат по себестойност.

Дългосрочните инвестиции в дъщерни дружества, са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаградението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията, намалена с натрупаната обезценка.

При установяване на условия за обезценка, същата се признава в отчета за печалбата или загубата.

При покупка и продажба на инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества се прилага „датата на сключване“ на сделката.

Инвестициите се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху икономическите ползи от съответната инвестиция. Печалбата/(загубата) от продажбата им се представя съответно на лицевата страна на отчета за печалбата или загубата.

Дружеството признава дивидент от дъщерно предприятие в печалбата или загубата в своите индивидуални финансови отчети, когато бъде установено правото му да получи дивидента.

iii) Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия

Съвместно предприятие е договорно споразумение, по силата на което Дружеството и други независими страни се заемат със стопанска дейност, която подлежи на съвместен контрол и страните, притежаващи съвместен контрол върху предприятието, имат право на нетните активи на предприятието. Инвестициите в съвместни предприятия се отчитат по себестойност.

Асоциирани са тези предприятия, върху които Дружеството е в състояние да оказва значително влияние, но които не са нито дъщерни предприятия, нито съвместни предприятия. Инвестициите в асоциирани предприятия се отчитат по себестойност.

Дружеството признава дивидент от съвместно предприятие или асоциирано предприятие в печалбата или загубата в своите индивидуални финансови отчети, когато бъде установено правото му да получи дивидента

(к) Финансови инструменти

Дружеството класифицира финансови активи в следните категории:

- заеми и вземания – недеривативни финансови активи с фиксирани или определяеми плащания, които не са котираны на активен пазар - вземания от клиенти, доставчици, свързани лица, персонал и съдебни и присъдени вземания. По критериите на МСФО 9, те попадат в категорията на дълговите инструменти, оценявани по амортизирана стойност;
- пари и парични еквиваленти – краткосрочни, високоликвидни инвестиции, които са леснообращаеми в парични суми и съдържат незначителен риск от промяна в стойността им - парични средства в брой, разплащателни, специални и депозитни сметки, дебитни и кредитни карти, акредитиви, овърдрафт и други сметки. По критериите на МСФО 9, те попадат в категорията на дълговите инструменти, оценявани по амортизирана стойност.

Бележки към финансовия отчет

(i) Дълговите инструменти, оценявани по амортизирана стойност – признаване, оценяване и отписване

Дружеството първоначално признава финансов актив в момента, в който стане страна по договорно споразумение, и го класифицира съгласно модела си за управление на финансови активи и характеристиките на договорените парични потоци. Оценката се извършва по следния начин:

- търговски вземания, които нямат съществен компонент на финансиране – по цена на сделката, в съответствие с МСФО 15;
- дългови инструменти, оценявани по амортизирана стойност – по справедлива стойност плюс всички разходи, пряко свързани с придобиването или издаването на финансовия актив;
- парични средства – по номинална стойност;
- парични средства в чуждестранна валута – по цена на придобиване.

Последващото оценяване на финансовите активи се извършва по следния начин:

- дългови инструменти, оценявани по амортизирана стойност – по амортизирана стойност: сумата, по която активът първоначално е бил признат, намалена с плащания по главницата, плюс/ минус начислена амортизация по метода на ефективния лихвен процент, намалена с всяка загуба от обезценка, отразена чрез корективна сметка;
- парични средства – поне веднъж месечно към последния работен ден от месеца паричните средства в чуждестранна валута се оценяват по официалния курс на Българска народна банка, като разликите се отчитат като текущи финансови приходи или разходи. Обезценка се извършва чрез стандартизирания поход.

Запорирани банкови сметки и блокирани наличности по банкови сметки обикновено не са високоликвидни и не отговарят на определението за пари и парични еквиваленти. Депозити с първоначален матуритет над три месеца, както и депозити, които се използват с инвестиционна цел, а не с цел ежедневно управление на паричните наличности, независимо от матуритета им, не отговарят на определението за пари и парични еквиваленти.

Дружеството отписва финансов актив само когато:

- договорните права за паричните потоци от актива са изтекли;
- прехвърли правата за получаване на договорените парични потоци от финансовия актив в сделка, според която значителна част от всички рискове и изгоди от собствеността на финансовия актив са прехвърлени;

(ii) Обезценка на финансови инструменти

Обезценка в дружеството се извършва на всички активи, отчитани по амортизируема стойност и на дългови инструменти, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход. Обезценката се определя по модела на очакваните кредитни загуби и се отчита в печалбата или загубата за периода.

Дружеството признава коректив за очаквани кредитни загуби от финансов актив, лизингово вземане, актив по договора или кредитен ангажимент и договор за финансова гаранция, за които се прилагат изискванията за обезценка.

(iii) Модели за обезценка на различните видове финансови активи

Подход за обезценка на парични средства в банки

Паричните средства и паричните еквиваленти са най-високо ликвидните финансови инструменти. Те не са носители на сетълмент риск, а ликвидният риск, който носят е ограничен до техническата възможност дадено разпореждане с тях да не бъде изпълнено. Паричните средства, депозирани в банки, обаче са носители на кредитен риск от контрагента (риск от неизпълнение). Рискът от контрагента представлява вероятността насрещната страна по финансова сделка да не изпълни своите договорни задължения. Поради

Бележки към финансовия отчет

това МСФО 9 Финансови инструменти предписва необходимостта и тези финансови инструменти да бъдат обезценени, макар да са носители на най-малко риск за Дружествата от групата.

Подход за обезценка на краткосрочни търговски и други вземания и вземания от свързани лица

При изчисляване на обезценката на краткосрочни търговски вземания и активи по договори, Дружеството прилага опростения подход. Съгласно него, Дружеството не е необходимо да извършва мониторинг за значително увеличение на кредитния риск на контрагента. Вместо това, Дружеството следва да измерва непрекъснато очакваните кредитни загуби за целия срок на актива.

При прегледа на вземанията се идентифицират клиенти, за които ръководството на Дружеството очаква, че има забава при събиране на паричните потоци от възникналия финансов актив. Когато е извършена преценка, че не се очакват входящи парични потоци по дадения актив – вземане, то се обезценява на 100%.

Подход за обезценка на съдебни и присъдени вземания

В рамките на контрагентските взаимоотношения възникват спорни въпроси. В случаите в които Дружеството е предприело съдебни действия за удовлетворяване на своите вземания, то същите се класифицират като Съдебни вземания.

Този тип финансови активи се характеризират с пълно неизпълнение, т.е. нежелание или невъзможност на клиента да уреди своето задължение. Поради тази причина, независимо от наличието на решения на съдебните органи и стартираните изпълнителни процедури, събираемостта на тези вземания и респективно очакваните бъдещи входящи парични потоци са ниски, а вероятността от неизпълнение вече е настъпила спрямо първоначалния актив.

Подход за обезценка на дългосрочни търговски и други вземания и вземания от свързани лица

Моделът за обезценка се базира на очакваните парични потоци, договорени в условията на финансовия инструмент, както и допусканията и преценките за реализируемостта на посочените вземания, възприети от ръководствата при изготвянето на финансовите отчети.

За всички активи, за които дружеството е извършило преценка, че не очакват събиране на договорните парични потоци, или договорните парични потоци са носители на допълнителен риск, при който очакваните бъдещи парични потоци ще бъдат реализирани в намален размер или в по-късен момент от договорения, признават лихвен доход върху нетната балансова стойност на актива.

При финансови, активи, при които Дружеството не очаква събиране на договорните парични потоци, признатият лихвен доход, върху нетната стойност на актива, е равен на нула и се използват от Дружеството за управление на краткосрочни ангажименти.

(iv) Финансови пасиви

Финансови пасиви са всички задължения, които са:

- договорни задължения за доставяне на пари или друг финансов актив на друго предприятие;
- договорни задължения за размяна на финансови активи или финансови пасиви с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия;
- договори, които ще бъдат уредени или могат да бъдат уредени чрез инструменти на собствения капитал на дружеството, и са: недериватив, за който дружеството е или може да бъде задължено да предостави променлив брой инструменти на собствения капитал на дружеството, или дериватив, който ще бъде или може да бъде уреден по начин, различен от размяна на фиксирана сума парични средства или друг финансов актив за фиксиран брой инструменти на собствения капитал на дружеството.

Финансови пасиви в дружеството са:

- задължения към доставчици и клиенти;
- получени заеми от банки, други финансови институции и други;

Бележки към финансовия отчет

Получени заеми са временно привлечени средства срещу престация от български или чуждестранни банки и други финансови институции, търговски заеми и други.

Според срока им на погасяване финансовите пасиви се класифицират на нетекущи и текущи.

Дружеството признава финансов пасив само когато стане страна по договорни клаузи на финансовия инструмент. Първоначалното признаване става на датата на уреждане по справедлива стойност плюс всички разходи, директно относими към придобиването или издаването на финансов пасив. Такси за управление на получени заеми се разсрочват за периода на ползване на заемите чрез използване на метода на ефективния лихвен процент.

След първоначално признаване Дружеството оценява финансовите си пасиви по амортизирана стойност, с изключение на:

- а) деривативи, които са пасиви, се оценяват впоследствие по справедлива стойност;
- б) финансови пасиви, които произтичат от прехвърлянето на финансов актив, неотговарящо на условията за отписване, или когато се прилага подходът на продължаващото участие;
- в) договори за финансова гаранция;
- г) ангажименти за отпускане на заем с лихвен процент, който е по-нисък от пазарния.

(v) Регистриран капитал

Обикновени акции

Обикновените акции се класифицират като собствен капитал. Допълнителните разходи, пряко свързани с издаването на обикновените акции, нетно от данъчни ефекти, се признават като намаление на собствения капитал.

(vi) Не-финансови активи

Отчетните стойности на нефинансовите активи на Дружеството (различни от материални запаси и отсрочени данъчни активи) се преглеждат към всяка отчетна дата с цел да се определи дали има индикации за обезценка. В случай, че съществуват такива индикации, се прави приблизителна оценка на възстановимата стойност на актива. За нематериални активи с неопределен полезен живот, или които още не са готови за употреба, възстановимата стойност се определя на всяка година по едно и също време. Загуба от обезценка се признава в случай, че балансовата стойност на един актив или обект, генериращ парични потоци (ОГПП), превишава неговата възстановима стойност.

Възстановимата стойност на актив или ОГПП, е по-високата от неговата стойност в употреба и справедливата му стойност, намалена с разхода по продажба. При оценката на стойността в употреба, бъдещите парични потоци се дисконтират до сегашната им стойност, като се прилага дисконтов процент преди данъци, отразяващ текущите оценки за пазара, цената на парите във времето и риска специфичен за актива или за ОГПП. За целта на теста за обезценка, активи, които не могат да бъдат тествани индивидуално, се групират заедно в най-малката възможна група активи, генерираща парични постъпления от продължаваща употреба, които са в голяма степен независими от паричните постъпления от други активи или ОГПП.

Загуби от обезценка се признават в печалби и загуби за активи, които не са преоценени. Загуба от обезценка за преоценен актив се признава в ДВД доколкото тази обезценка не надвишава сумата на преоценъчния резерв за същия актив. Такава загуба от обезценка за преоценен актив намалява преоценъчния резерв за същия актив. Загуби от обезценка признати за ОГПП се разпределят така, че да намалят балансовите стойности на активите в обекта пропорционално.

Загуба от обезценка се възстановява само до такава степен, че балансовата стойност на актива не надвишава балансовата стойност, която би била определена, след приспадане на амортизация, ако загуба от обезценка не е била признавана.

Бележки към финансовия отчет

(л) Лизинг

(i) Определяне дали дадено споразумение съдържа лизинг

МСФО 16 Лизинги (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване, представяне и оповестяване на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достоверно и адекватно представяне на тези сделки най-вече при лизингополучателя. Стандартът заменя действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17 и свързаните с него тълкувания. а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване“, който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществена промяна спрямо отчетната практика до 2018 г. За краткосрочни или на ниска стойност лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика. б) При лизингодателите няма да има съществени промени в отчетната практика и те ще продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един поподробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт не оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите. Ръководството е избрало да приложи облекченията на стандарта за лизингови договори с кратък срок и/или на ниска стойност, и поради тази причина лизинговите плащания, свързани с тези договори продължават да се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода.

(ii) Наети активи

Лизинговите договори, по силата на които на Дружеството се прехвърлят всички значими рискове и изгоди от собствеността, се класифицират като финансов лизинг. При първоначално признаване наетите активи се отчитат по по-ниската от справедлива стойност и настояща стойност на минималните лизингови плащания. След първоначално признаване, активът се отчита според счетоводната политика, приложима за съответния актив.

Различни от тези лизингови договори са договори за оперативен лизинг и те не се признават в отчета за финансовото състояние на Дружеството.

(iii) Плащания по лизингови договори

Плащанията по оперативен лизинг се признават в печалби и загуби на база линейния метод за периода на лизинговия договор. Получени лизингови стимули се признават като неразделна част от общите лизингови разходи през периода на договора.

41. Финансов обзор от ръководството

В допълнение към финансовите отчети, много предприятия представят финансов обзор от ръководството. В МСФО няма изискване да се представя такава информация, макар че параграф 13 от МСС 1 съдържа кратко описание на това, което може да бъде включено в един годишен доклад. През декември 2011 г. Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) издаде МСФО Изложение за практиката – Коментар на ръководството, който очертава една широка, необвързваща рамка за представянето на коментара на ръководството във връзка с финансовите отчети, изготвени в съответствие с МСФО. Ако Дружеството реши да следва указанията, съдържащи се в Изложението за практиката, то ръководството се насърчава да обясни степеня, в която е било следвано Изложението за практиката. Изявлението за съответствие с Изложението за практиката се допуска само, ако въпросното Изложение е било следвано изцяло.

Бележки към финансовия отчет

Съдържанието на Финансовия обзор от ръководството се определя от местни изисквания на пазара и от въпросите, които са специфични за дадена юрисдикция. Поради това, Дружеството не е представило финансов обзор от ръководството, а годишен доклад за дейността.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД

1618 София, бул. „Цар Борис III“ № 201; тел. (02) 9696802; факс (02)9626189; e-mail: eso@eso.bg

**ИНДИВИДУАЛЕН
ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА
НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД
КЪМ 31.12.2022 г.**

1. УВОД

Основните приоритети в дейността на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) и през 2022 г. бяха насочени към изпълнение на лицензионните си задължения, за осигуряване на оперативната надеждност на електроенергийната система по отношение на баланса на мощности и на адекватността на мрежата. С оглед изпълнение на тези си задължения, в дружеството бяха направени прогнози за потреблението и за необходимите генериращи мощности за неговото покриване в страната и в Региона в съответствие с изискванията за надеждна работа на системата.

През 2022 г. дружеството осъществяваше дейността си в условията на регулирани цени за достъп до електропреносната мрежа и за пренос през електропреносната мрежа.

С приемането на промените в Закона за енергетиката, обн. в ДВ, бр. 38/08.05.2018, считано от 01 юли 2018 г. ЕСО ЕАД закупува електрическата енергия за компенсиране на технологичните разходи по пренос на организиран борсов пазар, чрез участие на дългосрочния и краткосрочен пазарен сегмент.

ЕСО ЕАД е пълноправен член на Европейската организация на системните оператори за пренос на електроенергия (ENTSO-E) и осъществява синхронната работа с останалите ЕЕС от континентална Европа, в съответствие с Рамково Споразумение за работа в синхронната зона за регионална група Континентална Европа (Synchronous Area Framework Agreement for RC CE), мрежовите кодекси и въз основа на принципите на взаимната изгода, солидарност и взаимна помощ при аварийни ситуации за гарантиране на сигурно, качествено и ефективно снабдяване на потребителите с електрическа енергия. ЕСО е пълноправен член на Единната платформа за разпределение (ЕПР) на преносни способности (Single Allocation Platform) в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1719 и подписаното Споразумение за сътрудничество в Единната платформа за разпределение (Single Allocation Platform Cooperation Agreement). Експерти от ЕСО ЕАД участват активно в работата на комитетите, работните групи и проектите по специфични направления във връзка с разработването и гласуването на документите по прилагането на изискванията на Регламентите/ Насоките на Европейската комисия. ЕСО ЕАД се стреми да повишава не само надеждността на преноса, но и икономическата ефективност при управление на активите като въвежда и използва най-съвременните методи за планиране, поддръжка и мониторинг.

ЕСО ЕАД е акционер в тържната кантора JAO S.A, която изпълнява ролята на Единна Платформа за Разпределение (ЕПР) на преносни способности съгласно Регламент 2016/1719 за установяване на насоки за предварително разпределяне на преносна способност. JAO S.A разпределя дългосрочните преносни способности (годишни и месечни) на всички граници между страните-членки на ЕС.

На 22 май 2020 г. операторите на преносни системи на България (ЕСО ЕАД), Гърция (IPTO), Италия (TERNA SpA) и Румъния (Transelectrica) учредиха дружество за координиране на сигурността на електроенергийната мрежа в Югоизточна Европа - Southeast Electricity Network Coordination Center ("SEleNe CC") със седалище в Солун, Гърция. Четирите преносни оператора имат равно участие в дяловия капитал на новоучреденото акционерно дружество. На основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 от Устава на SEleNe CC, операторът на преносна мрежа на Румъния по регулаторни съображения взе решение да прекрати акционерното си участие в SEleNe CC считано от 01.07.2022 г. Операторът на преносна мрежа на Румъния ще използва услугите на центъра въз основата на договор.

Съгласно европейската регулаторна рамка, основните отговорности на SEleNe CC по регионалната мрежова сигурност са анализ на експлоатационната сигурност, координирано планиране на прекъсванията, координирано разпределяне на капацитет, краткосрочна и близо до реалното време прогноза на адекватността, изготвяне на модели на отделна и обща електроенергийна мрежа, и предоставяне на данните. Посочените дейности се извършват активно считано от 01.07.2021 г. Съгласно разпоредбите на Регламент 2019/943 относно

вътрешния пазар на електроенергия считано от 01.07.2022 г. регионалните центрове по сигурността следва да се заменят от регионални координационни центрове. Към края на 2022 година дейностите по привеждане на координационния център в съответствие с регламент ЕС 943/2019 са приключени.

2. ИСТОРИЯ, УЧРЕДЯВАНЕ И СЪЗДАВАНЕ НА ДРУЖЕСТВОТО

Наименование, адрес и актуални данни по последна регистрация

„Електроенергиен системен оператор” ЕАД е регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията, ЕИК 175201304, със седалище и адрес на управление гр. София, район Витоша, п. код 1618, бул. „Цар Борис III” № 201. Дружеството е учредено за неопределен срок. Регистрирано е по Закона за данък върху добавената стойност.

Собственост и управление

Едноличен собственик на капитала на дружеството е “Български енергиен холдинг” ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560, чийто принципал е българската държава, чрез Министерство на енергетиката. Правото на собственост от страна на държавата се упражнява от Министъра на енергетиката.

Органите на управление са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет. Правата на едноличния собственик на капитала се упражняват от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

ЕСО ЕАД е публично предприятие по смисъла на Закона за публичните предприятия (ЗПП). Членовете на Надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират след проведени конкурсни процедури в съответствие със ЗПП и Правилника по прилагането му. Надзорният съвет е в състав от трима до седем членове за срок от 5 години, като за избора им се уведомява Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Най-малко една трета, но не повече от една втора от състава на Надзорния съвет следва да са независими членове, номинирани след конкурсна процедура от Агенцията за публичните предприятия и контрол, оставалите членове се избират след проведена конкурсна процедура от едноличния собственик на капитала. Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобряването на годишните финансови планове, нивото на задължнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание на оператора решения, относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите, избира и назначава отговорник по съответствието по смисъла на чл.81к, ал.2 от Закона за енергетиката, както и други въпроси, предоставени в неговата компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Управителният съвет на независимия преносен оператор е в състав от трима до деветима членове с петгодишен мандат. Членовете на Управителния съвет се избират и освобождават от Надзорния съвет, след проведена конкурсна процедура в съответствие с ЗПП и правилника по прилагането му. Решенията на Надзорния съвет за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му се изпращат на КЕВР. Управителният съвет взема решения, свързани с текущите дейности на оператора на електропреносната мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата, както и решава други въпроси, предоставени в негова компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Органи на управление:

Към 31.12.2022 г. Надзорният съвет /НС/ се състои от петима членове в състав:

1. Александър Александров Тричков – член на НС и Председател на НС;
2. Евден Тодоров Николов – член на НС и Заместник председател на НС;
3. Пламен Радов Герджиков – член на НС;

4. Костадин Иванов Попов – член на НС;
5. Пламен Георгиев Радонов – член на НС.

Към 31.12.2022 г. Управителният съвет /УС/ се състои от трима членове в състав, както следва:

1. Ангелин Цачев – Член на УС и Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД;
2. Антон Славов – Член на УС и Председател на УС;
3. Пламен Йорданов – Член на УС.

На основание чл.81 к, ал.2 от Закона за енергетиката и в съответствие с Устава на дружеството надзорният съвет на ЕСО ЕАД избира отговорник по съответствието на дружеството. Отговорникът по съответствието на ЕСО ЕАД е Григор Григоров.

Непосредственото, ежедневно ръководство се осъществява от изпълнителния директор, съобразно уредените от Устава на ЕСО ЕАД негови компетенции.

Капитал

ЕСО ЕАД е с капитал 336 574 380 (словом: триста тридесет и шест милиона петстотин седемдесет и четири хиляди триста и осемдесет) лева, разделен на 336 574 380 (словом: триста тридесет и шест милиона петстотин седемдесет и четири хиляди триста и осемдесет) броя обикновени поименни акции, с номинална стойност 1 лев всяка една. Капиталът на дружеството е изцяло записан и внесен, както следва:

- 57 847 195 (словом: петдесет и седем милиона осемстотин четиридесет и седем хиляди сто деветдесет и пет) лева - непарична вноска – недвижими имоти и активи;
- 3 256 000 (словом: три милиона двеста петдесет и шест хиляди) лева - непарична вноска (апорт) от „Български енергиен холдинг“ ЕАД, ЕИК 831373560 на 3 203 броя акции от капитала на „Булгартел“ ЕАД, ЕИК 131341659, собственост на „Български енергиен холдинг“ ЕАД, съгласно Временно удостоверение № 3 от 23.10.2017 г. Непаричната вноска е с парична оценка в размер на 3 256 000 (три милиона двеста петдесет и шест хиляди) лева, определена по реда на чл. 72 от Търговския закон от три вещи лица, назначени с Акт № 20161128141234-11 от 26.05.2017 г.;
- 2 482 167 (словом: два милиона четиристотин осемдесет и две хиляди сто шестдесет и седем) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2008 година;
- 5 660 561 (словом: пет милиона шестстотин и шестдесет хиляди петстотин шестдесет и един) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2010 година;
- 52 600 (словом: петдесет и две хиляди и шестстотин) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2011 година;
- 24 314 300 (словом: двадесет и четири милиона триста и четиринадесет хиляди и триста) лева, чрез превръщане на част от неразпределената печалба за 2015 година;
- 37 963 724 (словом: тридесет и седем милиона девстотин шестдесет и три хиляди седемстотин двадесет и четири) лева, чрез превръщане на остатъка от нетната печалба на дружеството за 2016 г. и неразпределената печалба от минали години;
- 167 599 244 (словом: сто шестдесет и седем милиона петстотин деветдесет и девет хиляди двеста четиридесет и четири) лева, чрез превръщане на други резерви в размер на 134 336 424 лева, неразпределената печалба от 2020 г. в размер на 31 145 481 лева и неразпределена печалба от предходни години в размер на 2 117 339 лева.
- 2 398 589 (словом: два милиона триста деветдесет и осем хиляди петстотин осемдесет и девет) лева, чрез превръщане на неразпределената печалба от 2021г.
- 35 000 000 (словом: тридесет и пет милиона) лева - непарична вноска (апорт) от „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД, ЕИК 831373560, определен по реда на чл. 72 от Търговския закон от три вещи лица, назначени с Акт №20220729160250/01.08.2022 г., изменен с Акт №20220729160250-3/22.08.2022 г., представляваща задължения на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД към „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД за отчислен дивидент, съгласно решение по т.1.4.1 от Протокол № 44-2021/18.08.2021 г. на

Съвета на директорите на „Български Енергиен Холдинг“ ЕАД и решение по т.5 от Протокол №31/04.08.2021 г. на Надзорния съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД.

Предмет на дейност

Съгласно разпоредбите на ЗЕ, ЕСО ЕАД е собственик на активите, свързани с дейността по пренос на електрическа енергия, включително на преносната мрежа, има собствена идентичност, отделно седалище, персонал и ползва самостоятелно необходимото му оборудване и правни, счетоводни и информационни услуги. ЕСО ЕАД разполага с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за извършване на дейността по пренос на електрическа енергия. Дружеството има право да взема решения, независимо от вертикално интегрираното предприятие по отношение на активи, необходими за функционирането, поддръжката или развитието на преносната мрежа, както и правомощия да предлага обвързващи общото събрание решения, относно набиране на средства на капиталовия пазар чрез заем или увеличаване на капитала.

ЕСО ЕАД е носител на лицензия за пренос на електрическа енергия № Л-419-04/18.12.2013г. издадена с Решение № Р-205 от 18.12.2013г. от КЕВР на основание чл.39, ал.1, т.2 във връзка с чл.51, ал.1, т.1 и чл.52, ал.1 и ал.2 от ЗЕ за срок от 35 години.

С решение С-5/30.07.2015 година и Решение С-7/05.11.2015 г., КЕВР на основание чл. 10, пар. 1 и 2 от Директива 2009/72/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО, чл. 21, ал. 1, т. 27, чл. 81а, ал. 6 от ЗЕ, както и чл. 96, ал. 3 от Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката, сертифицира ЕСО ЕАД като независим преносен оператор на електропреносната система на РБ и одобрява Правила за предоставяне на услуги от независимия преносен оператор на вертикално интегрираното предприятие и Програма за съответствието на ЕСО ЕАД. Нотифицирането на решението за определяне на оператора е публикувано в Официален вестник на Европейския съюз в брой С 428 от 19 декември 2015 г. **Издаден е сертификат на ЕСО ЕАД за независимост на оператора на електропреносната мрежа.**

Основните дейности съгласно притежаваната от ЕСО ЕАД лицензия №Л-419-04/18.12.2013 г. са:

- **пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа**

Дейността по пренос включва дейности по експлоатация, поддръжка, управление и развитие на електропреносната мрежа и осигурява непрекъснатост, надеждност и ефективност на преноса и транзитирането на електрическа енергия. Дейността по пренос на електрическа енергия е всеобщо предлагана услуга, която се управлява от електроенергийния системен оператор.

- **управление на електроенергийната система (ЕЕС)**

Дейностите по управление на ЕЕС включват единно оперативнo координиране и управление, както и контрола на режима на работа на ЕЕС; управление (диспечирание) на преноса и трансформирането на електрическа енергия; поддържане на баланс между производството, потреблението и междусистемния обмен на електрическа енергия; осъществяване съвместна работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на другите страни в съответствие с международни договори; предоставяне на равнопоставен достъп на ползвателите на мрежата за пренос на електрическа енергия; осигуряване на нормативно регламентирани допълнителни услуги, чрез провеждане на тръжни процедури.

- **администриране на сделки с електрическа енергия и пазара на балансираща енергия**

Дейността включва поддържане на регистри на лицата, сключили сделки на пазара на електрическа енергия; поддържане на регистри на сключените договори на лицата, участващи на пазара на електрическа енергия; приемане, поддръжане в приоритетни списъци по цена и технологични критерии и активиране на предложения и заявки за покупко/продажба на балансираща енергия; прилагане на методика за изчисляване и определяне на цени на балансираща енергия за всеки период на сетълмент; контрол върху финансовата обезпеченост на сделките с балансираща енергия.

- **измерване на електрическа енергия**

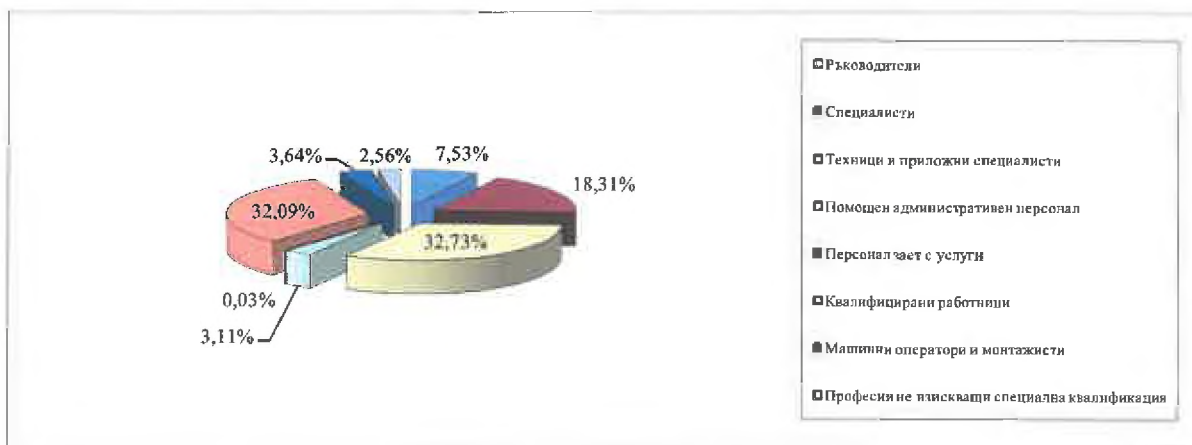
Дейността включва осигуряване и монтиране за сметка на ЕСО ЕАД на средствата за търговско измерване за всяко присъединяване на клиенти и производители на електрическа енергия към мрежата; поддръжка, отчитане, контрол и подмяна на средствата за търговско измерване на електрическа енергия; създаване, поддържане и администриране на база данни за всички търговски участници, присъединени към електропреносната мрежа.

3. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Списъчният състав на персонала към края на 2022 г. е 3 535 броя, вкл. 17 бр. ученици дуална форма на обучение.

Разпределението на заетия персонал в ЕСО ЕАД по групи, съгласно Националния класификатор на професиите и длъжностите за 2022 г. е посочено в графиката:

Разпределение на персонала по групи съгласно НКПД

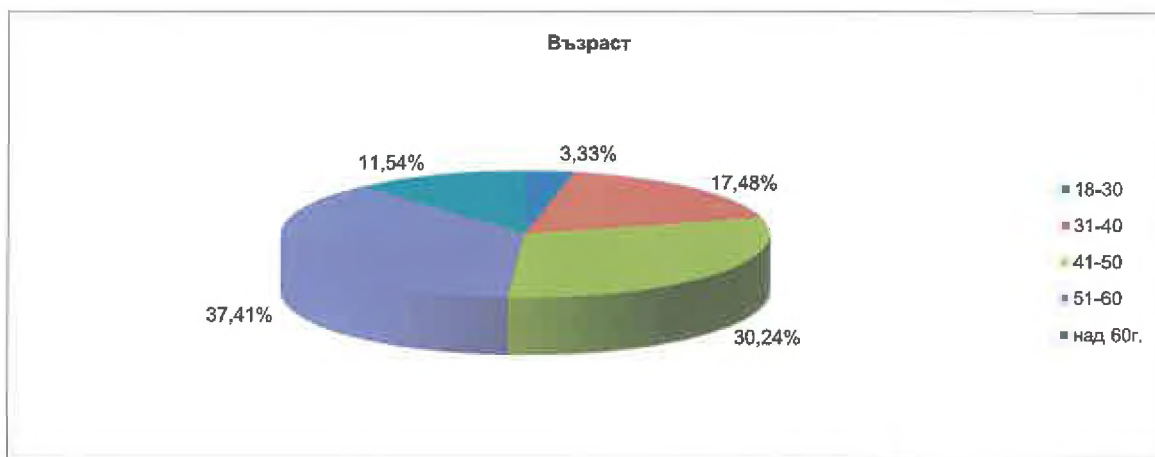
Относителният дял на техническия персонал, ангажиран с основната дейност на дружеството, свързана с експлоатацията, поддръжката и надлежното функциониране на електропреносната мрежа, поддържането и развитието на спомагателни мрежи, ремонтни дейности и услуги в областта на енергетиката, е най-висок – 55,63 % (1 957 бр.), като тенденцията ще се запази и в следващите години, имайки предвид дейността на дружеството, стратегията и целите му. Останалите групи са разпределени както следва:

- Служители с ръководни функции 266 бр.;
- Специалисти 949 бр.;
- Помощен персонал 112 бр.;
- Персонал зает с услуги 1 бр.;
- Машинни оператори 123 бр.;
- Професии не изискващи специална квалификация 110 бр.

В страната продължава и се задълбочава процесът на застаряване на населението, което е пряка последица от „демографския преход“. Остаряването на населението се счита като един от най-острите демографски проблеми. От гледна точка на възрастта тенденцията в национален мащаб на застаряване на нацията естествено се проявява и в кадровото обезпечаване на структурите на ЕСО ЕАД. В тази връзка работниците и служителите във възрастова група 51 - 60 години, заемат висок относителен дял / 37,41% към 31.12.2022 г. / в структура на персонала в ЕСО ЕАД, както е видно от графика №3.

Разпределението на персонала в ЕСО ЕАД по възраст

графика №3

Високият относителен дял на възрастовата група 51-60 години се обяснява и с обстоятелството, че служителите на ЕСО ЕАД изработват почти целия си трудов стаж в структурата му, предвид сигурността и стабилността, която усещат в работата си.

Назначаването на млади специалисти е основен приоритет в управлението на човешките ресурси. В тази връзка се предприемат редица мерки за привличане на млади специалисти. Успешно се изпълнява **Стипендиантска програма**, насочена към обучаващите се студенти в техническите университети в страната, с цел привличане на млади специалисти със стремеж за развитие и реализация в областта на електроенергетиката, които след това да приложат наученото в структурата на дружеството.

За втора поредна година **Стажантска програма** на дружеството предизвиква значителен интерес сред младежите. Част от стажантите, преминали първото издание на Програмата се завърнаха отново, за да придобият още знания и опит. До момента участие са взели над 50 стажанта от страната и чужбина, в т.ч. Техническите университети в София, Русе, Пловдив, Варна, УНСС, Софийски университет, НБУ, Американски университет, както и студенти от Германия и Холандия. 3-ма от тях вече са наши стипендианти, а 6-ма от най-изявилите се стажанти станаха част от екипа на ЕСО. Целта на програмата е да предостави възможности на студенти от висшите училища да придобият практически опит и усъвършенстване на практическите си умения; да улесни прехода от образователните институции към работното място и да повиши успешната реализация на младите хора на трудовия пазар; да повиши стимулите на студентите за участие в допълнително практическо обучение в реална работна среда. Чрез тази практика се изграждат устойчиви партньорства с образователните институции, което е предпоставка за премахването на разделението между бизнеса и образованието, а това ще затвърди позициите на ЕСО като социално отговорно дружество в обществото.

Търсеният резултат за дружеството от разгледаните по - горе програми е наемане на успешните студенти, след завършване на обучението им.

През 2022 г. следвайки политиката, насочена към популяризиране на дейността на дружеството сред младежите с цел привличане на бъдещи кадри от специалисти в областта на енергетиката, ЕСО ЕАД се насочи и успешно реализира следващото предизвикателство, а именно възможността за включването му в системата за дуално за обучение на ученици от професионалните гимназии по електротехника в страната. Това начинание ще допринесе за:

- Затвърждаване на позициите на ЕСО ЕАД като социално отговорно дружество в обществото;
- Оказване на подкрепа на младите хора при старта на тяхното професионално ориентиране и развитие;
- Мотивиране на учениците от професионалните гимназии, да продължат своето обучение и професионално развитие в сферата на енергетиката.
- Изграждане и популяризиране на работодателска марка „ЕСО“, която да направи дружеството желано място за работа.
- Подготовка на бъдещи кадри за електроенергетиката, чрез изграждане на съвкупност от компетенции, нагласи, кариерни умения;
- Актуализиране и разширяване на знанията и уменията на преподавателите от партньорските професионални гимназии, чрез запознаването им с новите технологии и практическото им приложение в областта на енергетиката.
- Изграждане на партньорства с образователни институции (училища, професионални гимназии и кариерни центрове).

По проекта Дуално обучение за учебната 2022/2023 г. имаме сключени трудови договори със 17 ученика, в градовете София, Ямбол, Горна Оряховица и Бургас. Съгласно поети ангажименти от ЕСО сме заявили готовност, да обучим над 130 ученика на територията на цялата страна. Имаме партньорски споразумения с 20 професионални гимназии в градовете София, Бургас, Ямбол, Димитровград, Хасково, Кърджали, Разград, Габрово, Горна Оряховица, Варна, Пловдив, Перник, Кюстендил, Елин Пелин, Благоевград, Русе, Стара Загора и др., като следваме тенденцията за разширяване на сътрудничество и увеличаване на броя на ученици в дуално обучение.

През последните години политиката на дружеството, свързана с набирането на персонал е насочена основно към привличане на млади специалисти. Тази политика ще се поддържа и за бъдеще.

Един от приоритетите на управлението на човешките ресурси в ЕСО ЕАД е повишаване на квалификацията, в съответствие с изискванията на новите техники и технологии в отрасъла. Допълнителното обучение в дружеството се осъществява под формата на различни специализирани програми – курсове за повишаване на квалификацията, организирани от Центъра за професионална квалификация /ЦПК/, семинари и външни обучения от оторизирани и доказали се в тази насока организации.

През 2022 г. в ЦПК са реализирани различни по длъжностни групи и тематика курсове с откъсване от работа за поддържане и разширяване на професионалните знания и умения на специалисти от системата на ЕСО ЕАД. През годината в центъра са преминали обучение общо 356 души, организирани в 27 курса в т.ч. за локални контролери; обучение за здраве и безопасност на персонала на „РЗА“ и „ТМ“, обучение по Наредба № 9 за експлоатация при работа на персонала на „РЗА“ и „ТМ“, Свързване на оптични кабели OPGW, OPOG, ADSS и височинно обезопасяване при работа по ВЕЛ ВН.

През 2022 г. се проведе и Лидерска академия за ръководители от висшия мениджмънт на дружеството. Академията беше специално създадена за ЕСО ЕАД, спрямо най-добрите практики на CIPD и Investors in People и структурирана в четири модула:

1. Ефективна комуникация и мотивация. Работа с другите и екипно взаимодействие в организацията.
2. Управленски умения. Лидерство
3. Управление на промяната и емоционална интелигентност. Коучинг и менторинг
4. Управление на таланти и изграждане на работодателска марка.

Предстои второ издание на Академията, насочена към ръководителите от средните мениджърски нива на компанията.

За изпълнение на набелязаните стратегически цели на компанията в областта на човешките ресурси и с оглед подобряване на дейността на дружеството по прогнозиране и планиране на персонал, както и повишаване удовлетвореността на служителите, в края на годината в ЕСО започна мащабен проект за **оценка на длъжностите**. Оценяването на длъжностите е подход, който ще позволи да се диференцират позициите в дружеството в зависимост от тяхното значение, стойност и принос в осъществяването на бизнес процесите и стратегически цели.

Предвижда се оценката на длъжностите да включва анализ на трудовите възнаграждения по длъжности в ЕСО с цел определяне на справедливи нива на заплащане, съобразени с равнището на квалификация, сложност и отговорност на изпълняваната дейност – в т.ч. диапазони на основните трудови възнаграждения за дадена длъжност; въвеждане на матрица на длъжностите и възнагражденията.

В ЕСО ЕАД е създадена единна информационна мрежа между отделните мрежови експлоатационни райони и Централно управление, което помага за бърз достъп до цялата база данни за изготвяне на задълбочени анализи за състоянието на персонала. Това е предпоставка за добра организация и повишаване на ефективността на работата. Системно се усъвършенстват възможностите на информационната връзка между отделните мрежови експлоатационни райони и Централно управление, което позволява ползване на данни за заетия персонал в реално време. Това дава възможност изготвяните справки и анализи да предоставят пълна, точна и навременна информация.

Работата с актуализираните програмни продукти и непрекъснатите промени в нормативната уредба и практиките, касаещи работата по управление на персонала, изискват текущо запознаване на специалистите по човешки ресурси с новите моменти. В този смисъл и през 2022 г. успешно се организираха online обучения, както и обучения за усъвършенстване на компетенциите на служителите от отдел ЧР.

4. ПРЕГЛЕД НА РЕГУЛАТОРНАТА И ПАЗАРНА СРЕДА

Дейността на ЕСО, в качеството му на оператор на електроенергийната система, е регламентирана основно в Закон за енергетиката (ЗЕ), Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) и издадените във връзка с прилагането им подзаконовни нормативни актове и общи административни актове на Комисия за енергийно и водно регулиране (КЕВР).

Нормативната уредба е хармонизирана с изискванията на правото на Европейския съюз, свързани с упражняваната от оператора дейност, а именно:

- Организационна и юридическа независимост на операторите на мрежите съгласно **Директива 2019/944 от 05.06.2019 г. на Европейския парламент и на Съвета, в сила от 01.01.2021 (стара 2009/72/ЕО от 13 юли 2009 година)**, относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия;
- Либерализиране на пазара за внос и износ на електроенергия според изискванията на **Регламент ЕС 2019/943 от 5.06.2019 г. (в сила от 01.01.2020 г.)**, относно вътрешния пазар на електроенергия;
- Мерките за сигурност на електроснабдяването и инфраструктурни инвестиции, съгласно **Регламент ЕС 2019/941 от 5.06.2019 година**, относно готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор;

- Изпълнение на екологичните изисквания за намаляване на емисиите от серен диоксид и азотни окиси, съгласно Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването);
- Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО;
- Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 г. за установяването на насоки относно разпределянето на преносната способност и управление на претоварването;
- Регламент (ЕС) 2016/1719 на Комисията от 26 септември 2016 за установяване на насоки относно предварителното разпределяне на преносна способност;
- Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията от 08 август 2017 за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия;
- Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 за установяване на насоки за електроенергийно балансиране;
- Регламент (ЕС) 2016/631 на Комисията за установяване на Мрежов кодекс за изискванията за присъединяване на производителите на електроенергия към електроенергийната мрежа;
- Регламент (ЕС) 2016/1388 на Комисията за установяване на Мрежов кодекс относно присъединяването на потребители;
- Регламент (ЕС) 2016/1447 на Комисията за установяване на Мрежов кодекс за изискванията за присъединяване към електроенергийната мрежа на системи за постоянен ток с високо напрежение и модули от вида „електроенергиен парк“, присъединени чрез връзка за постоянен ток.

От 2019 г. е в сила четвъртият либерализационен пакет и по-специално, документите засягащи организацията на пазара на електрическа енергия, част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“.

С въвеждането на новия пакет, Европа затвърждава бъдещото си лидерство в борбата с климатичните промени. Пакетът очертава периода до 2030 г., като налага преход към нов пазарен модел, отличаващ се с висок дял на възобновяемите източници, енергийна ефективност, декарбонизация, активни потребители и енергийни общности, засилено регионално сътрудничество, киберсигурност, управление на данните и единен вътрешен пазар.

Четвъртият либерализационен пакет включва 8 документа, както следва:

- Директива (ЕС) 2018/844 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност;
- Директива (ЕС) 2018/2001 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (преработен текст);
- Директива (ЕС) 2018/2002 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 година за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност;
- Регламент (ЕС) 2018/1999 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета;

- Регламент (ЕС) 2019/941 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО;
- Регламент (ЕС) 2019/942 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (преработен текст);
- Регламент (ЕС) 2019/943 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия (преработен текст);
- Директива (ЕС) 2019/944 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (преработен текст).

Последните четири документа са част от подпакета, относим към организацията на пазара на електрическа енергия, като заедно с Директива (ЕС) 2018/2001, имат най-съществено отношение към дейността на операторите на преносни системи през следващия десетгодишен период.

След въвеждането на пакета „Чиста енергия за всички европейци“, през 2020 г. Европейската комисия обяви приоритетите си по отношение намаляването на въглеродните емисии, чрез обявяването на Зелена сделка и стартира разработването на свързаните с нея законодателни и финансови пакети. С новата политика Европейският съюз (ЕС) поставя основите на нова стратегия за растеж, която да трансформира икономиката на Съюза в съвременна, ефективна, основана на ресурси и конкурентоспособна, с нулеви нетни емисии на парникови газове, до 2050 година. Енергийната стратегия на ЕС определя пет тясно взаимосвързани измерения за постигане на енергийна сигурност, устойчивост и конкурентоспособност на енергийната система, включително по отношение на електроенергийния сектор:

Декарбонизация посредством:

- увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно енергийно потребление до 32% през 2030;
- изпълнение на задължителна цел за намаляване на емисиите на парникови газове с 55% до 2030;
- чиста „водородна“ икономика чрез оползотворяването на водород от възобновяеми източници с приложение в енергетиката, транспорта и строителството.

Енергийна ефективност по цялата верига от производство, пренос, разпределение и потребление на енергия и намаляване на енергийното потребление в ЕС с 32,5% спрямо 2007 г.; специален фокус върху сградния фонд чрез т.н. вълна за реновиране.

Енергийната сигурност посредством развитие на енергийната инфраструктура, увеличаване на гъвкавостта и адекватността на електроенергийната система; мрежова и информационна сигурност (киберсигурност).

Вътрешен енергиен пазар чрез:

- повишаване нивото на междусистемната свързаност; и
- интеграция на енергийната система - координирано планиране и функциониране на енергийната система като едно цяло, обединяващо различни енергоносители, инфраструктури и сектори на потреблението.

Иновации и нови технологии

На 14 юли 2021 г. Европейската комисия публикува набор от предложения, наречени „Готови за 55“ (Fit for 55 – Ff55). Тези предложения имат за цел да постигнат климатичната цел за Европейския съюз до 2030 г. по пътя към климатичната неутралност. Предложенията са насочени към нови инициативи в различни области и икономически сектори, като климат, енергия и горива, транспорт, сгради, земеделие, гори и данъчно облагане.

Този пакет от предложения е резултат от влизането в сила на Европейския закон за климата, одобрен по време на португалското председателство на Съвета на Европейския съюз. Този закон увеличи целта за намаляване на нетните емисии на парникови газове в Съюза до поне 55% до 2030 г. в сравнение с нивата от 1990 г. Това е първа стъпка към постигане на въглеродна неутралност до 2050 г.

Енергийната политика и политиките в областта на опазването на околната среда и ограничаване измененията в климата, ще играят основна роля за възстановяване и устойчивост на европейската икономика. Ключова роля за прехода към декарбонизиран европейски пазар и цифрово развитие, е отредена и на Плановите за възстановяване и устойчивост, които бяха разработени от държавите-членки (ДЧ) през 2021 г. Българският план за възстановяване и устойчивост беше одобрен от ЕК през първата половина на 2022 г. Той съдържа ключови инвестиции с хоризонт до 2026 г.

Интегрирането на краткосрочните пазарни сегменти е от ключово значение за развитието на електроенергийния пазар в рамките на всяка пазарна зона и изграждането на вътрешен пазар за общността и води до ползи, като:

- Повишаване ликвидността, прозрачността, ефективността и социално благополучие;
- Повишаване общото благосъстояние и оптималното използване на електрическите мрежи;
- Ефективно използване на ресурсите, резервите и междусистемните електропроводи;
- Лесен достъп до единния пазар;
- Въвеждане на имплицитна търговия, която премахва ненужните рискове от отделното търгуване на капацитети и електроенергия.

ЕСО ЕАД има водеща роля в процеса на либерализация на електроенергийния пазар в България, както и в изпълнение на изискванията на регламентите на Европейския съюз, уреждащи създаването на общ европейски пазар.

Пазарът на електрическа енергия преди реалното време включва договарянето на покупките и продажбите на електрическа енергия на дългосрочна и краткосрочна база, чрез сделки, сключени двустранно или на платформите на БНЕБ ЕАД.

През 2022 г. ЕСО ЕАД продължи успешното администриране на пазара на всички сделки с електрическа енергия. Провеждат се дневни тръжни процедури за цялата нормативно регламентирана разполагаемост за допълнителни услуги – резерв за първично регулиране на честотата и резерв за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности, за всеки следващ ден. Също така се провеждат дневни търгове за изготвяне на приоритетни списъци за балансираща енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу от активирани резерви за автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности. Балансиращият пазар продължи да работи при същите условия, като се прилагат еднакви принципи за балансиране на стандартните, специални и комбинирани балансиращи групи. В чл.53, т.1 от Регламент (ЕС) 2017/2195, установяващ насоките за електроенергийно балансиране, е посочено, че в срок от три години, от влизане на Регламента в сила, всички ОПС започват да прилагат период за уреждане на небалансите от 15 минути, във всички зони за съставяне на графиците, като гарантират, че всички граници на единичния пазарен период съвпадат с границите на периода за уреждане на небалансите. В чл.8, т.4 от Регламент (ЕС) 2019/943 относно вътрешния пазар на електроенергия, е посочено, че към 01.01.2021 г., периодът за уреждане на небалансите е 15 минути, във всички зони за съставяне на графици, освен ако регулаторните органи са предоставили дерогация или освобождаване. Дерогация беше предоставена от КЕВР за

прилагане на хармонизиран период за уреждане на небалансите (ISP) от 15 минути до въвеждане на единичен пазарен интервал (MTU) от 15 минути на пазарните сегменти „ден напред“ и/или „в рамките на деня“ от страна на БНЕБ ЕАД, по не по-късно от 31 декември 2022 г.

ЕСО ЕАД и БНЕБ ЕАД се съобразиха със срока на дерогацията и успешно въведоха 15 минутния период за уреждане на небалансите и 15 минутни продукти за търгуване на пазара в рамките на деня от 01 октомври 2022 г.

Прекратени са договорите с Крайните снабдителите на производителите от възобновяема енергия, с обща инсталирана електрическа мощност над 500 kW. Тези производители, преминаха към продажба на цялата произведена електрическа енергия чрез платформите на БНЕБ ЕАД, като сключиха договор с Фонд СЕЕС за получаване на премия, която да покрие разликата до определената им от КЕВР преференциална цена.

През 2022 г. стартира осмата година, през която се отчитат данни за работата на балансиращия пазар в изцяло пазарни условия и среда, при които ЕСО ЕАД определя за всеки период на сетълмент количествата, които участват в балансирането на ЕЕС, съответно и своите разходи.

Пазарът на балансираща енергия е организиран на пазарен принцип, като доставчици на балансиращи услуги са всички производители с регулируеми агрегати, както и обекти на потребители, изпълнили техническите изисквания на ЕСО ЕАД. Цената на балансиращата енергия се определя по механизъм, регламентиран в Правилата за търговия с електрическа енергия и методика, неразделна част от тях, изм. и доп. бр. 76 от 23.09.2022 г., в сила от 01.10.2022 г.

Разходите за разполагаемост за допълнителни услуги се възстановяват чрез цената за достъп, а разходите за предоставената енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу от доставчиците на балансираща енергия, са ценообразуващ елемент при определяне на цените за енергиен недостиг и енергиен излишък на балансиращия пазар.

ЕСО ЕАД поддържа баланса между производството и потреблението, сигурността и качеството на доставките в ЕЕС, като ползва балансиращата енергия, предоставена от диспечерируеми производствени и потребяващи обекти, както и от системи за съхранение на енергия и от агрегатори. Във връзка с изменение и допълнение на Правилата за търговия с електрическа енергия (ДВ. бр.76 от 23 Септември 2022г.) и препоръките на Европейската комисия към плана за изпълнение по чл. 20 (5) от Регламент 2019/943, ЕСО ЕАД измени Правила за провеждане на тръжни процедури за закупуване на разполагаемост за резерви за първично регулиране на честотата, автоматично вторично регулиране и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности и по-конкретно съответно препратки към новите членове 112 (5), (6) и 114 (2) на Правилата за търговия с електрическа енергия и намали прагът за участие на кандидатите от 5MW на 1MW.

Пазарните сегменти, които влияят върху годишните резултати на ЕСО ЕАД са:

- Пазар на електрическа енергия;
- Пазар на балансираща енергия;
- Пазар на допълнителни услуги;
- Пазар за предоставяне на преносна способност за търговски обмени;
- Пазарни обединения между две съседни тръжни зони.

Преглед на състоянието на пазара на електрическа енергия

Регистрация на търговските участници

Към м. декември 2022 г. със статус „активен“ са регистрирани 53 стандартни балансиращи групи, 15 специални и 9 комбинирани балансиращи групи. С промените в ПТГЕЕ, публикувани в ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г., считано от 01 февруари 2022 г, всички координатори на стандартни и комбинирани балансиращи групи, със статус активен, са с

преки финансови задължения към ЕСО ЕАД, като се премахна възможността координатор на балансираща група да прехвърли отговорността за балансиране на друг координатор.

Ползвателите на електропреносната мрежа, към м. декември 2022 г. са 318. Крайните клиенти в специалната балансираща група на НЕК ЕАД, в ролята му на ДПИ са 23.

По данни за м. декември 2022 г., в мрежата на „Електроразпределителни мрежи Запад“ АД 6,86% от консумацията е при ДПИ, а свободният пазар формира 36,05 % от общата консумация в тази електрическа мрежа.

В мрежата на „Електроразпределение Север“ АД 7,81 % от консумацията е при ДПИ, а свободният пазар формира 32,54 % от общата консумация в тази електрическа мрежа.

В мрежата на „Електроразпределение Юг“ ЕАД 6,61% от консумацията е при ДПИ, а свободният пазар формира 36,43 % от общата консумация в тази електрическа мрежа. Спрямо 2021 г се запазва броят на клиентите, снабдявани от ДПИ.

Етап 1 от Инструкцията за обмен на данни и въвеждане на единен електронен стандарт за комуникация между мрежовите оператори, от една страна, и между мрежовите оператори и координатори на балансиращи групи, от друга страна е въведен от м. май 2022 г. Той обхваща обмен на данни от средствата за търговско измерване, по периоди на сетълмент. Електронният обмен на данни за ЕСО ЕАД обхваща и процеса по смяна на координатор на балансираща група, като изискванията са формулирани в Инструкцията по чл.88, ал.3 от ПТТЕЕ, за единен електронен формат за обмен на данни на пазара на електрическа енергия, който етап ще бъде въведен до края на 2024г.

Единният стандарт за обмен на данни автоматизира и облекчава значително регистрацията на пазара на малки обекти и потребители с назначен Стандартизиран товаров профил. Новият стандарт за обмен на данни от средствата за търговско измерване подпомогна в голяма степен, и беше задължително условие, поставено от ЕРД, за въвеждането на период на сетълмент от 15 минути, от 01 октомври 2022 г, при който обмена на данни от средствата за търговско измерване, нарастна значително.

Реализирани продажби по търговски графици

През 2022 г, продажбите на големите производители по графици са:

- АЕЦ Козлодуй ЕАД – 15 626 468 MWh, спрямо 15 671 434 MWh през 2021 г.;
- ТЕЦ Марица Изток 2 ЕАД–8 260 528 MWh, спрямо 5 047 336 MWh през 2021г.;
- ТЕЦ Контур Глобал Марица Изток 3 АД– 5 777 033 MWh, спрямо 5 077 354 MWh през 2021г.;
- ТЕЦ ЕЙ и ЕС 3С Марица Изток 1 ЕООД– 3 629 002 MWh, спрямо 3 417 484 MWh през 2021г.;
- ТЕЦ Бобов дол ЕАД – 2 006 045 MWh, спрямо 2 010 869 MWh през 2021 г.;
- ТЕЦ Марица 3 АД– 132 914 MWh, спрямо 217 603 MWh през 2021 г.;
- ТЕЦ Варна ЕАД – 230 825 MWh, спрямо 611 666 MWh през 2021 г.

Най-големи продажби към крайни клиенти в стандартните балансиращи групи са регистрирани от „Електрохолд Трейд България“ ЕАД

Пазар на балансираща енергия

През 2022 г., енергията за регулиране нагоре е 969 369 MWh спрямо 545 001 MWh през 2021 г. или има увеличение от 77,8%. От общото количество енергия за регулиране нагоре, активираната енергия от участие в първично и автоматично вторично регулиране нагоре е 849 490 MWh, а от участие в ръчно вторично регулиране нагоре – 119 879 MWh.

Енергията за регулиране надолу е 361 849 MWh, спрямо 526 008 MWh през 2021 г., или има намаление от 31,21%. От общото количество енергия за регулиране надолу, активираната енергия от участие в първично и автоматично вторично регулиране надолу е 345 859 MWh, а от участие в ръчно вторично регулиране надолу – 15 990 MWh.

През 2022 г., общият енергиен недостиг е в размер на 1 499 965 MWh, спрямо 731 963 MWh през 2021 г. като се увеличава със 104,92%. През отделните месеци на годината е трайна

тенденцията за прехвърляне на част от прогнозната енергия за договаряне на отделните пазарни сегменти, към балансиращия пазар, поради по-високите цени на електрическата енергия на борсовия пазар, спрямо цените за енергиен недостиг, през голяма част от периодите на сетълмент. Това доведе до активиране на изключително много източници на балансираща енергия и значително нарастване на разходите на ЕСО ЕАД за регулиране. ЕСО ЕАД изпрати писмо до КЕВР, изх.№ ЦУ-ЕСО-8682/26.08.2022 г., за тревожните тенденции в работата на балансиращия пазар, с предложения за регулаторни промени. Очакванията са през 2023 г. с предвидените промени в методиката за определяне на цените на балансиращата енергия и въвеждане на единно ценообразуване, голяма част от ценовите несъответствия да бъдат преодоляни.

Общото задължение на търговските участници към ЕСО ЕАД за реализирания енергиен недостиг за 2022 г. възлиза на 747 482 947 лв. спрямо 242 609 774 лв. през 2021 г., без ДДС, което е увеличение от 308,1 %.

Енергията за покриване на енергийния излишък през 2022 г. е 927 466 MWh, спрямо 764 943 MWh през 2021 г., като увеличението е с 21,24%. Общото задължение на ЕСО ЕАД към търговските участници за реализирания енергиен излишък възлиза на 43 471 279 лв., спрямо 7 848 747 лв. през 2021 г., без ДДС. Увеличението с 553,93% на задължението за енергиен излишък е във връзка с решение на КЕВР Ц-44 от 30.12.2021 г., в сила от 01 януари 2022 г., за определяне на пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия и промяната на пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системната услуга за „регулиране надолу“, което увеличи съответно цената за енергиен излишък.

Анализите показват, че отклоненията от прогнозните графици, в редица случаи са продиктувани от ценовите равнища на краткосрочния борсов пазар и пазара на балансираща енергия, а не от грешни прогнози. Пазарът е структуриран оптимално от гледна точка на прехвърлянето на отговорността за балансиране и групиране на участниците. Съгласно ПТТЕЕ всички потребители са длъжни да прехвърлят отговорността за балансиране на координатор на балансираща група, а от м. февруари 2022 г. координаторите на стандартни и комбинирани балансиращи групи са с преки финансови задължения към ЕСО ЕАД.

Цени на балансираща енергия

ЕСО ЕАД определя за всеки период на сетълмент две цени на балансираща енергия. Цената на балансиращата енергия се определя по механизъм, регламентиран в Правилата за търговия с електрическа енергия и методика, неразделна част от тях. Цените се определят на база предоставените цени от доставчиците на балансиращи услуги, активираната енергия за регулиране нагоре и регулиране надолу, необходима за балансиране на ЕЕС, и реализираните небаланси в рамките на балансиращите групи за всеки период на сетълмент.

С решение на КЕВР Ц-44 от 30.12.2021 г., в сила от 01 януари 2022 г., са определени пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия. Пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия е обвързана с почасовата цена на пазара „ден напред“ на Българска независима енергийна борса (БНЕБ) ЕАД. Съгласно Решението пределната цена за предоставяне на системната услуга за „регулиране нагоре“, която се заплаща на доставчиците на балансираща енергия е Цпдн + 100 лв./MWh, където Цпдн е почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД. Пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системната услуга за „регулиране надолу“ е в размер на 30% от Цпдн, където Цпдн е почасовата цена на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на водно-електрическите централи, собственост на НЕК ЕАД.

Пределните цени не се прилагат при сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар. Съгласно изискванията на чл. 30, ал.1 (а) от Регламент ЕС 2017/2195, установяващ насоките за

електроенергийно балансиране, на доставчиците на балансиращи услуги се заплаща най-високата цена от активираните предложения за регулиране нагоре за съответния период на сетълмент, и най-ниската цена от активираните предложения за регулиране надолу (pay as cleared).

Средноаритметичната цена за 2022 г., за енергиен недостиг е 409.38 лв./MWh, спрямо 273.15 лв./MWh през 2021 г., като увеличението е с 49,87%. Средноаритметичната цена за 2022 г., за енергиен излишък е 44.46 лв./MWh, спрямо 13.08 лв./MWh през 2021 г., като увеличението е с 339,9 %. През периода минималната цена за енергиен недостиг е 111.21 лв./MWh, а максималната е 2 247.34 лв./MWh. Минималната цена за енергиен излишък е 0.55 лв./MWh, а максималната е 220.93 лв./MWh. Определените от ЕСО ЕАД цени се заплащат от координаторите на балансиращи групи и търговски участници на самостоятелно балансиране. В рамките на балансиращите групи се прилагат методики за изчисление на небалансите и цени, определени от координатора на балансиращата група.

ЕСО ЕАД сключва договори за балансиране, регламентиращи уреждането на взаимоотношенията с участниците, регистрирани на пазара във връзка със сетълмента на небалансите им. Енергията за покриване на технологичните разходи в преносната електрическа мрежа се покрива от търговия на платформите на БНЕБ ЕАД – Централизираната платформа за двустранно договаряне, платформата за ден напред и платформата в рамките на деня. Отклоненията от графика се санкционират по цените на балансиращата енергия, определени от ЕСО ЕАД и прилагани към всички координатори на балансиращи групи.

През м. ноември 2019 г. е реализирано и първото разширение на системата за обмен на файлове с платформата на DWAG, във връзка с участието на ЕСО ЕАД и БНЕБ ЕАД с българо-румънската граница във втората вълна на присъединяване към Единния европейски пазар за времеви хоризонт „в рамките на деня“. През 2020 г. е изпълнено второ разширение на системата, по Споразумение № 055А с ЕБВР, което позволи реализиране на пазарното обединение за времеви хоризонт „ден напред“ на българо-гръцка граница, от 11 май 2021 г., и на българо-румънска граница, от 27 октомври 2021 г. От 29 ноември 2022 г. стартира и пазарното обединение „в рамките на деня“ на българо-гръцка граница, с което са реализирани обединенията на пазарната ни зона по границите със страните, членки на ЕС. Чрез системата MMS е реализиран и новия обмен на данни чрез единен протокол за комуникация. Първият етап по въвеждане на електронния обмен на данни е реализиран през м. май 2022 г. с обмен на данни от средствата за търговско измерване по периоди на сетълмент. През м. февруари 2023 г., ЕСО ЕАД ще се присъедини към Европейската платформа за салдиране на небалансите. Предстои промяна на методиката за определяне на цените на балансиращата енергия, и стартиране на подготовка за присъединяване към Европейските платформи за балансиране, по проекти PICASSO и MARI. Тези процеси изискват модернизация на системата MMS.,

Проекти за пазарна интеграция

Регламент (ЕС) 2015/1222 от 24 юли 2015 година за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (CACM) налага задължението за всички ДЧ, респективно, ОПС и НОПЕ, да участват в изграждането и функционирането на единния пазар ден напред и единния пазар в рамките на деня. Документът определя основните елементи и правила за функциониране на краткосрочните пазарни сегменти.

В процеса на оперативно присъединяване към описаните краткосрочни пазарни сегменти, чрез реализирането на проекти за пазарни обединения със съседните пазари, ЕСО през 2022 г. подписа:

- * Изменение на оперативните споразумения на DAOA и IDOA, както и на споразуменията за сътрудничество между всички ОПС – TCDA и TCID, във връзка с въвеждането на QMV- гласуване с квалифицирано мнозинство;

- Изменение на оперативното споразумение IBWT DAOA (Italian Borders Working Table Day-Ahead Operational Agreement) по повод въвеждането на MNA (Multy-NEMO Arrangements) на северно италианските граници;
- Изменение на споразумения с JAO (CASC SLA IMPALL и SLA EXPALL), като част от проекта IBWT MNA, за осъществяване на услугите за разпределяне на приходите от претоварване и публикуване на определена информация на платформите за прозрачност;
- Оперативно споразумение с гръцкия оператор, като изменение на съществуващото споразумение за времеви сегмент ден напред, по повод присъединяването на българо-гръцката пазарна зона към Единния европейски пазар в рамките на деня;
- Декларации за присъединяване на българо-румънската граница към регионалните проекти на централния регион Core, по отношение на въвеждането на търгове в рамките на деня и петнадесет минутни продукти във времеви сегмент ден напред.

Към края на 2022 г., ЕСО работи активно върху следните проекти, свързани с развитие на пазара на електрическа енергия и отчита следните резултати:

• **Проекти за пазарни обединения във времеви сегмент „в рамките на деня“**

▪ *Проект SIDC (XBID)*

Единният интегриран пазар „в рамките на деня“ позволява непрекъсната трансгранична търговия, насърчава конкуренцията и увеличава ликвидността, като позволява по-ефективно използване на ресурсите за производство на електроенергия в Европа.

Проектът XBID е създаден за управление и развитие на процедурите и техническата осъществимост на Единния европейски пазар „в рамките на деня“ (SIDC – Single Intraday Coupling). Основната му цел е създаването на решение за трансгранична имплицитна непрекъсната търговия (едновременно разпределяне на енергия и капацитет) в рамките на деня в Европа. Системата за търговия – XBID позволява трансграничната търговия на електрическа енергия до един час преди реалната доставка, като по време на активната фаза на търговия, се осигурява непрекъсната актуализация на активните оферти и наличните капацитети, в съответствие със сключените сделки.

Проектът за европейска трансгранична търговия в рамките на деня (проектът XBID), стартира като съвместна инициатива на европейските електроенергийни борси, заедно с операторите на преносни системи от 12 страни от централна и западна Европа, с цел създаване на единното пазарно обединение в рамките на деня (SIDC), което да увеличи цялостната ефективност на пазара във времеви сегмент, в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 година за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (CACM).

Първоначално, проектът включва европейските енергийни борси: EMCO, EPEX SPOT, GME и OMIE и европейските преносни оператори: 50 Hertz, Amprion, APG, BritNed, Creos, Elia, Energinet, Fingrid, National Grid Interconnectors, RTE, Statnett, Svenska Kraftnät, Swissgrid, TenneT BV, TenneT GmbH и TransnetBW. От стартирането на проекта, обхватът е значително разширен, като към момента, всички членове на Европейския съюз са част от него, с цел да бъде завършен Европейският целеви модел.

- На 29.11.2022 г. стартира успешно четвъртата вълна за пазарна интеграция на пазарите „в рамките на деня“, включваща границите България-Гърция и Гърция-Италия, както и границите на Словакия.

С осъществяването на четвъртата вълна, ЕСО и БНЕБ успешно завършиха пазарната интеграция на България във всички краткосрочни сегменти, с успешното стартиране на четвъртата вълна на присъединение към SIDC.

След въвеждането на пазарното обединение на българо-румънска граница във времеви интервал „в рамките на деня“, в реална работа на 19.11.2019 г., посредством локалния проект LIP 15, част от втората вълна за присъединяване към Единния европейски пазар в рамките на деня (SIDC – Single Intraday Coupling / XBID-Cross-Border Intraday Market project), ЕСО вече е оперативна страна по проекта, като участва в управителния комитет на всички ОПС, както и в общия комитет на пазарното обединение и във всички постоянни и временни работни групи част от него.

От тази дата, регистрираните участници в „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ) могат да договарят междусистемни сделки с електроенергия до 60 минути преди часа на доставка. През 2022 г. вървеше подготовка за въвеждане и на 15-минутни продукти на румънско-българска граница, като проектът стартира успешно на 01.10.2022 г. От тази дата българските пазарни участници вече имат достъп до съществуващата ликвидност на 15-минутни продукти, което им дава възможност за по-добро коригиране на търговските си позиции на вече свързаните пазари в рамките на деня.

• **Проекти за пазарни обединения във времеви сегмент „ден напред“**

▪ *Проект SDAC*

Проектът е създаден за управление и развитие на процедурите и техническата осъществимост на Единния европейски пазар „ден напред“ (SDAC – Single Day-Ahead Coupling). Проектът за Единния европейски пазар е в съответствие с европейската законодателна рамка, като стартира първоначално в страните от западна и централна Европа и е базиран на решението PCR (Price Coupling of Regions) и постепенно се разширява. Основната му цел е оптимизираното и пълноценното използване на енергийните ресурси, посредством имплицитна търговия във времеви интервал „ден напред“. България е пълноправен член на SDAC и вече е напълно интегрирана в общия европейски пазар, което до скоро не бе така, по обективни причини, дължащи се на специфичните характеристики на съседните пазарни зони и по-специално, доскорошната липса на функциониращ пазар в Р Гърция в съответствие с SACM и наскоро осъщественото, закъсняло, сливане на MRC с пазарното обединение 4M MC, от което е част Румъния чрез Interim Coupling проекта. ЕСО участва в управителните комитети на всички ОПС, както и в общия комитет на пазарното обединение. Също така, е активен участник в работните групи на проекта.

Отчитайки съществената роля, която има пазарната интеграция за търговските участници и потребителите, с цел създаване на максимално добри условия за търговия, ЕСО, съвместно с БНЕБ успяха да стартират успешно пазарните обединения на българските граници с Румъния и Гърция, посредством следните проекти:

▪ *Проект за пазарно обединение с пазарната зона на Северна Македония:*

След подписания меморандум, под шапката на инициатива Западни Балкани 6, през м. април 2018 г., за обединение на пазарите „ден напред“ и последващото провеждане на няколко срещи по проекта, се достигна етап, на който, са необходими законодателни промени в нормативната уредба на Северна Македония, които да гарантират организация на пазара в съответствие с Регламент 2015/1222.

През 2020 г. Северна Македония въведе в местното си законодателство необходима минимална законодателна рамка, съобразно Регламент 2015/1222, като през септември 2020, Министерството на енергетиката на Северна Македония назначи македонски пазарен оператор - МЕМО за НОПЕ¹.

След назначаването на МЕМО, българските и македонските преносни и пазарни оператори възобновиха проекта за пазарна интеграция и започнаха да работят активно по него, с

¹ Номиниран оператор на пазар на ЕЕ

хоризонт за въвеждане в реална работа 2023 г., като междинна стъпка, през 2022 г. се очаква да стартира и локалният пазар „ден напред“ на Северна Македония.

За организирането на дейностите по проекта за обединение на пазара със Северна Македония, страните провеждат регулярни работни срещи, на които вече се обсъдиха конкретната пътна карта и организацията на проекта, като е подписан Меморандум за сътрудничество между страните, както и съпътстващо Техническо задание. В следствие на това се пристъпи към поетапно изпълнение на дейностите по утвърдената пътна карта на съвместния проект.

За успешната реализация на проекта, основните предпоставки са:

- С приемането през декември от Съвета на министрите на ЕО, пакет от задължително законодателство, включващо Регламентите за пазарния дизайн, задължението за имплементирането на реципрочно на европейското законодателство в държавите от Западните Балкани, страни по Договора за създаване на ЕО вече е налице. Съобразно предвидения срок, до края на 2023 г. държавите страна по договора, трябва да имплементират приетия пакет от документи в местното законодателство, като това ще им позволи да участват в Единния европейски пазар на електроенергия.
- Стартирането на локален пазар „ден напред“ в пазарната зона на Северна Македония, което се очаква да се случи през втората половина на 2023г.

През 2021 г. македонският пазарен оператор – MEMO проведе две неуспешни процедури за избор на доставчик на услуги за нуждите на пазара ден напред. През 2022 г. беше проведена трета процедура, която доведе до успешен избор на доставчик на услугата. MEMO подписа договор за доставчик на услуги с ADEX (EPEX Spot-BSP Southpool-SEEPEX) в края на м.юли на 2022 г. Очаква се разработката на платформата за търговия и сетълмент да отнеме около 9 месеца, след което през месец март на 2023 г. са планирани тестове и обучителни сесии с пазарните участници. Стартирането на местния пазар ден напред е планирано за втората половина на 2023 г.

Към настоящият момент се работи по първия вариант на правилата за търговия, които следва да бъдат одобрени от националния регулаторен орган на Македония, поради монополният статут на MEMO

- *Проект за пазарно обединение с пазарната зона на Р Сърбия:*

През 2018 г. стартираха преговори за тристранно обединение между България-Сърбия и Хърватска. През 2019 г. страните разработиха Анализ на предпоставките и осъществимостта на проекта, който документ беше съгласуван тристранно. Дейностите по проекта продължават, като част от необходимите следващи стъпки са свързани със законодателни промени в нормативната уредба на Р Сърбия, които да гарантират организация на пазара в съответствие с Регламент 2015/1222.

Предпоставка за успешното реализиране на проекта е имплементирането на законодателна рамка реципрочна на европейската съобразно приетата адаптирана такава през декември 2022 г.

- *ENTSO-E SEE TF:*

С подкрепата на ENTSO-E и със съдействието на Европейската комисия (ЕК), през месец май 2020 г. стартира официално работата на нова доброволна работна група, целяща интегрирането на електроенергийните пазари между държавите-членки и държавите извън ЕС, в региона на Югоизточна Европа. Работната група е съставена от представители на преносните оператори на четиринадесет държави от региона на Югоизточна Европа и има за цел да осигури координация и сътрудничество на ОПС в този регион по отношение идентифициране на проблеми и търсене на решения за интеграция на пазара в Югоизточна Европа. ЕСО е избран да ръководи и организира работата на работната група, като води дейността и задачите, предвидени за изпълнение от всички участници. Дейността на

работната група се координира на регулярна база с ЕК, ENTSO-E и Енергийната общност. Една от основните задачи на работната група беше да изготви подробен анализ на състоянието на пазара на електроенергия в региона на Югоизточна Европа (ЮИЕ). През 2021 г. ЕСО финализира доклада, съпътстван от пътна карта на пазарните обединения в региона. Успешното осъществяване на всички инициативи за пазарно обединение в региона зависи до голяма степен от успеха на усилията на ЕК и Енергийната общност да приложат така нареченото алтернативно решение за имплементирането на европейското законодателство в държавите страни по договора за създаването на Енергийната общност.

През месец април на 2022г. SEE TF представи ЕНТСО-Е на Атинския форум, организиран ежегодно от Енергийната общност.

SEE TF също беше поканена да предостави становище по проектите на адаптирани документи на Енергийната общност, с акцент върху пазарния дизайн. Групата предостави своята писмена позиция относно адаптирания САСМ, предложен от ЕО, като документът беше изпратен на ЕНТСО-Е.

През цялата 2022 г., работната група провежда редовни срещи с представители на ЕК, ЕНТСО-Е и ЕО, на които обсъжда проблемите и актуалните въпроси, по отношение пазарните обединения в ЮИЕ. Изготвя доклади до съответните лица в ЕНТСО-Е и следи отблизо развитието на пазарите в региона. Участва в различни регионални форуми, инициативи и семинари.

На последната си регулярна среща, в края на 2022 г., работната група реши да продължи своята дейност през 2023 г. вече не с регулярни срещи, а със спорадични такива, тъй като групата е изпълнила основните си задачи и през следващата година се очаква основната дейност да е насочена към имплементирането на адаптираното законодателство в държавите от Енергийната общност и стартирането на локалните пазари ден напред. Работната група ще следи индивидуалните усилия на страните от Енергийната общност по имплементиране на адаптираното законодателство в местната им законодателна рамка и стартирането на локалните пазари. На по-късен етап след като стане възможна същинската работа по проектите за пазарна интеграция, дейността на работната група се очаква отново да стане регулярна, с цел подпомагане и следене на напредъка на конкретните проекти за пазарна интеграция.

▪ *ENTSO-E EnC TF:*

Експерти от ЕСО през 2022 г. активно участваха в работната група на ENTSO-E, която имаше за цел да разгледа адаптираните документи, предложени от Енергийната общност и да даде своето становище по тях. Работата на работната група, се очертава да продължи и след приемането и утвърждаването на предложените адаптирани документи, което се случи в края на 2022 г.

През последните две години Европейската Комисия (ЕС) и Енергийната общност (EnC), няколко пъти опитаха да променят Договора за създаването на Енергийната общност, но процеса беше блокиран.

През 2021 г. ЕС и EnC предложиха различен подход, като представиха два пакета от адаптирани документи, които да се приемат, като задължително законодателство в държавите от Енергийната общност.

Първият пакет, който не изисква реципрочност, беше приет през декември 2021 от Съвета на министрите на страните от Енергийната общност и включва Директива (ЕС) 2019/944 относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и Регламент (ЕС) 2019/941 за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор.

През 2022г., Енергийната общност продължи процеса на адаптиране на законодателни документи с фаза II. Новите чернови на вторият пакет от законодателни документи (Регламент 2019/943 относно вътрешния пазар на електроенергия - IMR, Регламент 2015/1222 за установяване на насоки относно разпределение на преносната способност и управление на претоварването - SACM, Регламент 2017/1485 относно експлоатацията на електропреносната система- SOGL, Регламент 2017/2195 относно балансирането - EBGL,

Регламент 2017/2196 - NCER, Регламент 2016/1719 за дългосрочните пазари- FCA) за страните членки на ЕО бяха разпространени в началото на 2022 г.

Енергийната общност сподели първата версия на тези документи с ENTSO-E EnC TF през февруари 2022 година.

Създадената ENTSO-E EnC TF (EnC Sounding Board) работи интензивно и провежда редовни седмични срещи от края на януари 2022 г. до настоящия момент.

ENTSO-E TF предостави своята предварителна обратна връзка за документите от фаза II на ЕО и ЕК през м.март 2022г, а по-късно, в края на септември представи и своето окончателно, подробно становище по адаптираните документи. С това групата изпълни основната си задача.

През март ENTSO-E проведе среща с EnCS, EC и ACER, за да обсъди представената предварителна обратна връзка. На тази среща ЕК информира за предварителния график, който те предвиждат за процеса на приемане на адаптираното законодателство на EnC.

През април ENTSO-E EnC TF предостави официална позиция относно предложените от ЕО адаптирани документи. 65-та поред среща на PHLG на ЕО се проведе на 20-ти септември 2022 г.

С приемането на втория пакет от адаптирано законодателство през декември 2022 г. част от работата на ENTSO-E EnC TF приключи. Предстои приемането на работната програма на групата за 2023 г., като се очаква основния фокус да е насочен към подпомагането на ОПС във фазата на имплементирането на адаптираното законодателство в местното такова. ENTSO-E очаква, че операторите на преносни системи на страните от ЕО ще се нуждаят от подкрепа от тези, които вече са част от общия европейски пазар и участват в проекти като SDAC, SIDC, европейски балансиращи платформи и др.

Ръководителите на ENTSO-E EnC TF в момента изготвят план за продължаване на дейността на групата и през следващата 2023 г., съобразно описаното.

▪ *Нова работна група към MIWG на ENTSO-E – Future CCRs WG:*

Работна група „Future CCRs“ започна работа през м. април 2022 г. и има за задача да разработи стандартизирана методология, която да помогне при идентифицирането на оптималната конфигурация на CCR. Тази методология трябва да следва правното основание и принципите, посочени в SACM чл. 3, SOGL чл. 76, CEP и други.

Необходимостта от изготвянето на такава преоценка на конфигурацията произтича от последното решение на ACER от 7 май 2021 г. - относно определянето на регионите за изчисляване на капацитета (приложение I), което изисква изготвяне на „преоценка на определянето на CCR в бъдеще“, и по-конкретно, не по-късно от 3 месеца след имплементирането в CORE на първата версия на методиката за координиране на анализа на експлоатационната сигурност (ROSC).

Работната група има за задача да изготви 2 основни документа:

- Първа чернова (съдържаща Методология) за оптимална конфигурация на CCR, която трябва да е изготвена до лятото на 2023 г., и
- Окончателен проект, съдържащ Предложение за оптимална конфигурация на CCR - до лятото на 2025 г.

До момента групата вече е разработила първа, предварителна версия на методологията за оптимална конфигурация на регионите за изчисляване на капацитет. Работата на работната група продължава до изготвянето на окончателен вариант.

ЕСО активно участва в ежеседмични срещи на работната група, като в края на месец април на 2022 година представители на компанията взеха участие и в първата, основополагаща

среща на групата *Future CCRs WG*, където, бяха водещи на панела, засягащ регионите с участието на държавите част от Енергийната общност.

Очертава се и през следващата година ЕСО да продължи активното си участие в ежеседмичните срещи на работната група, до финализиране на основните ѝ задачи.

▪ *Инициатива за електроенергийни пазари (ЕМИ):*

ЕСО активно участва в „Инициатива за електроенергийни пазари“ (ЕМИ), организирана по многогодишна програма от Американската енергийна асоциация (USEA), в сътрудничество с Американската агенция за международно развитие (USAID).

Проектът е създаден с цел засилване интеграцията и функционирането на пазарите на електроенергия в Югоизточна Европа. В ЕМИ членуват преносни оператори и оператори на пазара на електрическа енергия от югоизточна Европа, а регулаторите от страните в региона участват като наблюдатели. Една от основните цели на ЕМИ е разработване на регионален модел на пазара на електроенергия, който включва всички съществуващи и планирани производствени мощности в Югоизточна Европа, с възможност за анализиране на интеграцията на пазара и влиянието ѝ върху пазарните цени на едро, разпределението на разходите за производство и трансграничния обмен на електроенергия, както за отделните страни, така и за региона, като цяло. Допълнително беше разработен и анализ на потоците въз основа на мрежови модел на региона. През изминалата 2022 г. се проведеха четири редовни срещи по инициативата, на които ЕСО взе активно участие и изнесе презентация за отражението на новата геополитическа ситуация върху плановете за развитие в енергетиката. Очаква се проектът да продължи работа и през 2023 г., като конкретната рамка на дейностите предстои да бъде одобрена.

• Други проекти:

- *Участие в проект SIDC IDA SG – подгрупа на SIDC MSD, отговаряща за разработване на концепция и имплементиране на търгове в рамките на деня*

Въз основа на разпоредбата на чл. 55, пар. 3 от Регламент (ЕС) 2015/1222 (CACM) Операторите на преносни системи следва да разработят предложение на единна методология за ценообразуване на междузонов капацитет в рамките на деня (Методологията). Със свое Решение 01 от 24/01/2019 г., Агенцията за сътрудничество на енергийните регулатори одобрява Методологията, на основата на механизъм за ценообразуване за междузонов капацитет във времевата рамка в рамките на деня основаващ се на търгове в рамките на деня, които са част от единичното свързване в рамките на деня и допълват непрекъснатата търговия в SIDC.

Ценообразуването на вътрешнодневния междузонов капацитет ще се определя чрез разпределяне на наличния междузонов капацитет за съответната пазарна времева единица чрез вътрешнодневни търгове на принципа на пределното ценообразуване.

Търговете в рамките на деня ще се организират като имплицитни търгове, при които подадените оферти ще се съпоставят и междузоновият капацитет ще се разпределя едновременно за различните тържни зони. Те ще отчитат всички валидни поръчки, подадени за съответните търгове и ще определят почасова клирингова цена за съответните тържни зони въз основа на приетите оферти за покупка и продажба.

Тъй като непрекъснатата търговия в рамките на деня не дава възможност за остойностяване на междузоновия капацитет, това се постига чрез предвиденото въвеждане на търгове в рамките на деня, като временно ще се преустановява непрекъснатата търговия и по време на това спиране, наличният трансграничен капацитет ще се разпределя имплицитно чрез съответния търг, като след тона непрекъснатата търговия в SIDC ще продължи.

Въвеждането на съответната функционалност ще изисква промени, както в съществуващия софтуер и локалните системи, така и на определени методологии и договори относими към SIDC.

В случай че ОПС не са в състояние да осигурят междузонов капацитет на търг в рамките на деня, този капацитет, когато стане наличен, ще се разпределя чрез непрекъснатата търговия в SIDC. Търговете в рамките на деня ще се провеждат за всички граници на тръжните зони, като това задължение важи за границите на тръжните зони, независимо дали те вече участват в непрекъснатия SIDC или не.

Търгове в рамките на деня ще се провеждат 3 пъти в деня, със следните времена на затваряне:

- Първият търг в рамките на деня ще се провежда в деня D-1 за всички MTU2 от деня на доставка D, с краен срок за подаване на оферти в 15:00 ЦЕВ на D-1;
- Вторият търг в рамките на деня ще се провежда в деня D-1 за всички MTU от деня на доставка D, с краен срок за подаване на оферти в 22:00 ЦЕВ на D-1;
- Третият търг в рамките на деня ще се провежда в деня на доставка D за всички останали MTU от деня на доставка D (12:00-00:00), с краен срок за подаване на оферти в 10:00 ЦЕВ на D.

Предвижда се имплементирането на търговете в рамките на деня да стане чрез регионални проекти. В момента тези регионални проекти за имплементиране на търговете в рамките на деня са в процес на структуриране. Работи се активно и върху концепцията и конкретните функционалности на търговете. Съгласно пътната карта на проекта, се очаква в края на 2023 г. да се проведат тестове на централно и локално ниво, а през 2024 г. се очаква да стартират и самите търгове в рамките на деня.

- *Участие в проект за въвеждането на петнадесет минутни MTU, времеви пазарни единици/продукти в локалния и междузонов пазар в рамките на деня (SEE CCR 15 min MTU Implementation Project)*

Изпълнението на проекта се осъществява на регионален принцип, чрез регионални проекти, които са организирани на основата на регионите за калкулиране на капацитетите. В контекста на въвеждането на 15 минутните продукти се следи за процесите по развитие на пазарния алгоритъм за осигуряване на достатъчна производителност и устойчивост при въвеждането на функционалността, както и изменението на всички правила, методологии и документи, релевантни за имплементирането на проекта.

Успешното финализиране на проекта е тясно свързано с успешното финализиране на проекта за въвеждане на 15 минутен период за уреждане на небалансите, задължение за ОПС съгласно Регламент 2019/943.

ЕСО успешно въведе 15-минутен период за уреждане на небалансите (ISP) считано от месец октомври, заедно с въвеждането на 15-минутни продукти в междузоновия пазар в рамките на деня на българо-румънска граница от 1-ви октомври.

Организираната съвместна работна група между ОПС и НОПЕ на Румъния, България и Гърция ще продължи дейността си, като статуса в региона е както следва: Гърция към момента няма нужда от дерогация от регулатора си, тъй като има ISP 30 мин. с 15 минутно регулиране в реално време; Румъния е въвела 15 мин. ISP и предлага и 15 мин. продукти в пазара в рамките на деня, както и на междузоновия пазар на унгарско-румънската граница, а вече и на българо-румънска граница. Работата в работната група и представителството ѝ се организира на ротационен принцип, като ЕСО първи премина през тази роля.

Чрез SEE CCR 15 min MTU Implementation Project се организират ежемесечни разговори с представители на БНЕБ и ОПС и НОПЕ на Гърция и Румъния, на които се представя последната информация по отношение на въвеждането на 15 min MTU и се следят стъпките по въвеждането на регионалния проект.

- *Участие в проект за въвеждане на петнадесет минутни времеви пазарни единици/продукти в SDAC (SDAC 15 min. MTU implementation/SDAC QARM)*

² Market Time Unit – Пазарна времева единица – съответно 1 час и на по-късен етап 15 мин.

Изпълнението на проекта първоначално беше предвидено да се осъществи чрез организирането на регионални проекти. Част от проекта е свързана и с анализ на пазарния алгоритъм с цел осигуряване на достатъчна производителност и устойчивост при въвеждането на функционалността, изменение на локалните системи, както и изменението на всички методологии, правила и документи, релевантни за имплементирането на 15 минутните продукти в пазара ден напред.

За да се оптимизират ресурсите, необходими за осъществяването на проекта, страните в региона на ЮИЕ, се обединиха около идеята всяка от двете граници, част от региона, да се присъедини към съседния на нея регион и инициатива, съответно към CORE³ региона и IBWT. В резултат, страните – ОПС и НОПЕ, част от региона подадоха искане за присъединяване към съответните органи на регионите. Съгласно взето общо решение от управителния комитет на проекта (Market Coupling Steering Committee – MCSC) проектът за въвеждане на 15 мин. MTU в SDAC ще се осъществява както следва: за българо-румънската граница като част от регионалния проект за имплементиране на 15 мин. в централния регион - CORE 15 min MTU Implementation, а българо- гръцката граница като част от проекта IBWT 15 min MTU Implementation.

В края на 2022 г. ЕСО се присъедини към съществуващия проект в Централния регион за въвеждането на 15-минутни продукти в пазара ден напред CORE 15 min MTU Implementation project с българо-румънската граница, като подписа декларация за присъединяване, предоставена от проекта.

Когато работата по подготовката за въвеждане на 15 минутни интервали в проекта IBWT започне ефективно, тогава регионалното сътрудничество SEE CCR 15 min MTU ще бъде прекратено, тъй като вече няма да е целесъобразно.

През м. юни на 2022 година централната работна група по проекта взе решение имплементирането на 15 мин. продукти в сегмента ден напред да се случи едновременно във всички региони, през 2025 г. Също така, бе взето решение работата по въвеждането на 15 мин продукти да бъде прехвърлена на новосъздадената управленска работна група – SDAC QARM (Quality Assurance & Release Management).

Пазар на допълнителни услуги

В изпълнение на европейската нормативна уредба и с цел осигуряване на пълна прозрачност и публичност, ЕСО ЕАД прилага тържни правила и използва електронна платформа за провеждане на ежедневни електронни търгове, съгласно Регламент (ЕС) 2017/1485, свързани с осигуряването на първично регулиране на честотата, автоматично и ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности.

Тържните процедури са отворени за всички производители, потребители и агрегатори, които преминат успешно съответните тестове, за различните видове резерви, а именно първично регулиране на честотата активирано в рамките до 30 секунди и вторично автоматично и ръчно регулиране на честотата и обменните мощности активирано в рамките до 15 минути. Тези резерви могат да се предоставят само от мощности с бърза синхронизация към електроенергийната система като ВЕЦ и от термични мощности в работа, а не такива, които не работят.

Целият процес по преквалификация/тестове, регистриране и провеждане на тържните процедури е детайлно разписан на сайта на ЕСО ЕАД – раздел „Електроенергиен пазар“, секция „Допълнителни услуги“, подсекции „Месечни тържни процедури“ и „Дневни тържни процедури“.

Регистърът и резултатите от тържните процедури са публично достъпни на сайта на ЕСО ЕАД, като обемът на информацията е в съответствие с Регламент (ЕС) № 543/2013 на Комисията от 14 юни 2013 година за представяне и публикуване на данни на пазарите за

³ Централният регион

електроенергия и за изменение на приложение I към Регламент (ЕО) № 943/2019 на Европейския парламент и на Съвета.

На спечелилите в тръжните процедури доставчици е предоставена възможност за вторичен пазар за да прехвърлят помежду си договорените количества след одобрение на ЕСО ЕАД. ЕСО ЕАД е предоставило достъп на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) до детайлна информация от проведените търгове, доколкото съгласно чл.21, ал.1, 8а от Закона за енергетиката КЕВР е институцията определяща разходите за допълнителни услуги, съответно и контролен орган съгласно Закона за енергетиката.

Всеки участник, класиран на тръжна процедура за предоставяне на допълнителни услуги подлежи на проверка от страна на ЕСО ЕАД в реално време за качествено им предоставяне, в т.ч. дали блоковете, предоставящи резерв имат търговски график за доставка въз основа на сключени сделки на БНЕБ.

Съгласно ценовите решения №Ц-27/01.07.2021 г. и №Ц-19/01.07.2022 г. на КЕВР размерите на резервите, които се обявяват на тръжните процедури през 2022 година са както следва:

- Резерв за първично регулиране на честотата и обменните мощности – 45MW;
- Резерв за автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности – 155MW;
- Резерв за ръчно вторично регулиране с цел балансиране на инсталираните мощности с динамично променяща се генерация във връзка с чл. 29, ал. 1 от НРЦЕЕ – 100MW;
- Резерв за ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности – 650MW.
- Обобщените постигнати резултати за 2022 г., са както следва:
 - Средно претеглена цена за разполагаемост за първично регулиране на честотата и обменните мощности – 9,99 лв./MW*h, респ. намаление с 0,0016% спрямо пределните разходи определени в ценовото решение на КЕВР;
 - Средно претеглена цена за разполагаемост за автоматично вторично регулиране на честотата и обменните мощности – 9,95 лв./MW*h, респ. намаление с 0,46% на пределните разходи определени в ценовото решение на КЕВР;
 - Средно претеглена цена за разполагаемост за ръчно вторично регулиране с цел балансиране на инсталираните мощности с динамично променяща се генерация във връзка с чл. 29, ал. 1 от НРЦЕЕ – 10 лв./MW*h, респ. без изменение спрямо пределните разходи определени в ценовото решение на КЕВР;
 - Средно претеглена цена за разполагаемост за ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности – 9,99 лв./MW*h, респ. намаление с 0,017% на пределните разходи определени в ценовото решение на КЕВР.

Общият размер на оптимизираните средства вследствие провежданите тръжни процедури, по отчетни данни възлизат на 67 070,00 лв.

Делът на всеки един от класирани участници в тръжните процедури за съответните резерви за 2022 г. е посочен в таблицата по-долу:

Класиран участник	РПРЧ	РаВРЧ	РрВРЧ (ВЕИ)	РрВРЧ	ОБЩО
НЕК ЕАД	55,43%	53,67%	100,00%	96,96%	86,88%
ТЕЦ Марица Изток 2 ЕАД	22,22%	26,88%	0,00%	0,58%	6,66%
ТЕЦ Варна ЕАД	0,12%	0,14%	0,00%	0,02%	0,05%
ТЕЦ Бобов дол ЕАД	22,22%	19,30%	0,00%	0,00%	4,86%
Брикел ЕАД	0,00%	0,00%	0,00%	0,91%	0,58%
Топлофикация Русе АД	0,00%	0,00%	0,00%	0,52%	0,33%
Топлофикация Перник АД	0,00%	0,00%	0,00%	0,69%	0,44%
Топлофикация Сливен ЕАД	0,00%	0,00%	0,00%	0,32%	0,20%

Търгове за предоставяне на преносна способност по междусистемните електропроводи Регламент № 2019/943 на Европейския съюз задължава системните оператори да прилагат пазарни подходи при управление на претоварванията по междусистемните си сечения, да

публикуват разполагаемите преносни способности (капацитети) и да ги разпределят на годишна, месечна и дневна база по прозрачен и недискриминационен начин.

В изпълнение на Регламент 2016/1719 Единната платформа за разпределение (ЕПР) провежда дългосрочните търгове (годишни и месечни) за преносни способности от 2019 г. на всички европейски граници в рамките на ЕС съгласно хармонизираните правила за разпределение на дългосрочни права (EU HAR). За България това са границите с Румъния и Гърция.

През 2021 г. стартираха пазарните обединения на българската, румънската и гръцката тръжни зони, с което българският, румънският и гръцкият електроенергийни пазари в сегмент Ден Напред се сляха, като по този начин борсовите цени на електроенергийните пазари на България, Румъния и Гърция започнаха да се изчисляват съвместно с тези на останалите страни от ЕС.

Годишното, месечното и дневното разпределение на преносни способности на българо-сръбска граница се извършва от ЈАО, след като ЕСО ЕАД и EMS подписаха Формуляра за присъединяване към Споразумението предоставяне на услуги за експлицитно разпределение (SLA EXPALL) с ЈАО и от началото на 2019 г. всички тръжни процедури на тази граница се извършват от ЈАО.

През 2022 г. EMS провежда търгове за разпределение на преносни способности в рамките на деня от името на двата оператора въз основа на одобрените от КЕВР тръжни правила за 2022 г.

През 2022 г. ЕСО ЕАД провежда тръжните процедури за разпределяне и предоставяне на преносна способност за търговски обмени по междусистемните сечения на българската ЕЕС с ЕЕС на Северна Македония и Турция в съответствие с одобрените от КЕВР Правила за разпределение на преносни способности.

ЕСО ЕАД обработва офертите за придобиване на ФПП и администрира вторичния пазар за прехвърляне/връщане на ФПП чрез web базирана платформа.

Бяха организирани и проведени търгове, съгласно общи тръжни правила на българо-македонска граница и за 50 % от съгласуваните преносни способности на българо-турска граница. На българо-македонска граница ЕСО ЕАД провежда дневните търгове, а МЕПСО (Северна Македония) годишните и месечните търгове.

За 2022 г. признатия приход за поевтиняване на тарифата от дейността „търгове за преносна способност” е в размер на 44,369 хил.лв.

5. ОПЕРАТИВЕН ПРЕГЛЕД НА ДЕЙНОСТТА НА ЕСО ЕАД

Дейност по управление на електроенергийната система

Дейностите по управление на ЕЕС включват централизирано оперативно управление, контрол и координиране на режимите на ЕЕС, съвместната паралелна работа с електроенергийните системи на страните от континентална Европа и организирането на търговете за разпределяне на междусистемни преносни способности. Координирано с централно диспечерско управление (ЦДУ), в страната работят четири териториални диспечерски управления (ТДУ), които управляват ЕЕС на своята територия. Дейностите по управление на ЕЕС са съгласно възложените чрез Закона за енергетика задължения за координиране, планиране и управление работата на ЕЕС. По-подробно тези дейности се регламентират в: Наредба за условията и реда, при които се осъществява дейността на операторите на електроенергийната система и на разпределителните мрежи, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите; Правила за управление на електроенергийната система; Правила за търговия с електрическа енергия; Правила за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи.

Основните задачи, които продължиха да се изпълняват през 2022 г. са:

- управление и анализ работата на ЕЕС в реално време;
- осигуряване на необходимите резерви за сигурното и надеждно функциониране на ЕЕС, чрез тръжни процедури;
- краткосрочна оценка на адекватността на енергийните доставки;
- за първи път съгласно член 24 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия, бе разработена дългосрочна оценка на адекватността на енергийните доставки с регионален обхват, чиито резултати занапред ще бъдат входни данни за разработване на десетгодишния план за развитие на електропреносната мрежа;
- планиране и съгласуване на ремонтната програма на генериращите мощности;
- поддържане на баланса между производство, потребление и междусистемен обмен на електроенергия в страната и планираните обменни мощности с ЕЕС на съседните страни;
- централизирано денонощно регулиране на напреженията в преносната мрежа при минимални загуби на активна енергия при пренос и трансформация;
- планиране работата на ЕЕС, развитието на преносната мрежа и производствените мощности;
- обмен на изчислителни модели за целите на оперативното планиране с останалите оператори от ENTSO-E и с регионалните координационни центрове. Дейностите по оперативното планиране обхващат период от няколко часа напред, до година напред и се ръководят от нормативни документи, сред които: Регламент (ЕС) 2019/943 относно вътрешния пазар на електроенергия, Регламент (ЕС) 2015/1222 за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването, Регламент (ЕС) 2016/1719 за установяване на насока относно предварителното разпределяне на преносна способност и Регламент (ЕС) 2017/1485 за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия. Реализиран е и се поддържа ежедневен обмен на изчислителни модели за времевите хоризонти: в рамките на деня (IDCF), ден напред (DACF) и два дни напред (D2CF);
- обмен на допълнителна информация за целите на оперативното планиране, чрез централизираните платформи на ENTSO-E: OPC (Outage Planning Coordination); Short Term Adequacy (STA);
- управление на „претоварването“ на елементи в електропреносната мрежа (Congestion Management), както и изпълнение на задълженията произтичащи от Регламент (ЕС) 2019/943, Регламент (ЕС) 2015/1222 и Регламент (ЕС) 2016/1719;
- ежемесечно изготвяне и обмен на изчислителни модели, за целите на Компенсаторното споразумение между операторите (The Inter Transmission System Operator Compensation – ITC Agreement) в ENTSO-E. Споразумението се ръководи от Регламент (ЕС) 2019/943 и Регламент (ЕК) 838/2010 за определяне на указания относно механизма за компенсиране между операторите на преносни мрежи и на общ регулаторен подход по отношение на таксите за пренос и има за цел да компенсира операторите за загуби на активна мощност и енергия, причинени от транзитни потоци;
- изготвяне и съгласуване на годишна ремонтна програма на електропреносната мрежа 400kV и 220kV на ЕЕС на България, в това число на междусистемните електропроводи, в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1485;
- настройки, проверки и анализ действието на релейните защиты и противоаварийните автоматики в обектите от системно значение;
- определяне изискванията към регулиращите и управляващите системи на производителите от системно значение и организиране на системни изпитания;
- поддържане и изпълнение на защитен план и план за възстановяване;

- определяне на техническите изисквания и условия за присъединяване на ползвателите на електропреносната мрежа;
- участие в изработването на 10-годишните планове за развитие на електропреносната мрежа на страната;
- участие в изработването на 10-годишните планове за развитие на електропреносната мрежа на ENTSO-E.

1. Оперативно управление на ЕЕС, енергийни, електрически и оперативни режими

Централизирано оперативно управление на ЕЕС, включва:

- регулиране на честотата и обменните мощности;
- регулиране на напреженията в преносната мрежа;
- оперативни превключвания за промяна конфигурацията на електрическата мрежа;
- координация на паралелната работа на ЕЕС на България с другите ЕЕС от електроенергийното обединение на ENTSO-E;
- противоаварийно управление на ЕЕС;
- възстановяване на устойчивата паралелна работа на ЕЕС след системни аварии;
- осигуряване равнопоставеност на ползвателите при достъпа им до преносната мрежа, като се спазват изискванията за качество на електрическата енергия;
- управление на пазара на балансираща енергия.

За изпълнение на посочените по-горе системни услуги, се организират ежедневни тръжни процедури за предоставянето на допълнителни услуги от ползвателите на електропреносната мрежа:

- резерв за първично регулиране на честотата;
- автоматичен и ръчен резерв за вторично регулиране на честотата и обменните мощности;
- резерв за ръчно вторично регулиране с цел балансиране на инсталираните мощности с динамично променяща се генерация във връзка с чл. 29, ал. 1 от НРЦЕЕ;
- резерв за ръчно вторично регулиране на честотата и обменните мощности.

Режимите на работа на ЕЕС на България се основават на принципите за гарантиране сигурното, безопасно и ефективно функциониране на електроенергийната система, непрекъснатостта на снабдяването на потребителите с електрическа енергия, изпълнение изискванията на ENTSO-E и правилата за управление на електроенергийната система, при минимални загуби на активна енергия при пренос и трансформация.

Ежедневно се изготвят актуални изчислителни модели за потокоразпределение, с които се прави оценка на изпълнението на критерия за сигурност N-1 и допустимостта на различни ремонтни схеми, както и определяне на трансграничната преносна способност (NTC). Определят се критични аварийни режими и се препоръчват необходимите режимни мерки, с цел предотвратяване и ограничение на потенциални аварийни състояния. Разработен е пакет от потребителски подпрограми и този процес вече се осъществява със софтуера Siemens PSS-E, за анализ на режимите на ЕЕС.

Непрекъснато се контролира работата на управляващите и регулиращите системи в електрическите централи и системните автоматики в подстанциите. Периодично се организират и провеждат системни изпитания за проверка готовността на електрическите централи да предоставят допълнителни услуги и изпълнение на Защитния план и Плана за възстановяване.

Участието в регулирането на напреженията е задължение на всички производители на електрическа енергия, присъединени към преносната мрежа, в съответствие с изискванията на ПУЕЕС и техническите възможности на генериращите средства.

Участието в противоаварийното управление на ЕЕС е задължение на всички ползватели на електрическата мрежа, в съответствие с изискванията на Защитния план и Плана за възстановяване на ЕЕС.

Във връзка с присъединяването на значителни генериращи мощности от ВЕИ в мрежа Ср.Н, периодично се преизчисляват и актуализират настройките на АЧР и АПОР, чрез издаване на съответните заповеди.

Поддържа се работата на мрежата от регистратори с непрекъснат запис и се анализират произтеклите гранични режими в системата.

2. Прогнозиране на електрическите товари, планиране на генериращите мощности и режима на работа на електроенергийната система

Всички планови или координационни дейности, във връзка с управлението на ЕЕС, се основават на прогнозите на товарите и електропотреблението за съответните цели: инвестиционно планиране с прогнозен период над пет години, номесечно годишно планиране, седмично планиране, почасово денонощно или в рамките на деня препланиране. ЦДУ планира средносрочно и дългосрочно развитие на производствената подсистема и на електропреносната мрежа.

Планиране работата на ЕЕС е една от най-обемистите и отговорни дейности и включва:

- прогнозиране на електропотреблението и електрическите товари;
- годишни разполагаемости и годишните престои на производствените агрегати по критерий за максимална надеждност и равномерна месечна адекватност и програма за общата разполагаемост и окончателната ремонтна програма, договорени с производителите на електроенергия;
- контролиране състава на агрегатите в ЕЕС за следващия ден/дни на база търговските графици, необходимите допълнителни услуги, прогнозите за производство от ВЕИ и почасовия товар;
- планиране на оперативни резерви;
- ежедневна оценка на очаквания режим на работа на ЕЕС, проверка изпълнението на критерия за сигурност N-1 и допустимостта на планирани ремонтни схеми;
- изчисляване на разполагаема пропускателна способност (NTC) по междусистемните електропроводи за различните пазарни времеви периоди, във връзка с обмена на електроенергия с останалите страни от зоната на континентална Европа.

Последният одобрен от КЕВР с Решение №ДПРМ-1/17.11.2022 г. "План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2022-2031 г." бе изготвен през 2022 г. от ЕСО.

ЕСО участва активно в разработване на планове за развитие на преносните електрически мрежи на регионално ниво (югоизточна Европа) и общоевропейско ниво (ENTSO-e). През 2022 г. беше завършен регионалният инвестиционен план (Regional Investment Plan 2022 Continental South East), който стана част от десетгодишния план на ENTSO-e (TYNDP 2022).

През ноември 2019 г., ЕСО представи на КЕВР обосновано искане за дерогация от изискванията по Член 16(8) за срок от една година, с възможност за продължаване на срока за още една - до максималния период от две години, в съответствие с Член 16(9) от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/943. Член 16 (8) от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/943, относно вътрешния пазар на електроенергия, предвижда операторите на преносни системи да не ограничават обема на междусистемния капацитет, който трябва да бъде на разположение на участниците на пазара, като средство за справяне с претоварване в своята собствена пазарна зона или като средство за управление на потоците, получени от сделки, които са вътрешни за пазарните зони. Това изискване е спазено, когато е достигнат минимален праг 70 % от преносния капацитет между търговските зони, като се спазват стандартите за безопасност за сигурна експлоатация на мрежата, включително при спазване на стандарта

за сигурност при извънредни ситуации (N-1). С писмо, получено от КЕВР на 20.01.2021 г., операторът бе уведомен, за решение на КЕВР по Протокол №223 от 28.10.2020 г., че на ЕСО се предоставя дерогация от изискванията на чл. 16, пар. 8 от Регламент (ЕС) 2019/943 за две години, до дата 28.10.2022 г. Като задължение по предоставянето на дерогацията ЕСО предостави подробен анализ на КЕВР за постигнатия резултат от изпълнението на проектите от общ интерес и работата на регионалния център за сигурност в гр. Солун върху увеличаването на преносната способност на ЕЕС на Р. България. В края на юни 2020 г., ЕСО повиши настройките на мощностните делителни автоматики на междусистемните електропроводи 400kV между България и Румъния „Дружба“ и „Съединение“ до нивата на останалите междусистемни електропроводи, което даде възможност за поетапно повишаване на трансграничния капацитет между България и Румъния, при спазване на оперативната сигурност. През календарната 2022 г. в експлоатация влязоха всички нови вътрешни проекти от общ интерес, чрез което по първоначална оценка нашите вътрешни елементи, ограничаващи трансграничния капацитет между Румъния и Гърция в нормален режим на работа на нашата ЕЕС, следва да отпаднат и междусистемния капацитет с тези държави да се обуславя само от междусистемните електропроводи и тяхната ремонтна програма или от елементи на преносни мрежи, част от контролните зони на съседните оператори (IPTO, TRANSELECTRICA, EMS, MEPSO и TEIAS). По този начин се очаква ЕСО да спази изискването за достигане на минимум 70% от преносния капацитет между търговските зони след края на срока на предоставената дерогация. С цел контролиране на изпълнението на изискването за минимум 70% от ACER изискват изпращането от всеки оператор на информация относно ограничителните критични елементи по съответните граници. Информацията относно почасовите ограничителни критични елементи при изчисленията на трансграничните преносни възможности за ден напред за нашия регион съответно за BG-RO и BG-GR граници за цялата 2022 г., намиращи се в нашата електропреносна мрежа, ще бъде обработена и съгласувана със съседните оператори и предадена в срок към ACER през януари месец 2023 г.

При присъединяване на потребители, производители и обекти на разпределителните предприятия към преносната електрическа мрежа, ЦДУ участва в определяне изискванията и начина за присъединяване и управление.

При изграждане на генериращи мощности от системно значение или при промяна в топологията на електропреносната мрежа, в ЦДУ се изследва потокоразпределението, пресмята се устойчивостта при гранични режими и се определят изискванията към управляващите системи.

Размерът на допълнителната услуга "първично регулиране" се планира въз основа на задълженията, определени от подгрупата "System Frequency" при "System Operations Committee" на ENTSO-E. Те се основават на изискванията на регламент 2017/1485 и подписаното споразумение за работа в синхронната зона за регионална група Континентална Европа (Synchronous Area Framework Agreement – SAFA).

Поддържането на напреженията в електропреносната мрежа в допустимите граници гарантира сигурната и безопасна работа на ЕЕС, техническите и икономическите характеристики на електрическите съоръжения, устойчивата работа на синхронните генератори и е условие за намаляване загубите при пренос и трансформация на електрическата енергия. Регулирането на напреженията се извършва централизирано чрез "График по напрежение", който се разработва, задава и контролира ежемесечно от ЦДУ.

Оценка за очакваното максимално натоварване на ЕЕС, тесните места в преносната електрическа мрежа при нормални и ремонтни схеми и възможностите за регулиране на напреженията в допустимите граници с наличните технически средства се осъществява чрез планиране на зимен максимален режим. Той се изготвя от ЦДУ на базата на перспективен модел, включващ прогнозния баланс на генериращите мощности и сметите товари от контролните дни. Въз основа на този режим, се предлагат мероприятия за увеличаване преносната способност на електрическата мрежа и избягване на тесните места в нея.

За оценка сигурността и планиране режима на работа на преносната електрическа мрежа се изготвят изчислителни модели, като ежечасно се събира и обработва информация, както в рамките на ЦДУ, така и в рамките на ENTSO-E, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2015/1222. Извършена е голям обем работа за ежедневно генериране и успешно валидиране на 72 изчислителни модела на ден в UCTE-DEF формат, по 24 почасови модела за всеки от хоризонтите на оперативно планиране: в рамките на деня (IDCF), ден напред (DACF) и два дни напред (D2CF). Тези прогнозни модели се изпращат на сървъра на ETRANS в Laufenburg (Swissgrid - Switzerland), успешно генериране и валидиране на паралелен обмен на DACF модели в CGMES формат, чрез платформата за обмен OPDE (ENTSO-E Operational Planning Data Environment).

Съществена част от планирането режима на работа на преносната електрическа мрежа, е подготовката на „Годишна ремонтна програма на мрежа 400kV и 220kV на ЕЕС на България“. Тя се изготвя на базата на ремонтната програма на междусистемните електропроводи, постъпилите заявки от отделните мрежови експлоатационни райони (МЕР), обобщени от дирекция „Пренос на ел. енергия“, заявките за ремонт на съоръженията в ОРУ на АЕЦ „Козлодуй“, програмата за ремонт на генериращите мощности и инвестиционната програма на ЕСО ЕАД. Получената информация се обработва и проверява чрез съответните изчислителни модели за допустимост, от гледна точка на критериите за сигурност. Процесът е итерационен и отчита ремонтните програми на електропреносните системи на , Румъния, Сърбия, Черна гора, Северна Македония, Албания, Гърция, Босна и Херцеговина, Косово, Хърватия, Унгария и Турция. Дейностите се координират от отделните операторите на ротационен принцип на годишна база, с тенденция да бъдат поети от регионалните координационни центрове SCC Белград и SEleNe Солун.

Ежеседмично се генерира и изпраща информация за оперативните изключения в електропреносна мрежа 400kV – Outage planning Coordination, както и данни за оценка на адекватността – Short Term Adequacy.

CGMES (Common Grid Model Exchange Standard) е нов формат за обмен на изчислителни модели и свързана информация на ENTSO-E, и е базиран на серията стандарти IEC-61970. Мигрирането към CGMES е вменено на ENTSO-E от редица нормативни документи на ЕС и засяга почти всички работни процеси на оперативното планиране, и в частност генериране, трансфер, обединяване и анализ на математически изчислителни модели на електропреносната мрежа. Това пряко касае следните работни процеси: оценка на сигурността; координиране на изключенията и ремонти програми; изчисляване на нетни преносни капацитети; определяне на запаси по статични и динамична устойчивост; перспективно планиране развитието на електропреносната мрежа. Понастоящем всички тези изисквания се покриват с разработения в отдел „Електрически режими“ конвертиращ софтуер за импорт/експорт на изчислителни модели в CGMES формат към софтуерния продукт PSLF (GE Energy) за анализ и симулация работата на ЕЕС. Планира се до края на 2023, изчислителните модели в CGMES формат да бъдат генерирани изцяло чрез софтуерните продукти Siemens-PSS®E и Siemens-PSS®ODMS, които са с свършено различен машинен интерфейс, както от софтуерния продукт PSLF (GE Energy), така и помежду си.

Текущата версия на формата, CGMES v2.4.15, е публикувана като технически спецификации (IEC TS 61970-600-1 и IEC TS 61970-600-2) на IEC (International Electricity Commission).

В ход е процедура по приемане на CGMES version 3.0 като пълномощен стандарт на IEC. Новата версия е изготвена с цел да покрие всички изисквания към нивото на детайл и обмена на данни за изчислителни модели, изключения в мрежата, различни противоаварийни схеми и свързана информация, съгласно изискванията на всички нормативни документи на ЕК. Всички бъдещи обмени на изчислителни модели във версия CGMES 3.0 ще бъдат покрити със софтуерния продукт Siemens-PSS®ODMS.

От месец ноември 2021 координационния център SELeNe CC започна тестове за предоставяне на своите услуги, използвайки CGMES формат за обмен на изчислителни модели. През 2022 година, чрез уверение от страна на UNICORN (разработчин на on-line базираното проложение на SELeNe), са проведени редица тестове с новия CGMES формат. В началото на 2023 година се очаква SELeNe да започне успешно участие в ротационния принцип между координационните центрове за създаване на обобщен мрежови модел в CGMES формат.

Участва се в тестване и експлоатация на уеб базираната платформа на ENTSO-E за координиране на изключванията в електропреносната мрежа на пан-Европейско ниво Outage Planning Coordination (OPC). OPC и Short-Term Adequacy (STA) са две от задължителните пет задачи вменени на Регионалните координационни центрове от Регламент (ЕС) 2017/1485.

Една от основните задачи, свързани с изпълнението на изискванията, произтичащи от Регламент (ЕС) 2015/1222, за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (CACM), беше изготвянето на обща за региона на Югоизточна Европа методология за изчисление на междузонова преносна способност за пазарния интервал за ден напред и в рамките на деня, както и съпътстващите я други методики (Методика за редиспечирание и насрещна търговия, Методика за поделение на разходите при редиспечирание и насрещна търговия и др.). След съгласуване текстовете между представителите на операторите на Румъния (TRANSELECTRICA), Гърция (IPTO) и България (ЕСО), методологията за координирано изчисляване на междузонова преносна способност беше съгласувана и приета. От трите оператора беше приет, метода за пресмятане на междузоновата преносна способност, да бъде въз основа на координираната нетна преносна способност (CNTC). Методологията беше одобрена от националните регулатори в началото на април месец 2019 г. Изпълнението на методиката е тясно свързано с работата на Регионалния център по координиране на сигурността в нашия регион (SEE RSC). Поради закъснения, свързани с учредяването на Регионалния център по координиране на сигурността (SEE RSC) в Солун, изпълнението на тази методика ще търпи забавяне и след съгласуване между трите оператора в региона (ЕСО, IPTO и TRANSELECTRICA) се подготви предложение за промяна на заложените в методиката срокове и дати за изпълнение. Предложението за промяна беше изпратено с писмо Изх. № ЦУ ЕСО-5181/06.07.2020 г. към КЕВР. Във връзка с необходимостта от включването на изискванията за достигне на минимален праг от 70 % от преносния капацитет между търговските зони, като се спазват стандартите за безопасност за сигурна експлоатация на мрежата по Член 16(8) от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2019/943 в Методологията за изчисление на междузонова преносна способност за пазарния интервал за ден напред и в рамките на деня в края на 2021 г. стартираха предварителни срещи и дискусии с експерти от операторите на Гърция и Румъния. Основната цел пред работната група беше да се промени вече одобрената прилагана методика, включвайки разработка на начин на изчисление на свободния капацитет по ограничаващите елементи между търговските зони, отчитайки и потоците с трети страни. Това се налага поради факта, че потоците между страните членки на ЕС и третите страни, оказват сериозно влияние върху натоварването на междусистемните електропроводи и вътрешната мрежа на страните членки на ЕС и това следва да бъде отразено в методологията. Изпълнението на критерия за минимален праг от 70% свободен капацитет по ограничаващите елементи между търговските зони по примера на опита от региона Централна Западна Европа наложи включването в методиката на т.нар. термина „виртуален капацитет“, който следва да бъде разпределян допълнително на съответните граници, ако изискването не е спазено. В следствие на опита, придобит от прилагането на методологията след началото на работа на Регионалния център по сигурността за регион Югоизточна Европа (SELeNe CC), в нея бяха предложени допълнителни промени, свързани с подобряване точността на изчисленията и работния процес, както и да се отразят предстоящите изменения на Регламент (ЕС) 2015/1222. Последната версия на изменената вече методика беше представена на

представители на Националните регулатори на страните от нашия регион в края на юли месец 2022 г., след което беше изпратена за публикуване на сайта на ENTSO-E за публични консултации, чиито срок изтича на 24.01.2023 г., като не бяха получени коментари или забележки към променените текстове. Следва изпращане на изменението на методиката за одобрение от националните регулатори на трите държави.

Друга важна задача, свързана с изпълнението на изискванията, произтичащи от чл. 35 на Регламент (ЕС) 2015/1222 беше изготвянето на Методика за редиспечирание и насрещна търговия и Методика за поделяне на разходите, съгласно шл. 74 от Регламент (ЕС) 2015/1222. Последните две описани методики бяха „приравнени“ към същите използвани в CCR CORE, като по този начин ще бъде възможно да влязат в състава на използваната в бъдеще ROSCM (Regional Operational Security Coordination Methodology) за регион SEE CCR. По предварителна информация работната фаза относно внедряване на ROSC и CS /Cost sharing/ в работните процеси за времеви интервал ден-напред е планирано за края на второ тримесечие на 2023 година, а времеви интервал в рамките на деня е планирано за края на второ тримесечие на 2025 година.

Важна задача, свързана с изпълнението на изискванията, произтичащи от Регламент (ЕС) 2016/1719, относно предварителното разпределяне на преносна способност (Forward Capacity Allocation - FCA), е изготвянето на обща за региона на Югоизточна Европа методология за изчисление на междузонова преносна способност за пазарните интервали месец и година напред, както и съпътстващите я други методики, и изготвянето на методика за изчисляване на разбивка на дългосрочната преносна способност. Според член 10 (1) от FCA-регламента, двете методики трябва да бъдат изготвени и изпратени за одобрение до съответните национални регулаторни органи, не по-късно от 6 месеца след одобрението на Методиката за изчисление на междузонова преносна способност за пазарния интервал за ден напред и в рамките на деня. Текстовете бяха съгласувани между представителите на операторите на Румъния (TRANSELECTRICA), Гърция (IPTO) и България (ECO). Методиката за изчисляване на дългосрочната преносна способност (месец и година напред), както и Методиката за изчисляване на разбивка на дългосрочната преносна способност бяха изготвени и изпратени през септември 2019 г. за одобрение от националните регулатори на трите страни, с общо писмо от името на трите оператора. На 21 април 2020 г. беше получено съвместно искане от трите национални регулатора за промяна на методология за изчисление на междузонова преносна способност за дългосрочните пазарни времеви рамки. След координирана работа на трите оператора за промяна на посочените от регулаторите текстове в съответните членове, в края на месец септември беше изпратена окончателната променена версия и в момента очакваме нейното одобрение. Поради липса на единодушие между трите национални регулатора, относно приемането на методиката за изчисляване на разбивка (разделяне) на дългосрочната преносна способност, същата беше изпратена към ACER за окончателно мнение и изменение. Окончателната версия беше представена от ACER в края на септември 2020 г.

Друга важна задача, свързана с изпълнението на изискванията, произтичащи от чл. 76 и 77 на РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1485 за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия (System Operation Guideline), е изготвянето на обща за региона на Югоизточна Европа методика за координиране на анализа на експлоатационната сигурност. Тази методика беше изготвена в съответствие с вече готовите Методика за редиспечирание и насрещна търговия и Методика за поделяне на разходите, както се изисква от чл. 76 (1) на РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1485. След съгласуването на окончателния вариант на методиката тя беше изпратена през декември 2019 г., за одобрение до националните регулатори на трите страни, с общо писмо от името на трите оператора.

На основание параграф 53 и член 37 към Регламент 2019/943 през втората половина на 2020 г. бяха проведени международни срещи с участието на системните оператори на България (ECO ЕАД), Гърция (IPTO), Румъния (TRANSELECTRICA) и Италия (Terna). По време на

същите се прие учредяването на SELeNe CC и се приеха решения и подход във връзка с това предстоящото (от 07.2022 г.) преминаване на SEE RSC към SEE RCC, както и свързаните с това задължителни за предоставяне и изпълнение услуги. На проведените срещи също така се уточни и ролята на участие на TRANSELECTRICA, която същия системен оператор ще заема в регионален координационен център SELeNe CC а именно като „ползвател на услуги“. Към края на 2022 година дейностите по привеждане на координационния център в съответствие с регламент ЕС 943/2019 са приключени.

Параграф 53 към Регламент 2019/943 описва задължителното участие на всички системни оператори в състава на регионалните координатори по сигурността (RSC), като регионалната координация между операторите на преносни системи следва да бъде доразвита с усъвършенствана институционална рамка посредством създаването на регионални координационни центрове (RCC). Във връзка с последното и съгласно член 37 от същия Регламент, описващ задачите на регионалните координационни центрове, през 2020 година ЕСО ЕАД се присъедини успешно като участник и акционерен съдружник в новоучредения регионален център по сигурността за регион Югоизточна Европа (SELeNe CC), със седалище гр. Солун, Гърция. Същия започна своята дейност и през ноември 2020 година стартира предоставяне на първите две услуги описани и в член 37 към Регламент 2019/943: обобщен мрежови модел (CGM - Common Grid Model) в UCTE формат и координирано изчисляване на капацитети (CCC - Coordinated Capacity Calculation), с обем и времеви хоризонт за ден напред (DA CC – Day Ahead Capacity Calculation). От 12.05.2021 година стартира тестовият процес към услугата координирано изчисляване на капацитети (CCC – Coordinated Capacity Calculation) за времеви интервал „в рамките на деня“ (ID CC – Intra Day Capacity Calculation) като от 01.10.2021г. стартира работната фаза на същата услуга. От 24.05.2021 година стартира тестовият процес към услугата координирано оценяване на сигурността (CSA – Coordinated Security Assessment) като от 01.09.2021г. стартира работната фаза на същата услуга, но поради причини от различен характер физически процесът ще стартира в пълния си обем от началото 09.2022г. От средата на месец юни 2021 година стартира тестовият процес към услугата оперативно координиране на изключванията и оценка на краткосрочната адекватност (OPC & STA – Operational Planning Coordination and Short Term Adequacy), като към началото на 2022 година двата процеса се намират в своята работно-тестова фаза. Процесът OPC да стартира официално в работна фаза през четвърти триместър на 2022г. От 01.07.2021 година стартира успешно работната фаза на задачата CCC (DA CC). В състава на същата всеки от участващите системни оператори е задължена да вземе участие в процесите по предаване на изчислителни модели (D2CF) и съпътстваща информация относно планирани изключвания, списък на критични елементи и ответни реакции и други, както и валидиране на получените от страна на SELeNe CC стойности за трансгранични капацитети (NTC).

Съгласно предварителна информация от страна на SELeNe CC от началото на месец юли 2021 година се очакваше да стартира тестовият процес към услугата CGM представена чрез обмен на информацията съгласно CGMES стандарта за обмен на данни. Физически към средата на 2022 година все още такъв процес липсва и единственото уверение от страна на SELeNe е, че се провеждат тестове. В началото на 2023 година се очаква SELeNe да започне успешно участие в ротационния принцип между координационните центрове за създаване на обобщен мрежови модел в CGMES формат.

По предварителна информация от началото на 2022 година трябваше да стартира тестовият процес към услугата координирано изчисляване на капацитети (CCC – Coordinated Capacity Calculation) за времеви интервал „дългосрочно изчисляване на капацитети“ (LT CC – Long Term Capacity Calculation). Крайният срок за завършване на същата фаза на проекта бе края на 2022 година и съответно в началото на 2023 година се очаква да започне успешно изчисляване на междузонова преносна способност за пазарния интервал месец напред. За целите на изпълнението на гореизброените задачи от страна на UNICORN е създаден специализиран софтуер (RSC tool – Regional Security Coordination tool) като същия ползва различни подменюта за отделните процеси и е предоставен за ползване на SELeNe CC и

всички участващи системни оператори. Поради предстоящи задачи, които SELeNe ще трябва да започне да изпълнява след юли 2023 г., от октомври 2021 г. бяха предизвикани няколко срещи с различни компании (разработчици на софтуерни решения). Основната тема на тези срещи е възможността SELeNe CC да предоставя на участниците към същия разширената услуга към процеса CSA – ROSC CS, CT&RD (Regional Operational Security Coordination Cost Schering, Counter Trading & Re-dispatching). Към края на 2022 г. все още няма избрана компания „разработчик“.

3. Междусистемни обмени

ЦДУ събира графиците за междусистемен обмен (така наречените „външни графици“) на търговските участници, въз основа на които изготвя почасов график на презграничните обмени за контролната зона България и ги съгласува със системните оператори на съседните контролни зони (Румъния, Сърбия, Северна Македония, Гърция и Турция).

ЦДУ изготвя и предоставя на координационен център Север (Amprion GmbH), посредством общоевропейската Верификационна платформа (RG CE Verification Platform), съгласувани с други контролни зони и блокове графици за почасови обмени на електроенергия (внос и/или износ), контролира изпълнението на техническите условия по подписаните меморандуми и двустранни споразумения, свързани с междусистемния обмен на електроенергия.

ЦДУ отчита, контролира и съгласува физическите обмени (15 минутни интервали, почасови и месечни) на електроенергия по всички междусистемни електропроводи (на държавна граница), със съответните системни оператори. Проверява „неумишлените отклонения“ (англ. „unintentional deviations“) от планирания обмен на електроенергия за българската ЕЕС при паралелна работа към синхронната зона на континентална Европа и изчислява и проверява компенсационните графици (програми) за тяхното компенсиране.

Дейностите по съгласуване на графиците за междусистемен обмен, отчитането на физическите обмени с електроенергия се извършват в съответствие с новоприетото Рамково Споразумение за работа в синхронната зона за регионална група Континентална Европа (Synchronous Area Framework Agreement for RC CE), което замени действащото до 14-ти април 2019 г. ръководство за оперативна работа на ENTSO-E (ENTSO-E Operation Handbook), и Правилата за търговия с електрическа енергия.

В момента всички оператори изпращат във Верификационната платформа своите графици за обмен между управляваните от тях контролни зони, където те се валидират автоматично и всеки оператор може да проследи процеса по валидация посредством достъп през интернет.

По данни от средствата за измерване и приведени към граница внос/износ на електроенергия за 2022 г. в българската ЕЕС са постъпили 1 469 114 MWh електроенергия от съседните ЕЕС, а са изнесени 13 664 298 MWh.

За 2022 г. нетният физически износ на електроенергия от България е в размер на 12 195 183 MWh, което е със 72 % повече спрямо нетният износ за 2021 г., когато той е бил 8 777 284 MWh.

ЦДУ разпределя и предоставя преносна способност по междусистемните електропроводи и контролира използването на закупените права за пренос, съгласно одобрените от КЕВР Правила за разпределение на преносни способности по междусистемните сечения на България.

ЦДУ изпълнява функциите на национална кантора за предоставяне на единен идентификационен код за ENTSO-E (EIC) в сектор електроенергетика.

ЦДУ следи и контролира изпълнението на задълженията по Споразумението за междуоператорско компенсиране на загубите при преминаването на презгранични потоци електроенергия, генерирани от други страни (ITC – механизъм на ENTSO-E). Това споразумение, съгласно Регламент 838/2010 е задължително за всички страни членки на ЕС, като е подписано от всички системни оператори в ENTSO-E. За нуждите на този механизъм,

ЦДУ изготвя и изпраща всеки месец по шест модела (snapshot) на FTP-сървъра в Brauweiler (Amprion GmbH).

4. Финансово уреждане на „неумишлените отклонения“ при паралелна работа на българската ЕЕС в мрежата на ENTSO-E (FSkar)

От 1-ви юни 2021 г. започна да действа методологията FSkar (Financial Settlement of KΔf, ACE and ramping period), съгласно която компенсирането на „неумишлените отклонения“ няма да става с компенсационни графици с електроенергия, а посредством функция за финансово уреждане (сетълмент) между системните оператори в преносната мрежа на ENTSO-E.

Съгласно FSkar „неумишлените отклонения“ се разделят на 3 компонента:

- Отклонение от плановия обмен в следствие на действието на първичното регулиране (FCP Energy);
- Отклонение от плановия обмен в следствие на действието на системите за автоматизирано диспечерско управление за плавно преодоляване на изменението в салдото на обмените между 2 пазарни интервала (Ramping energy). Съгласно FSkar периода на това действие („рампиране“) започва 5 мин преди следващия интервал и свършва 5 мин след неговото начало;
- Разликата между плановия обмен, реализираните физически обмени и горните 2 компонента представлява третата компонента – „неумишлен обмен“ (Unintended exchange).

След постъпване на всички входящи данни (планови обмени, реализирани физически потоци на граница, системна честота, национални цени от борсовите пазари Ден напред и др.) Amprion изчислява стойностите на гореописаните компоненти (цена и количество) и изпраща подробни месечни справки за всеки 15 мин интервал до операторите, които имат 4 работни дни да ги потвърдят. След получаване на потвърждение от всички оператори Amprion ще изпрати тези данни за фактуриране от ЈАО.

По оперативни данни за периода от 01.01.2022 – 31.12.2022 г. съгласно методологията FSkar финансовият резултат е бил положителен за дружеството за всеки един от месеците без юни, в следствие на добросъвестното и качествено управление на ЕЕС.

5. Релейна защита

ЦДУ методически ръководи експлоатацията на релейните защиты, изчислява и задава настройки и контролира тяхното изпълнение. Извършва анализ на действието на релейните защиты и автоматиките в електропреносната мрежа.

За отчетния период са изчислени настройки за релейни защиты и издадени съответните заповеди и писма за над 110 обекта (подстанции) в мрежа 110 kV във връзка с едновременно протичащи инвестиционни дейности за модернизация и развитие на ЕЕС. За този период са издадени и 35 заповеди за ускорение на релейните защиты.

Специалистите от ЦДУ, отдел РЗА работиха в п/с „Ямбол“, ОРУ „ТЕЦ МИ-2“, п/ст „Самоков“, п/ст „Бонония“, п/ст „Търговище 1“ и п/ст „София юг“ по настройка, конфигуриране, тестване и въвеждане в експлоатация на цифрови релейни защиты .

Осъществен беше контрол и съдействие при работното проектиране на 30 обекта. ЦДУ участва в подготовката и приемането на технически проекти от програмата „Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системи реално време на ЕСО ЕАД в условията на нисковъглеродна енергетика“, съфинансирана от Инструмента за възстановяване и устойчивост на Европейския съюз.

На ЕСО ЕАД бяха платени 123 040 лева с ДДС за извършени услуги на външни фирми от ЦДУ, отдел РЗА по изчисляване на настройки за релейни защиты, съгласуване на работни проекти и настройки на релейни защиты, данни за токове на късо съединение.

Обработени бяха профилите на над 53 електропровода 110, 220 и 400 kV и съответно актуализирани базите данни за програмните комплекси ASUM WIN и NEPLAN. За

определяне нивата на токовете на късо съединение се поддържат и актуализират базите данни и в перспектива от 10 години. Бяха предоставени необходимите данни за токове на късо съединение в 22 обекта за целите на проектиране. Изчислени и предоставени данни за оразмеряване на мълниезащитни проводници на 41 електропровода.

6. Системи за управление на ЕЕС в реално време

През 2022 г. продължи усъвършенстването и адаптирането на въведената през 2012 г. SCADA/EMS система в ЦДУ към промените в ЕЕС и към промените в регулаторната рамка за либерализирания пазар на електроенергия. Продължи адаптирането и разширението на телекомуникационните възможности на SCADA/EMS в ТДУ. Базите на оперативните системи за ЦДУ и ТДУ бяха разширени с всички рехабилитирани и ново въведени в експлоатация обекти, присъединени към преносната мрежа на Р. България.

В изпълнение на изискванията на Наредба ЕРД-16-301/30.06.2015 г. в SCADA/EMS продължи въвеждането на телеинформация за технологичните параметри от производители с комбинирано производство и използването на специализирания софтуер за наблюдение на високоефективното производство, разработен в ЦДУ.

Също така продължи експлоатацията на общеевропейската система за обмен на информация в реално време между диспечерските пунктове – EAS (ENTSO-E wide Awareness System). Със съдействието на специалисти от отдел „ОИУС“ бяха проведени два теста за работа със системата от диспечерите в ЦДУ.

Продължи разширяването на наблюдаемостта на преносната мрежа на съседните оператори.

Продължава обучението и използването на мрежовият анализ в системата на ТДУ.

През 2022 г. беше въведена нова SCADA система за ОП София - Neuron Dispatching System. До края на 2022 г. всички дистанционно управлявани подстанции бяха прехвърлени на управление към новата SCADA, след необходимите проверки и управлението. До края на 2022 г., изцяло или частично, на дистанционно управление са 153 подстанции.

Специалистите взеха участие в изпитанията на рехабилитираните ВЕЦ от системно значение.

Като част от обмен на информация със останалите системни оператори, координационните центрове и информационните системи на ENTSO-E се използва новата комуникационна мрежа (Communication Network - CN). До края 2022г. цялата информация пренасяна през Електронната магистрала беше прехвърлена през CN.

7. Телекомуникационна мрежа, телемеханика и системи за автоматизация и управление на подстанции и непрекъсваемо захранване на апаратура за АСДУ

7.1. Телекомуникации

Телекомуникационната мрежа има сложна инфраструктура, обхващаща територията на цялата страна и включва устройства с различно предназначение и функционалност.

Телекомуникационната мрежа е основната среда, осигуряваща свързаността на системите, използвани за целите на:

- оперативното управление на ЕЕС;
- релейни защиты и пренос на команди за противоаварийна автоматика;
- осигуряване на WAN свързаност между локалните мрежи на ЦДУ и ТДУ.

През 2022 г., дейностите в частта телекомуникации включваха основно:

- Бяха доставени и въведени в експлоатация устройства с възможност за пренос на команди за ускорение на релейни защиты за електропроводи 400 kV, 220 kV и 110 kV;
- Бяха разширени мрежите за оптичен пренос за комуникации на обекти с опорните пунктове;

- Бяха въведени в експлоатация нови ВЧ канали, осигуряващи надеждни телекомуникационни линии за обекти, управлявани дистанционно и беше оптимизирано използването на наличните ВЧ канали, като ВЧ канали, които са с възможности за пренос на Ethernet комуникационни линии се преместват и пренастроят за пренос на телеинформация в реално време от обекти на дистанционно управление;
- Продължи изграждането на новата защитена мрежа за пренос на данни за SCADA;
- Бяха изградени телекомуникационни линии до новоизградени обекти на производители на електроенергия от ВЕИ;
- Беше разширена мрежата от гласови диспечерски връзки с включване на нови абонати към хибридните телефонни централи в опорните пунктове;
- Бяха изградени всички заявени от звената в ЕСО телекомуникационни линии.

7.2. Телемеханика и системи за автоматизация на подстанции

Телемеханиката и системите за автоматизация на подстанции осигуряват наблюдаемост на обекта, приемане, обработване и предаване към диспечерския пункт в реално време на телеинформация: телеизмервания, телесигнализации, показания на електромери (телеброене), стъпала на янсенови регулатори и получаване и изпълняване на команди за телеуправление, телерегулиране и управление на стъпалата на янсените регулатори.

През 2022 г. дейностите в частта телемеханика и системи за автоматизация на подстанции включваха основно работа по изграждане на системи за дистанционно управление в подстанции на ЕСО, интегриране на допълнителни устройства във вече действащи системи за дистанционно управление, както и дейности по получаване и обработка на информация от ново изградени генериращи мощности – основно от възобновяеми източници. Общият брой на обектите, преминали на дистанционно управление от някой от петте опорни пункта към края на 2022 г. е 153. Предвид нарастващия брой чужди обекти, включени в мрежите за предаване на данни към SCADA/EMS, се предприеха допълнителни мерки по повишаване на сигурността на информацията и защита от кибер-атаки.

7.3. Непрекъсваемо захранване на апаратура за АСДУ

За нуждите от ел. захранване на апаратурата, изграждаща автоматизираната система за диспечерско управление (АСДУ) се осигурява непрекъсваемо захранване, с което процесът на изпращане и получаване на информацията в “реално време” между диспечерските пунктове и обектите не се прекъсва.

През 2022 г., дейностите в частта непрекъсваемо захранване на апаратура за АСДУ включваха основно дейности по изграждане или модернизация на системи за резервирано захранване в обекти, които се подготвят за дистанционно управление.

Дейност пренос на електрическа енергия

През 2022 г. ЕСО ЕАД продължава да извършва дейностите по експлоатация, поддръжка, разширение, реконструкция, модернизация и осигуряване на надеждното функциониране на електропреносната мрежа, включително наличието на всички необходими допълнителни услуги, поддръжане и развитие на спомагателни мрежи, ремонтни дейности и услуги в областта на енергетиката.

1. Дейности по електропроводни линии

ЕСО ЕАД обслужва електропроводни линии с обща дължина от **15 948,93 км**, в това число въздушни електропроводи 400 kV – **3 031,73 км**, 220 kV – **2 710,9 км** и 110 kV – **10 161,17 км.**, 60 kV – **11,84 км.** и кабелни електропроводи 110 и 400 kV – **33,29 км.**

1.1. Инвестиционни дейности

Съгласно утвърдената инвестиционна програма, през 2022 г. са извършени следните дейности:

Завършено е изграждането и реконструкцията на общо **240 км.** електропроводни линии. Подменени са **394,22 км.** м.з.в. с OPGW.

Завършените по-значими обекти са следните:

- Изградена е нова ВЛ 110 кV „Батово-Кичево“;
- Изграден е нова линия от общ европейски интерес ВЛ 400 кV „Садово“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Момчил“;
- Изграждане на нова ВЛ 110 кV за връзка от ВЛ 110 кV „Емона“ до п/ст „Обзор“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Алмус“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Димитър Ганев“.

Обекти, по които се работи и чието изпълнение е планирано да завърши до края на 2023г.:

- Изграждане на нова ВЛ 110 кV „Курило-Металургична“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Емона“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Галатя“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Орляк“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV „Ерма“;
- Реконструкция на ВЛ 110 кV Бор.

1.2. Дейности по ремонт и поддръжка

В изпълнение на програмата за ремонт и поддръжка на ЕСО ЕАД за 2022 г., са извършени следните дейности:

1. Подменени са обтяжките на **103 бр.** стълба;
2. Подменено е м.з.в. на **314,3 км.** линии;
3. Поставени са **92 бр.** устройства против обледяване;
4. Възстановена е антикорозионната защита (АКЗ) на **1 299 бр.** стълба;
5. Монтирани са **546 бр.** виброгасители;
6. Подменени са **688 бр.** изолаторни вериги с полимерни;
7. Ремонтирани са **67 бр.** фундаменти на стълбове;
8. Подменени са **154 бр.** ОЖ табели;
9. Извършен е ремонт на **329 бр.** заземители;
10. Възстановени са аварийни ситуации на **18 бр.** електропроводи;
11. Почистени са просеки на въздушни линии – **3 983 дка.** по възлагане и **4 854 дка.** със собствени сили.

2. Дейности по електрически подстанции

ЕСО ЕАД обслужва 298 електрически подстанции в това число: подстанции 400/220 кV – **1 бр.**, подстанции 400/220/110 кV – **7 бр.**, подстанции 400/110 кV – **7 бр.**, възлова подстанция 400 кV – **1 бр.**, 220/110 кV – **16 бр.**, възлови станции 110 кV – **4 бр.** и **261 броя** подстанции 110/Ср.Н и възлова станция на Ср.Н. – **1 бр.**

2.1. Инвестиционни дейности

Съгласно утвърдената инвестиционна програма на ЕСО ЕАД, през 2022 г. са извършени следните дейности:

- Завършени обекти – **115 бр.** с изпълнявани дейности по монтаж на съоръжения, реконструкции на ОРУ, монтаж на релейни защиты и локални контролери към система

за дистанционно управление, изграждане на видеонаблюдение, периметрова охрана, СОТ и пожароизвестяване, изграждане на нови собствени нужди.

По значимите обекти, които са завършени, са следните:

- п/ст „Самоков“ – Разширение и реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Девня 1“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Каварна“ – Изграждане на полета за ВЛ 110 kV;
 - п/ст „Добруджа“ – Реконструкция на ЗРУ 31,5 kV и доставка и монтаж на реактор 50 MVA;
 - п/ст „Пловдив“ 400/220/110/31,5 kV – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „ТЕЦ Пловдив“ – Изграждане на нова КАС.
- През годината стартира изпълнението на строително-монтажни работи по рехабилитация на присъединявания, реконструкция на ОРУ 110 kV, монтаж на разединители и локални контролери към система за дистанционно управление на 174 обекта, по-значимите, от които са:
 - п/ст „Пауталия“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Луковит“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Ловеч“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Шумен център“ – Монтаж на ново КРУ 10 kV;
 - п/ст „Търговище 2“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Лазур“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Хисар“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Велинград“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Ален мак“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Вълчедръм“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - Изграждане нова п/ст „Обзор“ 110/20 kV;
 - п/ст „Попинци“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV.
 - Стартира и подготовката на проектни документации и процедури за избор на изпълнител на строително-монтажни работи за реконструкции на редица подстанции. По-значимите обекти са:
 - п/ст „Искър индустрия“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Зелин“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Брезник“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „ТЕЦ Република“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Кюстендил“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Кресна“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Червен бряг“ – Изграждане на нова закрыта разпределителна уредба и монтаж на КРУ 20 kV;
 - п/ст „Емка“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Полски Тръмбеш“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Латекс“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Дулово“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Генерал Тошево“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Провадия“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Вълчи дол“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;

- п/ст „Грудово“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Стралджа“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Славейков“ – Укрепване на сграда и реконструкция на закрыта разпределителна уредба 20 kV в КРУ;
 - п/ст „Полиестерни влакна“ – Реконструкция на закрыта разпределителна уредба 20 kV и подмяна на КРУ;
 - п/ст „Приморско“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Гълъбово“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „ТЕЦ Сливен“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV;
 - п/ст „Сливен индустрия“ – Реконструкция на ОРУ 110 kV.
- Обекти чието изграждане е планирано със собствени сили са **82 бр.**;
 - Обекти в процес на подготовка са **23 бр.**;
 - Присъединяване нови консуматори – завършени са присъединявания на **68 бр.** обекти. Завършени са предвидените ремонтни дейности по командни табла собствени нужди постоянно и променливо напрежение и централна сигнализация – общо **57 бр.**

2.2. Дейности по ремонт и поддръжка

В изпълнение на програмата за ремонт и поддръжка през 2022 г. са извършени:

- Монтажни дейности свързани с ремонт и подмяна на следните съоръжения:
 - Отстраняване неизправност на прекъсвачи СН и ВН с SF6 /ремонт, възст. нормална функционалност, допълване с SF6/– **23 бр.**
 - Извършени инспекции, техническо обслужване, функционални проверки и настройки на МП 110, 220 и 400 kV – **74 бр.** (110 kV – 28 бр., 220kV – 34 бр., 400kV – 12 бр.)
 - Почистване на елегаз SF6 – **4 бр.**
 - Ремонт прекъсвачи ММО – **5 бр.**;
 - Монтаж на нови елегазови прекъсвачи - МП 110kV – **69 бр.**;
 - Подмяна на разединители високо напрежение – монтирани **151 бр.**;
 - Подмяна на токови измервателни трансформатори високо напрежение - монтирани **102 бр.**;
 - Подмяна на напреженови измервателни трансформатори високо напрежение - монтирани **116 бр.**;
 - Подмяна на автоматика за регулиране на напрежението – монтирани **46 бр.**;
 - Подмяна на плавно регулируеми реактори – монтирани **35 бр.**;
 - Подмяна на вентилни отводи средно напрежение – монтирани **663 бр.**;
 - Подмяна на цифрови релейни защиты средно напрежение – монтирани **838 бр.**;
 - Подмяна на активни съпротивления – монтирани **19 бр.**;
 - Подмяна на локални контролери за ПБ – монтирани **38 бр.**;
 - Подмяна на акумулаторни батерии – монтирани **29 бр.**;
 - Подмяна на токоизправители – монтирани **10 бр.**;
 - Подмяна на автоматика за честотно разтоварване – монтирани **140 бр.**
 - Подмяна на КШ за ОРУ – **55 бр.**
- Ремонт на сгради и сгради на подстанции - целта на ремонтните работи е поддръжане на сградите в нормално техническо състояние и своевременно отстраняване на аварийни или пред аварийни състояния на сградите и инсталациите им. От заложените

в „Програма за ремонт и поддръжка на ЕСО ЕАД за 2022 г.” 124 обекта, към 31.12.2022 г. са завършени **104 обекта** (84 %).

- Ремонт строително-конструктивна част на подстанции – целта на ремонтите е поддръжка на строителните конструкции за съоръжения в ОРУ на подстанции в нормално техническо и експлоатационно състояние. От заложените в „Програма за ремонт и поддръжка на ЕСО ЕАД за 2022 г.” 52 обекта, към 31.12.2022 г. са завършени **45 обекта** (87 %).
- Изпълнение на аварийни ремонти на сгради и съоръжения – целта е възстановяване в кратки срокове след настъпването на аварията, на експлоатационната годност на сградите и съоръженията. Предварително в програмата не е възможно да се зложат обекти, но от възникналите за 2022 г. 17 аварийни обекта, са завършени **16 обекта** (94 %).

3. Силови трансформатори

3.1. Инвестиционни дейности

В изпълнение на Инвестиционна програма за 2022 г. е извършено реновиране на силови трансформатори за следните подстанции:

- Трансформатор тип ТМТРУ 40000/110/21/(6,3), зав. № 98299 за п/ст „Прослав“, УМЕР Пловдив.
- Трансформатор тип ТМРУ 40/50-110/21/(6,3), зав. № 112058 за п/ст „Смолян“, УМЕР Пловдив

Трансформаторите са преминали заводски изпитания и въведени в експлоатация.

Извършени са следните доставки:

- Специализирана машина за обработка на метали за група ДРСТ.
- Апарати 2 броя за определяне на пробивно напрежение на трансформаторни масла за ЦЛЕМ София и ЦЛЕМ Варна.
- Апарат за определяне на киселинно число на трансформаторни масла за ЦЛЕМ Пловдив.
- Уред за оценка на състоянието на хартиено-маслената изолация на СТ, АТ и Р чрез DFR за ПБВЛ Варна.

Стартирани са обществени поръчки за избор на изпълнител за:

- Доставка на 2 броя автотрансформатори с мощност 350 MVA за п/ст „Бургас“ – избран изпълнител. Предстои сключване на договор.
- Транспорт, монтаж и демонтаж на силови трансформатори 10 ÷ 50 MVA/123 kV – процедурата е стартирана повторно след прекратяване. В процес на оценка на подадените оферти.
- „Доставка на 3 броя препосими каучукови цистерни“ – очаква се доставка.

3.2. Дейности по ремонт и поддръжка

В изпълнение на Програма за ремонт и поддръжка за 2022 г. е изпълнена доставка на:

- манометрични контактни термометри за измерване на температурата на горния слой масло на силови трансформатори;
- предпазни клапани за свръхналягане;
- струйни релета за стъпални регулатори.

През годината е извършена ревизия и профилактика на 198 бр. силови трансформатори и автотрансформатори на ЕСО ЕАД.

За външни клиенти са извършени:

- Люкова ревизия на 1 бр. автотрансформатор в ПАВЕЦ Чаира на стойност 229 826 лв. без ДДС.;
- Ревизия и отстраняване на течове на 2 бр. силови трансформатори в п/ст „Пеницилинов завод“ собственост на БИОВЕТ АД на стойност 61 078 лв. без ДДС.
- Отстраняване на щети по трансформатор диспечерски № 2 в п/ст „Хисар“ на стойност 6 047,91 лв. без ДДС.
- Отстраняване на дефект по проходни изводи на трансформатор диспечерски № 1 в ТЕЦ София изток на стойност 11 761,76 лв.

През 2022 г. е извършван текущ контрол при експлоатация на маслонапълнени съоръжения както следва:

- **ЦЛЕМ София** – издадени протоколи за периода общо 1 070 бр., 980 бр. за МЕР и 90 бр. за външни клиенти на стойност 11 957,33 лв. без ДДС;
- **ЦЛЕМ Пловдив** – издадени протоколи за периода общо 578 бр., 577 бр. за МЕР и 1 бр. за външни клиенти на стойност 760 лв., без ДДС;
- **ЦЛЕМ Варна** – издадени протоколи за периода общо 533 бр., 507 за МЕР и 26 бр. за външни клиенти на стойност 9 850,91 лв. без ДДС.
- **БРТМ Пловдив** – преработено старо масло за нуждите на ЕСО ЕАД – 249 804 тона. Предадено годно масло на МЕР за подмяна и доливане 198 621 тона, в това число и 6 017 тона ново трансформаторно масло.
- **Подвижна високоволтова лаборатория Варна** – издадени протоколи за периода общо 113 бр., 110 бр. за МЕР и 3 бр. за външни клиенти на стойност 7 300,91 лв., без ДДС.

4. Дейности по присъединяване

По дейности, свързани с присъединяване на обекти към електропреносната мрежа на ЕСО ЕАД, по реда на Наредба № 6 от 04.04.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи, Закона за енергетиката и ЗЕВИ, са определени условията и техническите изисквания за присъединяване на обекти към електропреносната мрежа на ЕСО ЕАД, както следва:

- Извършени проучвания - 1660 бр.
- Становища за присъединяване - 366 бр.
- Сключени предварителни договори - 325 бр.
- Сключени окончателни договори - 139 бр.
 - с електроразпределителни дружества 106 бр.
 - с клиенти 17 бр.
 - с производители 16 бр.
- Сключени допълнителни споразумения - 42 бр.
- Сключени договори за изместване на електропроводи по чл. 64 от ЗУТ - 3 бр.
- За отчетния период са приключени процедури за изместване на електропроводи по чл. 64 от ЗУТ на обща стойност 16 978 лв. без ДДС. Прехвърлени са в собственост на ЕСО ЕАД или изградени от ЕСО ЕАД и въведени в експлоатация ДМА от изпълнени договори за присъединяване към преносната електрическа мрежа на обща стойност 30 986 180 лв. без ДДС.

По утвърден ценоразпис на ЕСО ЕАД са заплатени:

- 1635 броя проучвания на условията за присъединяване към преносната електрическа мрежа на обща стойност 14 368 620 лв. с ДДС;

- 70 броя съгласувания на проекти на външни организации/инвеститори на обща стойност 118 380 лв. с ДДС.

5. Дейности по техническо обслужване на база данни

Поддръжката и актуализацията на базата данни за електропроводите и подстанциите се извършва, чрез внедрените програмни продукти SAP/R3 и Географска информационна система (ГИС). През 2022 г. продължи актуализацията на техническата структура и администрирането на технически архив за обектите, собственост на ЕСО ЕАД.

6. Стандарти и типови проекти

През 2022 г. основно е работено по електрическата част от проект на CEER (Съвет на европейските енергийни регулатори). Проектът е свързан с определяне на ефективността на разходите на преносните оператори и сравнение с най-добрите европейски практики.

Преработена и допълнена е техническа политика „Измерване и оценка на състоянието на заземителни инсталации на електрически уредби и съоръжения за променливо напрежение над 1 kV“ и фирмен стандарт „Локални контролери“. Във връзка с настъпили промени на стандартизационни документи, са актуализирани част от изготвените фирмените стандарти.

За подготовката на документи и процедури за доставка на материали и съоръжения, са изготвени становища и са осигурявани необходимите стандарти БДС, БДС EN и IEC/ISO .

По линия на членството ни в БИС, периодично са давани становища по предложения за въвеждане на нови стандарти, отпадане на съществуващи БДС, редактиране и приемане на преводи на нови стандарти.

Дейност по измерване на електрическа енергия и информационни и комуникационни технологии

През 2022 г. бяха извършени следните дейности:

- Осъществяване на цялостна поддръжка на измервателните системи, в т.ч. средства за измерване, измервателни вериги, спомагателни, комуникационни и сигнализационни вериги във всички обекти от електропреносната система. Обслужват се 534 подстанции/обекта различна собственост с общо 3 956 системи за търговско и техническо измерване на електрическата енергия;
- Организационно и техническо осигуряване, както и отразяване в системите за дистанционен отчет и обработка на данни от измерване на извършване на задължителни метрологични проверки на търговски електромери, електромери на междусистемни електропроводи и бруто електромери, съгласно Закона за измерванията – 1 538 бр. (в т.ч. 1 512 бр. от сектори ИЕЕ и 26 бр. от служители на управлението). Предвид усложнената епидемиологична обстановка служителите на управлението не взеха участие в извършването на 26 бр. проверки на електромери на междусистемни електропроводи, собственост на съседни оператори на електропреносни мрежи в съответствие с договореностите по подписаните Operational Agreements, като съгласно постигната договореност бяха обменени резултатите от едностранно направените проверки от служителите на ЕСО и съответните съседни оператори на собствените им електромери;
- Контрол на извършваните от сектори ИЕЕ при МЕР ведомствени метрологични проверки на технически средства за измерване, участващи в баланси по подстанции ВН/СрН и електропроводи - 380 бр.;
- Организационно-техническо осигуряване и координиране на дейностите за извършване на подмяна на 900 бр. търговски и технически електромери с нови (800 бр. с кл.т. 0,2S и 100 бр. с индекс за клас „С“). Конфигуриране и въвеждане на новите електромери в система за дистанционен отчет ID Specto и настройка на комуникационната свързаност за своевременно осъществяване дистанционен отчет;

- Методически контрол при извършване на частична рехабилитация и осъвременяване на системите за дистанционно отчитане чрез инсталиране на съвременно IP базирано решение за комуникация с 952 бр. електромера чрез монтаж на налични модеми, рутери и нови GSM/GPRS модули за дистанционен отчет на електромери (в т.ч. резервиране на комуникационната свързаност за дистанционен отчет на обекти с ежечасно подаване на информация за измерена електрическа енергия към системи в ЦДУ);
- Задаване на инструкции и шаблон за извършване от сектори ИЕЕ при МЕР на 1 916 бр. параметризиране и програмиране на СИ при необходимост от промяна на измерването в точка на присъединение към електропреносната мрежа;
- През годината от сектори ИЕЕ е извършена частична рехабилитация чрез подмяна на токови/напреженови трансформатори, подмяна на измервателни вериги, опроводяване на шкафове, монтаж на сигнални устройства, защиты от пренапрежение или др. в редица собствени на дружеството и чужди обекти;
- Осигуряване въвеждане в експлоатация на нови точки за дистанционно отчитане чрез инсталиране и конфигуриране на СИ и др. съпътстващи технически дейности;
- През 2022 г. в изпълнение на изискванията на приетите през м. май 2019 г. Правила за измерване на количеството електрическа енергия и в следствие отменени с Решение №10005 на ВАС на РБ текстове по чл. 42, ал. 5, на база изготвените от дирекция ИИКТ допълнителни указания за обхват на проверка при условията на отменени чл. 42, ал.5 от ПИКЕЕ и изготвени бланки за отчитане извършването им, от сектор ИЕЕ при МЕР са извършени общо 2 729 бр. проверки и обслужване на точки на търговско измерване;
- Заснемане /сваляне/ и анализ на векторна диаграма под товар на търговски електромери;
- Проверки и контрол на схемите на свързване и на техническата изправност на средствата за търговско измерване, на база извършваните анализи на записите в статичните електромери;
- Проверки от служителите на сектори ИЕЕ при МЕР за неоторизирани намеси в работата на средствата за търговско измерване, целящи неправилно или неточно измерване на електроенергия;
- Изготвяне на становища за привеждане на измервателни системи в съответствие с нормативната уредба и по повод получени искания за присъединяване на нови потребители;
- Изготвяне на становища и технически задания за изграждане на нови измервателни системи и участие при изработката на технически задания за реконструкция на съществуващи обекти;
- Изготвяне на приложения към договори за достъп/пренос с местата и средствата за търговско измерване и изчислителната схема за определяне количествата електрическа енергия от обекти на крайни клиенти и производители;
- Ежемесечен отчет от сектори ИЕЕ на място на електромери, за които няма възможност за дистанционен отчет, и последващо валидиране и ръчно въвеждане на данните в база данни от измерванията от служители на управлението;
- Участие на служителите на сектори ИЕЕ при МЕР в приемателни комисии при въвеждане на нови или рехабилитирани присъединения СрН и ВН;
- Организиране и провеждане на тръжни процедури по реда на ЗОП за доставка и/или метрологично обслужване на основно оборудване и апаратура, свързани с измерването на електрическа енергия - електромери, комуникационни устройства за дистанционен отчет, еталонна апаратура за проверка на електромери и др.;
- Извършване на дистанционно отчитане на данните от електромерите, валидация и последваща обработка с цел осигуряване на необходимата почасова, ежедневна, ежеседмична и месечна информация за данни за измерени количества електрическа

енергия с цел обезпечаване функционирането на пазара на електрическа енергия в Р България и изпълнение лицензионните задължения на дружеството;

- Изготвяни са различни по вид и съдържание регулярни и извънредни справки и отчети за вътрешно ползване в ЕСО ЕАД и за предоставяне на външни организации, държавни институции, вещи лица и т.н.;
- Регулярно участие в технически съвети, съвещания и др. срещи с оглед изясняване на конкретни казуси, свързани с данните, технологията на измерване, анализа и решаването на различни въпроси касаещи дейността на ЕСО ЕАД, както и участие в регулярни технически съвети за обсъждане и приемане на технически задания за проектиране, приемане на готови проекти, присъединяване на нови обекти към електропреносната мрежа и т.н.

Дейност информационни и комуникационни технологии

Във връзка с осигуряване, поддържане и развиване на всички информационни системи и технологии в ЕСО ЕАД през 2022 г. продължи работата по развитие и поддръжка на системите от бизнес-критично значение за ЕСО ЕАД. Осигури се необходимата поддръжка за всички потребители и устройства в корпоративната мрежа на ЕСО ЕАД.

През 2022 г. бяха развити следните комуникационни и информационни системи, изцяло със собствени сили, без възлагане на дейности на външни контрагенти:

- Разширение на обхвата на изграденото IP/MPLS комуникационно решение, работещо върху собствени оптични (OPGW) трасета, като са реализирани скорости на пренос от 10GB/s;
- Модернизация и разширение на виртуална и високонадеждна инфраструктура чрез клъстериране на услугите, базирана на VMWare и HyperV решения, която обхваща всички критични бизнес процеси за дружеството в ЦУ и МЕР.
- Извърши се успешно надграждане на платформата за виртуализация Microsoft Hyper-V до версия 2022, което позволи по-пълна интеграция на услугите предоставяни от корпоративната мрежа с облачната инфраструктура на Microsoft.
- Доразвита е единната система за управление, контрол и мониторинг на печата в цялото дружество.

През 2022 г. интензивно продължи работата на вътрешно-ведомственият екип за разработка на софтуерни приложения за ползване в рамките на Дружеството, както и за предоставяне на услуги към външни контрагенти в Интернет пространството. Системите, по които е реализирана нова функционалност, разработена изцяло от служители на ЕСО ЕАД са:

- Разработване и внедряване на нов сайт на дружеството;
- Участие в дейностите по проектите за пазарна интеграция на българската пазарна зона към общия пазар ден напред в частност БГ-ГР МС проекта. Реализирани са следните дейности: изграждане на sftp за обмен на данни за участниците в проекта (БНЕБ, Нордпул, ЈАО, Кончар и др.), по споразумение с БНЕБ при получаване на файлове с потоци и цени, автоматично да се генерират потвърждаващи съобщения (ack), при получаване на невалиден, грешен или непълен формат на файла известяване по е-мейл, създаване на специализирани файлове за ЈАО и Amrgion и записването им в определена папка на sftp или изпращане по електронна поща според изискването;
- Изграждане на модулът за управление на риска, трябва да съдържа информация за гаранционните обезпечения, търговските сделки, сетълмента и издадените фактури на всеки един търговски участник. Реализирани са функции за актуализиране данните за балансиращите групи, графици на търговските участници и цените, по график, според изискванията (ежедневно или ежемесечно). Чрез средствата на RFC от САП системата се извличат данни за наличното обезпечение. Реализирани са справки за проследяване на обезпеченията (банкова гаранция или депозит) на търговските

участници. При достигане на определено ниво на усвоеност на обезпечението да предупреждава определени служители по мейл и със съобщение в екрана на модула, че може да се наложи/налага се увеличаване на обезпечението;

През 2022 г. продължи развитието и поддръжката на компютърната мрежа и разнородните информационни системи в ЦДУ, с цел недопускане на затруднения в оперативната работа.

Информационната среда в ЦДУ се развива върху следните принципи:

- Интеграция на различни информационни системи и консолидация на информация /търговска и технологична/;
- Висока отказоустойчивост на системите;
- Сигурност и защита на информацията;
- Резервиране и възстановяване – резервиращи системи и резервни центрове, програми за възстановяване;
- Стандарти - спазване на задължителни вътрешни и външни стандарти.

Основните акценти в работата през 2022 г. в тази насока бяха:

- Постигна се цялостна интеграция на офисните компютърни мрежи в ЦДУ и ТДУ с тези в останалите подразделения на ЕСО ЕАД;
- През 2022 г., съвместно със специалисти от ЦДУ, продължи работата по въвеждане в експлоатация на Проекта за оперативно планиране на ENTSO-E(OPDE). Продължи работата по развитие на двата крайни комуникационни възела на ЕСО, част от ENTSO-E Communication and Connectivity Service Platform (ECCo-SP). Беше извършена успешна миграция на инсталираните софтуерни компоненти в двата възела към нови версии – CGM ICT Release 3.0 (ECP 4.7.2, EDX 1.8.2, OPDM 2.9.1). Разширена бе функционалността на клиентските компоненти с възможност за изпращане на информация, свързана с процесите CGMA(Common Grid Model Alignment) и STA(Short Term Adequacy). Осъществена бе подготовка за свързване на комуникационните възли към PCN (Pan-European Communication Network). В края на полугодия успешно бе осъществена връзка към PCN на OPDE Acceptance Environment на ЕСО – среда за предварително тестване на обмен на информация, свързана с оперативното планиране в рамките на ENTSO-E. В момента се извършва подготовка за преминаване към най-новите версии на клиентските компоненти на ECCo-SP (CGM ICT Release 4.0);
- Автоматизиране на информационния обмен с ENTSO-E, свързан с изпращане на данни за тесните места по мрежата в рамките на деня;
- Участие в процеса по реализация на Плана за сигурност на ENTSO-E - MVS Security Plan;
- В съответствие с Регулация на Европейската Комисия №543/2013 се осигурява и обезпечават изпращането на информация за работата на ЕЕС към Платформата за прозрачност на ENTSO-E.

6. ФИНАНСОВ ОТЧЕТ И АНАЛИЗ

Финансов отчет

Общо реализираните приходи на дружеството за 2022 г. са в размер на 1 805 151 хил. лв., в това число приходи от продажби са в размер на 1 538 225 хил. лв., други приходи от дейността 265 804 хил. лв., признати приходи от реинтеграция в размер на 974 хил. лв. във връзка с настъпили благоприятни промени в очакваните кредитни загуби на финансовите инструменти (вземания) и на основание §5.5.14. от МСФО 9, печалба от продажба на нетекущи активи 57 хил. лв. и финансови приходи 91 хил. лв.

Общо отчетените разходи на дружеството са 1 703 871 хил. лв., в това число финансови разходи 187 хил. лв.

Финансовият резултат за 2022 г. по данни преди данъци и друг всеобхватен доход е печалба в размер на **101 280 хил. лв.** и след отчетени приходи и разходи за данъци върху дохода за периода януари – декември 2022 г. печалбата е намалена на **91 086 хил.лв.**

Дейност управление на електроенергийната система

Приходите от дейността по управление на електроенергийната система (УЕС) са в размер на 995 770 хил. лв., в това число приходи от продажби са в размер на 994 040 хил. лв., други приходи от дейността 1 594 хил. лв., признати приходи от реинтеграция в размер на 127 хил. лв. във връзка с настъпили благоприятни промени в очакваните кредитни загуби на финансовите инструменти (вземания) и на основание §5.5.14. от МСФО 9 и финансови приходи 9 хил. лв.

Разходите за тази дейност са 927 916 хил. лв., в това число финансови разходи 27 хил.лв.

Финансовият резултат от тази дейност е печалба в размер на **67 854 хил. лв.**

Дейност пренос на електрическа енергия

Приходите от дейността пренос са в размер на 809 292 хил. лв., в това число приходи от продажби са в размер на 544 186 хил. лв., други приходи от дейността 264 123 хил. лв., признати приходи от реинтеграция в размер на 845 хил. лв. във връзка с настъпили благоприятните промени в очакваните кредитни загуби на финансовите инструменти (вземания) и на основание §5.5.14. от МСФО 9, печалба от продажба на нетекущи активи 57 хил. лв. и финансови приходи 81 хил. лв.

Разходите за тази дейност са 775 262 хил. лв., в това число финансови разходи 160 хил.лв.

Финансовият резултат от тази дейност е печалба в размер на **34 030 хил. лв.**

Нерегулирана дейност (Почивен дом Енерго 2)

Тази дейност на ЕСО ЕАД е нерегулирана и не влиза в обхвата на дейността по лицензията.

Приходите за тази дейност са в размер на 89 хил. лв.

Отчетените разходите са в размер на 694 хил. лв.

Финансовият резултат от тази дейност съответно е загуба в размер на **605 хил. лв.**

Основно влияние върху финансовия резултат през 2022 г. оказаха следните фактори:

- Ценовите и регулаторни решения на КЕВР;
- Увеличение на приходите от достъп за производители на електрическа енергия, с изключение на тези с динамично променяща се генерация в резултат на два ефекта: по-високите количества произведена електрическа енергия с 4,58% спрямо януари-декември 2021 г. и по – високата средно претеглена цена за 2022 г., спрямо предходния период;
- Увеличение на приходите от достъп за крайни клиенти, както и на приходите от пренос поради по – висока отчетена средно претеглена цена за 2022 г., спрямо 2021 г.;
- Увеличение на приходите от достъп за производители на електрическа енергия от слънчева и вятърна енергия в резултат на по-високите количества произведена електрическа енергия с 20,06% спрямо януари-декември 2021 г.;
- Увеличение на приходите от присъединяване с 22 287 хил.лв., спрямо същия период на 2021 г.;

- Получена компенсация за 2022 по Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

Като обратен ефект:

- Продължаващият възходящия тренд на цените на електрическа енергия оказва негативно отражение върху финансовия резултат на дружеството. Среднопретеглената цена за периода юли-декември, по която ЕСО ЕАД закупува електрическа енергия за компенсиране на технологичните загуби, е по-висока с 42,33% от референтната 421,08 лв./MWh, определена от КЕВР с Решение Ц-19/01.07.2022 г.

В заключение следва да се отбележи, че финансовото състояние на дружеството зависи в голяма степен от външни фактори, като потреблението и производството на електроенергия, решенията на КЕВР, цената на електрическата енергия на Европейските борсови пазари и в региона, както и от последните изменения в Закона за енергетиката.

Анализ на финансовите резултати

Анализът на основните финансови показатели е изготвен на базата на данните от отчета за финансовото състояние на ЕСО ЕАД за 2022 г. и за същия период на предходната година.

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет Януари - Декември 2021 г.	Отчет Януари - Декември 2022 г.
Показатели за рентабилност		
Коефициент на рентабилност на приходите от продажби	0,0840	0,0505
Коефициент на рентабилност на собствения капитал	0,0352	0,0395
Коефициент на рентабилност на пасивите	0,0857	0,0717
Коефициент на капитализация на активите	0,0250	0,0255
Показатели за ефективност		
Коефициент на ефективност на разходите	1,0919	1,0531
Коефициент на ефективност на приходите	0,9158	0,9496
Показатели за ликвидност		
Коефициент на обща ликвидност	1,5386	1,9646
Коефициент на бърза ликвидност	1,3970	1,8661
Коефициент на незабавна ликвидност	0,3515	1,1503
Коефициент на абсолютна ликвидност	0,3515	1,1503
Показатели за финансова автономност		
Коефициент на финансова автономност	2,4323	1,8183
Коефициент на задлъжнялост	0,4111	0,5500
Коефициент на финансиране на дълготрайните активи	1,0433	1,1144
Коефициент на финансиране на краткотрайните активи	7,8420	4,6341

Коефициентите на финансовите показатели за рентабилност в отчета за 2021 г. и за 2022 г. са положителни величини и са определени на база финансовите резултати, които са съответно печалба в размер на 79 459 хил. лв. през 2021 г. и 91 086 хил. лв. в отчета на 2022 г.

Коефициентът на рентабилност на приходите от продажби показва, че на всеки 1 лев приход дружеството е реализирало печалба в размер на 0,0505 лв., спрямо реализираната печалба от 0,0840 лв. към 31.12.2021 г.

Коефициентът на рентабилност на собствения капитал показва увеличение от 0,0352 към края на 2021 г. на 0,0395 към 31.12.2022 г., като увеличението е в резултат на отчетения по-висок финансов резултат за периода януари - декември 2022 г., спрямо същия период на 2021 г., както и увеличението на регистрирания капитал с Протоколно решение 45-2022 на СД на БЕХ ЕАД.

Коефициентът за общата ликвидност, който показва финансовата стабилност на дружеството е положителна величина и бележи увеличение от 1,5386 към 31.12.2021 г. на 1,9646 в отчета към м. декември 2022 г., в резултат от увеличението на краткотрайните активи, основно от увеличението на паричните наличности, поради получени компенсации за 2022 г. във връзка с Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

Към 31.12.2022 г. коефициентът за абсолютна ликвидност е 1,1503 и се увеличава спрямо същия период на предходната година, където този коефициент е бил 0,3515, което се дължи на увеличението на паричните наличности с 375,85%, поради причините посочени по - горе.

Финансовата независимост на дружеството от кредитори (коефициент за финансова автономност) за 2022 г. е 1,8183 и намалява спрямо същия период на 2021 г., когато този коефициент е бил 2,4323. Това се дължи на увеличението на нетекущите и текущите задължения на дружеството с 36,97 %, основно от увеличение на отсроченото финансиране и отсрочените приходи за реализиране на инвестиционни проекти в изпълнение на Регламент 943/2019 г. на Европейския парламент и на Съвета, както и на търговски и други задължения към свързани лица спрямо предходния отчетен период.

Коефициентът на задлъжнялост на дружеството за анализирания периода на 2022 г. е 0,5500 и бележи увеличение спрямо същия период на 2021 г., когато коефициентът е 0,4111. Отчетените стойности на показателя за разглеждания период са в резултат отново на по-високо отчетено отсрочено финансиране и отсрочени приходи за реализиране на инвестиционни проекти в изпълнение на Регламент 943/2019 г. на Европейския парламент и на Съвета, както и на търговски и други задължения към свързани лица спрямо предходния отчетен период.

Коефициентите за ефективността на разходите и приходите показват, че срещу 1 лв. разход дружеството получава приход от 1,05 лв., което представлява печалба от 0,05 лв. за периода януари – декември на 2022 г. За същия период на предходната година срещу 1 лв. разход дружеството е получавало приход от 1,09 лв. и е реализирало печалба от 0,09 лв.

Преглед на рисковете, на които е изложен ЕСО ЕАД

Политиката на Дружеството за управление на риска е развита така, че да идентифицира и анализира рисковете, с които се сблъсква Дружеството, да установява лимити за поемане на рискове и контроли, да наблюдава рисковете и съответствието с установените лимити.

Кредитният и финансов риск за ЕСО ЕАД се състои във вероятността от реализация на финансова загуба в ситуации, при които клиент или страна по финансов инструмент не успеят да изпълнят своите договорни задължения. Кредитният риск за дружеството произтича от вземания от клиенти.

Ръководството на дружеството прилага политика за оценяване на кредитния риск, като извършва текущо наблюдение, анализ и оценка на клиентите със значителен кредитен риск. При прилагането на кредитна политика, ЕСО ЕАД анализира всеки нов клиент поотделно за кредитоспособността преди да предложи стандартните условия за плащане и доставка. Прегледът на Дружеството включва външни оценки, когато е възможно, а в някои случаи банкови референции.

По отношение на останалите търговски вземания, Дружеството не е изложено на значителен кредитен риск към нито един отделен контрагент или към група от контрагенти.

Търговските вземания се състоят предимно от клиенти в националния енергиен сектор. На базата на исторически показатели, ръководството счита, че кредитната оценка на търговски вземания, които не са с изтекъл падеж, е добра. Експозицията към кредитен риск е в резултат на индивидуалните характеристики на отделните клиенти. Въпреки това, ръководството отчита риск от неизпълнение на индустрията и страната, в която клиентите оперират, тъй като тези фактори могат да окажат влияние върху кредитния риск, особено в момента на влошаващи се икономически условия.

Въз основа на мониторинга на кредитния риск на клиентите Дружеството начислява обезценка, съгласно МСФО 9 Финансови инструменти която представлява приблизителна оценка за възникнали загуби по отношение на търговските и други вземания, както следва:

- Начислените обезценки за съдебните и присъдени вземания по водените съдебни дела от дружеството в размер на 1 792 хил. лв. за съдебни вземания към 31.12.2022 г.;
- Дружеството разполага с пари и парични еквиваленти към 31 декември 2022 г., възлизащи на 406 135 хиляди лева балансова стойност, в т. ч. 540 хил. лв обезценка, което представлява максималната им кредитна експозиция.

Вземанията на Дружеството към 31.12.2022 г. са от клиенти свързани лица в групата на БЕХ и клиенти, извън системата на група БЕХ. Вземанията от свързани лица в групата на БЕХ са в размер на 30 655 хил. лв., а останалите текущи вземания са в размер на 222 095 хил. лв. Ръководството счита, че кредитният риск съществува и в условията на задълбочаващата се икономическа криза е твърде възможно някои от клиентите да изпаднат във временни затруднения и това да доведе до невъзможност за своевременни плащания.

За обезпечаване на вземанията си по търговските договори за трансграничен капацитет, за предоставяне на мрежовите услуги „достъп” и „пренос” до/през електропреносната мрежа и за балансираща енергия, дружеството получава от участниците в търговете за предоставяне на физическо право за пренос и контрагентите по договорите за балансиране, достъп и пренос обезпечения под формата на парични депозити или банкови гаранции.

Сумите, останали като налични в "Корпоративна търговска банка" АД, в размер на 5 456 513,61 лв. са прехвърлени в съдебни вземания на основание предявен съдебен иск по чл.63, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност. Тези вземания са възникнали преди датата на откриване на производството по несъстоятелност. Към 31.12.2016 г. същите са отразени като дългосрочни вземания, като стойността на вземането и неговата обезценка в размер на 1 091 261,98 лв са отразени на отделно обособени балансови позиции. С решение на Управителен съвет с протокол №4/08.02.2017 година и Надзорен съвет с протокол №5/14.02.2017 година дата е извършена обезценка на вземането от „Корпоративна търговска банка” АД (в несъстоятелност) на стойност 4 853 418,57 лева, за сметка на текущия финансов резултат, която първоначално е отразена във финансовия отчет за 2016 година, а в следствие е сторнирана обезценка на стойност 603 095,04 във връзка с обявена от синдиците частична сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите на КТБ АД (н) и е отнесена като краткосрочно вземане в баланса. Към 31.12.2019 г. посочените краткосрочни вземания са възстановени по банковите сметки на дружеството.

На 9 юли 2020 г., Търговският регистър публикува втората частична сметка за разпределение на налични суми между кредиторите на „Корпоративна търговска банка” АД (в несъстоятелност) – КТБ АД (н).

Втората частична сметка е изготвена от синдиците на КТБ АД (н) в изпълнение на разпоредбата на чл.95, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), съгласно която синдикът изготвя частична сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите с приети по смисъла на чл.69, ал.1 вземания съобразно реда, привилегиите и обезпеченията. Съгласно публикуваната втора частична сметка за разпределение на налични суми между кредиторите на КТБ АД (н) сумата, възстановена по сметките на ЕСО ЕАД е в размер на 472 560,07 лв. През м.04.2021 г. по сметките на ЕСО ЕАД е възстановена сума в размер на 278 679,38 лв.

Таблицата показва балансовите и справедливите стойности на финансовите активи и финансовите пасиви, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности. Не е включена информация за справедливите стойности, ако балансовата стойност е разумно приближение на справедливата стойност.

В хил. лева

	Бел.	Балансова стойност		
		Заеми и вземания	Други финансови пасиви	Обща
31.дек.22				
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност				
Вземания от свързани лица		28,905	-	28,905
Търговски вземания		216,564	-	216,564
Пари и парични еквиваленти	23	406,135	-	406,135
		651,604	-	651,604
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност				
Задължения към свързани лица		-	(119,305)	(119,305)
Търговски задължения		-	(135,239)	(135,239)
Други задължения		-	(44,999)	(44,999)
		-	(299,543)	(299,543)
31.дек.21				
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност				
Вземания от свързани лица		88,358	-	88,358
Търговски вземания		149,821	-	149,821
Пари и парични еквиваленти	23	85,349	-	85,349
		323,528	-	323,528
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност				
Задължения към свързани лица		-	(117,051)	(117,051)
Търговски задължения		-	(76,427)	(76,427)
Други задължения		-	(17,956)	(17,956)
		-	(211,435)	(211,435)

На база на направените анализи ръководството счита, че балансовите стойности на финансовите активи и пасиви могат са приемат за разумно приближение с тяхната справедлива стойност.

Ликвиден риск се състои във вероятността дружеството да не е в състояние да изпълни своите финансови задължения, когато те станат изискуеми. Политиката на дружеството е чрез планиране на паричните потоци да осигури необходимия ликвиден ресурс, за да се посрещнат настъпилите задължения при нормални или стресови условия, без да се реализират неприемливи загуби и без да се излага на риск репутацията на дружеството.

Ликвидният паричен ресурс на Дружеството се осигурява основно от предоставяне на мрежовите услуги достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия по регулирани цени и приходи от предоставено физическо право за пренос по междусистемните връзки със съседните мрежови оператори.

Дейността на ЕСО ЕАД е изцяло регулирана, поради което решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране и определената от комисията ценова рамка водят до определени ликвидни рискове.

Дружеството системно предприема мерки за подобряване на ликвидността си независимо от развитието на пазара на електрическа енергия и регулаторната рамка, определена от Комисията за енергийно и водно регулиране. Дружеството е в готовност при необходимост да предприеме нужните мерки за гарантиране на оперативната си ликвидност, с цел осигуряване сигурността на електропреносната система.

Положително влияние върху финансовото състояние на ЕСО ЕАД оказва получената компенсация за 2022 г. по Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

През финансовата 2022 г. при извършване на лицензионната си дейност в условията на регулаторната ценова рамка ЕСО ЕАД осигури ефективно оперативно управление на електроенергийната система, поддържане на електропреносната мрежа, както и балансиране на системата.

Пазарен риск е рискът, при който доходът на Дружеството или стойността на инвестициите му ще бъдат засегнати, при промяна на пазарни цени, валутни курсове, лихвени проценти или цени на капиталови инструменти. Целта на управлението на пазарния риск е да се управлява и контролира експозицията на пазарния риск с приемливи параметри, като се оптимизира възвращаемостта на всеки един проект.

Валутен риск за Дружеството не съществува. Налице са сделки с чужда валута, разплащането, на които се осъществява от валутната сметка в евро на дружеството. Реализираните сделки по покупко-продажби на валута не водят до увеличаване на валутния риск за ЕСО ЕАД поради фиксиран курс на еврото към българския лев от БНБ.

Ценови риск за Дружеството е свързан с дейността по лицензията за пренос на електрическа енергия и включва цените за достъп до електропреносната мрежа, цената за пренос на електрическа енергия и микса от цени за разходите за допълнителни услуги. Съгласно измененията в Закона за енергетиката чл. 100, ал.4 в сила от 01.07.2018 г. оператора на електропреносната мрежа има задължението да закупува електрическата енергия за компенсиране на технологичните разходи по пренос на организиран борсов пазар на електрическа енергия.

Цената за достъп и пренос се определят от Комисията за енергийно и водно регулиране по метода на ценово регулиране "Норма на възвръщаемост на капитала" (разходи плюс), който се прилага за ценови период от 01.07. на текущата година до 30.06. на следващата година. Утвърдените от комисията цени, заедно с реализираните количества електрическа енергия, пряко определят приходите от дейността.

Цените за достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа се образуват въз основа на утвърдените необходими годишни приходи и утвърденото прогнозно количество електрическа енергия, доставено в електропреносната и електроразпределителните мрежи за продажба и пренос за съответния регулаторен или ценови период.

В модела на ценообразуване е предвидено определяне от страна на КЕВР на пределна стойност на разходите за осигуряване на резерв за първично регулиране на честотата и резерв за вторично автоматично, и ръчно регулиране на честотата и обменните мощности. С цел намаляване на разходите, които са отразени в цената за достъп до електропреносната мрежа, ЕСО ЕАД провежда тръжни процедури за ефективно гарантиране сигурността на снабдяването.

Ценовият риск за дружеството е във връзка с действащата ценова/регулаторна рамка съгласно постановените административни актове на КЕВР, оказващи съществено влияние върху финансовото състояние на оператора.

Лихвен риск е риск от неблагоприятни промени на лихвените равнища, водещо до повишаване на лихвените разходи/понижаване на лихвените приходи. Дружеството не е осчетоводявало финансови активи или пасиви с фиксирана или плаваща лихва по справедлива стойност отчитана през печалби или загуби в отчета за доходите, както и дружеството не е страна по деривативи като хеджиращи инструменти по модела за хеджиране на справедлива стойност или като спекулативни позиции. Следователно промяната на лихвените проценти към датата на баланса не предизвиква печалби или загуби.

7. ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ

Източници на финансиране на Инвестиционните дейности на ЕСО ЕАД са:

- собствени средства получени от амортизационни отчисления за дълготрайните активи на дружеството, както и целеви средства, съгласно Регламент ЕС 2019/943 на Европейския съюз;
- собствени средства, за които се очаква съфинансиране по механизма за свързване на Европа;
- привлечени средства получени по Международен фонд „Козлодуй“;
- инструмент за възстановяване и устойчивост (НПВУ).

Разчетът за Инвестиционните дейности на ЕСО ЕАД за 2022 г. е базиран на Инвестиционната програма на ЕСО ЕАД за 2022 г., утвърдена с Протокол № 15/23.03.2022 г., от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД, в размер на 193 000 хил. лв. и решение за актуализация утвърден с Протокол № 53/ 07.09.2022 г., от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД, в размер на 175 000 хил. лв.

През 2022 г. извършените разходи за инвестиционни дейности от ЕСО ЕАД са в размер на 177 708,8 хил. лв., а на Инвестиционната програма 169 561,0 хил. лв., които представляват 96,9 % от разчета, съответно разпределени по видове финансираня както следва:

Финансиране	Актуализиран разчет за 2022 г.	Извършени разходи към 31.12.2022 г.	% на изпълнение
	/хил. лв./	/хил. лв./	%
Инвестиционни дейности	175 000,0	177 708,8	
Инвестиционна програма	175 000,0	169 561,0	96,9%
Финансиране със собствени средства	170 192,8	159 469,1	93,7%
Финансиране с привлечени средства	3 241,7	3 362,4	103,7%
Финансиране с такса присъединяване/инфр. обекти	1 565,5	6 729,5	429,9%
Други инвестиционни дейности, свързани с рехабилитация на електропреносната мрежа		8 147,8	

При изготвяне на програмата бе направен подробен анализ на необходимите разходи за инвестиционни дейности през годината в следните основни направления:

- десетгодишния план за развитие на преносната мрежа;
- автоматизирано управление на подстанциите;
- модернизирание на електропреносната мрежова инфраструктура;

- необходимост от поетапна подмяна на електротехническо оборудване, транспортни средства и специализираната механизация в незадоволително техническо състояние с изтекъл експлоатационен ресурс;
- необходимост от закупуване на програмно-технически средства и информационни технологии и съответните лицензи, свързани с оперативното управление на ЕЕС и електроенергийния пазар.

8. ДЕЙНОСТИ ПО РЕМОНТ И ПОДДРЪЖКА

Разчетът за изпълнение на обекти от Програма за ремонт и поддръжка на ЕСО ЕАД за 2022 г., утвърден с Протокол № 15/23.03.2022 година, от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД е в размер на 26 000 хил. лв. и решение за актуализация утвърден с Протокол № 53/07.09.2022 година, от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД, в рамките на утвърдения разчет.

Извършените разходи за изпълнение на обектите от ПРП за отчетния период са на стойност 30 878,7 хил. лв., които представляват 118,8 % от разчета. Разходите прехвърлени от ПРП за придобиване на ДА по стопански начин са в размер на 7 862,0 хил. лв. или нетните разходи за ремонти дейности са в размер на 23 016,7 хил. лв.

Дирекция	Актуализиран разчет за 2022 г.	Извършени разходи по ПРП към 31.12.2022 г.	Изпълнение към разчета
	/хил. лв./	/хил. лв./	%
Ремонтни дейности	26 000,0	23 016,7	
ПРП за 2022 г.	26 000,0	30 878,7	118,8%
Дейност Пренос	24 038,2	29 064,7	120,9%
ЦУ дейност Пренос	323,5	337,7	104,4%
Дирекция ПЕЕ	22 699,5	27 946,7	123,1%
Дирекция ИИКТ	1 015,1	780,3	76,9%
Дейност УЕС	1 897,3	1 781,3	93,9%
ЦУ Дирекция ЦДУ	600,0	573,1	95,5%
Дирекция ЦДУ	1 297,3	1 208,2	93,1%
Нерегулирана дейност	51,9	32,7	63,1%
Аварийен резерв	12,6		
Капитализирани разходи по обекти от РП		- 7 862,0	

Стойността на извършените аварийни ремонти за 2022 г. е 1 655,2 хил. лв.

9. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ

През 2022 г. основна цел на ЕСО ЕАД е ефективното използване на възможностите за привличане на финансиране от национални, европейски и други международни програми и координация на изпълнението на проекти и дейности, подпомагащи достигане на заложените в бизнес стратегията на дружеството цели и задачи.

По поставените цели през 2022 г. е изпълнено следното:

- Изпълнение на проекти от общ интерес (ПОИ) с организатор ЕСО ЕАД, съфинансирани от „Механизма за свързване на Европа“

ПОИ 3.7.1. Междусистемен електропровод ВЛ 400 kV между п/ст Марица изток и п/ст Неа Санта – в рамките на отчетния период 100% от строително-монтажните работи на българска територия са изпълнени. Ускореното изграждане на електропровода е оценено

положително от страна на Европейската комисия и членовете на РГ към инициативата ЦЕСЕК. Разменена е кореспонденция с гръцкия оператор във връзка с въвеждане на електропровода в търговска експлоатация в началото на 2023 г.

- **Изпълнение на проекти, финансирани по споразумения за безвъзмездна помощ от Международен фонд Козлодуй (МФК)**

Споразумение за безвъзмездна помощ 036В Изграждане на нов електропровод 400 kV между подстанция Пловдив и подстанция Марица-изток (ПОИ 3.7.2)

В рамките на отчетния период всички строително-монтажни работи по договора за изграждане на електропровода са изпълнени с необходимото качество, по график и без забава на междинните плащания. На 24.06.2022 г. е подписан Акт 17 за успешно издържани 72-часови проби на обекта. На 28.06.2022 г. е подписан Акт 15 за установяване годността за приемане на строежа. На 01.11.2022 е издадено

Разрешение за ползване.

- **Изпълнение на проекти с участието на ЕСО ЕАД по Програма Хоризонт 2020**

В рамките на отчетния период продължи участието на ЕСО в изпълнението на подписаните споразумения за безвъзмездна помощ за реализация на проекти по програма Хоризонт 2020, вкл. проект CROSSBOW, проект FLEXITRANSTORE, проект EnergyShield, проект FARCROSS, проект FORESIGHT, проект INTERFACE, проект SDN-microSENSE, проект TRINITY, проект X-FLEX, и проект Smart5Grid. За проектите Energy Shield, CROSSBOW, FLEXITRANSTORE и SDN-microSENSE са представени окончателни отчети за изпълнение пред ЕК. Изпълнението на проект CROSSBOW е одобрено, за останалите три проекта процеса по оценка е в ход.

- **Изпълнение на проекти с участието на ЕСО ЕАД по програма Хоризонт Европа 2021-2027**

На 01 септември 2022 г. стартира изпълнението на проект "Осигуряване на гъвкави доставки от всички участници и сектори чрез пазари и цифрови технологии" - ENFLATE. Проектът се изпълнява от консорциум от 30 организации с координатор NOVA TELECOMMUNICATIONS SINGLE MEMBER SA и с участието на ЕСО ЕАД като партньор в изпълнението. Общият бюджет на проекта е 9 313 018.75 евро, като безвъзмездната помощ е в размер на до 7 508 242.75 евро. Максималният общ бюджет за дейностите, които ще се изпълняват от ЕСО ЕАД по проекта е 123 750.00 евро, като безвъзмездната помощ е в максимален размер, съгласно правилата на Хоризонт Европа за компании – 70% или до 86 625.00 евро.

- **Националният план за възстановяване и устойчивост - проект „Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергиен системен оператор в условията на нисковъглеродна енергетика“**

**Съфинансирано от
Европейския съюз**
NextGenerationEU

В рамките на отчетния период продължава изпълнението на проект „Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на ЕСО ЕАД в условията на нисковъглеродна енергетика“. Целта на проекта е цялостна модернизация на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на Република България чрез въвеждането на най-съвременни дигитални средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност и бързодействие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство. Проектът включва следните подпроекти:

- 1) система за автоматизирано управление на подстанции;
- 2) модернизация на SCADA в опорен пункт с въвеждане на възможност за далечно

резервиране;

3) разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции;

4) цялостна система за киберсигурност;

5) модернизация на SCADA/EMS в ЦДУ с допълване на функционалности в резервен център за управление на ЕЕС;

6) дисплейни стени;

7) изграждане на виртуална работна среда;

8) модернизация на системата за администриране на пазара на електрическа енергия и балансиращия пазар;

9) система за динамично наблюдение на преносните възможности.

Оперативното споразумение за изпълнение на проекта е подписано на 03.01.2023 г. Общият бюджет за изпълнение на посочените инвестиции е 611 млн. лв. (370 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г. В рамките на отчетния период се изпълняват дейности по изпълнение на подпроект 1 Система за автоматизирано управление на подстанции и подпроект 3 Разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции. Към 30.09.2022 г. ЕСО ЕАД успешно отчете изпълнението на първи ключов етап С4.14:85: „Подписване на договори за разширяване, модернизация и цифровизация на националната преносна система“. През 2022 г. ЕСО ЕАД изпълни със собствени финансови средства обекти от подпроект едно и подпроект три на обща стойност 60 660 хил. лв.

Национален план за инвестиции (НПИ) на Р България 2013-2020

През 2022 година ЕСО ЕАД завърши четири инвестиционни обекта, включени в НПИ, както следва:

- ✓ Изграждане на подстанция “Ардино“ 110/20 kV;
- ✓ Електропровод 110 kV „Магура – Видбол“ разделен на отделни стълбове (ВЛ 110 kV Видбол от стълб № 94 до п/ст Бонония);
- ✓ Подстанция Самоков - реконструкция на открита разпределителна уредба (ОРУ) 110kV;
- ✓ Нова въздушна линия 110 kV п/ст "Варна север" – п/ст "Каварна".

Общата стойност на заявените пред Министерство на енергетиката инвестиционни разходи за четирите проекта е 33 566 516,98 лева, възстановените на ЕСО ЕАД средства от сметка НПИ са в размер на 10 402 644,54, представляващи максималния размер, съгласно правилата по плана.

10. ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ЕКОЛОГИЯТА

През 2022 година ЕСО ЕАД продължи да реализира екологична политика, насочена към намаляване на последствията от въздействията върху околната среда в резултат на своята дейност. Дружеството осъществява дейността си при строго спазване на екологичните изисквания в съответствие с Българското законодателство и в съответствие с Директива 75/439/ЕИО от 16 юни 1975 г., относно обезвреждането на отработени масла.

В изпълнение на Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти, приета с ПМС №352/27.12.2012 г.(ДВ, бр. 2/08.01.2013г.) и на основание чл.3, ал.1 от същата наредба, отработените масла по време на технологичните процеси в системата на ЕСО ЕАД, приоритетно се оползотворяват, чрез регенериране в База за регенериране на трансформаторни масла (БРТМ), изградена на територията на управление МЕР Пловдив. Регенерирането се извършва чрез технологична линия за преработка на силно замърсени масла, чрез утаечно-абсорбционен метод с използване на белилна пръст за трансформаторни масла. При този вид технологична обработка отработената белилна пръст

се третира като опасен отпадък. Съгласно чл.7. (1) и чл.8 (1) от ЗУО отпадъкът се предава за събиране, транспортиране и третиране на лица, които имат право да извършват тези дейности в съответствие с този закон.

С цел минимизиране количеството на отделяните отпадъци ЕСО ЕАД инвестира значителни ресурси и достави иновационна компютъризирана установка за преработка на слабо и средно замърсени трансформаторни масла. В специализираната установка за перкулационна обработка се използва гранулиран адсорбент, който подлежи на многократно възстановяване (над 300 работни цикъла) и практически при нейното функциониране не се генерират опасни отпадъци.

Съгласно чл.6 ,чл.7 и чл.8 от Закона за управление на отпадъците (ДВ. бр. 53/13.07.2012 г.), както и във връзка с чл. 35 от същия закон, притежателите на отпадъци са длъжни да предвидят необходимите финансови средства за изпълнение на своите задължения, определени в този закон.

В изпълнение на горесцитираните законови разпоредби, към 31.12.2022 г. ЕСО ЕАД е изразходвал средства за екология в размер на 945 194 лв.

11. СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

Регламент (ЕС) 2019/943 относно вътрешния пазар на електроенергия (“Регламент 2019/943”) предвижда създаване на Регионални координационни центрове, които ще заместят Регионалните центрове по сигурност считано от 01.07.2022г. Всеки Регионален координационен център осъществява дейността си в рамките на определен район на действие на системата („СОР“). В съответствие с член 36 Регламент 2019/943, ACER със свое решение 10/2022 от 6 април 2020г. определи регион на действие на системата Югоизточна Европа (“СОР ЮИЕ”), който включва операторите на електропреносни мрежи на България и Гърция. След решението на ACER от 2020 г. операторите на преносни мрежи изготвиха предложение за създаване на регионален координационен център, което беше одобрено от регулаторните органи на България и Гърция през март 2021г. Решение на ACER 5/2022г. от 7 април 2022г. отменя решение 10/2020г. и определя нова конфигурация на СОР ЮИЕ, който включва операторите на преносни мрежи на България, Гърция и Италия. Съгласно чл. 4, ал. 5 от Приложение I на решение 5/2022г. операторът на преносна мрежа на Румъния ще използва услугите на центъра въз основата на договор.

В съответствие с гореизложеното и на основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 от Устава на SEleNe CC, операторът на преносна мрежа на Румъния по регулаторни съображения взе решение да прекрати акционерното си участие в SEleNe CC, като за целта изпрати уведомление с № 20054/10.05.2022г. до дружеството и всеки от акционерите. В съответствие с чл. 26, ал. 3 от Устава на SEleNe CC напускащият акционер е задължен да прехвърли акциите си на всички оставащи акционери по равно или на дружеството, или в комбинация между двата способа. За целите на продажба на акциите, SEleNe CC предложи на акционерите проект на договор, съгласно който всеки от оставащите акционери изкупува от Transelectrica равен брой акции (16 666 броя), а SEleNe CC изкупува 2 броя акции, които ще бъдат анулирани. Съгласно чл. 27, ал. 2 от Устава на SEleNe CC, цената на акциите е равна на балансовата им стойност на база капиталовата позиция на дружеството, посочена в годишния финансов отчет на дружеството за 2021 г. и се равнява на 1.07 (едно евро и седем евроцента) Евро на акция или обща сума на подлежащите на изкупуване акции в размер на 17 885.33 (седемнадесет хиляди осемстотин осемдесет и пет евро и тридесет и три евроцента) Евро.

За целите на продажба на акциите бе подписан договор за изкупуване на акции, съгласно който ЕСО ЕАД плати стойността на 16 666 броя акции на 23.01.2023 г. Цялостното финализиране на договора за изкупуване на акции не е приключило.

12. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ

През 2022 г. в дружеството не са извършвани дейности в областта на научно-изследователската и развойна дейност.

13. ИНФОРМАЦИЯ ПО РЕДА НА ЧЛ. 187Д, ЧЛ. 247, АЛ.2 и ЧЛ.240 Б ОТ ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОН

- **Информация по чл. 187 д от Търговския закон**

През 2022 г. не са придобивани и прехвърляни собствени акции от Дружеството. Дружеството не притежава собствени акции от капитала си.

Информация за известните на дружеството договорености (включително и след приключване на финансовата година), в резултат на които в бъдещ период могат да настъпят промени в притежавания относителен дял акции или облигации от настоящи акционери или облигационери

ЕСО ЕАД не разполага със съществена информация за наличие на договорености, в резултат, на които в бъдещ период могат да настъпят промени в притежавания относителен дял акции от настоящи акционери. Дружеството няма емитирани облигации и в краткосрочен план не предвижда използването на такъв финансов инструмент.

Информация, относно придобиването и притежаването на акции на дружеството от членовете на Надзорния съвет и на Управителния съвет.

Членовете на Надзорния съвет и на Управителния съвет не притежават акции на дружеството. За тях не са предвидени привилегии или изключителни права да придобиват акции и облигации на дружеството. Всички акции са собственост на „Български енергиен холдинг“ ЕАД.

- **Информация по чл. 247, ал. 2 от Търговския закон**

Възнагражденията, получени общо през 2022 година от членовете на Управителния и Надзорен съвети са:

Възнаграждения на ключов ръководен персонал

В хиляди лева	Транзакции	Транзакции	Салда към	Салда към
	през периода	през периода	края на	края на
	2022	2021	2022	2021
Възнагражд. на УС и НС	500	455	43	39
Социални надбавки	100	68	16	6
Обезщетения за неизползван отпуск	11	11	10	8
Социални осигуровки върху възнагражденията и социалните надбавки на членовете на УС и НС	57	35	5	4
	668	569	74	57

Информация, относно участието към 31.12.2022 г. на членовете на съветите в търговски дружества като неограничено отговорни съдружници, притежаването на повече от 25 на сто от капитала на друго дружество, както и участието им в управлението на други дружества или кооперации като прокуристи, управители или членове на съвети.

Надзорен съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

Александър Тричков – Председател на НС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Притежава 100 % от „БИЛД ПРОПЪРТИ“ ЕООД и 100 % от „КВАДРАТЕН МЕТЪР.БГ“ ЕООД, Еднолично адвокатско дружество „Александър Александров Тричков“;
- Участва в управлението на „БИЛД ПРОПЪРТИ“ ЕООД и „КВАДРАТЕН МЕТЪР.БГ“ ЕООД, като управител.

Евден Николов – Член на НС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Притежава 100 % от „ЕкоВее“ ЕООД и 100 % от „ПроСервиз БГ“ ЕООД;
- Участва в управлението на „ЕкоВее“ ЕООД и „ПроСервиз БГ“ ЕООД, като управител.

Пламен Герджиков – Член на НС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Не притежава повече от 25 на сто от капитала на търговски дружества;
- Не участва в управлението на други търговски дружества.

Костадин Попов – Член на НС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Не притежава повече от 25 на сто от капитала на търговски дружества;
- Не участва в управлението на други търговски дружества.

Пламен Радонов – Член на НС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Притежава 100 % от „ВИХТУН“ ЕООД и 33 % от „НАР-8“ ООД
- Участва в управлението на „ВИХТУН“ ЕООД, като управител.

Управителен съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

Антон Славов- Председател на УС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Не притежава повече от 25 на сто от капитала на търговски дружества;
- Не участва в управлението на други търговски дружества.

Пламен Йорданов – член на УС

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Не притежава повече от 25 на сто от капитала на търговски дружества.
- Не участва в управлението на други търговски дружества.

Ангелин Цачев - член на УС и Изпълнителен директор

- Не участва като неограничено отговорен съдружник в търговски дружества;
- Не притежава повече от 25 на сто от капитала на търговски дружества.
- Не участва в управлението на други търговски дружества.

- **Информация, относно договорите по чл. 240б от Търговския закон, сключени през годината**

Членовете на Надзорния съвет, на Управителния съвет или лицата, свързани с тях, не са в договорни отношения извън обичайната дейност на дружеството или в разрез с възприетите пазарни норми.

14. ИНФОРМАЦИЯ ПО РЕДА НА ЧЛ. 64, АЛ.1, Т.6 ОТ ШЗПП, относно квалификация на членовете на органите за управление и контрол

Надзорен съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

- Александър Тричков – адвокат;
- Евден Николов – икономист;
- Пламен Герджиков – ел. инженер;
- Костадин Попов – финансист;
- Пламен Радонов – икономист.

Управителен съвет на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД:

- Антон Славов - машинен инженер;
- Пламен Йорданов – икономист;
- Ангелин Цачев – инженер.

15. Информация за висящи съдебни, административни или арбитражни производства, касаещи задължения или вземания на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, в размер най-малко 10 на сто от собствения му капитал; ако общата стойност на задълженията или вземанията на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, по всички образувани производства надхвърля 10 на сто от собствения му капитал, се представя информация за всяко производство поотделно.

Към датата на финансовия отчет, „ЕСО“ ЕАД не е страна по оценяеми висящи съдебни, административни или арбитражни производства, касаещи задължения или вземания, общата стойност които да надхвърля 10 на сто от собствения капитал на дружеството.

16. НАЛИЧИЕ НА КЛОНОВЕ НА ДРУЖЕСТВОТО

Дружеството няма клонова структура.

17. ОТГОВОРНОСТИ НА РЪКОВОДСТВОТО

Според българското законодателство, ръководството следва да изготвя финансов отчет за всяка финансова година, който да дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Дружеството, финансовото му представяне и паричните му потоци.

Ръководството потвърждава, че е прилагало последователно адекватни счетоводни политики при изготвянето на междинния финансов отчет към 31 декември 2022 г. и е направило разумни и предпазливи преценки, предположения и приблизителни оценки.

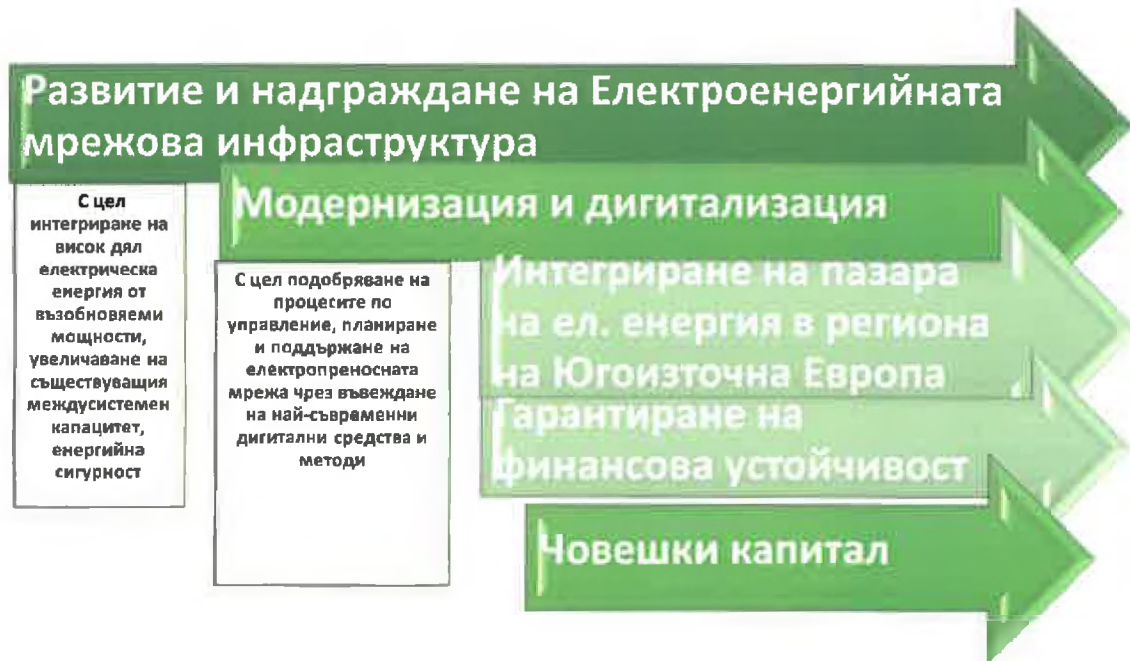
Ръководството също потвърждава, че се е придържало към действащите международни счетоводни стандарти, като финансовия отчет е изготвен на принципа „действащо предприятие“.

Ръководството носи отговорност за правилното водене на счетоводните регистри, за целесъобразното управление на активите и за предприемането на необходимите мерки за избягване и разкриване на евентуални злоупотреби и други нередности.

Ръководството също потвърждава, че при изготвянето на настоящия доклад за дейността е представило вярно и честно развитието и резултатите от дейността на Дружеството за изминалия период, както и неговото състояние и основните рискове, пред които е изправено.

18. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

В контекста на европейската и национална политика в областта на Енергетиката и в процеса на преход към нисковъглероден пазарен модел, са определени приоритетните дейности за ЕСО ЕАД, в следните направления:

В тази връзка ролята на оператора на преносната система в процеса на преход към нисковъглероден пазарен модел е ключова и обхваща направления, като:

- Управление на електроенергийната система в условията на голям дял на непостоянното производство;
- Интегриране на нови възобновяеми мощности, чрез внедряване на иновации, допринасящи за гъвкавост, развитие на преносната мрежа;
- Осигуряване на необходимото ниво на сигурност на снабдяването;
- Увеличаване и ефективно разпределение на междусистемния капацитет;
- Участие в процесите по интеграция на пазарите на електрическа енергия и балансиращия пазар;
- Привличане на значителен дял безвъзмездно финансиране, спомагащ за ефективно трансформиране на енергийната система и постигане на заложените цели за климатична неутралност;
- Засилено регионално сътрудничество, включително и чрез създаване на общи компании, осъществяващи част от функциите свързани с управлението на системата на регионално ниво;
- Публикуване на всички данни, осигуряващи прозрачност и равен достъп до информация чрез гарантиране на сигурност на информацията и др.;
- Развитието на човешкия капитал включва инвестиции, насочени в професионалната квалификация на работниците и служителите.

**ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
АНГЕЛИН ЦАЧЕВ**

**НЕФИНАНСОВА ДЕКЛАРАЦИЯ ПО
ЧЛ.48 ОТ ЗС
ЗА ГОДИНАТА, ПРИКЛЮЧВАЩА НА
31 ДЕКЕМВРИ 2022 Г.**

Съгласно чл. 28. на Закон за публичните предприятия, публичните предприятия публикуват нефинансова информация по чл. 48 от Закона за счетоводството. Настоящата Нефинансова декларация е изготвена на основание чл. 48-50 от Закона за счетоводството и съдържа описание на политиките по отношение на дейностите на дружеството, осъществявани в областта на екологията, социалните въпроси и тези, свързани със служителите, правата на човека, борбата против корупцията, разнообразието и равенството на половете в ръководните органи на Дружеството.

Декларацията за нефинансова информация представлява неразделна част от Годишния отчет на дружеството за 2022 г.

1. КРАТКО ОПИСАНИЕ НА БИЗНЕС МОДЕЛА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО – ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ, СЪГЛАСНО ПРИТЕЖАВАНАТА ЛИЦЕНЗИЯ, МИСИЯ, СТРАТЕГИЯ И ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙНОСТИ ЗА ЕСО ЕАД С ХОРИЗОНТ 2027 Г.

„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) е дружество, регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията, ЕИК 175201304, със седалище и адрес на управление гр. София - 1618, район „Витоша“, бул. „Цар Борис III“ № 201. Дружеството е учредено за неопределен срок. ЕСО ЕАД има двустепенна система на управление – Надзорен и Управителен съвет.

Съгласно изискванията на Закона за енергетиката, ЕСО ЕАД е собственик на активите, свързани с дейността по пренос на електрическа енергия, включително на преносната мрежа, има собствена идентичност, отделно седалище, персонал и ползва самостоятелно необходимото му оборудване и правни, счетоводни и информационни услуги. ЕСО ЕАД разполага с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за извършване на дейността по пренос на електрическа енергия. Дружеството има право да взема решения, независимо от вертикално интегрираното предприятие по отношение на активи, необходими за функционирането, поддръжката или развитието на преносната мрежа, както и правомощия да предлага обвързващи решения, относно набиране на средства чрез заем или увеличаване на капитала.

ЕСО ЕАД е носител на лицензия за пренос на електрическа енергия № Л-419-04/18.12.2013г. издадена с Решение № Р-205 от 18.12.2013г. от КЕВР на основание чл.39, ал.1, т.2 във връзка с чл.51, ал.1, т.1 и чл.52, ал.1 и ал.2 от ЗЕ за срок от 35 години;

С решение С-5/30.07.2015 година и Решение С-7/05.11.2015 г., КЕВР на основание чл. 10, пар. 1 и 2 от Директива 2009/72/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО, чл. 21, ал. 1, т. 27, чл. 81а, ал. 6 от ЗЕ, както и чл. 96, ал. 3 от Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката, сертифицира ЕСО ЕАД като независим преносен оператор на електропреносната система на РБ и одобрява Правила за предоставяне на услуги от независимия преносен оператор на вертикално интегрираните предприятия и Програма за съответствието на ЕСО ЕАД. Нотифицирането на решението за определяне на оператора е публикувано в Официален вестник на Европейския съюз в брой С 428 от 19 декември 2015 г. **Издаден е сертификат на ЕСО ЕАД за независимост на оператора на електропреносната мрежа.**

Надзорният съвет на ЕСО ЕАД приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобряването на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание на оператора решения,

относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите, избира и назначава отговорник по съответствието по смисъла на чл.81к, ал.2 от Закона за енергетиката, както и други въпроси, предоставени в неговата компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

1.1. Основните дейности съгласно притежаваната от ЕСО ЕАД лицензия №Л-419-04/18.12.2013 г. са:

- **пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа**

Дейността по пренос включва дейности по експлоатация, поддръжка, управление и развитие на електропреносната мрежа и осигурява непрекъснатост, надеждност и ефективност на преноса и транзитирането на електрическа енергия. Дейността по пренос на електрическа енергия е всеобщо предлагана услуга, която се управлява от електроенергийния системен оператор.

- **управление на електроенергийната система (ЕЕС)**

Дейностите по управление на ЕЕС включват единно оперативно управление, координиране и управление, както и контрола на режима на работа на ЕЕС; управление (диспечиране) на преноса или транзитирането и трансформирането на електрическа енергия; поддържане на баланс между производството и потреблението на електрическа енергия; осъществяване съвместна работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на другите страни в съответствие с международни договори; предоставяне на равнопоставен достъп на ползвателите на мрежата за пренос и транзитиране на електрическа енергия; провеждане на търгове за допълнителни услуги; сключване на сделки с операторите на съседни системи за взаимно компенсирание на презграничните потоци на електрическа енергия.

- **администриране на сделки с електрическа енергия и пазара на балансираща енергия**

Дейността включва поддържане на регистри на лицата, сключили сделки на пазара на електрическа енергия; поддържане на регистри на сключените договори на лицата, участващи на пазара на електрическа енергия; приемане, подреждане в приоритетни списъци по цена и технологични критерии и активиране на предложения и заявки за покупко/продажба на балансираща енергия; прилагане на методика за изчисляване и определяне на цени на балансираща енергия за всеки период на сетълмент; контрол върху финансовата обезпеченост на сделките с балансираща енергия.

- **измерване на електрическа енергия**

Дейността включва осигуряване и монтиране за сметка на ЕСО ЕАД на средствата за търговско измерване за всяко присъединяване на клиенти и производители на електрическа енергия към мрежата; поддръжка, отчитане, контрол и подмяна на средствата за търговско измерване на електрическа енергия; създаване, поддържане и администриране на база данни за всички търговски участници, присъединени към електропреносната мрежа.

1.2. Мисия

Мисията на ЕСО ЕАД е насочена към непрекъснато повишаване сигурната и надеждна работа на ЕЕС на България и оптимизиране процеса на нейното управление, подобряване качеството на експлоатация и поддръжката на преносната електрическа мрежа за постигане на максимална сигурност и икономичност на реализация на доставките на електроенергия.

1.3. Стратегия и цели

С въвеждането на пакета „Чиста енергия за всички европейци“, новата европейска Зелена сделка, инициативите, включени в REPOWER EU и свързаните с тях законодателни и финансови пакети, Европейският съюз постави основите на нова стратегия за развитие, която да трансформира икономиката на Съюза в съвременна, ефективна и конкурентоспособна, с нулеви нетни емисии на парникови газове до 2050 година.

Енергетиката е ключов сектор за реализация на поставените цели. В тази връзка европейската политика предвижда постепенна промяна на съществуващия енергиен модел, включително чрез пълна дигитализация и зелена трансформация на отрасъла в по-дългосрочна перспектива. Новата законодателна рамка за развитие на пазара на електрическа енергия ще доведе до въвеждането на нов пазарен модел до 2030 г., който ще функционира в условията на висок дял на непостоянно производство и засилващи се ограничения в посока декарбонизация.

С оглед на изложената европейска и национална политика в областта на Енергетиката и в процеса на преход към нисковъглероден пазарен модел, са определени приоритетните дейности за ЕСО ЕАД с хоризонт 2027 г. в следните направления:

- Цел - интегриране на електрическа енергия от възобновяеми мощности, чрез внедряване на иновации, интелигентни мрежи, допринасящи за гъвкавост:
 - ✓ Развитие на Електроенергийната мрежова инфраструктура;
- Цел подобряване на процесите по управление, планиране и поддържане на електропреносната мрежа чрез въвеждане на най-съвременни дигитални средства и методи:
 - ✓ Модернизация и дигитализация;
 - ✓ Интегриране на пазара на електрическа енергия;
 - ✓ Гарантиране на финансова устойчивост и привличане на безвъзмездно финансиране;
 - ✓ Развитие на човешкия капитал включващо - инвестиции, насочени в професионалната квалификация на работниците и служителите.

1.4. Собственост и управление, организационна структура.

ЕСО ЕАД е публично предприятие по смисъла на Закона за публичните предприятия (ЗПП). Едноличен собственик на капитала на дружеството е “Български енергиен холдинг” ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560, чийто принципал е българската държава, чрез Министерство на енергетиката. Правото на собственост от страна на държавата се упражнява от Министъра на енергетиката.

Органите на управление са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет. Правата на едноличния собственик на капитала се упражняват от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

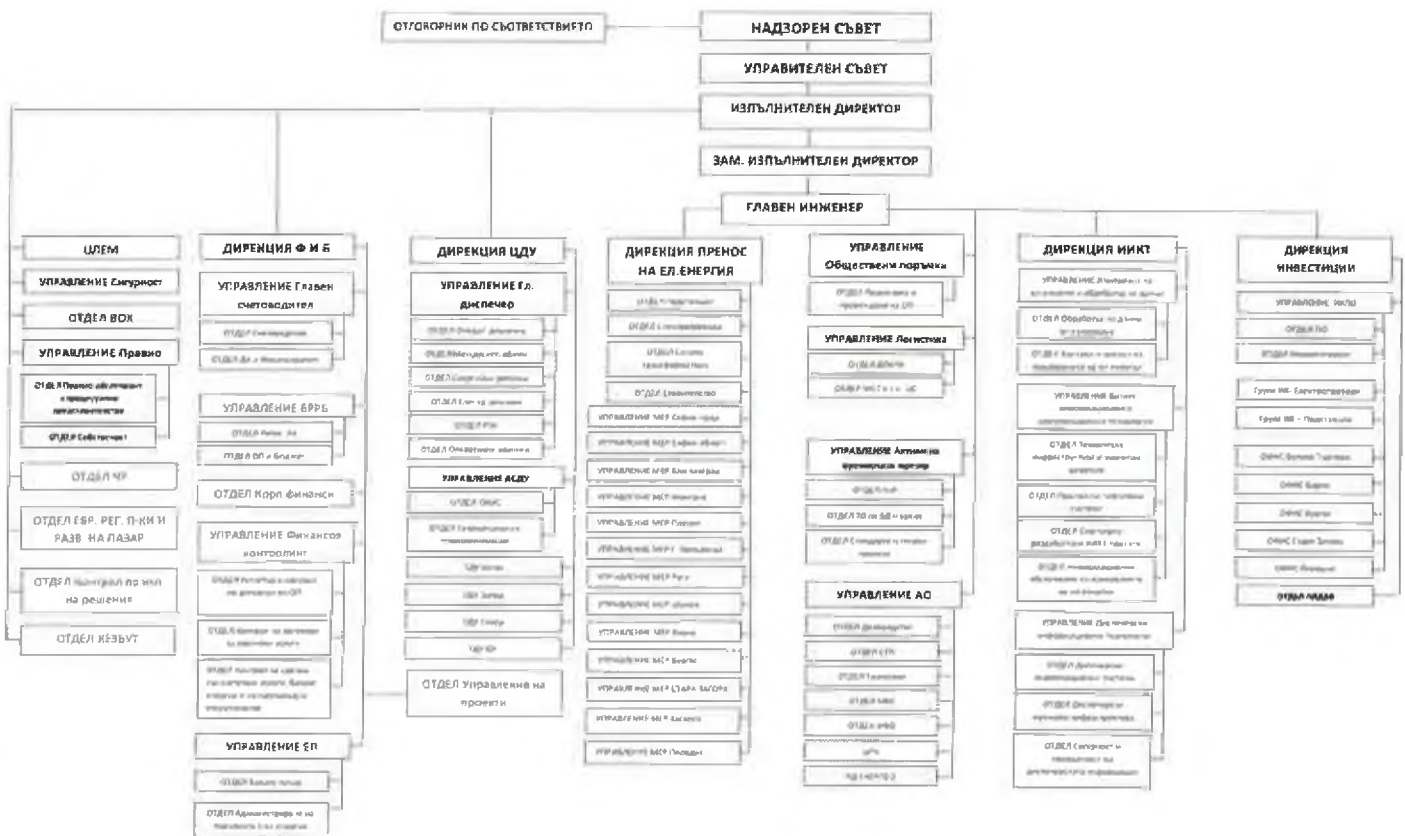
С цел подобряване и оптимизиране на организацията в ЕСО ЕАД, чрез ефективно финансово управление и контрол на дейностите и процесите от м.01.10.2022 г. беше

утвърдена нова организационно-управленска структура на дружеството. Структурните промени са наложени от необходимостта за осъществяване на ефективен контрол и координация на финансово-икономическата дейност на ЕСО ЕАД, създаване на структура, отговаряща на лицензията на дружеството, като независим преносен оператор,

предотвратяване на дублиращи се функции между отделните звена и подобряване на координацията и качеството на извършваната работа.

Организационно-управленска структура на дружеството е актуална към 31.12.2022 год., при списъчен състав на персонала към края на 2022 г. 3 535 броя, вкл. 17 бр. ученици в дуална форма на обучение.

Организационна структура

2. ОПИСАНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ И ДЕЙНОСТИТЕ, КОИТО ПРЕДПРИЯТИЕТО Е ПРИЕЛО И СЛЕДВА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЕКОЛОГИЧНИТЕ ВЪПРОСИ.

През 2022 година ЕСО ЕАД продължи да реализира екологична политика, насочена към намаляване на последствията от въздействията върху околната среда в резултат на своята дейност. Дружеството осъществява дейността си при строго спазване на екологичните

изисквания в съответствие с Българското законодателство и в съответствие с Директива 75/439/ЕИО от 16 юни 1975, относно обезвреждането на отработени масла.

2.1. Съществена информация, свързана с контрола върху замърсяването на околната среда и мерките за предотвратяването му:

През 2019 г. влезе в сила четвъртият либерализационен пакет и по-специално, документите засягащи организацията на пазара на електрическа енергия, част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“.

С въвеждането на новия пакет, Европа затвърждава бъдещото си лидерство в борбата с климатичните промени. Пакетът очертава периода до 2030 г. като налага преход към нов пазарен модел отличаващ се с висок дял на възобновяемите източници, енергийна ефективност, декарбонизация, активни потребители и енергийни общности, засилено регионално сътрудничество, киберсигурност, управление на данните и единен вътрешен пазар.

Четвъртият либерализационен пакет включва 8 документа, както следва:

- Директива (ЕС) 2018/844 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност;
- Директива (ЕС) 2018/2001 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (преработен текст);
- Директива (ЕС) 2018/2002 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 година за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност;
- Регламент (ЕС) 2018/1999 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета;
- Регламент (ЕС) 2019/941 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор и за отмяна на Директива 2005/89/ЕО;
- Регламент (ЕС) 2019/942 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия;
- Регламент (ЕС) 2019/943 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия;
- Директива (ЕС) 2019/944 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС.

Последните четири документа са част от подпакета относим към организацията на вътрешния за общността пазар на електрическа енергия, като заедно с Директива (ЕС)

2018/2001, имат най-съществено отношение към дейността на операторите на преносни системи през следващия десетгодишен период.

Новите Регламенти са задължителни в своята цялост и се прилагат пряко, като всичките документи са влезли в сила и съответно Регламент 714/2009 и Директива 2005/89/ЕО се отменят. Регламент (ЕС) 2019/943 се прилага от 01.01.2020 г. и съответно Регламент 2009/714 е отменен от същата дата.

С въвеждането на Директива (ЕС) 2019/944 се налага задължение до 31 декември 2020 г., държавите членки да транспонират необходимите разпоредби в местното законодателство, като въведат необходимите за това закони, подзаконови и административни актове. Директива 2009/72/ЕО се отменя от 1 януари 2021 г., без да се засягат задълженията на държавите членки във връзка със срока за транспониране в националното право и датата на прилагане на директивата.

В следствие на влизането в сила на новото законодателство на ниво ЕС, ще се наложат изменения и актуализация на местната нормативна уредба. Тези изменения, респективно, ще окажат влияние и върху дейността на независимия преносен оператор.

2.2. Въздействието върху околната среда от използването на енергия (енергийните характеристики и подобренията в енергийните характеристики):

Поддържане на Система за управление на енергията при управление на крайното потребление на енергия от експлоатационни и поддържащи дейности на обекти – подстанции, собственост на ЕСО ЕАД

Поддържането се осъществява чрез разработената, документирана и внедрена система за управление на енергията, ресертификация, съгласно изискванията на ISO 50001:2018.

Поради наличието на достатъчно производствени мощности, до 2026 г. не се очакват затруднения в електроснабдяването на страната при нормални метеорологични условия и при нормална аварийност. В страната ще има остатъчна разполагаемост за производство от 8 000 000 до 9 000 000 MWh годишно.

Трябва да се има предвид, че това се дължи основно на поетапното въвеждане в експлоатация на производствени мощности на газ и на заложените прираст на ВЕИ, особено при ФЕЦ.

Мощностните баланси показват драстична диспропорция при възможностите за покриване на вътрешното потребление и евентуален износ на електроенергия. Последното не само е невъзможно при зимни условия, но в някои години дори предполага използване на всички налични източници на допълнителни услуги и/или внос на електроенергия. Още по-утежнена се явява ситуацията при съчетанието на продължителни екстремални зимни условия, изчерпан първичен енергиен ресурс във ВЕЦ и КЕЦ и завишена аварийност при електропроизводствените мощности, какъвто е случая през януари 2017 година.

Положителен ефект върху покриване на вътрешното електропотребление оказва присъединяването на българския пазар към европейското обединение в рамките на деня и за следващия ден. Не на последно място следва да се има предвид и бъдещото присъединяване на ЕСО ЕАД към платформите за балансиране на ENTSO-E, които от своя страна ще предоставят допълнителни пазарни възможности пред доставчиците на балансираща енергия в страната, а от друга българския оператор на преносна мрежа ще има възможност да активира балансиращи мощности в условията на недостиг в страната.

През летния сезон има значителна остатъчна разполагаемост за производство, но реализацията на износ е в пряка зависимост от производството на ВЕИ, особено на ФЕЦ. Реализацията на тази остатъчна разполагаемост за производство като износ може да се осъществи при наличието на добри прогнози за почасовото електропроизводство от ВЕИ и прилагането на експертни икономически стратегии, при участие на местните производители на регионалните електроенергийни пазари. В противен случай, не само няма да се реализира възможния износ, но при по-конкурентно участие на чужди пазарни участници, може да се реализира и внос. Това допълнително ще усложни управлението на баланса между производство и потребление в рамките на страната. Освен технически проблем, ще се създадат и финансови проблеми за местните кондензационни централи от нереализирана разполагаемост за производство. Ефект, който е осезаем от средата на 2019 година.

Прогнозираното електропроизводство от ВЕИ се базира на заложените инсталирани мощности в „Проект на интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България“, изготвен от Министерство на енергетиката, но е съобразено със средностатистическото производство от последните години при нормални климатични условия и отчитайки, че производството от ПАВЕЦ не е възобновяема електроенергия.

Провежданите политики за енергийна ефективност (саниране, енергоспестяващи електроуреди и цели производства и т.н.) и навлизането на нови технологии, създадоха микс от фактори влияещи по различен начин върху електропотреблението в страната. Това затруднява в значителна степен определянето на корелационните зависимости. Следва да се отбележи, че не се открива еластичност между цената на електроенергията и нейното електропотребление. На практика през последните години не се наблюдават ясно определени тенденции в брутно електропотребление, дори то да бъде приведено към нормални средномесечни температури.

Прогнозата за развитие на брутно електропотребление в страната е съобразена с прогнозите на Европейската комисия до 2050 година, на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, на БАН и на Министерство на финансите по отношение на БВП. В прогнозата е отчетен и опита на ЕСО от последните години. Последното показва, че електропотреблението варира в най-тесните граници между минималната прогноза от 2013 г. и минималната прогноза от 2010 г., а максималните прогнози от всички години са далеч от реализацията и проектния ѝ тренд.

2.3. Преките и непреките емисии в атмосферата (емисиите на парникови газове в метрични тонове еквивалент на въглероден диоксид (CO₂) и интензитета на емисиите на парникови газове):

Дейности за намаляване на емисиите на флуорирани парникови газове SF₆ /елегаз/, нарушаващи озоновия слой са следните:

- Създадена е организация по изпълнение на изискванията на Закона за чистотата на атмосферния въздух, изискванията на Регламент (ЕО) № 1005/2009 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕС) № 517/2014 за флуорсъдържащите парникови газове, както и съпътстващите ги нормативни документи.
- Ежегодно се изготвят годишни отчети съгласно приложенията в наредбите по прилагане на Регламент (ЕО) № 1005/2009 и Регламент (ЕС) № 517/2014
- Създадена е организация по изпълнение на изискванията на Наредба № 1 от 17 февруари 2017 г. за реда и начина за обучение и издаване на документи за правоспособност на лица, извършващи дейности с оборудване, съдържащо флуорсъдържащи парникови газове, както и за документирането и отчитането на емисиите на флуорсъдържащи парникови

газове, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на вътрешните работи - обн., ДВ, бр. 20 от 7 март 2017 г., в сила от 07.03.2017 г.

2.4. Използването и опазването на природните ресурси – вода и почва и свързаното с тях опазване на биологичното разнообразие:

Една от целите на Стратегията за био разнообразие 2030 е 2030 г. биологичното разнообразие в Европа да се изведе на пътя към възстановяване и съдържа конкретни действия и ангажименти. С действащия до 2020 г. План за биоразнообразие беше предвидено до 2020 г. стимулите, включително вредните за биоразнообразието субсидии, да са елиминирани, поетапно да бъдат отменени или изменени с цел да се минимизира или избегне тяхното негативно въздействие и да бъдат създадени и приложени положителни стимули за опазването и устойчивото използване на биоразнообразието, съгласно и в съответствие с съответните задължения, като се вземат предвид националните социално-икономически условия.

Стратегията за био разнообразие съдържа конкретни ангажименти и действия, които трябва да бъдат изпълнени до 2030 г., а именно:

- Създаване на по-широка мрежа от защитени сухоземни и морски зони на територията на ЕС
- ЕС да разшири съществуващите зони по „Натура 2000“ и ще осигури строга защита на зони с много голямо биологично разнообразие и климатична стойност.
- Стартиране на план на ЕС за възстановяване на природата

Чрез конкретни ангажименти и действия ЕС се стреми да възстанови увредените екосистеми до 2030 г. и да ги управлява по устойчив начин, като се обърне внимание на основните причини за загубата на биологично разнообразие.

Биологичното разнообразие е по-добре съхранено в защитените зони на Натура 2000 . Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Двете директиви са отразени в българското законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Независимо от това съществуващата мрежа от правно защитени зони, включително такива, които са обект на строга защита, не е достатъчно мащабна, за да се гарантира биологичното разнообразие. Данните показват, че количествените цели, определени съгласно Конвенцията за биологичното разнообразие, не са достатъчни за осигуряване на подходяща защита и възстановяване на природата. Необходимо е да се положат усилия , като трябва да предприеме по-мащабни и по-ефективни действия за опазване на природата и да изгради съгласувана трансевропейска мрежа за защита на природата.

Предвид гореизложеното в своята дейност ЕСО ЕАД полага необходимите усилия и всички площи при поставяне на репери, респективно за определяне на трасето на електропровода се подлагат на оценка в докладите за ОВОС и ДОСВ на инвестиционното предложение. Всички инвестиционни предложения се преценяват, така че да бъде

ограничено преминаването на съоръженията през защитени зони от мрежата Natura 2000 и да не граничат с такива.

2.5. Въздействията върху природни екосистеми, които водят до поток на ценни за екосистемата материали в бъдеще

Дейността на дружеството не възпрепятства общонационалните възприети мерки за подобряване на екосистемите - залесяване, почистване на речни корита и възстановяване на почвите.

При изпълнение на строително-монтажните работи се извършва депонирането на хумусния слой и след това теренът се възстановява. Предвидени са мероприятия по рекултивация.

2.6. Управлението на отпадъците

Дейността по управление на отпадъците в ЕСО ЕАД се състои основно във временно съхранение на производствените отпадъци, получавани от излезли от употреба съоръжения и оборудване до предаване за обезвреждане, рециклиране рециклиране или обявяване за продажба на стокова борса.

Във връзка с прилагането на Закона за управление на отпадъците и съответните поздаконовите нормативни актове, при определяне на приоритетите и направленията на дейностите на ЕСО ЕАД за 2022 г. се изхожда от следните основни принципи:

- Запазване и многократно използване на първичните природни ресурси /трансформаторни масла/;
- намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци;
- подобряване на ефективността при използване на ресурсите;
- увеличаване отговорностите на причинителите на замърсяване;
- стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците.

Дейности за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти

В изпълнение на Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти, приета с ПМС №352/27.12.2012 г.(ДВ, бр. 2/08.01.2013г.) и на основание чл.3, ал.1 от същата наредба, отработените масла по време на технологичните процеси в системата на ЕСО ЕАД, приоритетно се оползотворяват, чрез регенериране в База за регенериране на трансформаторни масла (БРТМ), изградена на територията на управление УМЕР Пловдив. Регенерирането се извършва чрез технологична линия за преработка на силно замърсени масла, чрез утаечно-абсорбционен метод с използване на белилна пръст за трансформаторни масла. При този вид технологична обработка отработената белилна пръст се третира като опасен отпадък. Съгласно чл.7. (1) и чл.8 (1) от ЗУО отпадъкът се предава за събиране, транспортиране и третиране на лица, които имат право да извършват тези дейности в съответствие с този закон.

С цел минимизиране количеството на отделяните отпадъци ЕСО ЕАД инвестира значителни ресурси и достави иновационна компютъризирана установка за преработка на слабо и средно замърсени трансформаторни масла. В специализираната установка за перкулативна обработка се използва гранулиран адсорбент, който подлежи на многократно възстановяване (над 300 работни цикъла) и практически при нейното функциониране не се генерират опасни отпадъци.

Съгласно чл.6 ,чл.7 и чл.8 от Закона за управление на отпадъците (ДВ, бр. 53/13.07.2012 г.), както и във връзка с чл. 35 от същия закон, притежателите на отпадъци са длъжни да

предвидят необходимите финансови средства за изпълнение на своите задължения, определени в този закон.

В изпълнение на горесцитираните законови разпоредби, към 31.12.2022 г. ЕСО ЕАД е изразходвал средства за екология в размер на 945 хил.лв. Предвидената провизия за екология за 2023 год. е в размер на 1 812 хил.лв.

Генериране на отпадъци във връзка със строителството и експлоатацията на съоръженията на ЕСО ЕАД

При извършване на строителни дейности се генерират предимно строителни отпадъци от използваните при строителството материали (арматурно желязо; бетонови парчета, дърво от кофражите на стоманобетонните конструкции; метални отпадъци и други) и битови отпадъци. Строителните отпадъци се транспортират до депа за строителни отпадъци. Отпадъците от почва, камъни и изкопани земни маси се генерират главно при оформянето на фундаментите. Изкопаните земни и скални маси се използват за насипване и подравняване на терена при изграждане на фундаментите. По време на строителството се следи дали няма отделяне на опасни отпадъци. Отделяните битови отпадъци са минимални, като всички отпадъци се събират, с цел предаването им за последващо третиране на фирми, притежаващи разрешително по чл. 35 на ЗУО.

2.7. Влиянието на транспорта върху околната среда

За изпълнение на дейностите по експлоатация и ремонт на обектите от ЕЕС е необходимо наличието на различни видове автомобилна техника – леки и лекотоварни автомобили, автомобили с висока проходимост, товарна и специализирана техника с повишена проходимост, която да позволява поддържането на обектите на ЕСО ЕАД, които в голямата си част са извън населените места, в гористи и високопланински терени.

В тази връзка дейността на дружеството оказва влияние върху околната среда в направление транспорт.

Чрез изготвянето на инвестиционната програма се правят предвиждания относно необходимостта от доставка на различна по функционалност и технически възможности техника: автомобили с нормална и висока проходимост, автомобили за превоз на товари, автомобилни специализирани лаборатории, специализирани автомобили-цистерни за транспорт на нови и отработени масла, специализирана механизация (верижна и колесна с висока проходимост) за осигуряване на трасета, подходи, почистване, изграждане и подготвяне на обектите на ЕСО ЕАД за последващи дейности по обслужване и ремонт.

При подбора на транспортни средства се вземат предвид и показателите, които кореспондират с общо европейските тенденции за драстично намаляване на емисиите на парникови газове, с цел да се ограничи изменението на климата под 2°C, намаляване на емисиите си 80-95 % под нивата от 1990 г. Очаква се намаляване на парниковите газове с поне 60 % до 2050 г. в сравнение с нивата от 1990 г.

2.8. Разработването на екологично чисти продукти, услуги и технологии

В дружеството се извършват дейности по модернизация или подмяна на енергетични съоръжения, съдържащи екологоопасни компоненти със съоръжения от нов тип, несъдържащи такива. Направленията по тези дейности включват:

- Поетапна подмяна на маслонапълнени прекъсвачи;
- Продължаване на политиката по монтаж и въвеждане в експлоатация на нови високоефективни LED осветители в обектите;

- Модернизация на съществуващите и строителство на нови масло сборни ями по обектите, където не са предвидени до момента.

3. ОПИСАНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ, КОИТО ПРЕДПРИЯТИЕТО Е ПРИЕЛО И СЛЕДВА ПО ОТНОШЕНИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ ВЪПРОСИ И ВЪПРОСИ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

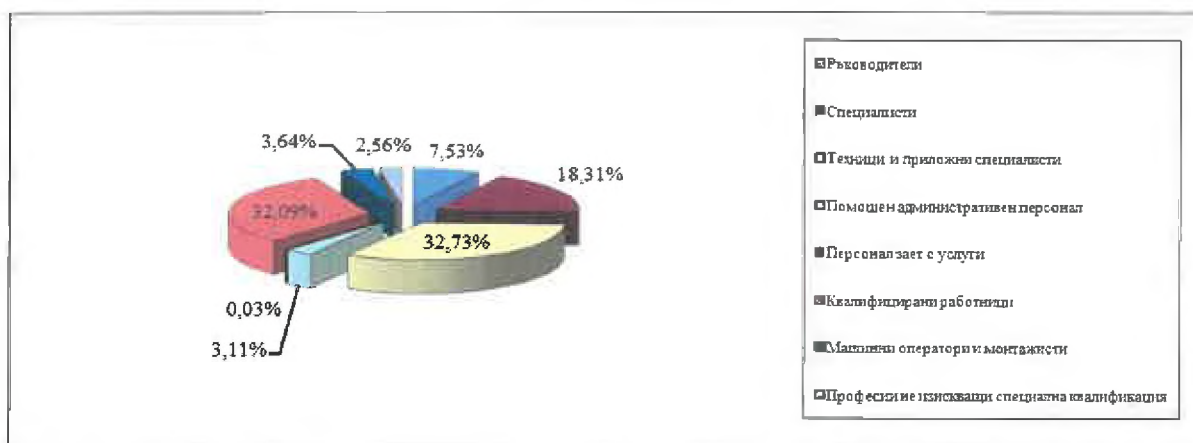
Управлението на човешките ресурси в „Електроенергиен системен оператор“ /ЕСО/ ЕАД включва планиране; подбор и назначаване; трудово представяне; обучение и развитие; трудово възнаграждение; трудови правоотношения; колективни трудови отношения и отношения със синдикатите; отчетност на дейността по управление на човешките ресурси. Процесите по управление на човешките ресурси имат основно значение за ефективно и качествено осъществяване на дейността на дружеството, от тях зависи постигането на стабилни финансови и икономически резултати.

Основните процеси в областта на управление на човешките ресурси през 2022 година бяха насочени към повишаване на качеството на кадровия потенциал, като основен ресурс за постигане на стратегическите цели и повишаване на ефективността. През изминалата година продължи прилагането на политиката на завишаване на критериите за заемане на длъжности в дружеството. Основна цел на социалната политика през отчетната година беше активният диалог между ръководството и служителите по всички въпроси, свързани с подобряване условията на труд в дружеството и реализация на стратегическите цели, които имат отражение върху човешките ресурси.

3.1. Численост на служителите по области на заетост по длъжности, по образование и възрастов състав.

Разпределението на заетия персонал в ЕСО ЕАД по групи, съгласно Националния класификатор на професиите и длъжностите за 2022 г. е посочено в графиката:

Разпределение на персонала по групи съгласно НКПД

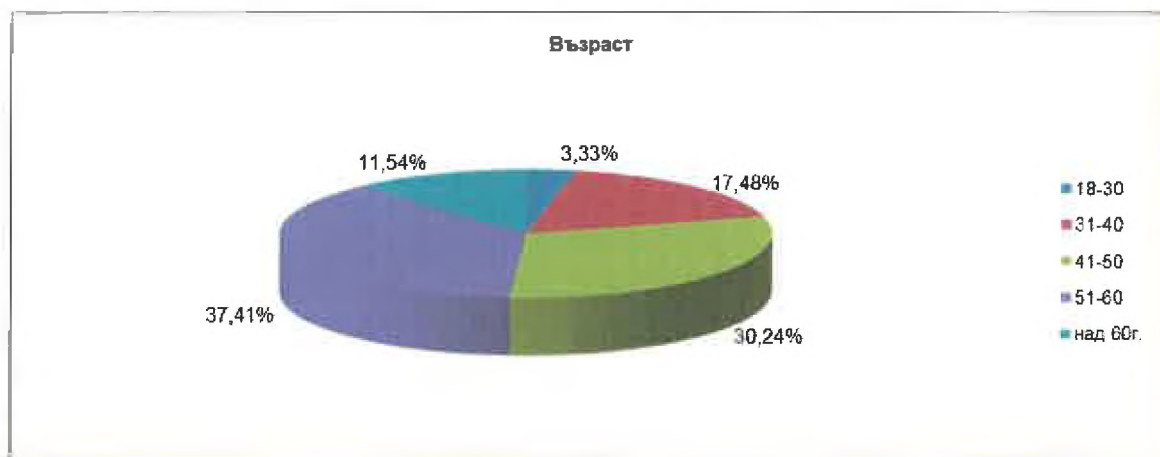
Относителният дял на техническия персонал, ангажиран с основната дейност на дружеството, свързана с експлоатацията, поддръжката и надлежното функциониране на електропреносната мрежа, поддръжането и развитието на спомагателни мрежи, ремонтни дейности и услуги в областта на енергетиката, е най-висок – 55,63 % (1 957 бр.), като

тенденцията ще се запази и в следващите години, имайки предвид дейността на дружеството, стратегията и целите му. Останалите групи са разпределени както следва:

• Служители с ръководни функции	266 бр.;
• Специалисти	949 бр.;
• Помощен персонал	112 бр.;
• Персонал зает с услуги	1 бр.;
• Машинни оператори	123 бр.;
• Професии не изискващи специална квалификация	110 бр.

В страната продължава и се задълбочава процесът на застаряване на населението, което е пряка последица от „демографския преход“. Остаряването на населението се счита, като един от най-острите демографски проблеми. От гледна точка на възрастта тенденцията в национален мащаб на застаряване на нацията естествено се проявява и в кадровото обезпечаване на структурите на ЕСО ЕАД. В тази връзка работниците и служителите във възрастова група 51 - 60 години, заемат висок относителен дял / 37,41% към 31.12.2022 г. / в структура на персонала в ЕСО ЕАД, както е видно от графиката:

Разпределението на персонала в ЕСО ЕАД по възраст

Високият относителен дял на възрастовата група 51-60 години се обяснява и с обстоятелството, че служителите на ЕСО ЕАД изработват почти целия си трудов стаж в структурата му, предвид сигурността и стабилността, която усещат в работата си.

3.2. Кадрово обезпечаване и основни приоритети за развитие на човешките ресурси.

Необходимостта от служители с опит и доказан професионализъм е безспорна, но назначаването на млади специалисти е основен приоритет. В тази връзка се предприемат редица мерки за привличане на млади специалисти.

- **Стипендиантска програма**, насочена към обучаващите се студенти в техническите университети в страната, с цел привличане на млади специалисти със

стремеж за развитие и реализация в областта на електроенергетиката, които след това да приложат наученото в структурата на дружеството;

- **Стажантска програма**, за втора поредна година тази инициатива на дружеството предизвика значителен интерес сред младежите. Част от стажантите, преминали първото издание на Програмата се завърнаха отново, за да придобият още знания и опит. До момента участие са взели над 50 стажанта от страната и чужбина, в т.ч. Техническите университети в София, Русе, Пловдив, Варна, УНСС, Софийски университет, НБУ, Американски университет, както и студенти от Германия и Холандия. 3-ма от тях вече са наши стипендианти, а 6-ма от най-изявилите се стажанти станаха част от екипа на ЕСО. Целта на програмата е да предостави възможности на студенти от висшите училища да придобият практически опит и усъвършенстване на практическите си умения; да улесни прехода от образователните институции към работното място и да повиши успешната реализация на младите хора на трудовия пазар; да повиши стимулите на студентите за участие в допълнително практическо обучение в реална работна среда.

Чрез тази практика се изграждат устойчиви партньорства с образователните институции, което е предпоставка за премахването на разделението между бизнеса и образованието, а това ще затвърди позициите на ЕСО като социално отговорно дружество в обществото.

Търсеният резултат за дружеството от разгледаните по - горе програми е наемане на успешните студенти, след завършване на обучението им.

- **Система за дуално обучение на ученици.**

През 2022 г. следвайки политиката, насочена към популяризиране на дейността на дружеството сред младежите с цел привличане на бъдещи кадри от специалисти в областта на енергетиката, ЕСО ЕАД се насочи и успешно реализира следващото предизвикателство, а именно възможността за включването му в системата за дуално за обучение на ученици от професионалните гимназии по електротехника в страната.

По проекта Дуално обучение за учебната 2022/2023 г. имаме сключени трудови договори със 17 ученика, в градовете София, Ямбол, Горна Оряховица и Бургас. Съгласно поети ангажименти от ЕСО сме заявили готовност, да обучим над 130 ученика на територията на цялата страна. Имаме партньорски споразумения с 20 професионални гимназии в градовете София, Бургас, Ямбол, Димитровград, Хасково, Кърджали, Разград, Габрово, Горна Оряховица, Варна, Пловдив, Перник, Кюстендил, Елин Пелин, Благоевград, Русе, Стара Загора и др., като следваме тенденцията за разширяване на сътрудничество и увеличаване на броя на ученици в дуално обучение.

За съжаление ЕСО ЕАД не е в състояние да предложи на младите хора условията, предлагани от частните фирми в енергийния сектор. Личната удовлетвореност, че работят за дружество, което се ползва с добро име в обществото и с доверие сред работниците и служителите не е достатъчен фактор, за да бъде то и конкурентноспособно на пазара на труда, и да привлича млади висококвалифицирани специалисти. Необходимо е да има възможност да предложи възнаграждения и социални стимули, отговарящи на завишените изисквания за образование, квалификация и лични качества на кандидатите. През последните години политиката на дружеството, свързана с набирането на персонал е насочена основно към привличане на млади специалисти. Тази политика ще се поддържа и за бъдеще.

3.3. Провеждане на консултации и участие на служителите при вземане на решения за условията на заетост и условията на труд

Съгласно действащата нормативна база, част от дейностите в съществуващата социална програма се отнасят финансово до социално-битовото и културно обслужване /СБКО/ .

Съгласно Кодекса на труда СБКО е предмет на договаряне в най-широка форма- между работодателя и работещите чрез решенията на Събранието на пълномощниците на работниците и служителите. Без да противоречи на тези решения, този фонд е обект на договаряне и между социалните партньори в дружеството, чрез Колективен трудов договор /КТД/ и/или други форми на споразумения със Синдикалните организации в ЕСО ЕАД.

Партньорството между работодател и работещи чрез Събранието на пълномощниците е водеща политика в ЕСО ЕАД. Събранието на пълномощниците е форум, на който се взема решение за план-сметката по СБКО, като съдържание и проектиране начина на разходване на средствата по дейности в рамките на фонда, утвърден в Бизнес програмата на дружеството.

3.4. Партньорство със Синдикални организации

В ЕСО ЕАД има представителство на синдикалните организации. Друга форма на социално партньорство е колективното трудово договаряне, което се реализира между работодателя и синдикатите, страна по това договаряне, без да противоречи на Общото събрание на пълномощниците.

С Колективния трудов договор се конкретизират размерите на допълнителните възнаграждения в т.ч. за:

- нощен труд;
- извънреден труд;
- трудов стаж и професионален опит;
- труд през официални празници;
- време на разположение на работодателя и др.

3.5. Социална политика на ЕСО ЕАД и Управление на човешкия капитал

Социалната политика на Дружеството е изцяло насочена към мотивацията и интересите на служителите и работниците.

Възнаграждение и придобивки

Заплащането на труда е в тясна връзка с мотивацията. Следва да се има предвид, че разходите за работна заплата в ЕСО ЕАД са съобразени изцяло с регулаторната и ценова рамка, определена от КЕВР. Действащите регулатори по отношение на определянето и изразходването на средствата за работна заплата в дружеството ограничават възможностите за предлагане на конкурентноспособни работни заплати и привличането на квалифициран персонал. В много от случаите ЕСО ЕАД се явява като трамплин за бъдещата по-добра реализация на младите инженери. Постъпилите в структурите на Дружеството придобиват специфични знания и практически опит, който в последствие използват в други компании. Една от насоките в работа по управлението на човешките ресурси в ЕСО ЕАД ще бъде чрез постигане на добри финансови резултати, да се защитят и достигнат конкурентноспособни трудови възнаграждения, което ще спомогне за задържане на обучен квалифициран персонал.

За да мотивира работниците и служителите за срочно и качествено изпълнение на поставените им задачи и с цел задържане на квалифициран и обучен персонал, политиката по управление на човешките ресурси е насочена към икономически и социални стимули.

Стимулиране усъвършенстването на организацията на труда, управлението и внедряването на технологичните новости, се постига чрез прилагане в дружеството на система от показатели, които определят премиране или санкциониране, както и чрез

силно застъпената социална политика на дружеството, съобразена с изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор и насочена към удовлетворяване на социалните потребности на работниците и служителите.

Средствата за работна заплата в дружеството се определят на база утвърден бюджет, приет с решения на Управителния съвет и Надзорния съвет на ЕСО ЕАД и се разпределят съгласно Вътрешните правила за работна заплата на ЕСО ЕАД.

Определянето на работните заплати на работниците и служителите се извършва при отчитане на количество и качество на вложения труд, както и на квалификация на работника и служителя, сложността и отговорността на изпълняваната работа.

Елементите на работната заплата могат да се групират в следните основни групи:

- индивидуална работна заплата:
 - основно трудово възнаграждение, което се договаря между работника или служителя и работодателя в индивидуалния трудов договор;
 - допълнителни възнаграждения, определени от действащото трудово законодателство и вътрешните нормативни документи в Дружеството.

Допълнително към възнаграждението се осигуряват:

- допълнително пенсионно осигуряване, за сметка на работодателя;
- изплащане на средства за поевтиняване на храната;
- изплащане на средства за честване на професионалния празник- Ден на енергетика, Коледа, Великден;
- изплащане на еднократна помощ за новородено или осиновено дете на работещ;

Професионално развитие

Програми за повишаване на професионалната квалификация на служителите

ЕСО ЕАД е модерна компания с водещ принцип на работа при “интелигентен растеж”, т.е. икономика, основаваща се на знания и иновации, като водещи фактори. Това означава непрекъснато подобряване на качеството на квалификацията на служителите, насърчаване на придобиване на иновативни знания и разпространяването им, като се използват в максимална степен информационните и комуникационните технологии.

Развитието на човешкия капитал включва инвестиции, насочени в професионалната квалификация на работниците и служителите. Една от бъдещите инициативи в тази връзка е създаването на иновативен център за обучение, професионална квалификация и преквалификация и осигуряване на конкурентоспособност на пазара на труда на бъдещи и настоящи енергетици в реална бизнес среда - „Училище за енергетици“.

Отчитайки динамиката на средата, в която функционира оператора, от съществено значение е обмяната на опит по отношение намирането на най-добрите практики и обучаването на служители във връзка с изготвянето на динамични икономически анализи. В края на 2021 г. с Решения на Управителен и Надзорен съвет на ЕСО ЕАД стартира процес на централизация на общо административните дейности в дружеството, която продължава и през 2022 г. Централизацията обхваща дейностите счетоводство, човешки ресурси, правно обслужване, безопасни условия на труд, логистика, складово стопанство, материално-техническо снабдяване и осигуряване на специална механизация и автотранспорт в МЕР. Централизацията е предприета във връзка с това, че е констатирано дублиране на структури на ЕСО ЕАД, които изпълняват функциите на т.нар. „обща администрация“, водещо и до риск от неоправдано увеличение на числеността на персонала на дружеството и неравномерна натовареност на ангажираните служители. Самостоятелността на МЕР като структурна единица и фокусирането на значителен обем правомощия на ръководителите на МЕР създават пречки за успешното прилагане на единни политики на дружеството. С реализиране на централизацията посочените функционални дейности в МЕР ще се осъществяват от дирекциите, управленията и

отделите, отговорни за съответните работни процеси в Централно управление. В тази връзка служителите, които към настоящия момент са били отговорни за тези дейности в МЕР, ще преминат на подчинение на ръководителите на съответните структурни звена в ЦУ. Планира се централизацията да стартира през второ тримесечие на 2022

Един от приоритетите на управлението на човешките ресурси в ЕСО ЕАД е повишаване на квалификацията, в съответствие с изискванията на новите техники и технологии в отрасъла.

С цел създаване на условия за развитие на знанията и уменията на персонала и усъвършенстване на трудовото му представяне, за реализиране на стратегическите цели на дружеството, в ЕСО ЕАД ежегодно се разработва и утвърждава Програма за обучение на персонала, базирана на индивидуалните потребности от обучение за отделните структурни звена. Планират се допълнителни обучения в дружеството под формата на различни специализирани програми – курсове за повишаване на квалификацията, организирани от Центъра за професионална квалификация /ЦПК/, семинари и външни обучения от оторизирани и доказали се в тази насока организации.

С цел подобряване на организацията и повишаване на ефективността на работата по отношение на управлението на човешките ресурси, системно се усъвършенстват възможностите на информационните връзки между отделните Мрежови експлоатационни райони и Централно управление.

Работата с актуализираните програмни продукти и непрекъснатите промени в нормативната уредба, касаещи работата по управление на персонала, изискват текущо запознаване на специалистите по човешки ресурси с новите моменти. В този смисъл успешно се организират обучения под формата на семинари и курсове /изнесени и по местоработата/.

През 2022 г. в ЦПК са реализирани различни по длъжностни групи и тематика курсове с откъсване от работа за поддържане и разширяване на професионалните знания и умения на специалисти от системата на ЕСО ЕАД.

Баланс между професионален и личен живот

Да бъдеш здрав и активен е основна ценност в дружеството, независимо от длъжността, местоположението или възрастта. Ето защо Дружеството се отнася изключително сериозно към превенцията и насърчаването на грижата за здравето на служителите си.

Полагат се грижи за здравословното състояние на работещите, осигуряване на медицинска застраховка чрез сключване на договор със застрахователно дружество за сметка на работодателя;

Дружеството осигурява условия за отдиш и пълноценна почивка на работниците и служителите чрез:

- изплащане на средства за почивка на персонала;
- достъп до почивни станции, които осигуряват отдиша и почивката им.

4. ЗДРАВΟΣЛОВНИ И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД

Дейността по здравословни и безопасни условия на труд и управление на риска е организирана съгласно нормативните изисквания

Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, осъществявани от Отдел КЕЗБУТ:

- Организиране и координация на дейността по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Съвместно с отдел „Човешки ресурси” организиране и

съдействие при провеждане на ежегодните профилактични медицински прегледи на служителите от ЕСО ЕАД, съгласно Наредба № 3 за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците.

- Подобряване условията на труд в „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД при спазване на нормите и изискванията на законодателството по безопасност и здраве.
- Консултиране и подпомагане на Работодателя и другите длъжностни лица по прилагане на изискванията за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при организиране и осъществяване на трудовата дейност:
 - Съдействие на службата по трудова медицина в Централно управление (ЦУ);
 - Участие от страна на работодателя в Комитета по условия на труд (КУТ).
 - Контрол от името на Работодателя, за спазването на нормативните документи по безопасност и здраве при работа (БЗР) и за изпълнение на задълженията на работниците и служителите:
 - Проверки в Мрежови експлоатационни райони (МЕР) по спазването на „Правилника за безопасност и здраве при работа в електрическите уредби на електрически и топлофикационни централи и по електрическите мрежи“ (ПБЗРЕУЕТЦЕМ) и другите нормативни документи по БЗР;
 - Проверка на знанията на служителите по „ПБЗРЕУЕТЦЕМ“ и Наредба № 9 за техническа експлоатация на електрически централи и мрежи“ (НТЕЕЦМ).
 - Трудови злополуки и травматизъм:
 - Установяване, разследване и регистриране, на производствения травматизъм;
 - Анализ на травматичните събития по причини и нарушения;
 - Предлагане и прилагане на мерки за въздействие при нарушения на норми и изисквания при неизпълнение на определените задължения;
 - Изготвяне на сведения, отчети и анализи съгласно утвърдена „Инструкция за отчитане на нарушенията в нормалната работа на съоръженията в електропреносната мрежа“.

5. ВРЪЗКИ С ПОТРЕБИТЕЛИТЕ – УДОВЛЕТВОРЕНОСТ, ДОСТЪПНОСТ, ПРОДУКТИ С ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО И БЕЗОПАСНОСТТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Ръководството на дружеството работи постоянно за подобряване обслужването на клиентите, така че дружеството да се превърне в търговска компания, която е в постоянен диалог със своите потребители.

Раководството на дружеството търси непрекъснато удовлетворяване изискванията на клиентите и всички заинтересовани страни и съобразно контекста и стратегическата насоченост на организацията, стремеж за постигане на устойчиво развитие чрез разработване на политики, инвестиционни програми и практики за управление на бизнес процесите по екологично съобразен начин, за опазване на околната среда и непрекъснато намаляване и предотвратяване на нейното замърсяване от дейностите на дружеството, за превенция и предотвратяване на нараняване и заболяване.

Ръководството на дружеството стриктно се придържа към правилата, регламентирани от законовите и нормативни актове, приложими за процесите, изпълнявани от дружеството, за аспектите на околната среда и за безопасните условия на труд и постигане съответствие с изискванията в областта на опазване на околната среда, здравето и безопасността при работа.

Ръководството следи за пълно, точно и постоянно дефиниране и осъществяване правата и задълженията на персонала, ефикасно обучение и прилагане на принципите и методите на разработената и въведена интегрирана система.

Дружеството се стреми да изгради висока отговорност на служителите към качеството на предлаганите продукти/услуги, повишаване на тяхната заинтересованост към проблемите по опазване на околната среда, здравето и безопасността при работа и мотивиране на ангажирано поведение спрямо екологията и условията на труд, чрез оценяване на резултатността и прилагане на най-добрите възможни практики съобразно задълженията, финансовите и технологичните ни възможности, потребностите на клиентите ни, очакванията на заинтересованите страни, обществеността.

Ръководството на дружеството ежегодно ще извършва преглед и ще определя цели по качеството, околната среда, здравето и безопасността при работа, измерими критерии, индикатори за напредъка и задачи за тяхното постигане. То ще изисква от всички служители на дружеството да проявяват в ежедневната си работа висок професионализъм, дисциплина и отговорност; да спазват стриктно изискванията, регламентирани в във вътрешните актове и активно да съдействат за нейното развитие. Политиката по качество, околна среда, здраве и безопасност при работа е публична и ще бъде достойна на бизнес партньорите, служителите и обществеността.

6. ЕТИЧЕН КОДЕКС

В ЕСО ЕАД е приет Етичен кодекс, който има за цел да определи етичните норми и правила на поведение в корпоративната култура на служителите, излага рамката, в която работят всички служители, като ги ръководи в ежедневните им контакти с колеги и външни контрагенти и отразява нормите на правилно корпоративно поведение. Целта на Етичния кодекс е постигане на по – комфортна работна среда, която да доведе до по – високо ниво на ангажираност на всеки служител в работния процес. Етичният кодекс се прилага във всички структури на Групата.

Дружеството е разработило и прилага Политика за оповестяване на информацията. Съгласно политиката Дружеството оповестява и осигурява лесен достъп до информацията, подлежаща на публично оповестяване съгласно Закона за публичните предприятия /ЗПП/

7. ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ С ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

В своята фирмена ценностна система ЕСО ЕАД поставя на водещо място защитата на човешките права и недопускането на никакви форми на поведение, което накърнява достойнството и правата на отделната личност, нито толерира прояви на дискриминация.

- ЕСО ЕАД не допуска проявления на никакви форми на дискриминация спрямо свои работници и служители, като изискванията към тях и задълженията им, определени в трудовите договори и длъжностните характеристики се основават единствено на изискванията на трудовото законодателство и колективния трудов договор.

- В своята политика по наемане на работници и служители, мениджмънтът на ЕСО ЕАД се ръководи от принципа за равнопоставено третиране на всички кандидати, независимо от тяхната раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

- Всички служители на дружеството се съобразяват с йерархическата си подчиненост в рамките на установената вътрешна структура, като не допускат злоупотреби със служебното си положение, изразяващи се в оказване на натиск или тормоз под каквато и да е форма спрямо подчинени служители.

- ЕСО ЕАД в качеството си на работодател, както и всички служители на дружеството, които поради естеството на служебните си задължения имат достъп до лични данни, спазват изискванията на закона за защита на лични данни и не допускат разпространяването им по неправомерен начин.

7.1. Членство към Глобалния договор на ООН

Дружеството не е член на Глобалния договор на ООН и не оповестява ежегодно Комюнике за напредъка.

7.2. Случаи на тежки последици върху правата на човека, свързани с решения и действия на предприятието

През 2022 г. не са налице тежки последици върху правата на човека, свързани с решения и действия на предприятието

7.3. Ангажираност на Дружеството за зачитане на правата на човека

Като предприятие от обществен интерес ръководството на дружеството осъзнава отговорността пред обществото за зачитане на правата на човека във всички аспекти на своята дейност.

7.4. Наличие на проверки за спазване на правата на човека

През 2022 г. не са осъществявани проверки за спазване на правата на човека

7.5. Договаряне в процеса на доставки по въпроси на правата на човека

В процеса на договаряне на доставки не се обсъждат въпроси на правата на човека, въпреки че дружеството стриктно следи за репутацията на своите контрагенти.

7.6. Процеси и мерки за предотвратяване на трафика на хора, на всички форми на експлоатация, принудителен и детски труд

Ръководството на дружеството осъжда всички форми на експлоатация на хора и принудителен детски труд.

В рамките на структурата на ЕСО ЕАД не се допуска експлоатация на детски труд.

8. ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ С БОРБАТА С КОРУПЦИЯТА И ПОДКУПИТЕ

Секторен антикорупционен план в енергетиката

В ЕСО ЕАД се прилага Секторния антикорупционен план в енергетиката (Секторния антикорупционен план), утвърден със Заповед № Е-РД-16-536/30.10.2015 г. на Министъра на енергетиката. Този план доразвива и конкретизира приоритетните области за превенция и противодействие на корупцията в отрасъл енергетика, като гарантира прозрачно управление и отчетност в дейността на Министерство на енергетиката и в търговските дружества с повече от 50 % държавно участие в капитала.

За гарантиране на прозрачно управление и отчетност на дейността на Дружеството и изпълнение на мерките заложи в Секторния антикорупционен план в Енергетиката, е създадена организация за превенция и противодействие с корупцията.

В дружеството са утвърдени „Вътрешни правила, относно приемане, обработване на сигнали за корупционни прояви, злоупотреби със служебно положение и конфликт на интереси в ЕСО ЕАД и защита на лицата подаващи сигнали за корупция“.

В утвърдените правила са предприети следните мерки:

- Като част от мерките в "правилата", във всички филиали на ЕСО са поставени пощенски кутии за подаване на сигнали/жалби от граждани, служители и юридически лица.
- Със заповед на Изпълнителния Директор се определят комисии по филиали, които отварят пощенските кутии съгласно "правилата".
- Когато някой от служителите по предходната точка отсъства за повече от 5 /пет/ дни, в периода на отварянето, той се замества от съответния резервен член, посочен в заповедта.

- Пощенските кутии по филиали се отварят в присъствието на членовете на комисиите до 5-то число на всеки месец.
- Ключът за пощенската кутия се съхранява от председателите на комисиите в запечатан плик, подписан от членовете на комисиите.
- Комисиите съставят протокол.
- Сигналите и изготвения протокол се предават на нарочно определения за целта служител от ЦУ, съгласно заповедта до 10-то число на всеки месец. Получените протоколи се съхраняват в нарочен регистър в ЦУ на ЕСО.
- При наличие на сигнал в тези кутии се създава комисия за разглеждането им съгласно заповед на Изпълнителният директор.
- Членовете на комисиите подписват декларация за конфиденциалност, че ще запазят в тайна фактите и обстоятелствата, станали им известни при отварянето на пощенските кутии.

Контролът по изпълнението на тази дейност се осъществява от служител съгласно утвърдените „правила“ или определен със заповед на изпълнителния директор служител. За 2022 г. няма подадени сигнали в обявените места за корупционни прояви, злоупотреби със служебно положение и конфликт на интереси в ЕСО ЕАД.

В дружеството функционира "Гореща телефонна линия" за постъпване на информация за сигнали за корупция на тел. +359 2 9963 965 и чрез електронна поща anticorruption@eso.bg

Информация за това е поместена на електронната страница на компанията.

В допълнение:

- Компанията съблюдава правилата за чисто дарителство или спонсорство за всеки отделен случай при условията на пълна прозрачно;
- Доставчиците и бизнес партньори са информирани за търговската политика на компанията.
- Политиката на компанията изключва ангажирането на компанията с която и да е политическа партия.

8.1. Критериите при оценки на риска, свързан с корупция:

Наличието на ясно разписани процедури за установяване на корупционни практики е ключово изискване за ефективно противодействие на проблема, както и за създаването на предпоставки за добре функциониращо дружество с държавно участие.

През 2022 г. няма подадени сигнали в дружеството за корупционни практики или нарушения.

Предстои разработване на Политика относно подаването на сигнали, съгласно приетия в началото на 2023 г. Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения. Законът влиза в сила през май 2023 г. и предстои разработването на вътрешен канал за комуникация, като същият ще бъде съобразен с нововъведената правна уредба, а за неуредените случаи ще се прилага Секторния антикорупционен план в енергетиката.

8.2. Процесите за вътрешен контрол и ресурсите, предназначени за предотвратяване на корупцията и подкупите

Всички трансакции на компанията се оценяват предварително и тези на значителна стойност се одобряват съгласно приетите вътрешни правила. Разработени са и се съблюдават правила за възлагане на обществени поръчки.

АНГЕЛИН ЦАЧЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

Изготвил:

Т. Георгиева

Съгласували:

Хр. Радев

Г. Терзийска

**ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ
ОТНОСОНО КЛЮЧОВИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ
ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ (КПР) ПО ЧЛ. 8 ОТ
РЕГЛАМЕНТА ЗА ТАКСОНОМИЯТА
(РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2020/852)
КЪМ
31 ДЕКЕМВРИ 2022 Г. НА
ИНДИВИДУАЛНА БАЗА**

I. ОСНОВАНИЕ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Парижкото споразумение, прието по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата („Парижкото споразумение“) бе одобрено от Европейският Съюз на 5 октомври 2016 г. В член 2, параграф 1, буква в) от Парижкото споразумение е заложена целта за решителни действия в отговор на изменението на климата чрез привеждане на капиталовите потоци в съответствие с целта за постигане на ниски емисии на парникови газове и устойчиво на климатичните изменения развитие, наред с други средства. В тази връзка на 12 декември 2019 г. Европейският съвет прие заключенията относно изменението на климата. С оглед на това Регламент (ЕС) 2020/852 (Регламентът за таксономията) представлява ключова стъпка към постигането на целта за неутрален по отношение на климата Съюз до 2050 г.

Устойчивостта и преходът към безопасна, неутрална по отношение на климата и устойчива на климатичните изменения кръгова икономика с ефективно използване на ресурсите са от решаващо значение за осигуряване на дългосрочната конкурентоспособност на икономиката на страните от Европейския съюз.

За насърчаване на устойчиви инвестиции *Регламентът за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)* установява система за класификация в целия Европейски съюз за идентифициране на икономически дейности, които се считат за устойчиви.

Съгласно член 8 от този регламент компаниите са длъжни да публикуват показатели за устойчивост от 1 януари 2022 г. Допълнително, Делегиран регламент публикуван от Европейската комисия на 6 юли 2021 г., определя съдържанието, методологията на изчисляване и представянето на тези показатели (*Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178 на Комисията от 6 юли 2021 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета чрез определяне на съдържанието и представянето на информацията, която трябва да бъде оповестявана от предприятията, обхванати от член 19а или 29а от Директива 2013/34/ЕС, по отношение на екологично устойчивите икономически дейности, и чрез определяне на методиката за изпълнение на това задължение за оповестяване*).

Изискването за предоставяне на показатели за устойчивост съгласно член 8 от Регламента за таксономията се прилага за дружества, които са задължени да публикуват нефинансови отчети в съответствие с член 19а или член 29а от *Счетоводната директива 2013/34/ЕС*. Това изискване се отнася и до предприятия от обществен интерес по смисъла на Директива 2013/34/ЕС, при условие че техният среден брой служители през финансовата година надвишава 500 независимо от размера на балансовата стойност на активите и нетната стойност на продажбите.

ЕСО ЕАД попада в приложното поле на член 8 от Регламента за таксономията и изготвя нефинансова декларация в съответствие със Счетоводната директива 2013/34/ЕС и Закона за счетоводството, транспониращ Директива 2014/95/ЕС. Към момента на изготвяне на настоящия документ *Директивата за отчитане на корпоративната устойчивост - 2022/2464* все още не е транспонирана в националното законодателство на Р България.

Информацията в настоящия документ е изготвена в съответствие с т.1.2 от *Приложение I на Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178 – „Определяне на сведенията, оповестявани заедно с КПП на нефинансовите предприятия“*.

II. ДЕФИНИЦИИ, ПОЯСНЕНИЯ И ИЗЯВЛЕНИЯ НА РЪКОВОДСТВОТО

1. ДЕФИНИЦИИ

• „допустима за таксономията икономическа дейност“ – всяка икономическа дейност, включена в редовно актуализирания списък с дейности, обхванати от делегираните актове на *Регламентът за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)*.

В съответствие с Член 1, т.5 от *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178*, дадена икономическа дейност е допустима за таксономията, независимо дали отговаря на някои или на всички технически критерии за проверка, установени в *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139*. Същевременно фактът, че дадена икономическа дейност е допустима за таксономията, не гарантира по никакъв начин устойчивостта ѝ и съответствието ѝ с изискванията на Член 3 от *Регламентът за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)*. По принцип, ако един икономически оператор генерира приходи или инвестира в капиталови разходи (КР) или в оперативни разходи (ОР), съответстващи на икономическа дейност, описана в *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139*, същата икономическа дейност може да се смята за допустима по отношение на оповестяването по допустимост за таксономията. И обратно — ако дадена дейност все още не е включена в Делегирания акт, тя следва да не се смята за допустима.

• **Дадена икономическа дейност се счита за „съобразена с таксономията икономическа дейност“, ако:**

- допринася съществено за една или повече от шестте екологични цели,;
- не нанася значителни вреди на някоя от шестте екологични цели;
- се осъществява в съответствие с минималните гаранции, гарантиращи спазването на *Насоките на ОИСР за многонационалните предприятия* и Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека, включително принципите и правата, установени в осемте основни конвенции, посочени в Декларацията на Международната организация на труда за основните принципи и права при работа и в Международната харта за правата на човека; и

- отговаря на техническите критерии за проверка - определени в Делегирания акт за климата и неговите приложения (*Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139*).

• **„преходна икономическа дейност“** е всяка икономическа дейност, за която не съществува технологично и икономически осъществима нисковъглеродна алтернатива, като се квалифицира като допринасяща съществено за смекчаване на последиците от изменението на климата, ако подкрепя прехода към неутрална по отношение на климата икономика в съответствие с мерките за ограничаване на увеличението на температурата до 1,5° C над преиндустриалните равнища, включително чрез постепенно премахване на емисиите на парникови газове, по-специално емисиите от твърди изкопаеми горива, и когато тази дейност:

- има нива на емисии на парникови газове, които съответстват на най-добрите постижения в сектора или отрасъла;
- не пречи на разработването или внедряването на нисковъглеродни алтернативи; и
- не води до обвързване с въглеродно интензивни активи предвид икономическия им жизнен цикъл.

Преходните икономически дейности могат да играят ключова роля за смекчаване на изменението на климата, като намалят съществено своя висок сегашен екологичен отпечатък, в т.ч. спомагайки за постепенно прекратяване на разчитането на изкопаеми горива.

• **„спомагаща икономическа дейност“** е всяка икономическа дейност, която пряко спомага за това други дейности да допринасят съществено за една или повече такива цели, при условие че тази икономическа дейност:

- не води до обвързване с активи, които подкопават дългосрочните екологични цели предвид икономическия жизнен цикъл на тези активи; и
- има значително положително въздействие върху околната среда, въз основа на съображения, свързани с жизнения цикъл.

Спомагащите икономически дейности сами по себе си не допринасят съществено за смекчаването на изменението на климата. Те играят ключова роля за обезвъглеродяването

на икономиката, като пряко спомагат за осъществяването на други дейности с екологични резултати, отличаващи се с ниско равнище на въглеродните емисии.

• **Екологичните цели** съгласно Член 9 на *Регламентът за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)* са както следва:

- смекчаване на изменението на климата;
- адаптиране към изменението на климата;
- устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси;
- преход към кръгова икономика;
- предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда;
- защита и възстановяване на биоразнообразието и на екосистемите.

• **„смекчаване на изменението на климата“** - задържане на покачването на средната температура в световен мащаб значително под 2°C и продължаване на усилията за ограничаването му до 1,5 °C спрямо нивата от преиндустриалния период, както е предвидено в Парижкото споразумение.

Дадена икономическа дейност, която преследва екологичната цел за смекчаване на изменението на климата, следва да допринася съществено за стабилизирането на емисиите на парникови газове чрез предотвратяване или чрез намаляване на емисиите, или чрез повишаване на поглъщанията на парникови газове. Икономическата дейност следва да съответства на дългосрочните цели по отношение на температурата, заложи в Парижкото споразумение. Тази екологична цел следва да бъде тълкувана в съответствие с приложимото право на ЕС, включително Директива 2009/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета на Европа.

• **„адаптиране към изменението на климата“** - процес на приспособяване към действителното или очакваното изменение на климата и последиците от него;

Икономическа дейност, която преследва екологичната цел за адаптиране към изменението на климата следва да допринася съществено за намаляване или предотвратяване на неблагоприятното въздействие на текущите или очаквани климатични тенденции, или рисковете от такова неблагоприятно въздействие върху самата дейност или върху хората, природата или активите. Тази екологична цел следва да се тълкува в съответствие с приложимото право на ЕС и Рамковата програма от Сендай за намаляване на риска от бедствия за периода 2015—2030 г.

2. ПОЯСНЕНИЯ И ИЗЯВЛЕНИЯ НА РЪКОВОДСТВОТО

Представената в настоящия документ информация може да съдържа изявления, които отразяват текущото виждане на членовете на ръководството на Дружеството по отношение постигането на бъдещи нефинансови резултати, изпълнение на бизнес стратегията, плановите и целите на компанията.

Тези прогнози се отнасят за ЕСО ЕАД, както и до сектора, в който Дружеството осъществява дейността си. Изявления, които включват думите “очаква”, “възнамерява”, “планира”, “предвижда”, “приема”, “ще”, “цели”, “стреми се”, “може”, “би могло”, “продължава” и други подобни изявления, свързани с бъдещото представяне на Дружеството, представляват прогнози за целите на българското и европейско законодателство или за други цели.

В случай, че са представени прогнози, същите касаят бъдещото представяне и резултати на Дружеството, по отношение на което са налице рискове и несигурност. Възможно е да възникнат фактори и събития, които биха могли да предизвикат съществено различие на действителните резултати на ЕСО ЕАД от тези, посочени в прогнозните изявления. Тези фактори включват, но не се ограничават само до факторите, описаните в раздел РИСКОВЕ към годишния индивидуален финансов отчет и следва да бъдат разглеждани

във взаимовръзка, както и във връзка с цялата финансово-икономическа информация, представена в Годишния доклад.

III. ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ НА ЕСО ЕАД

Основните дейности, които ЕСО ЕАД извършва съгласно притежаваната лицензия № Л-419-04/18.12.2013 г. са:

- **пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа**

Дейността по пренос включва дейности по експлоатация, поддръжка, управление и развитие на електропреносната мрежа и осигурява непрекъснатост, надеждност и ефективност на преноса и транзитирането на електрическа енергия. Дейността по пренос на електрическа енергия е всеобщо предлагана услуга, която се управлява от електроенергийния системен оператор.

- **управление на електроенергийната система (ЕЕС)**

Дейностите по управление на ЕЕС включват единно оперативно управление, координиране и управление, както и контрола на режима на работа на ЕЕС; управление (диспечирание) на преноса или транзитирането и трансформирането на електрическа енергия; поддържане на баланс между производството и потреблението на електрическа енергия; осъществяване съвместна работа на електроенергийната система с електроенергийните системи на другите страни в съответствие с международни договори; предоставяне на равнопоставен достъп на ползвателите на мрежата за пренос и транзитиране на електрическа енергия; провеждане на търгове за допълнителни услуги; сключване на сделки с операторите на съседни системи за взаимно компенсирание на презграничните потоци на електрическа енергия.

- **администриране на сделки с електрическа енергия и пазара на балансираща енергия**

Дейността включва поддържане на регистри на лицата, сключили сделки на пазара на електрическа енергия; поддържане на регистри на сключените договори на лицата, участващи на пазара на електрическа енергия; приемане, подреждане в приоритетни списъци по цена и технологични критерии и активиране на предложения и заявки за покупко/продажба на балансираща енергия; прилагане на методика за изчисляване и определяне на цени на балансираща енергия за всеки период на сетълмент; контрол върху финансовата обезпеченост на сделките с балансираща енергия.

- **измерване на електрическа енергия**

Дейността включва осигуряване и монтиране за сметка на ЕСО ЕАД на средствата за търговско измерване за всяко присъединяване на клиенти и производители на електрическа енергия към мрежата; поддръжка, отчитане, контрол и подмяна на средствата за търговско измерване на електрическа енергия; създаване, поддържане и администриране на база данни за всички търговски участници, присъединени към електропреносната мрежа.

IV. СЧЕТОВОДНА ПОЛИТИКА

Дружеството изготвя и приема счетоводна политика, която съответства изцяло на приложимите МСФО, приети в ЕС. В действащата счетоводна политика е включено оповестяване относно МСС 16, МСС 38, МСС 40 и МСФО 16, във връзка с изискванията на Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178 и акцента, който той поставя върху тях.

Оповестяването на съществените счетоводни политики на дружеството е представено по-подробно в пояснителните бележки към Годишния индивидуален финансов отчет към 31.12.2022 г..

V. ОЦЕНКА НА СПАЗВАНЕТО НА РЕГЛАМЕНТА ЗА ТАКСОНОМИЯТА (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2020/852)

В съответствие с *Регламента за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)* и допълнителните делегирани актове към него, като част от нефинансовата декларация за първи път се включва отчитането на таксономично съобразен оборот, капиталови разходи и оперативни разходи за 2022 г. на ЕСО ЕАД. Това оповестяване за допустимост се отнася за екологичните цели относно смекчаване на изменението на климата и адаптиране към изменението на климата, които понастоящем се разглеждат в Европейската таксономия на основание Член 27, параграф 2 буква а) от *Регламента за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)*.

Въпреки, че може да са в съответствие с екологичните цели на ЕС, дейностите на ЕСО ЕАД, които все още не са обхванати от Европейската таксономия, респективно от Делегираните актове и като такива не са допустими съгласно Таксономията, към настоящия момент се отчитат като недопустими в съответствие с делегираните актове.

Парижкото споразумение, прието по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата („Парижкото споразумение“) бе одобрено от ЕС на 5 октомври 2016г. В член 2, параграф 1, буква в) от Парижкото споразумение е заложена целта за по-решителни действия в отговор на изменението на климата чрез привеждане на капиталовите потоци в съответствие с целта за постигане на ниски емисии на парникови газове и устойчиво на климатичните изменения развитие, наред с други средства. В тази връзка на 12 декември 2019 г. Европейският съвет прие заключенията относно изменението на климата. С оглед на това настоящият регламент представлява ключова стъпка към постигането на целта за неутрален по отношение на климата Европейски съюз до 2050г.

Устойчивостта и преходът към безопасна, неутрална по отношение на климата и устойчива на климатичните изменения кръгова икономика с ефективно използване на ресурсите са от решаващо значение за осигуряване на дългосрочната конкурентоспособност на икономиката на ЕС. Устойчивостта отдавна заема централно място в проекта на Европейския съюз, а Договорът за Европейския съюз и Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) отразяват нейните социални и екологични измерения.

Към настоящия момент, съгласно чл.2, ал.1 от *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178 на Комисията от 6 юли 2021 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета чрез определяне на съдържанието и представянето на информацията, която трябва да бъде оповестявана от предприятията, обхванати от член 19а или 29а от Директива 2013/34/ЕС, по отношение на екологично устойчивите икономически дейности, и чрез определяне на методиката за изпълнение на това задължение за оповестяване* предприятията оповестяват своите ключови показатели за резултатите (КПР) спрямо целите от Регламента за таксономията по отношение смекчаването на измененията на климата и адаптирането към измененията на климата.

Съгласно *Регламента за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)*, дадена икономическа дейност, която преследва екологичната цел за смекчаване на изменението на климата, следва да допринася съществено за стабилизирането на емисиите на парникови газове чрез предотвратяване или чрез намаляване на емисиите, или чрез повишаване на поглъщанията на парникови газове. Икономическата дейност следва да съответства на дългосрочните цели по отношение на температурата, заложиени в Парижкото

споразумение. Тази екологична цел следва да бъде тълкувана в съответствие с приложимото право на ЕС, включително Директива 2009/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета на Европа.

Икономическа дейност, която преследва екологичната цел за адаптиране към изменението на климата, следва да допринася съществено за намаляване или предотвратяване на неблагоприятното въздействие на текущите или очаквани климатични тенденции, или рисковете от такова неблагоприятно въздействие върху самата дейност или върху хората, природата или активите. Тази екологична цел следва да се тълкува в съответствие с приложимото право на ЕС и Рамковата програма от Сендай за намаляване на риска от бедствия за периода 2015—2030г.

На енергетиката се дължат близо 22% от преките емисии на парникови газове в Европейския съюз и близо 75% от тези емисии при отчитане на използването на енергия в другите сектори. Така тя играе ключова роля за смекчаването на изменението на климата. Сектор Енергетика има значителен потенциал за намаляване на емисиите на парникови газове, като няколко дейности в сектора се явяват спомагащи дейности, улесняващи прехода ѝ към производство на електрическа или топлинна енергия от възобновяеми или нисковъглеродни източници.

В Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139 на Комисията от 4 юни 2021 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета чрез установяване на техническите критерии за проверка с цел определяне на условията, при които дадена икономическа дейност се квалифицира като допринасяща съществено за смекчаването на изменението на климата или за адаптирането към изменението на климата, и с цел определяне дали тази икономическа дейност не нанася значителни вреди във връзка с постигането на някои от другите екологични цели са установени техническите критерии за проверка за широк спектър от дейности, свързани с веригата на енергийните доставки – от производството на електрическа и топлинна енергия от различни източници, през преносните и разпределителните мрежи, до съхранението, както и използването на термопомпи и производството на биогаз и биогорива.

Преходът към икономика с ниски въглеродни емисии включва постепенно премахване на някои икономически дейности, като например производство на електроенергия, базирано на изкопаеми горива, заедно с всички съпътстващи го дейности. Въпреки че може да има някои краткосрочни предимства за намаляване на вредите за околната среда, причинени от тези дейности, се счита, че те не могат да се считат за „съществен“ принос за смекчаване на изменението на климата.

За да се извлекат ключовите показатели за резултатите (КПР) спрямо целите от Регламента за таксономията по отношение смекчаването на измененията на климата, анализът на продуктовото портфолио на Дружеството, обусловено от притежаваната лицензия №Л-419-04/18.12.2013 г., идентифицира следната основна допустима дейност по смисъла на таксономията на ЕС и по-специално на *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139* за ЕСО ЕАД:

4.9 ПРЕНΟΣ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ. включваща лицензираните дейности по:

- пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа;
- управление на електроенергийната система (ЕЕС).

В допълнение, за целите на извличане на допустимите за таксономията и последващата оценка за съответствие с шестте екологични цели на ключовите показатели за резултатите (КПР) относно капиталовите разходи (КР) и оперативните разходи (ОР), бяха идентифицирани още няколко спомагателни дейности, представени от таксономията,

които са неразривно свързани с основната дейност и биха могли да окажат влияние върху представянето на Дружеството. Идентифицираните дейности са: Дейности 7.1 Строителство на нови сгради, Дейност 7.2 Ремонт (обновяване) на съществуващи сгради, Дейност 7.5 Монтаж, поддръжка и ремонт на инструменти и уреди за измерване, регулиране и контрол на енергийните характеристики на сгради, Дейност 8.2 Основани на данни решения за намаляване емисиите на парникови газове. Лицензираната дейност на компанията по администриране на сделки с електрическа енергия и пазара на балансираща енергия беше идентифицирана като недопустима за таксономията.

При анализирането и изготвянето на оценката дали допустимата дейност по ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ попада в обхвата на екологично устойчивите дейности (съобразени с таксономията) или на тези, които не са съобразени с таксономията съгласно Приложение II на *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178*, като първа стъпка беше направен анализ въз основа на техническите критерии за проверка дали тази икономическа дейност се квалифицира като допринасяща съществено за **смекчаването на изменението на климата**, и с цел определяне дали тази икономическа дейност не нанася значителни вреди във връзка с постигането на някоя от другите екологични цели по член 9 от *Регламент (ЕС) 2020/852*.

Съгласно техническите критерии за проверка дейностите по пренос и разпределение на електроенергия се класифицират като спомагащи дейности в съответствие с член 10, параграф 1, буква и) от *Регламента за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)*.

В хода на оценката идентифицирахме, че част от икономическата дейност на компанията отговаря на техническия критерий за изграждане/монтаж и/или експлоатация на оборудване и инфраструктура, чиято основна цел е увеличаване на производството или на използването на електроенергия от възобновяеми енергийни източници. Така стойността на приходите от поддейност Управление на електроенергийната система (ЕЕС), свързани с електроенергията от ВЕИ в размер на 18 698 хил.лв. (пояснителна бележка 7а от Годишния индивидуален финансов отчет към 31.12.2022 г.) бяха класифицирани като приходи от допустима и съобразена с таксономията дейност. Всички останали приходи от поддейностите по пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа и управление на електроенергийната система (ЕЕС) в размер на 745 612 хил.лв. (пояснителна бележка 7 от Годишния индивидуален финансов отчет за към 31.12.2022 г с изключени от нея разходи за администриране на пазара на електроенергия и посочената по-горе сума) бяха класифицирани като приходи от допустима, но не съобразена с таксономията дейност, тъй като не отговарят на техническите критерии за проверка за тази дейност по отношение на съществения принос за смекчаване изменението на климата.

Нетният оборот, определен в съответствие с член 2, т. 5 от Директива 2013/34/ЕС включва отчетените приходи от дружеството, оповестени в пояснителни бележки 7 и 8 от Годишния индивидуален финансов отчет за към 31.12.2022 г., редуцирани със сумата от 974 хил. лева за Други приходи от реинтеграция МСФО 9 по пояснителна бележка 8.

На следващо място, при оценката дали тази идентифицирана дейност отговаря на принципа за ненанасяне на значителни вреди (НЗВ) по отношение на останалите пет екологични цели по чл 9 от *Регламента за таксономията (Регламент (ЕС) 2020/852)*, се установи, че дейността не нанася значителни вреди, тъй като е спазен принципът на законност в работата на компанията и се прилагат всички изисквания на законодателството в енергийния сектор и сектора за опазване на околната среда, като по този начин се гарантира удовлетворяването на техническите критерии за проверка.

По отношение отнасянето на капиталовите разходи (КР) и оперативните разходи (ОР) към екологично устойчивите дейности (съобразени с таксономията), беше оценено

съответствието на неразривно свързаните с основната дейност спомагателни дейности, както следва Дейност 7.1 Строителство на нови сгради, Дейност 7.2 Ремонт (обновяване) на съществуващи сгради, Дейност 7.5 Монтаж, поддръжка и ремонт на инструменти и уреди за измерване, регулиране и контрол на енергийните характеристики на сгради, Дейност 8.2 Основани на данни решения за намаляване емисиите на парникови газове, като беше анализирано и оценено индивидуалното им съответствие с техническите критерии за проверка относно техния съществен принос за смекчаването на изменението на климата и спазването на принципа за НЗВ. Като съобразени с таксономията КР бяха идентифицирани монтирането на 1879 бр. интелигентни уреди за отчитане потреблението на електроенергия в размер на 1 565 хил.лв., както и изпълнените инвестиции за отчетния период от 60 668 хил.лв. по проект „Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на ЕСО ЕАД в условията на нисковъглеродна енергетика“, финансиран от НПВУ, чиято цел е цялостна модернизация на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на Република България чрез въвеждането на най-съвременни дигитални средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност и бързодействие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство, които съответстват на техническите критерии за проверка относно същественния принос по отношение смекчаване изменението на климата и относно принципа за НЗВ, който е бил прегледан и оценен още на етап подготовка на НПВУ. Поради липса на по-подробна информация за преценка на съответствието им с техническите критерии за проверка, е преценено всички останали КР да се отнесат към допустимите за таксономията дейности, които не са екологично устойчиви спрямо таксономията, тъй като всички те се отнасят към основната дейност по пренос и разпределение на електроенергия (пояснителни бележки 15 и 16 от Годишния индивидуален финансов отчет към 31.12.2022 г).

Дефиницията на таксономията на ЕС за ОР се различава значително от класическите дефиниции за оперативни разходи, прилагани във финансовите отчети.

Според таксономията оперативните разходи се формират само от преки некапитализирани разходи, свързани с а) научноизследователска и развойна дейност, б) мерки за обновяване на сгради, в) краткосрочни наеми д) поддръжка и ремонт, и е) всякакви други преки разходи, свързани с ежедневното обслужване на активи от имоти, машини и съоръжения, необходими за осигуряване на непрекъснатото и ефективно функциониране на тези активи.

ЕСО ЕАД гарантира, че разглежданите ОР съответстват на дефиницията на Таксономията на ЕС, като дефинира съответните разходни позиции отдолу нагоре. Компанията се въздържа от съпоставяне на ОР с индивидуалния отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, тъй като се налага мнението, че това би довело до несъответствие между включените оперативни разходи и намерението на законодателя.

ЕСО ЕАД използва вариант 1.1.3.2 (а) от Приложение I към *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178*, за да определи КР на ОР, като отчитането покрива оперативни разходи за активи и процеси, които са свързани с бизнес дейности, допустими за таксономията, като поради липса на по-подробна информация за преценка на съответствието им с техническите критерии, отнася всичките към допустимите дейности, които не са екологично устойчиви спрямо таксономията.

ЕСО ЕАД не отчита никакви таксономично допустими дейности, свързани с екологичната цел за **адаптиране на изменението на климата**. Това е направено най-вече с цел да се

избегне двойното отчитане на допустими за таксономията икономически дейности, вече отчетени в рамките на целта за смекчаване на изменението на климата в съответствие с точка 2, буква в) от Приложение I към *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178*.

В допълнение, в съответствие с техническите критерии за допустимост от Приложение II на *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139*, предпоставка за допустимост на дейностите по целта за адаптиране към климатичните промени е наличието на изготвена Оценка на риска и уязвимостта, въз основа на която е изготвена програма за внедряване на конкретни решения за адаптиране, каквито компанията не е изготвяла за отчетната година.

На последно място, ЕСО ЕАД декларира в нефинансовата декларация, неразделна част от доклада за дейността, че са спазени всички минимални социални гаранции в областта на спазване на правата на човека, антикорупция, задълженията за безопасни и здравословни условия на труд, правото на сдружаване на работници и служители, спазването на колективния трудов договор. Предвид гореизложеното може да бъде направен извод, че принципът за спазване на минималните гаранции е изпълнен. Повече информация относно спазването на минималните социални гаранции се съдържат в т.3 до т.8 от Нефинансовата декларация по чл.48 от Закона за счетоводството.

Заклученията от направения анализ на ключовите показатели за резултатите показва, че оборотът на ЕСО ЕАД, допустим за таксономията и съобразен с нея, т.е. реализиран от екологично устойчиви дейности, представлява 1,04 % от общия оборот на компанията, определен съгласно т.1.1.1 от Приложение I към *Делегиран регламент (ЕС) 2021/2178*. Този дял е сравнително нисък, поради различни фактори, обусловени както от невъзможността към настоящия момент да бъдат дезагрегирани приходите от пренос на електроенергия, произведена от ВЕИ, така и от все още относително ниския дял на електроенергия в България, произведена от нисковъглеродни мощности. Макар и общо 42.37 % от оборота на компанията да е реализиран от допустима за таксономията спомагателна дейност, по-големият дял от този оборот се заема от дейности, които са в пряка зависимост от производството на електроенергия от изкопаеми и други несъобразени с таксономията горива.

Анализът на ключовите показатели за резултатите по отношение на капиталовите разходи (КР) на компанията показва, че ЕСО ЕАД е ангажирало усилията си в посока инвестиране в екологично устойчиви активи. Капиталовите разходи на Дружеството 99,99% се отнасят до активи и процеси, пряко свързани с допустимата по таксономията дейност по пренос и разпределение на електроенергия. Делът на съобразените с таксономията КР е 35,02% от общите капиталови разходи на компанията, което се дължи на инвестиране в модерни интелигентни решения, насочени в посока нисковъглеродна икономика.

Компанията отчита нулев дял на съобразени с таксономията оперативни разходи, основно поради факта, че невъзможността за дезагрегирането им към настоящия момент не дава основание те да бъдат оценени по техническите критерии за проверка като съответстващи на таксономията и следователно екологично устойчиви.

VI. КОНТЕКСТНА ИНФОРМАЦИЯ

В *Делегирания регламент (ЕС) 2021/2178* са дефинирани ключовите показатели за резултатите (КПР) за оборота, капиталовите разходи (КР) и оперативните разходи (ОР), съответно посочени в раздели 1.1.1, 1.1.2 и 1.1.3 от Приложение I към този регламент.

ЕСО ЕАД следва да оповестява частта от своя нетен оборот (определен в съответствие с 1.1.1. от Приложение I към *Делегирания регламент (ЕС) 2021/2178*), която съответства на неговите икономически дейности, допустими за таксономията.

Информацията за допустимите КР, изготвена в съответствие с раздел 1.1.2. от Приложение I към *Делегиращия регламент (ЕС) 2021/2178*, обхваща следното: КР, които са свързани с активи или процеси, съответстващи на допустими за таксономията икономически дейности; КР, които са част от план (Бизнес програма на дружеството за периода 2022-2026г.) за разширяване на допустимите за таксономията икономически дейности или спомагат допустимите за таксономията икономически дейности да станат съобразени с таксономията.

Информацията за допустимите ОР, изготвена в съответствие с раздел 1.1.3. от Приложение I към *Делегиращия регламент (ЕС) 2021/2178*, обхваща преките некапитализирани разходи съгласно Бизнес програмата на дружеството за периода 2022 – 2026г. и в частност Отчета за ремонтните дейности на дружеството за 2022г. в размер на 23 016 хил.лв. (пояснителна бележка 10), свързани с поддръжка и текущ ремонт на активи, обслужващи двете основни дейности на дружеството – управление на ЕЕС и пренос на електроенергия, както и всички други преки разходи, свързани с текущото обслужване на тези активи от категорията имоти, машини и съоръжения и по-конкретно разходите за абонаментно обслужване на техника в размер на 312 хил.лв. (пояснителна бележка 10 от Годишния индивидуален финансов отчет към 31.12.2022 г) и разходи за обучение и квалификация – 207 хил.лв. (пояснителна бележка 13), от предприятието или от външен изпълнител, на когото са възложени дейности, които са необходими, за да се обезпечи непрекъснатото и ефективно действие на тези активи. Тази категория разходи е тясно свързана с разходите за поддръжка и ремонт, които за целите на делегиращия регламент не включват общите режийни разходи, необходими за експлоатацията на имотите, машините и съоръженията, като напр. ел. енергия, реагенти, масла и други. Също така, в ОР не се включват разходите за управление на проекти за научноизследователска и развойна дейност и други подобни.

Отчетените като ОР недопустими за таксономията дейности включват сумите по пояснителна бележка 10 от Годишния индивидуален финансов отчет към 31.12.2022 г.

Съгласно член 10, параграф 2 от *Делегиращия регламент (ЕС) 2021/2178* с цел да се осигури надеждност и последователност при отчитането на трите КИР дружеството елиминира двойното отчитане на едни и същи суми при отнасянето им към оборота, КР и ОР, чрез създадената подробна аналитична счетоводна отчетност (включително по видове лицензирани дейности) за целите на изготвяне на своите финансови отчети, както и за целите на изготвянето на надзорни отчети, подавани към регулатора – КЕВР.

VII. МЕТОДИКА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РЕЗУЛТАТИ ПО ЧЛ. 8 ОТ ТАКСОНОМИЯ

Методиката, ползвана от дружеството за изчисляване на ключовите показатели за резултатите (КИР) за оборота, капиталовите разходи (КР) и оперативните разходи (ОР) е в съответствие с раздели 1.1.1, 1.1.2 и 1.1.3 от Приложение I към *Делегиращия регламент (ЕС) 2021/2178*.

VIII. КПР ОТНОСНО ОБОРОТ

Приложение Таблица 1

IX. КПР ОТНОСНО КАПИТАЛОВИ РАЗХОДИ

Приложение Таблица 2

X. КПР ОТНОСНО ОПЕРАТИВНИ РАЗХОДИ

Приложение Таблица 3

АНГЕЛИН ЦАЧЕВ

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

Изготвил: Т. Георгиева

Съгласували: Хр. Радев

Г. Терзийска

Таблица 1: Дял на оборота от продукти и услуги, свързани със съобразени с таксономията икономически дейности - оповестяване за финансовата година N

Икономически дейности (1)	Код (кодове) (2)	Абсолютен оборот (3)	Дял на оборота (4)	Критерии за съществен принос					Критерии за НЗВ (ненанасяне на значителни вреди)					Минимални гаранции (17)	Дял на съобразения с таксономията оборот, година N (18)	Дял на съобразения с таксономията оборот, година N - 1 (19)	Категория (спомогаща дейност) (20)	Категория (прекъсваща дейност) (21)				
				Смекчаване на изменението на климата (5)	Адаптиране към изменението на климата (6)	Водни и морски ресурси (7)	Кръгова икономика (8)	Замърсяване (9)	Биологично разнообразие и (10)	Смекчаване на изменението на климата (11)	Адаптиране към изменението на климата (12)	Водни и морски ресурси (13)	Кръгова икономика (14)						Замърсяване (15)	Биологично разнообразие и екосистеми (16)	Да/Не	Да/Не
А. Допустими за таксономията дейности																						
А.1. Екологично устойчиви дейности (съобразени с таксономията)																						
ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ																						
	4.9.	18 698	1,04%	100,00%	0,00%																	
Оборот от екологично устойчиви дейности (съобразени с таксономията) (А.1.)		18 698	1,04%	100,00%	0,00%																	
А.2. Дейности, които са допустими за таксономията, но не са екологично устойчиви (несъобразени с таксономията)																						
ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ																						
	4.9.	745 612	41,33%																			
Оборот от дейности, които са допустими за таксономията, но не са екологично устойчиви (несъобразени с таксономията дейности) (А.2.)		745 612	41,33%																			
Общо (А.1. + А.2.)		764 310	42,37%																			
Б. Недопустими за таксономията дейности																						
Оборот от недопустими за таксономията дейности (Б)		1 039 719	57,63%																			
Общо (А + Б)		1 804 029	100,00%																			

Таблица 2: Дял на КР от продуктите и услугите, свързани със съобразени с таксономията икономически дейности - оповестяване за финансовата година N

Икономически дейности (1)	Код (кодове) (2)	Абсолютен КР (3)	Дял на КРa (4)	Критерии за съществен принос					Критерии за НЗВ (ненанасяне на значителни вреди)					Дял на съобразения с таксономията КР, година N (18)	Дял на съобразения с таксономията КР, година N - 1 (19)	Категория (спомогаща дейност) (20)	Категория (преходна дейност) (21)			
				Смекчаване на изменението на климата (5)	Смекчаване на изменението на климата (6)	Водни и морски ресурси (7)	Адаптиране към изменението на климата (8)	Кръгова икономика (9)	Замърсяване (10)	Биологично разнообразие и замърсяване (11)	Смекчаване на изменението на климата (12)	Смекчаване на изменението на климата (13)	Адаптиране към изменението на климата (14)					Водни и морски ресурси (15)	Кръгова икономика (16)	Замърсяване (17)
A. Допустими за таксономията дейности																				
A.1. Екологично устойчиви дейности (съобразени с таксономията)																				
ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ	4.9.	62 233	35,02%	100,00%	0,00%					н.п.	ДА	н.п.	ДА	ДА	ДА	Да	35,02%		С	
КР от екологично устойчиви дейности (съобразени с таксономията) (A.1.1)		62 233	35,02%	100,00%	0,00%												35,02%			
A.2. Дейности, които са допустими за таксономията, но не са екологично устойчиви (несъобразени с таксономията)																				
ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ	4.9.	115 467	64,97%																	
КР от дейности, които са допустими за таксономията, но не са екологично устойчиви (несъобразени с таксономията дейности) (A.2)		115 467	64,97%																	
Общо (A.1. + A.2.)		177 700	99,99%														%			
Б. Недопустими за таксономията дейности																				
КР от недопустими за таксономията дейности (Б)		10	0,01%																	
Общо (A + Б)		177 710	100,00%																	

Таблица 3: Дял на ОР от продуктите и услугите, свързани със съобразени с таксономията икономически дейности - оповестяване за финансовата година N

Икономически дейности (1)	Код (кодове) (2)	Абсолютен ОР (3)	Дял на ОРa (4)	Критерии за съществен принос					Критерии за НЗВ (ненанасяне на значителни вреди)					Минимални гаранции (17)	Дял на съобразения с таксономията ОР, година N (18)	Дял на съобразения с таксономията ОР, година N - 1 (19)	Категория (спомагаща дейност) (20)	Категория (преводна дейност) (21)				
				Смекчаване на изменението на климата (5)	Адаптиране към изменението на климата (6)	Водни и морски ресурси (7)	Кръгова икономика (8)	Замърсяване (9)	Биологично разнообразие и екосистеми (10)	Смекчаване на изменението на климата (11)	Адаптиране към изменението на климата (12)	Водни и морски ресурси (13)	Кръгова икономика (14)						Замърсяване (15)	Биологично разнообразие и екосистеми (16)	Да/Не	Да/Не
А. Допустими за таксономията дейности																						
А.1. Екологично устойчиви дейности (съобразени с таксономията)																						
ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ	4.9.	0	0,00%	100,00%	0,00%																	
ОР от екологично устойчиви дейности (съобразени с таксономията) (A.1.)		0	0,00%	100,00%	0,00%																	
А.2. Дейности, които са допустими за таксономията, но не са екологично устойчиви (несъобразени с таксономията)																						
ПРЕНОС И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ	4.9.	23 535	27,27%																			
ОР от дейности, които са допустими за таксономията, но не са екологично устойчиви (несъобразени с таксономията дейности) (A.2)		23 535	27,27%																			
Общо (A.1. + A.2.)		23 535	27,27%																			
Б. Недопустими за таксономията дейности																						
ОР от недопустими за таксономията дейности (Б)		62 766	72,73%																			
Общо (A + Б)		86 301	100,00%																			

Декларация за корпоративно управление

по чл. 100н, ал. 7, т. 1 от ЗППЦК

От Ангелин Цачев,

Изпълнителен директор на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД, ЕИК 175201304, с адрес на управление: гр. София п. к. 1618, област София, община Столична, район Витоша, бул. „Цар Борис III“ № 201

Настоящата декларация за корпоративно управление се основава на възприетите от българското законодателство принципи и норми за добро корпоративно управление посредством разпоредбите на Националния кодекс за корпоративно управление, Търговския закон (ТЗ), Закона за публично предлагане на ценни книжа (ЗППЦК), Закона за счетоводството (ЗС) и други нормативни и подзаконовни нормативни актове и международно признати стандарти. Декларацията за корпоративно управление е изготвена съобразно изискванията на чл. 39 от ЗС и на чл. 100н от ЗППЦК.

1. Информация относно спазване по целесъобразност на: (а) Националния кодекс за корпоративно управление или (б) друг кодекс за корпоративно управление, както и информация относно практиките на корпоративно управление, които се прилагат от Дружеството в допълнение на кодекса по буква (а) или (б)

Дружеството спазва основните принципи на Националния кодекс за корпоративно управление.

Управлението на Дружеството се осъществява при спазване на разпоредбите, установени в Устава на „ЕСО“ ЕАД, както и в Правилник за дейността на Надзорния съвет и Правилата за дейност на управителния съвет на „ЕСО“ ЕАД, които са в съответствие с изискванията на Националния кодекс за корпоративно управление и регламентират функциите и задълженията на органите за управление и контрол; процедурата за избор и освобождаването на членове на тези органи; структурата и компетентността му; изискванията, с които следва да бъдат съобразени размерът и структурата на възнагражденията на членовете на органите за управление и контрол; процедурите за избягване и разкриване на конфликти на интереси; необходимостта от създаване на одитен комитет съобразно спецификата на Дружеството.

Управлението на Дружеството се ръководи от общоприетите принципи за почтеност и управленска и професионална компетентност, при спазване на Националния кодекс за корпоративно управление и приетия в „ЕСО“ ЕАД Етичен кодекс. Етичният кодекс определя необходимите нива на етика и поведение, предоставя се на всички служители, същият е достъпен и на интранет страницата на дружеството.

Всички служители на Дружеството са запознати с установените норми на етично и професионално поведение, като за отклонението от тях, представляващи нарушение на вътрешния трудов ред, е предвидена дисциплинарна отговорност.

2. Обяснение от страна на Дружеството кои части на кодекса за корпоративно управление по т. 1, буква (а) или (б) не спазва и какви са основанията за това, съответно когато не се позовава на никое от правилата на кодекса за корпоративно управление - основания за това

Дружеството спазва основните принципи на Националния кодекс за корпоративно управление по отношение на всички относими за дейността му негови изисквания и доколкото същите не противоречат на изискванията на приложимия специален Закон за енергетиката, регламентиращ дейността на дружеството в качеството му на независим преносен оператор на преносна мрежа за електрическа енергия.

3. Описание на основните характеристики на системите за вътрешен контрол и управление на риска във връзка с процеса на финансово отчитане

Вътрешен контрол

Финансовото управление и контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на ЕСО ЕАД, осъществяван от ръководството на дружеството и неговите служители. Прилага се към всички аспекти от дейността на дружеството и се осъществява чрез комплекс от взаимосвързани елементи: *контролна среда; *управление на риска; *контролни дейности; *информация и комуникация; *мониторинг.

Системата за финансово управление и контрол (СФУК) в ЕСО ЕАД е съобразена с изискванията на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС), Указанията и Методическите насоки по елементите на финансово управление и контрол, дадени от Министерството на финансите (МФ). СФУК включва политики, процедури и вътрешни правила за всички дейности и лица в дружеството.

Наличието на утвърдена рамка на Система за финансово управление и контрол в ЕСО ЕАД демонстрира познаването, от ръководството на ЕСО ЕАД, на нормативните изисквания, задълженията и отговорностите по отношение на вътрешния контрол. Документът е актуализиран и съответства на нормативната уредба и методологията в областта на вътрешния контрол. Рамката на системата съдържа разписани задължителните елементи на финансово управление и контрол, като общи изисквания. Разписаните вътрешни актове и практически прилагани процедури дават разумна увереност, че целите на дружеството се постигат при осигурени условия за осъществяване на ефективен контрол. Действащата контролна среда в дружеството е добра и създава условия за постигане на целите му и за изпълнение на решенията на ръководството. В ЕСО ЕАД са създадени добри условия за оперативен обмен на информация, осигуряващ протичането на ефективна вертикална и хоризонтална комуникация между служителите от отделните йерархични нива.

1. Контролна среда

В ЕСО ЕАД са утвърдени вътрешни актове (политики, правила, процедури) за организация на извършваните в дружеството дейности и процеси, вкл. осъществяване на вътрешен контрол по тях.

В ЕСО ЕАД е създадена подходяща организационна структура, която да позволи на дружеството да постигне целите си.

Въведените политики, процедури и практики по управление на човешките ресурси в ЕСО ЕАД, отговарят на нормативните изисквания, регламентирани в ЗФУКПС и методическите насоки по елементите на финансово управление и контрол, и са

предпоставка за ефективно управление на човешките ресурси и обезпечаване на дружеството с нужните такива.

В ЕСО ЕАД са създадени добри условия за оперативен обмен на информация, осигуряващ протичането на ефективна вертикална и хоризонтална комуникация между служителите от отделните йерархични нива.

Ръководството на дружеството е създадо условия и поддържа функционирането на независим вътрешен одит, който се отчита пряко на Изпълнителния директор на ЕСО ЕАД. Отделът е ситуиран в Централното управление на ЕСО ЕАД и няма вътрешни одитори в териториалните структури на дружеството. В обхвата на вътрешния одит попадат всички структурни звена на дружеството. На вътрешен одит подлежат всички дейности и процеси, извършвани в дружеството.

2. Управление на риска

В ЕСО ЕАД има утвърдена от Управителния съвет на дружеството „Стратегия за управление на риска в ЕСО ЕАД“ с основен пакет приложими документи: процедура, наръчник и интегрирано уеб-базирано информационно приложение.

Документите са разпространени до ръководителите на структурните звена. Със заповеди на ИД на ЕСО ЕАД е назначен “Риск комитет“ на дружеството и са определени Ръководител по управление на риска и Служител по управление на риска в ЕСО ЕАД.

Създадените в ЕСО ЕАД документи във връзка с процеса по управление на риска отговарят на нормативните изисквания и създават предпоставка за изразяване на разумна увереност, че рисковете застрашаващи постигането на целите на дружеството се поддържат на приемливо ниво.

3. Контролни дейности

Системата на двойния подпис е регламентирана като задължителен елемент в рамката на СФУК в дружеството.

В ЕСО ЕАД са въведени необходимите процедури, касаещи достъп до активите и информацията само от оторизирани лица във връзка с изпълнение на техните дейности и отговорности, съобразно разписаните длъжностни характеристики. Корпоративната компютърна мрежа на ЕСО ЕАД е предназначена да обслужва само звена и подразделения на дружеството, като осигурява програмно-техническа база за всички вътрешни информационни системи и компютеризирани технологични дейности на дружеството.

В ЕСО ЕАД са утвърдени „Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол в ЕСО ЕАД“, регламентиращи реда и начина за осъществяване на предварителен контрол, съобразно изискванията на законодателството и указанията, издадени от министъра на финансите. Предварителният контрол се извършва по отношение на всички процеси (посочени като обекти на предварителен контрол в правилата), свързани с осъществяването на цялостната дейност в дружеството, както и проекти и програми на ЕС и други финансови инструменти, по които бенефициент е ЕСО ЕАД, представявано от Изпълнителния директор или упълномощено от него лица.

Текущият контрол в ЕСО ЕАД е организиран: *за договорите сключени по реда на ЗОП се осъществява от лицата, определени със заповед за контрол по съответния договор, съгласно утвърдените вътрешни правила за възлагане на обществени поръчки, заповед за контрол при изпълнение на обекти от инвестиционната и ремонтна програма на ЕСО ЕАД, заповед за контрол по изпълнение на договорите за доставки; *за договорите сключени за осъществяване на лицензионната дейност на дружеството или извън обхвата

на ЗОП, контролът се осъществява в конкретните структурните звена в рамките на тяхната функционална и длъжностни характеристики. Текущият контрол се осъществява преди извършване на всяко плащане по сключените договори.

Последващите оценки в дружеството се извършват на функционален принцип в рамките на административната структура (дирекция, управление, отдел), извършваща съответната дейност. Несъответствията се докладват на принципа на субординацията – служителите докладват на преките си ръководители, а те от своя страна докладват на по-горно ниво. Изпълнителния директор определя със заповед отговорни служители с необходимата експертиза за извършването на последващи оценки на изпълнението за целите на всеки конкретен случай при необходимост. Утвърдени са вътрешни правила и инструкция относно приемане, обработване на сигнали за корупционни прояви, злоупотреби със служебно положение и конфликт на интереси в ЕСО ЕАД.

Процедурите за пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване и отчитане на всички операции в ЕСО ЕАД са определени в Счетоводните политики на дружеството, в съответствие с Международните счетоводни стандарти, действащото счетоводно данъчно законодателство, други вътрешни актове, уреждащи правилата за счетоводната отчетност и документооборота. С утвърденото разпределение на задълженията и отговорностите на отделните служители не се позволява на един служител едновременно да има отговорност по вземане на решение, изпълнение, осчетоводяване и осъществяване на контрол.

Разрешаването за извършване на действия, в резултат на които настъпват определени последици за дружеството се извършва от Изпълнителния директор, Управителен съвет, Надзорен съвет или едноличния собственик на капитала, съобразно предоставените им от Търговския закон, Устава на ЕСО ЕАД, Правилата за дейността на УС и НС правомощия. Одобрението се извършва от Изпълнителния директор или упълномощени от него длъжностни лица, в съответствие с разпределението на отговорностите им с утвърдените длъжности характеристики и съобразено с приложимата нормативна уредба, Устава на ЕСО ЕАД, бизнес програмата, бюджета и вътрешно разпоредителните документи на дружеството. Изпълнителният директор делегира определени правомощия с пълномощно на длъжностни лица за определен срок или за постоянно да извършват определена дейност. Длъжностните лица с делегирани правомощия докладват на Изпълнителния директор за изпълнението им.

Функциите и отговорностите на Изпълнителния директор, членовете на УС и НС са регламентирани в Устава на ЕСО ЕАД и правилниците за дейността на УС и НС, други относими нормативни и вътрешни актове. Разделянето на отговорностите на работниците и служителите в дружеството е осъществено чрез длъжностните характеристики. Изградени са подходящи линии на докладване и система за делегиране на правомощия, като Изпълнителния директор със заповеди е възложил функции и отговорности на длъжностни лица с необходимата компетентност.

Процедурата по наблюдение върху възлагането на работата и изпълнението ѝ в ЕСО ЕАД се осъществява ежедневно от непосредствения ръководител, съобразно йерархичната подчиненост. Възлагането на задачи може да се извърши в устна или писмена форма, с определен срок за изпълнение. Ръководителите на структурните звена носят отговорност за възложената работа, нейното изпълнение и последиците от нея. Те дават насоки и указания на подчинените си, за да се осигури разбиране и недопускане на грешки и злоупотреби при изпълнението.

4. Информация и комуникация

Чрез въведените информационни и комуникационни системи в дружеството, всички служители получават навременно ясни и точни указания и разпореждания. Информационните и комуникационните системи на дружеството, включват: *система за документооборот „Archimed eDMS“, чрез която се възлагат задачи с отговорници и срокове за изпълнение; *система за документиране и документооборот, съдържаща правила за оформяне, движение, използване и архивиране на документи; *вътрешна (интранет) страница, позволяваща достъп на служителите на дружество до всички системи на дружеството (според нивото на оторизация на съответния служител) и вътрешни документи, имащи отношение към дейността на дружеството; *интернет страница съдържаща актуална информация относно предлаганите услуги, основни нормативни и вътрешни актове, както и друга информация свързана с дейността на ЕСО ЕАД, която е достъпна за всеки служител и гражданин.

Изпълнителният директор на дружеството провежда ежеседмични срещи на ръководителите на самостоятелните структурни звена в ЕСО ЕАД с цел информираност, оперативност, координация, отчетност и контрол. Комуникацията с други организации и трети лица се извършва от Изпълнителния директор или от упълномощени от него представители на ЕСО ЕАД. Утвърдени са вътрешни правила: *за организация на деловодната дейност и документооборота; *за дейността на архива на ЕСО ЕАД; *за управление на организационно-разпоредителни документи.

5. Мониторинг

Най-често използваната фирма за мониторинг в дружеството е текущото наблюдение. Осъществява се ежедневно от ръководството, директорите на дирекции, ръководителите на отдели и служителите. Ежегодно се изготвят доклади за състоянието на системите за финансово управление и контрол (изп. чл. 8, ал. 1 от ЗФУКПС). Докладите се изпращат на БЕХ ЕАД в качеството му на едноличен собственик на капитала. Самооценка се извършва най-малко веднъж годишно за целите на годишното докладване по ЗФУКПС.

Със заповед на ИД на ЕСО ЕАД е назначена постоянна комисия със задачи: *да извършва самооценка веднъж годишно за целите на годишното докладване по ЗФУКПС; *да предлага промени по вътрешните актове, свързани с финансовото управление и контрол; *да предлага актуализиране на СФУК.

Отделът за вътрешен одит в ЕСО ЕАД осъществява мониторинг на дейността на дружеството и дава информация на ръководството относно адекватността и ефективността на системата за финансово управление и контрол за одитираните структури, процеси и дейности. Всички резултати от осъществения мониторинг, включително недостатъците и предложенията за подобрене на вътрешния контрол се докладват на лицата, които могат да вземат мерки за разрешаване на проблемите: *от текущия контрол – на прекия ръководител, а при необходимост на директорите на дирекции и ИД; *от самооценка – на ИД; *от вътрешния одит – на ИД.

Процес на финансовото отчитане

Ръководството носи отговорността за осигуряване подходящо поддържане на счетоводните данни и на процесите, които гарантират, че финансовата информация е уместна, надеждна, в съответствие с приложимото законодателство и се изготвят и публикуват от Дружеството своевременно. Ръководството на Дружеството преглежда и одобрява финансовите отчети, за да се гарантира че финансовото състояние и резултатите на Дружеството са правилно отразени.

Финансовата информация, публикувана от Дружеството, е обект на одобрение от Управителния и Надзорния съвет.

Управление „Главен счетоводител“ е на подчинение на директор дирекция „Финанси и бюджет“. Съгласно неговата функционална характеристика той обхваща и реализира изцяло счетоводно-отчетната функция в дружеството, вътрешния счетоводен контрол и изготвянето на финансови отчети. В неговите отговорности е коректното и последователно приложение на разработените счетоводни политики, разработването и приложението на вътрешен сметкоплан; отчетни методики, текущото водене на счетоводството; текущия счетоводен анализ и контрол на отчетните данни и документация; сводирането и класифицирането на отчетните данни за целите на финансовите отчети; изготвянето и/или обработката на входящите данни за приблизителните счетоводни оценки заедно с ангажираните експерти, както и докладване на установени отклонения и несъответствия на изпълнителния директор; и спазването на нормативните изисквания в областта на счетоводството, данъците и други свързани с тях области.

Счетоводната политика на дружеството подлежи на одобрение Управителен и Надзорен съвет. Най-важните нейни аспекти, необходими за правилното разбиране на финансовите отчети, задължително се оповестяват.

Изборът на отчетната рамка е дефиниран на база изискванията на Закона за счетоводството. Дружеството прилага Международните стандарти за финансово отчетяване (МСФО), приети от Европейския съюз. Текущият контрол за правилното приложение на МСФО се извършва от главния счетоводител, вътрешния одит и контрол и одитния комитет. Допълнително потвърждение за коректността на приложението се получава от външните одитори.

Изготвянето на финансовите отчети на дружеството за публично ползване е резултат на цялостен процес по счетоводно приключване на отчетен период. Този процес е формализиран чрез приети от ръководството документи с правила и инструкции. Те са свързани с извършването на определени действия и процедури, и респ. изготвянето на определени документи от лица от управление „Главен счетоводител“ или от други длъжностни лица и тези действия и процедури са насочени към: извършване на инвентаризации; анализи на сметки; изпращане на потвърдителни писма; определяне на най-добри приблизителни оценки като амортизации, преоценки, обезценки и начисления, които да са базирани на разумно обосновани предположения, сводиране и класификация на счетоводните данни; проучвания и анализи на определени правни документи (договори, съдебни дела, становища на правни консултанти); проучвания и оценка на доклади на експерти (оценители, актюери, други вътрешни експерти и длъжностни лица); изготвяне, анализи и обсъждания на проекти на финансови отчети.

Процесът по счетоводно приключване се ръководи пряко от главния счетоводител, и той взема крайните решения по ключови въпроси, свързани с признаването, класификацията, оценките, представянето и оповестяванията относно определени обекти, операции и събития, както и за цялостното представяне на финансовите отчети.

Външният регистриран одитор прави преглед и докладва за съществени въпроси, включения в одиторския доклад.

Декларация на изпълнителния директор по отношение на годишния доклад за дейността и финансовите отчети

Съгласно изискванията на Кодекса, изпълнителният директор потвърждава тяхната отговорност за изготвянето на годишния доклад за дейността и финансовия отчет и считат, че годишния доклад за дейността, взет като цяло, е прозрачен, балансиран и разбираем и осигурява необходимата информация с цел оценяване дейността на Дружеството, бизнес модела и стратегията.

4. Информация по член 10, параграф 1, букви "в", "г", "е", "з" и "и" от Директива 2004/25/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно предложенията за поглъщане

4.1. Член 10, параграф 1, буква "в"

Значими преки или косвени акционерни участия (включително косвени акционерни участия чрез пирамидални структури и кръстосани акционерни участия) по смисъла на член 85 от Директива 2001/34/ЕО;

Към 31.12.2022 г. едноличен собственик на капитала на „ЕСО“ ЕАД е „Български енергиен холдинг“ ЕАД.

4.2. Член 10, параграф 1, буква "г"

Притежателите на всички ценни книжа със специални права на контрол и описание на тези права;

Дружеството няма акционери със специални контролни права.

4.3. Член 10, параграф 1, буква "е"

Всички ограничения върху правата на глас, като например ограничения върху правата на глас на притежателите на определен процент или брой гласове, крайни срокове за упражняване на правата на глас или системи, посредством които чрез сътрудничество с Дружеството финансовите права, предоставени на ценните книжа, са отделени от притежаването на ценните книжа;

Предвид факта, че „БЕХ“ ЕАД е едноличен собственик на капитала на „ЕСО“ не са налице ограничения върху правата на глас. В чл. 81и от Закона за енергетиката е предвидена забрана за дъщерни предприятия на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващи функциите по производство или доставка. Такива дружества нямат право на пряко или непряко участие в капитала на независимия преносен оператор. Операторът няма пряко или непряко участие в капитала в никое дъщерно предприятие на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващо функциите по производство или доставка, нито получава дивиденди или други финансови облаги от това дъщерно предприятие.

4.4. Член 10, параграф 1, буква "з"

Правилата, с които се регулира назначаването или смяната на членове на съвета и внасянето на изменения в учредителния акт

Правилата, с които се регулира назначаването или смяната на членове на органи за управление и контрол и внасянето на изменения в Устава на Дружеството са определени в Закона за енергетиката, Закона за публичните предприятия, Устава на дружеството и приетия Правилник за дейността на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД.

Правомощията на членовете на органите на управление и контрол са уредени в Закона за енергетиката, Устава на Дружеството и приетите правила за работа на органите на управление.

Съгласно разпоредбата на чл. 81д от ЗЕ, независимият преносен оператор на преносна мрежа за електрическа енергия – част от вертикално интегрирано предприятие, е акционерно дружество с двустепенна система на управление.

Общото събрание на акционерите /Едноличният собственик на капитала/ взема решения за изменение и допълване на устава; преобразуване и прекратяване на Дружеството; увеличаване и намаляване капитала; избор и освобождаване на членовете на Надзорния съвет; назначаване и освобождаване на регистрираните одитори на Дружеството, различни от одиторите на вертикално интегрираното предприятие по смисъла на § 1, т. 3а от ДР на ЗЕ и на дружествата в него; одобряване и приемане на годишния финансов отчет след заверка от назначените регистрирани одитори, решения за разпределение на печалбата, за попълване на фонд „Резервен” и за изплащане на дивидент, освобождаване от отговорност членове на надзорния и управителния съвет и др.

Членовете на надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират от общото събрание на акционерите. Надзорният съвет се състои от 3 до 7 членове. Решението на общото събрание на акционерите поражда действие, ако в срок до три седмици от уведомяването КЕВР не възрази срещу избора на половината минус един от членовете на надзорния съвет на основание, посочено в чл. 81д, ал. 11, т. 1 от ЗЕ – когато възникнат съмнения относно неговата професионална независимост (чл. 81е, ал. 2 от ЗЕ).

Членовете на управителния съвет на независимия преносен оператор се избират и освобождават от надзорния съвет. Надзорният съвет незабавно изпраща на комисията решенията за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му, условията на работа, включително възнагражденията, съответно решенията за предсрочно освобождаване, заедно с мотивите към тях. Решенията пораждат действие, ако в срок три седмици от уведомяването, но не по-кратък от срока за обжалване по ал. 7, комисията не възрази срещу тях (чл. 81д, ал. 3 от ЗЕ).

КЕВР се уведомява за решенията за:

1. избор на член на управителния съвет на независимия преносен оператор;
2. предсрочно освобождаване на член на управителния съвет на независимия преносен оператор след получаването му от лицето, което се освобождава (чл. 81д, ал. 4 от ЗЕ).

4.5. Член 10, параграф 1, буква "и"

Правомощията на членовете на съвета, и по-специално правото да се емитират или изкупуват обратно акции.

Съгласно разпоредбата на чл. 81д, ал. 2 от ЗЕ, управителният съвет на независимия преносен оператор взема решенията, свързани с текущите дейности на оператора на преносна мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата.

Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобрението на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание

на оператора решения относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите (чл. 81е, ал. 1 от ЗЕ).

Без да се засягат решенията на надзорния орган съгласно чл. 81е, ал. 1 от ЗЕ, независимият преносен оператор има право да взема решения независимо от вертикално интегрираното предприятие по отношение на активи, необходими за функционирането, поддръжката или развитието на преносната мрежа, както и правомощия да предлага обвързващи общото събрание решения относно набиране на средства на капиталовия пазар чрез заем или увеличаване на капитала (чл. 81ж, ал. 3 от ЗЕ).

Съгласно чл. 11, ал. 1 от Устава на „ЕСО“ ЕАД отпечатването на акции на дружеството се извършва по решение на управителния съвет след одобрение от надзорния съвет.

5. Състав и функционирането на административните, управителните и надзорните органи на Дружеството и техните комитети

Едноличен собственик на капитала на „ЕСО“ ЕАД е „Български енергиен холдинг“ ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560, чийто Принципал е българската държава, чрез публичен орган – Министерство на енергетиката. Правото на собственост от страна на държавата се упражнява от Министъра на енергетиката.

Органите на „ЕСО“ ЕАД са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет. Правата на едноличния собственик на капитала се упражняват от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

Членовете на Надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират от общото събрание на акционерите. Надзорният съвет е в състав от трима до седем членове за срок от 5 години, като за избора им се уведомява Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобряването на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание на оператора решения, относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите, избира и назначава отговорник по съответствието по смисъла на чл.81к, ал.2 от Закона за енергетиката, както и други въпроси, предоставени в неговата компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Управителният съвет на независимия преносен оператор е в състав от трима до деветима членове с петгодишен мандат. Членовете на Управителния съвет се избират и освобождават от Надзорния съвет. Решенията на Надзорния съвет за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му се изпращат на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Управителният съвет взема решения, свързани с текущите дейности на оператора на електропреносната мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата, както и решава други въпроси, предоставени в негова компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Органи на управление:

Към 31.12.2022 г. Надзорният съвет /НС/ се състои от петима членове в състав:

1. Александър Александров Тричков – член на НС и Председател на НС;
2. Евден Тодоров Николов – член на НС и Заместник председател на НС;

3. Пламен Радов Герджиков – член на НС;
4. Костадин Иванов Попов – член на НС;
5. Пламен Георгиев Радонов – член на НС.

Управителният съвет /УС/ се състои от трима членове в състав, както следва:

1. Ангелин Цачев – Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД и член на УС;
2. Антон Славов – Председател на УС и Член на УС;
3. Пламен Йорданов – Член на УС.

На основание чл.81 к, ал.2 от Закона за енергетиката и в съответствие с Устава на дружеството надзорният съвет на ЕСО ЕАД избира отговорник по съответствието на дружеството. Отговорникът по съответствието на ЕСО ЕАД е Григор Григоров.

Дружеството се управлява и представлява от Управителния съвет.

Непосредственото, ежедневно ръководство се осъществява от Изпълнителния директор, съобразно уредените от Устава на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД негови компетенции.

За всички заседания на органите за управление и контрол се водят протоколи, които се подписват от всички присъстващи членове, като се отбелязва гласуването по разглежданите въпроси. Вземането на решения от органите за управление и контрол е съобразно разпоредбите на Устава на Дружеството

Осъществява се активно взаимодействие между Изпълнителния директор и останалите членове на управителния съвет, което допринася за формирането на ясна и балансирана представа за Дружеството и неговото корпоративно управление. По този начин се създават предпоставки за реализирането на един от важните принципи на доброто корпоративно управление – осъществяване на ефективно стратегическо управление на Дружеството, което е неразривно свързано и обусловено от структурата и състава на органите на управление.

Одитен комитет

Съгласно решение на Общото събрание на акционерите (едноличен собственик на капитала) и в съответствие със законовите изисквания и конкретните нужди на Дружеството, са избрани членовете на Одитния комитет, мнозинството от които са независими съгласно чл. 107 от ЗНФО.

Основните функции на Одитния комитет са регламентирани в чл. 108 на Закона за независимия финансов одит и са, както следва:

- Да наблюдава процеса на финансово отчитане и представя препоръки и предложения, за да се гарантира неговата ефективност;
- Да наблюдава ефективността на вътрешната контролна система, на системата за управление на риска и на дейността по вътрешен одит по отношение на финансовото отчитане в одитираното предприятие;
- Да наблюдава задължителния одит на годишните финансови отчети, включително неговото извършване, като взема предвид констатациите и заключенията на Комисията по прилагането на чл. 26, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 537/2014;

– Да проверява и наблюдава независимостта на регистрираните одитори в съответствие с изискванията на глави шеста и седма от ЗНФО, както и с чл. 6 от Регламент (ЕС) № 537/2014, включително целесъобразността на предоставянето на услуги извън одита на одитираното предприятие по чл. 5 от същия регламент;

– Да отговаря за процедурата за подбор на регистрирания одитор и препоръчва назначаването му с изключение на случаите, когато одитираното предприятие разполага с комисия за подбор;

– Да изготвя и предоставя на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори в срок до 30 юни годишен доклад за дейността си и др.

6. Описание на политиката на многообразие, прилагана от по отношение на административните, управителните и надзорните органи на емитента във връзка с аспекти, като възраст, пол или образование и професионален опит, целите на тази политика на многообразие, начинът на приложението ѝ и резултатите през отчетния период

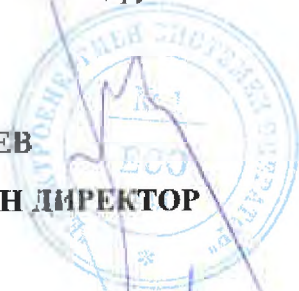
Към настоящия момент дружеството не е разработило и не прилага политика на многообразие.

АНГЕЛИН ЦАЧЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

Съгласували:

Христо Радев

Гергана Терзийска

Приложение № 2
към чл. 10, т. 1, чл. 11, т. 1, чл. 21, т. 1,
буква „а“ и т. 2, буква „а“ от Наредба 2 за първоначално и
последващо разкриване на информация при публично
предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа
до търговия на регулиран пазар

Съдържание на годишния доклад за дейността

Годишният доклад за дейността трябва да представя коментар и анализ на финансовите отчети и друга съществена информация относно финансовото състояние и резултатите от дейността на дружеството. Той съдържа информацията по чл. 39 от Закона за счетоводството и чл. 100н, ал. 7 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа (ЗППЦК), както и следната информация:

Допълнителна информация:

1. Информация, дадена в стойностно и количествено изражение относно основните категории стоки, продукти и/или предоставени услуги, с посочване на техния дял в приходите от продажби на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, като цяло и промените, настъпили през отчетната финансова година.

Основните приходи на ЕСО ЕАД са от предоставяните **мрежови услуги – достъп до и пренос през електропреносната мрежа**, като същите са отчетени по цените за тези услуги съобразно действащата към момента ценова рамка, а именно:

- Утвърдена цена за достъп за крайни клиенти, от 0,45 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-29/01.07.2020 г. на КЕВР в сила от 01.07.2020 г., утвърдена цена за достъп от 0,49 лв./МВтч., приета с Решение № Ц-27/01.07.2021 г. на КЕВР в сила от 01.07.2021 г. и утвърдена цена за достъп от 0,68 лв./МВтч., приета с Решение № Ц-19/01.07.2022 г. на КЕВР в сила от 01.07.2022 г.;
- Утвърдена цена за достъп за производители, с изключение на производители на електрическа енергия от възобновяеми източници с динамично променяща се генерация – от слънчева и вятърна енергия, от 2,26 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-29/01.07.2020 г. на КЕВР в сила от 01.07.2020 г., утвърдена цена от 2,42 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-27/01.07.2021 г. на КЕВР в сила от 01.07.2021 г. и утвърдена цена от 2,30 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-19/01.07.2022 г. на КЕВР в сила от 01.07.2022 г.;
- Утвърдена цена за достъп за производители на електрическа енергия от възобновяеми източници с динамично променяща се генерация - от слънчева и вятърна енергия, от 5,28 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-29/01.07.2020 г. на КЕВР в сила от 01.07.2020 г., утвърдена цена за достъп, от 5,40 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-27/01.07.2021 г. на КЕВР в сила от 01.07.2021г. и утвърдена цена за достъп, от 5,26 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-19/01.07.2022 г. на КЕВР в сила от 01.07.2022 г.;
- Утвърдена цена за пренос, от 10,30 лв/ МВтч, приета с Решение № Ц-29/01.07.2020 г. на КЕВР в сила от 01.07.2020 г., утвърдена цена за пренос, от 11,48 лв./МВтч, приета с Решение № Ц-27/01.07.2021 г. на КЕВР в сила от 01.07.2021 г. и утвърдена цена за пренос,

от 19,89 лв./МВтч, приета с Решение № Ц-19/01.07.2022 г. на КЕВР в сила от 01.07.2022 г.

За периода януари – декември 2022 г. количеството електрическа енергия, реализирано в страната, за което се дължи цена достъп за крайни клиенти и пренос е 32 226 758 МВтч, което е с 663 844 МВтч или с 2,02% по-малко спрямо 2021 г. (32 890 601 МВтч).

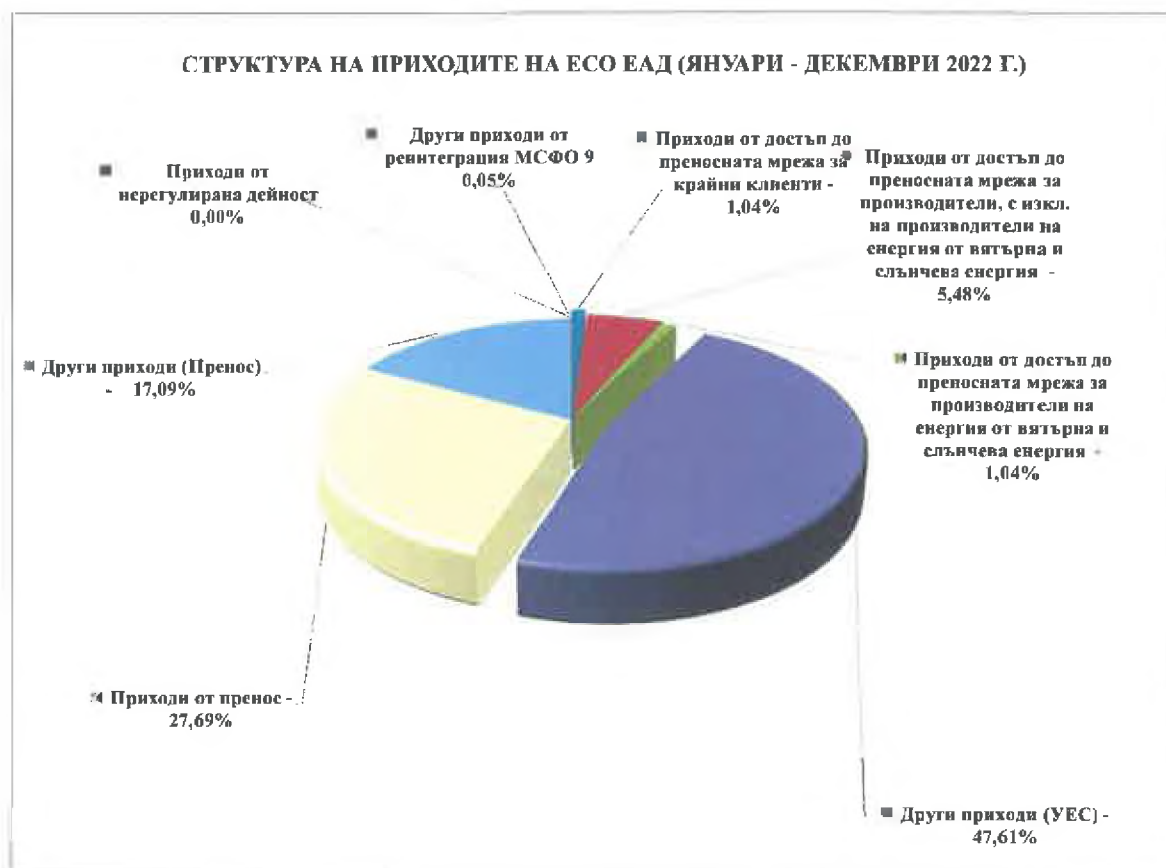
За 2022 г. количеството електрическа енергия, за което се дължи цена достъп за производители, с изключение на производители от възобновяеми източници с динамично променяща се генерация – от слънчева и вятърна енергия е 41 844 107 МВтч, което е с 1 834 048 МВтч или с 4,58% повече спрямо същия период на 2021 г. (40 010 059 МВтч.)

Към 31.12.2022 г. количеството електрическа енергия, за което се дължи цена достъп за производители на електроенергия от слънчева и вятърна енергия е 3 506 314 МВтч, което е с 585 781 МВтч или с 20,06 % повече спрямо същия период на 2021 г. (2 920 533 МВтч).

Структурата на приходите е представена на графиката по-долу. Видно от графиката е, че с най-висок относителен дял в структурата на общите приходи на ЕСО ЕАД са приходите от пренос (27,69%) и други приходи от управление на електроенергийната система (47,61%).

Отчетените общи приходи, съгласно финансовия отчет за периода януари – декември 2022 г. бележат увеличение с 858 188 хил.лв. (90,64%), спрямо реализираните за същия период на 2021 г. Приходите от дейността по управление на електроенергийната система се увеличават с 592 197 хил.лв. (146,79%), а приходите от дейността пренос се увеличават с 265 470 хил.лв. (48,90%), спрямо същия период на 2021 г.

2. Информация относно приходите, разпределени по отделните категории дейности, вътрешни и външни пазари, както и информация за източниците за снабдяване с материали, необходими за производството на стоки или предоставянето на услуги с отразяване степента на зависимост по отношение на всеки отделен продавач или купувач/ потребител, като в случай, че относителният дял на някой от тях надхвърля 10 на сто от разходите или приходите от продажби, се предоставя информация за всяко лице поотделно, за неговия дял в продажбите или покупките и връзките му с емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК.

Приходи от дейност управление на електроенергийната система

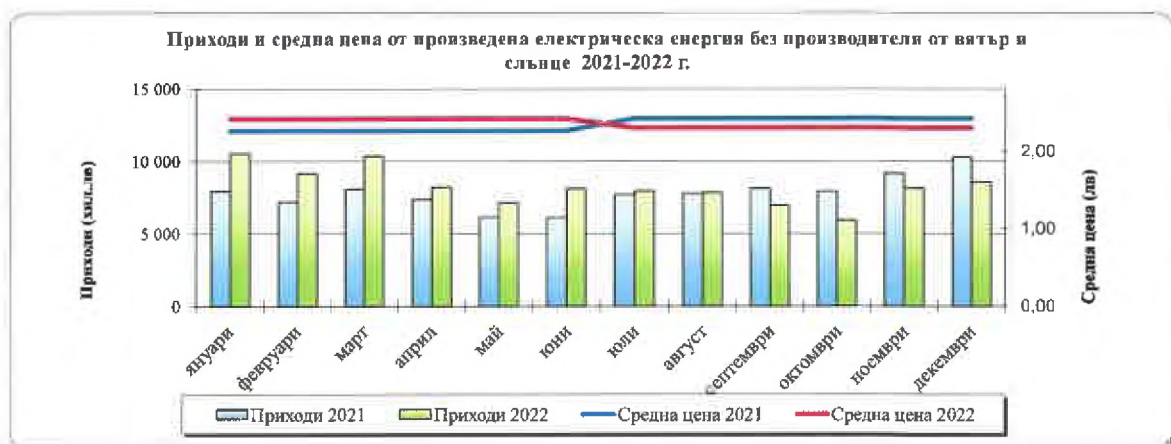
През 2022 г. приходите от дейността по управление на електроенергийната система са 995 634 хил. лв. и се увеличават с 592 197 хил.лв. спрямо същия период на 2021 г., като влиянието на отделните фактори е както следва:

- **Увеличение с 3 279 хил.лв. (21,23%)** на приходите от цената достъп до преносната мрежа за крайни клиенти – в резултат на два ефекта, както следва:

- **Увеличение с 3 591 хил.лв.** поради по-високата среднопотеглена цена за достъп в размер на 0,58 лв./ МВтч, която е с 23,73% по-висока спрямо среднопотеглената цена за периода януари – декември на 2021 г.
- **Намаление с 312 хил.лв.** в резултат на по-ниските количества с 663 844 МВтч (2,02%) МВтч електрическа енергия за продажба.

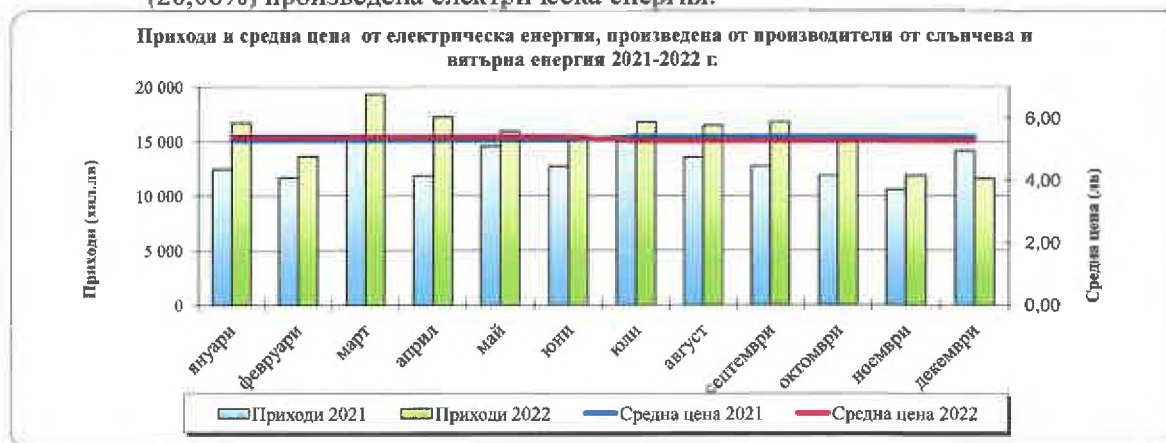

- **Увеличение с 5 105 хил.лв. (5,44%)** на приходите от цената достъп до електропреносната мрежа за производители на ел. енергия, с изключение на тези с динамично променяща се генерация – в резултат на два ефекта, както следва:
 - **Увеличение с 805 хил.лв.** поради по-високата среднопотеглена цена за достъп в размер на 2,36 лв./ МВтч, която е с 0,82 % по-висока спрямо среднопотеглената цена към 31.12.2021 г.
 - **Увеличение с 4 300 хил.лв.** в резултат на по-високите количества с 1 834 048 МВтч (4,58%) МВтч електрическа енергия за продажба.

- **Увеличение с 3 105 хил.лв. (19,91%)** на приходите от цената достъп до преносната мрежа за производители на електрическа енергия от възобновяеми източници с динамично променяща се генерация – от слънчева и вятърна енергия – в резултат на два ефекта, както следва:

- **Намаление с 23 хил.лв.** поради по-ниската среднопредтеглена цена за достъп в размер на 5,33 лв./МВтч, която е с 0,12 % по-ниска спрямо среднопредтеглената цена за същия период на 2021 г.
- **Увеличение с 3 128 хил.лв.** в резултат на по-високите количества с 585 781 МВтч (20,06%) произведена електрическа енергия.

- **Увеличение с 580 708 хил.лв.** на други приходи от управление на електроенергийната система, включващи приходи от балансиращ пазар, приходи от междуоператорско компенсиране (ИТС механизъм) и други приходи като резултат от два противоположни ефекта:
 - увеличение на приходите (както и разходите) свързани с финансово уреждане на „неуишлените отклонения“ в мрежата на ENTSO-E /методологията FSKAR (Financial Settlement of KdF, ACE and ramping period)/. Съгласно методиката FSKAR (за финансово разплащане на нежеланите обмени) в механизма за определяне на „приходите“ и „разходите“ участват цените на националните електроенергийни борси в сегмента Ден напред в европейските държави. През 2022 г. средните борсови цени от Ден напред са се увеличили в пъти спрямо цените от Ден напред за същия период през 2021 г. и съответно в същия порядък са се увеличили „приходите“ и „разходите“ по FSKAR. Няма съпоставимост спрямо същия отчетен период на 2021 г., тъй като методологията влиза в сила от м. юни 2021 г. и преди тази дата не е имало финансово разплащане между европейските преносни оператори за компенсиране на „нежеланите обмени“;
 - увеличение на приходите и разходите от балансиращ пазар в резултат на промените в ПТЕЕ от месец февруари 2022 г., с които отпада възможността координаторите на балансиращи групи да делегират отговорността за балансиране на друг координатор. Към настоящия момент активните координатори на балансиращи групи са финансово отговорни към оператора на електропреносната мрежа.
 - увеличение на приходите от финансираня в размер на 5 хил.лв.;
 - увеличение с 1 078 хил. лв. на приходите от периметрично плащане.
 Като противоположен ефект:
 - намаление на други приходи в размер на 6 012 хил. лв.

Приходи от дейност пренос на електрическа енергия

За периода януари - декември на 2022 г. са отчетени приходи от дейността пренос в размер на 808 308 хил.лв., като същите се увеличават с 265 470 хил.лв. спрямо същия период на 2021 г., като влиянието на отделните фактори е както следва:

- За 2022 г. реализираните приходи от цена пренос са в размер на 499 816 хил.лв. или 142 022 хил.лв. повече спрямо същия период на предходната 2021 г., като влиянието на отделните фактори е, както следва:
 - **Увеличение със 149 244 хил.лв.**, в резултат на по-високата с 42,57% среднопретеглена за периода цена за пренос.
 - **Намаление със 7 222 хил.лв.**, в резултат на по-ниските количества с 663 844 МВтч (2,02%) електрическа енергия за продажба в страната и износ.

Въз основа на данните за периода януари - декември на 2022 г. се отчита увеличение със 123 448 хил. лв., на други приходи от пренос, както следва:

- Увеличение на приходите от реактивна енергия в дейността пренос, съпоставени със същия период на 2021 г., с 973 хил.лв.;
- Увеличение на приходи от предоставяне на преносна способност на презграничните електропроводи, използвани за поевтиняване на тарифата в размер на 1 882 хил.лв. съпоставени със същия период на 2021 г.;
- Увеличение на приходите от финансираня спрямо м. януари - декември на 2021 г. с 92 805 хил.лв., поради получена компенсация за 2022 г. във връзка с Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.
- Увеличение на приходите от присъединяване в размер на 22 287 хил.лв.
- Увеличение на други приходи от пренос със 5 501 хил.лв. за периода, спрямо същия период на 2021 г., основно от по – високите отчетени други приходи от продажби, приходи от неустойки по договори и приходи от застрахователни обезщетения.

Приходи от нерегулирана дейност

За периода януари – декември 2022 г. са реализирани приходи от нерегулирана дейност /почивен дом Енерго–2/ в размер на 87 хил.лв., които са с 86,4 хил.лв. повече спрямо същия период на 2021 г.

Приходи от реинтеграция МСФО 9 Финансови инструменти

За 2022 г. са отчетени приходи на основание §5.5.14. от МСФО 9 в размер на 973 хил.лв.

3. Информация за сключени съществени сделки.

Няма такива.

4. Информация относно сделките, сключени между емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, и свързани лица, през отчетния период, предложения за сключване на такива сделки, както и сделки, които са извън обичайната му дейност или съществено се отклоняват от пазарните условия, по които емитентът, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК или негово дъщерно дружество е страна с посочване на стойността на сделките, характера на свързаността и всяка информация, необходима за оценка на въздействието върху финансовото състояние на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК.

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2022	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2021	Крайни салда към 31 декември 2022	Крайни салда към 31 декември 2021
Свързани чрез БЕХ ЕАД					
НЕК ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- пренос на ел.енергия		202	95	34	12
- достъп до преносната мрежа		7	4	1	1
достъп производители		5,940	8,355	422	1,027
ремонт трансформатори					
- балансираща енергия		41,290	6,267	6,821	1,162
-нежелан обмен					
- изпитания на трансф.масло					
услуги		231			
наем съоръжения					
неустойка					
Гаранции					
Вземания				7,278	2,202
Покупка на стоки и услуги:					
разполагаемост за студен резерв/резерв от първично и вторично регулиране		(62,364)	(40,958)	(7,040)	(6,246)
- балансираща ел. енергия		(2,154)	(420)	(214)	(52)
- енергия от регулиране		(510,949)	(146,654)	(71,136)	(57,039)
- IT услуги					
- наем телекомуникационно оборудване и цистерна					
-охрана на обекти					
-ел.енергия за технологични р-ди		(8,112)			
дефектоскопия заваръчни съединения					
почивни бази, барче, представителни разходи		(2)	(1)		

- дивиденди					
материални запаси и ДА					
лихви					
Гаранции				1434	(206)
Задължения				(78.824)	(63.543)
АЕЦ КОЗЛОДУЙ ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- балансираща енергия	12.673	3.966	35		21
-достъп и реактивна енергия	98	43	6		10
достъп производители	36,873	36,658	3,707		4,457
-измерване тр-р		0			
- пренос на ел.енергия	35	57	1		1
други		3			
Гаранции					
Аванс за ел.енергия техн.р-д					2
Вземания				3.749	4.491
Покупка на стоки и услуги:					
-покупки	(2)	(2)			
- ел.енергия технологичен разход	(2)	(5,078)			0
-балансираща енергия	(1.154)	(251)	(206)		(23)
Други -обучение, представит.р-ди					
Гаранции				(352)	(352)
Задължения				(558)	(375)
МИНИ МАРИЦА ИЗТОК ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- достъп и реактивна енергия	612	765	63		73
- пренос на ел.енергия	7,610	4,796	1,163		546
-анализ на трансформаторно масло					
неустойка	1				
достъп до чужди съоръжения		4,283			2,443
Вземания				1.226	3,062
Покупка на стоки и услуги:					
-достъп до съоръжения	(250)	(461)	(137)		
Други - командировъчни р-ди,закупени земни маси					
аванс					
Гаранции				(102)	(102)
Задължения				(239)	(102)
ТЕЦ МАРИЦА ИЗТОК 2 ЕАД					
Продажба на стоки и услуги:					
- достъп и реактивна енергия	54	34	6		6
- достъп до производители	19.669	12.077	2,270		2.428
- пренос на ел.енергия	198	97	26		16

- балансираща енергия	5,797	579	1,867	75
- енергия от регулиране	5,506	1	350	
- услуги	3			
Аванс за ел.енергия техн.р-д			1,749	3,025
Вземания			6,268	5,550
Покупка на стоки и услуги:				
- разполагаемост за студен резерв и доп.усл./резерв от първично и вторично регулиране	(4,669)	(4,335)	(758)	(440)
-балансираща енергия	(530)	(69)	(136)	(8)
- енергия от регулиране	(140,255)	(42,950)	(29,181)	(13,399)
- активиран студен резерв		(642)		
- ел.енергия технологичен разход	(82,442)			
Гаранции			(6,121)	(2,315)
Задължения			(36,196)	(16,162)
БУЛГАРТРАНСГАЗ ЕАД				
Продажба на стоки и услуги:				
- достъп и реактивна енергия	16	12	1	1
- пренос на ел.енергия	56	18	4	3
-анализ на трансформаторно масло	2			
-балансираща енергия	298	64	35	32
други		6		
Вземания	-		40	36
Покупка на стоки и услуги:				
Гаранции			(103)	(31)
Задължения			(103)	(31)
БУЛГАРГАЗ ЕАД				
Покупка на стоки и услуги:				
други				
Вземания			0	0
БУЛГАРТЕЛ ЕАД				
Продажба на стоки и услуги:				
наем оптични влакна		9		
Вземания			0	0
Покупка на стоки и услуги:				
Гаранции				
Задължения			0	0
ВЕЦ КОЗЛОДУЙ ЕАД				
Продажба на стоки и услуги:				
- достъп и реактивна енергия				
- пренос на ел.енергия				
- достъп производители	79	62	6	8
други				

Вземания				6	8
Покупка на стоки и услуги:					
Гаранции				(15)	(15)
Задължения				(15)	(15)
БЕХ ЕАД					
дивиденди		(71.514)	(60.368)	0	(35.000)
Задължения				0	(35.000)
Общо задължения група БЕХ:				(115 935)	(115,228)
Общо вземания група БЕХ:				18,567	15,349

Дъщерни предприятия					
<i>В хиляди лева</i>	Бел.	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2022	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2021	Крайни салда към 31 декември 2022	Крайни салда към 31 декември 2021
ЕСО Инженеринг ЕООД					
Продажба на стоки и услуги:					
- наем движимо имущество		63	38	13	6
- наем недв. имущество		127	104	22	16
-комплексна услуга		3	9		
-продажба ДМА		78			
-префактурирани разходи за материали		93	26	69	5
-префактурирани разходи за услуги		28	53	5	
Вземания:				109	27
Покупка на стоки и услуги:					
- ремонт на прекъсвачи		(1,530)	(765)	(240)	(24)
-ретрофит колички КРУ		(198)	(139)	(41)	
-инженеринг		(7, 092)	(3,431)	(1,558)	(926)
-Гаранции				(91)	(26)
Задължения:				(1,930)	(976)
ЕСО Проект ЕООД					
Продажба на стоки и услуги:					
- наем движимо имущество		31			

- наем недв. имущество		36			
-префактурирани разходи за материали		20			
-префактурирани разходи за услуги		8		105	
Вземания:				105	0
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
- изготвяне на инв.проект		(1,114)		(326)	
-Гаранции					
Задължения:				(326)	0
Общо задължения дъщерни предприятия:				(2,256)	(976)
Общо вземания дъщерни предприятия:				214	27

Свързани лица извън групата на БЕХ

<i>В хиляди лева</i>	Бел.	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2022	Стойност на сделките за годината приключила на 31.12.2021	Крайни салда към 31 декември 2022	Крайни салда към 31 декември 2021
МИНИСТЕРСТВО НА ЕНЕРГЕТИКАТА					
Начисл.компенсация РМС739/26.10 и РМС771/06.11.21		179,263	91,035	4,962	72,226
<i>Вземания</i>				4,962	72,226
Други държавно контролирани дружества					
БНЕБ ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
ел.енергия		4,816	764		
аванс					8,061
Гаранции				5,380	2,880
<i>Вземания</i>				5,380	10,941
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ел.енергия		(264,601)	(141,563)	(1)	
такси		(196)	(250)	(86)	(1)
обучение		(2)			
Гаранции					
<i>Задължения</i>				(87)	(1)
ЛЕТИЦЕ ПЛОВДИВ ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп и реактивна енергия		9	7	1	1
- пренос на ел.енергия		16	10	3	2

други					
Вземания				4	3
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(7)	(4)
Задължения				(7)	(4)
СЕВЕРОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ОВОС, такси			(197)		
Гаранции					
Задължения				-	-
МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ОВОС, такси, сервиз		(311)	(10)		
Задължения				-	-
МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
ОВОС, такси		(22)	(10)		
Задължения				-	-
ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ АД					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
такси ел.подпис		(1)	(2)		
Гаранции					
Задължения				-	-
ПРИСТАНИЩЕ БУРГАС ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп и реактивна енергия		31	29	2	3
- пренос на ел.енергия		60	43	9	6
други					
Вземания				11	9
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(23)	(19)
Задължения				(23)	(19)
ДП НАЦИОНАЛНА КОМПАНИЯ "ЖЕЛЕЗОПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА"					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					

- достъп до преносната мрежа		196	145	24	17
- реактивна енергия		497	608	49	56
- пренос на ел. енергия		5.254	3.370	715	394
- балансираща енергия		3.088	1.158	625	373
- съгласуване на проекти					
- изчисл. токове и прочуване		56			
- присъед. към преносната мрежа		119	23		
други			1		
депозит					
Вземания:				1.413	840
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
-балансираща енергия		(284)	(106)	(25)	(7)
- оперативно обслужване на подстанция		(30)	(35)	(3)	(4)
-обезопасяване и разработване на прозодии		(24)	(11)		
-ползване на оптично влакно		(30)	(44)	(3)	(3)
други					
Гаранции				(860)	(759)
Задължения				(891)	(773)
ВМЗ АД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		16	13	2	2
- реактивна енергия					
- пренос на ел. енергия		415	302	66	31
- лихви за просрочия					
Вземания:				68	33
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(25)	
Задължения				(25)	-
Терем-КРЗ Флотски Арсенал Варна					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		4	3	1	
- реактивна енергия					
- пренос на ел. енергия		110	86	20	11
- лихви за просрочия					
Вземания:				21	11
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(33)	(21)
Задължения				(33)	(21)
Терем-Хан Крум ЕООД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		1	1		
- реактивна енергия		1	1		
- пренос на ел. енергия		20	18	3	2
- лихви за просрочия					

<i>Вземания:</i>				3	2
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Гаранции				(7)	(6)
<i>Задължения</i>				(7)	(6)
Български пощи ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
неустойки					
<i>Вземания</i>				-	-
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
- пощенски услуги		(18)	(16)	(5)	(3)
Гаранции				(7)	(4)
<i>Задължения</i>				(12)	(7)
Ви К - дружества в страната					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- достъп до преносната мрежа		3	2		
- реактивна енергия		1	4		
- пренос на ел.енергия		79	38	12	5
-балансираща енергия					
- лихви за просрочия					
- други		7	2		
<i>Вземания:</i>				12	5
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
- питейна вода		(102)	(67)	(9)	(4)
други услуги			(3)		
Гаранции				(20)	(9)
<i>Задължения</i>				(29)	(13)
Автомагистрала ЕАД					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Съгласуване на проект		1	2		
Гаранции					
<i>Задължения</i>				-	-
Национална компания индустриални зони ЕАД					
<i>Продажба на стоки и услуги:</i>					
- проучване за присъединяване		5			
<i>Задължения</i>				-	-
МБАЛ Лозенец ЕАД					
<i>Покупка на стоки и услуги:</i>					
Спортно оздравителни услуги		(11)	(15)		
Гаранции					
<i>Задължения</i>				-	(4)
Общо задължения извън група БЕХ:				(1,114)	(848)

Общо вземания извън група БЕХ:				11,874	84,070
Общо задължения:				(119,305)	(117,052)
Общо вземания:				30,655	99,446

5. Информация за събития и показатели с необичаен за емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, характер, имащи съществено влияние върху дейността му, и реализираните от него приходи и извършени разходи; оценка на влиянието им върху резултатите през текущата година.

Няма такива.

6. Информация за сделки, водени извънбалансово - характер и бизнес цел, посочване финансовото въздействие на сделките върху дейността, ако рискът и ползите от тези сделки са съществени за емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, и ако разкриването на тази информация е съществено за оценката на финансовото състояние на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК.

Няма такива.

7. Информация за дялови участия на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, за основните му инвестиции в страната и в чужбина (в ценни книжа, финансови инструменти, нематериални активи и недвижими имоти), както и инвестициите в дялови ценни книжа извън неговата група предприятия по смисъла на Закона за счетоводството и източниците/начините на финансиране.

През 2019 г. ЕСО ЕАД стана пълноправен акционер в тържната кантора JAO S.A, която изпълнява ролята на Единна Платформа за Разпределение (ЕПР) на преносни способности съгласно Регламент 2016/1719 за установяване на насоки за предварително разпределяне на преносна способност. JAO S.A разпределя дългосрочните преносни способности (годишни и месечни) на всички граници между страните-членки на ЕС. Стойността на придобиване на инвестицията в капитала на JAO S.A е в размер на 507 хил. лв.

През месец май 2020 г. ЕСО заедно с преносните оператори на Гърция, Румъния и Италия учредиха Югоизточен електроенергиен координационен център SEleNe CC (Southeast Electricity Network Coordination Center) със седалище гр. Солун, Гърция, който ще способства ефективното управление на регионалните енергийни системи и ще гарантира сигурността на доставките на електроенергия в условията на пазарните обединения и приобщаването на Западните Балкани. Стойността на придобиване на инвестицията в капитала на SEleNe CC е в размер на 98 хил. лв.

8. Информация относно сключените от емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, от негово дъщерно дружество или дружество майка, в качеството им на заемополучатели, договори за заем с посочване на условията по тях, включително на крайните срокове за изплащане, както и информация за предоставени гаранции и поемане на задължения.

Неприложимо за дружеството.

9. Информация относно сключените от емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, от негово дъщерно дружество или дружество майка, в качеството им на заемодатели, договори за заем, включително предоставяне на гаранции от всякакъв вид, в това число на свързани лица, с посочване на конкретните условия по тях, включително на крайните срокове за плащане, и целта, за която са били отпуснати.

Няма такива.

10. Информация за използването на средствата от извършена нова емисия ценни книжа през отчетния период.

Неприложимо за дружеството.

11. Анализ на съотношението между постигнатите финансови резултати, отразени във финансовия отчет за финансовата година, и по-рано публикувани прогнози за тези резултати.

Анализът на основните финансови показатели е изготвен на базата на данните отчетите за финансовото състояние за 2021 г. и 2022 г., поради факта, че ЕСО ЕАД като независим преносен оператор не публикува търговски чувствителна информация.

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет Януари - Декември 2021 г.	Отчет Януари - Декември 2022 г.
Показатели за рентабилност		
Коефициент на рентабилност на приходите от продажби	0,0840	0.0505
Коефициент на рентабилност на собствения капитал	0.0352	0.0395
Коефициент на рентабилност на пасивите	0.0857	0.0717
Коефициент на капитализация на активите	0,0250	0.0255
Показатели за ефективност		
Коефициент на ефективност на разходите	1,0919	1,0531
Коефициент на ефективност на приходите	0.9158	0,9496
Показатели за ликвидност		
Коефициент на обща ликвидност	1.5386	1,9646
Коефициент на бърза ликвидност	1,3970	1,8661
Коефициент на незабавна ликвидност	0,3515	1,1503
Коефициент на абсолютна ликвидност	0.3515	1,1503
Показатели за финансова автономност		
Коефициент на финансова автономност	2,4323	1,8183
Коефициент на задлъжнялост	0,4111	0.5500
Коефициент на финансиране на дълготрайните активи	1.0433	1,1144
Коефициент на финансиране на краткотрайните активи	7,8420	4,6341

Коефициентите на финансовите показатели за рентабилност в отчета за 2021 г. и за 2022 г. са положителни величини и са определени на база финансовите резултати, които са

съответно печалба в размер на 79 459 хил. лв. през 2021 г. и 91 086 хил. лв. в отчета на 2022 г.

Коефициентът на рентабилност на приходите от продажби показва, че на всеки 1 лев приход дружеството е реализирало печалба в размер на 0,0505 лв., спрямо реализираната печалба от 0,0840 лв. към 31.12.2021 г.

Коефициентът на рентабилност на собствения капитал показва увеличение от 0,0352 към края на 2021 г. на 0,0395 към 31.12.2022 г., като увеличението е в резултат на отчетения по-висок финансов резултат за периода януари - декември 2022 г., спрямо същия период на 2021 г., както и увеличението на регистрирания капитал с Протоколно решение 45-2022 на СД на БЕХ ЕАД.

Коефициентът за общата ликвидност, който показва финансовата стабилност на дружеството е положителна величина и бележи увеличение от 1,5386 към 31.12.2021 г. на 1,9646 в отчета към м. декември 2022 г., в резултат от увеличението на краткотрайните активи, основно от увеличението на паричните наличности, поради получени компенсации за 2022 г. във връзка с Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

Към 31.12.2022 г. коефициентът за абсолютна ликвидност е 1,1503 и се увеличава спрямо същия период на предходната година, където този коефициент е бил 0,3515, което се дължи на увеличението на паричните наличности с 375,85%, поради причините посочени по - горе.

Финансовата независимост на дружеството от кредитори (коефициент за финансова автономност) за 2022 г. е 1,8183 и намалява спрямо същия период на 2021 г., когато този коефициент е бил 2,4323. Това се дължи на увеличението на нетекущите и текущите задължения на дружеството с 36,97 %, основно от увеличение на отсроченото финансиране и отсрочените приходи за реализиране на инвестиционни проекти в изпълнение на Регламент 943/2019 г. на Европейския парламент и на Съвета, както и на търговски и други задължения към свързани лица спрямо предходния отчетен период.

Коефициентът на задлъжнялост на дружеството за анализирания период на 2022 г. е 0,5500 и бележи увеличение спрямо същия период на 2021 г., когато коефициентът е 0,4111. Отчетените стойности на показателя за разглеждания период са в резултат отново на по-високо отчетено отсрочено финансиране и отсрочени приходи за реализиране на инвестиционни проекти в изпълнение на Регламент 943/2019 г. на Европейския парламент и на Съвета, както и на търговски и други задължения към свързани лица спрямо предходния отчетен период.

Коефициентите за ефективността на разходите и приходите показват, че срещу 1 лв. разход дружеството получава приход от 1,05 лв., което представлява печалба от 0,05 лв. за периода януари – декември на 2022 г. За същия период на предходната година срещу 1 лв. разход дружеството е получавало приход от 1,09 лв. и е реализирало печалба от 0,09 лв.

12. Анализ и оценка на политиката относно управлението на финансовите ресурси с посочване на възможностите за обслужване на задълженията, евентуалните заплахи и мерки, които емитентът, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, е предприел или предстои да предприеме с оглед отстраняването им.

Ликвиден риск се състои във вероятността дружеството да не е в състояние да изпълни своите финансови задължения, когато те станат изискуеми. Политиката на дружеството е

чрез планиране на паричните потоци да осигури необходимия ликвиден ресурс, за да се посрещнат настъпилите задължения при нормални или стресови условия, без да се реализират неприемливи загуби и без да се излага на риск репутацията на дружеството.

Ликвидният паричен ресурс на Дружеството се осигурява основно от предоставяне на мрежовите услуги достъп до електропреносната мрежа и пренос на електрическа енергия по регулирани цени и приходи от предоставено физическо право за пренос по междусистемните връзки със съседните мрежови оператори.

Дейността на ЕСО ЕАД е изцяло регулирана, поради което решенията на Комисията за енергийно и водно регулиране и определената от комисията ценова рамка водят до определени ликвидни рискове.

Дружеството системно предприема мерки за подобряване на ликвидността си независимо от развитието на пазара на електрическа енергия и регулаторната рамка, определена от Комисията за енергийно и водно регулиране. Дружеството е в готовност при необходимост да предприеме нужните мерки за гарантиране на оперативната си ликвидност, с цел осигуряване сигурността на електропреносната система.

Положително влияние върху финансовото състояние на ЕСО ЕАД оказва получената компенсация за 2022 г. по Решения на МС по Програмата за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични разходи.

През финансовата 2022 г. при извършване на лицензионната си дейност в условията на регулаторната ценова рамка ЕСО ЕАД осигури ефективно оперативно управление на електроенергийната система, поддържане на електропреносната мрежа, както и балансиране на системата.

13. Оценка на възможностите за реализация на инвестиционните намерения с посочване на размера на разполагаемите средства и отразяване на възможните промени в структурата на финансиране на тази дейност.

Инвестиционната програма на дружеството за 2022 г. е изготвена и утвърдена с цел изпълнение на задачите на ЕСО ЕАД в следните основни направления:

- десетгодишния план за развитие на преносната мрежа;
- автоматизирано управление на подстанциите;
- модернизиране на електропреносната мрежова инфраструктура;
- необходимост от поетапна подмяна на електротехническо оборудване, транспортни средства и специализираната механизация в незадоволително техническо състояние с изтекъл експлоатационен ресурс;
- необходимост от закупуване на програмно-технически средства и информационни технологии и съответните лицензи, свързани с оперативното управление на ЕЕС и електроенергийния пазар.

Източници на финансиране на Инвестиционните дейности на ЕСО ЕАД са:

- собствени средства получени от амортизационни отчисления за дълготрайните активи на дружеството, както и целеви средства, съгласно Регламент ЕС 2019/943 на Европейския съюз;
- собствени средства, за които се очаква съфинансиране по механизма за свързване на Европа;
- привлечени средства получени по Международен фонд „Козлодуй“;

- инструмент за възстановяване и устойчивост (НПВУ).

Разчетът за Инвестиционните дейности на ЕСО ЕАД за 2022 г. е базиран на Инвестиционната програма на ЕСО ЕАД за 2022 г., утвърдена с Протокол № 15/23.03.2022 г., от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД, в размер на 193 000 хил. лв. и решение за актуализация утвърден с Протокол № 53/ 07.09.2022 г., от заседание на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД, в размер на 175 000 хил. лв.

През отчетния период извършените разходи на инвестиционна програма от ЕСО ЕАД са в размер на 169 561 хил. лв., които представляват 96.9 % от разчета.

• Финансиране със собствени средства	159 469 хил. лв.
• Финансиране с привлечени средства	3 362 хил. лв.
• Финансиране с цена присъединяване	6 729 хил. лв.

Най-голяма част от инвестиционните разходи са в двете основни направления електропроводи и подстанции.

14. Информация за настъпили промени през отчетния период в основните принципи за управление на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, и на неговата група предприятия по смисъла на Закона за счетоводството.

Няма настъпили промени през отчетния период в основните принципи за управление ЕСО ЕАД и на неговата група предприятия по смисъла на Закона за счетоводството.

15. Информация за основните характеристики на прилаганите от емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, в процеса на изготвяне на финансовите отчети система за вътрешен контрол и система за управление на рискове.

Системата за финансово управление и контрол, наричана “СФУК” урежда обхвата и осъществяването на финансовото управление и контрол в „Електроенергиен системен оператор” ЕАД (ЕСО).

СФУК в ЕСО ЕАД е съобразена с изискванията на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС), Указанията и Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол, дадени от Министерството на финансите (МФ). СФУК включва политики, процедури и вътрешни правила за всички дейности и лица в дружеството.

СФУК има за цел:

1. да регламентира цялостния процес по осигуряване на разумна увереност, че целите на ЕСО ЕАД се постигат чрез:

- а) съответствие със законодателството, вътрешните актове и договори;
- б) надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативната информация;
- в) икономичност, ефективност и ефикасност на дейностите;
- г) опазване на активите и информацията;
- д) предотвратяване и разкриване на измами и нередности, както и предприемане на последващи действия.

2. да създаде условия за:

а) законосъобразно и целесъобразно разходване на средствата и осигуряване на надеждна информация с оглед поемане на отговорност и вземане на правилни управленски решения;

б) подобряване взаимодействието между структурите, звената в тях и отделните длъжности в ЕСО ЕАД за икономично, ефективно и ефикасно финансово управление;

в) постигане на прозрачност на процесите, снижаване на разходите, децентрализация на отговорностите;

г) усъвършенстване на вътрешните актове в ЕСО ЕАД.

Рамката на СФУК в ЕСО ЕАД съдържа разписани задължителните елементи на финансовото управление и контрол, като общи изисквания.

Действащата контролна среда в дружеството е добра и създава условия за постигане на целите му и за изпълнение на решенията на ръководството.

Утвърдената в ЕСО ЕАД рамка на СФУК съдържа всички необходими (задължителни) контролни дейности. Разписаните вътрешни актове и практически прилагани процедури дават разумна увереност, че целите на дружеството се постигат при осигурени условия за осъществяване на ефективен контрол.

В ЕСО ЕАД са създадени добри условия за оперативен обмен на информация, осигуряващ протичането на ефективна вертикална и хоризонтална комуникация между служителите от отделните йерархични нива.

В ЕСО ЕАД е разработена Стратегия за управление на риска в която са определени:

- ✓ етапите на процеса на управление на риска и тяхното съдържание;
- ✓ участниците в реализирането на процеса на управление на риска и техните правомощия и отговорности;
- ✓ подходите и методите за организиране и изпълнение на дейностите от етапите на процеса на управление на риска;
- ✓ съдържанието на основните документи, разработвани във връзка с управлението на риска и сроковете за тяхната подготовка, утвърждаване и изпълнение

Като Приложения към Стратегията за управление на риска в ЕСО ЕАД са разработени Процедура за управление на риска и Наръчник за управление на риска.

Управлението на риска в дружеството се извършва чрез използване на интегрирано уеб-базирано информационно приложение, разработено изцяло в съответствие със Стратегията, Процедурата и Наръчника за управление на риска в ЕСО ЕАД.

16. Информация за промените в управителните и надзорните органи през отчетната финансова година.

Към 31.12.2022 г. Надзорният съвет /НС/ се състои от петима членове в състав:

1. Александър Александров Тричков – член на НС и Председател на НС;
2. Евден Тодоров Николов – член на НС и Заместник председател на НС;
3. Пламен Радов Герджиков – член на НС;
4. Костадин Иванов Попов – член на НС;
5. Пламен Георгиев Радонов – член на НС.

Към 31.12.2022 г. Управителният съвет /УС/ се състои от трима членове в състав, както следва:

1. Ангелин Цачев – Член на УС и Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД;

2. Антон Славов – Член на УС и Председател на УС;
3. Пламен Йорданов – Член на УС.

17. Информация за размера на възнагражденията, наградите и/или ползите на всеки от членовете на управителните и на контролните органи за отчетната финансова година, изплатени от емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, и негови дъщерни дружества, независимо от това, дали са били включени в разходите на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, или произтичат от разпределение на печалбата, включително:

а) получени суми и непарични възнаграждения;

Възнаграждения на ключов ръководен персонал

<i>В хиляди лева</i>	Транзакции		Салда към	
	през периода 2022	2021	края на периода 2022	края на периода 2021
Възнагражд. на УС и НС	500	455	43	39
Социални надбавки	100	68	16	6
Обезщетения за неизползван отпуск	11	11	10	8
Социални осигуровки върху възнагражденията и социалните надбавки на членовете на УС и НС	57	35	5	4
	668	569	74	57

б) условни или разсрочени възнаграждения, възникнали през годината, дори и ако възнаграждението се дължи към по-късен момент;

Няма

в) сума, дължима от емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, или негови дъщерни дружества за изплащане на пенсии, обезщетения при пенсиониране или други подобни обезщетения.

Няма.

18. За публичните дружества - информация за притежавани от членовете на управителните и на контролните органи, прокуристите и висшия ръководен състав акции на емитента, включително акциите, притежавани от всеки от тях поотделно и като процент от акциите от всеки клас, както и предоставени им от емитента опции върху негови ценни книжа - вид и размер на ценните книжа, върху които са учредени опциите, цена на упражняване на опциите, покупна цена, ако има такава, и срок на опциите.

Неприложимо за дружеството.

19. Информация за известните на дружеството договорености (включително и след приключване на финансовата година), в резултат на които в бъдещ период могат да настъпят промени в притежавания относителен дял акции или облигации от настоящи акционери или облигационери.

Няма такива.

20. Информация за висящи съдебни, административни или арбитражни производства, касаещи задължения или вземания на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, в размер най-малко 10 на сто от собствения му капитал; ако общата стойност на задълженията или вземанията на емитента, съответно лицето по § 1д от допълнителните разпоредби на ЗППЦК, по всички образувани производства надхвърля 10 на сто от собствения му капитал, се представя информация за всяко производство поотделно.

Няма такива.

21. За публичните дружества – данни за директора за връзки с инвеститора, включително телефон и адрес за кореспонденция.

Неприложимо за дружеството.

VIII. Друга информация по преценка на дружеството.

Няма.

АНГЕЛИН ЦАЧЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

Декларация за корпоративно управление

по чл. 100н, ал. 7, т. 1 от ЗППЦК

От Ангелин Цачев,

Изпълнителен директор на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД, ЕИК 175201304, с адрес на управление: гр. София п. к. 1618, област София, община Столична, район Витоша, бул. „Цар Борис III“ № 201

Настоящата декларация за корпоративно управление се основава на възприетите от българското законодателство принципи и норми за добро корпоративно управление посредством разпоредбите на Националния кодекс за корпоративно управление, Търговския закон (ТЗ), Закона за публично предлагане на ценни книжа (ЗППЦК), Закона за счетоводството (ЗС) и други нормативни и подзаконовни нормативни актове и международно признати стандарти. Декларацията за корпоративно управление е изготвена съобразно изискванията на чл. 39 от ЗС и на чл. 100н от ЗППЦК.

1. Информация относно спазване по целесъобразност на: (а) Националния кодекс за корпоративно управление или (б) друг кодекс за корпоративно управление, както и информация относно практиките на корпоративно управление, които се прилагат от Дружеството в допълнение на кодекса по буква (а) или (б)

Дружеството спазва основните принципи на Националния кодекс за корпоративно управление.

Управлението на Дружеството се осъществява при спазване на разпоредбите, установени в Устава на „ЕСО“ ЕАД, както и в Правилник за дейността на Надзорния съвет и Правилата за дейност на управителния съвет на „ЕСО“ ЕАД, които са в съответствие с изискванията на Националния кодекс за корпоративно управление и регламентират функциите и задълженията на органите за управление и контрол; процедурата за избор и освобождаването на членове на тези органи; структурата и компетентността му; изискванията, с които следва да бъдат съобразени размерът и структурата на възнагражденията на членовете на органите за управление и контрол; процедурите за избягване и разкриване на конфликти на интереси; необходимостта от създаване на одитен комитет съобразно спецификата на Дружеството.

Управлението на Дружеството се ръководи от общоприетите принципи за почтеност и управленска и професионална компетентност, при спазване на Националния кодекс за корпоративно управление и приетия в „ЕСО“ ЕАД Етичен кодекс. Етичният кодекс определя необходимите нива на етика и поведение, предоставя се на всички служители, същият е достъпен и на интранет страницата на дружеството.

Всички служители на Дружеството са запознати с установените норми на етично и професионално поведение, като за отклонението от тях, представляващи нарушение на вътрешния трудов ред, е предвидена дисциплинарна отговорност.

2. Обяснение от страна на Дружеството кои части на кодекса за корпоративно управление по т. 1, буква (а) или (б) не спазва и какви са основанията за това, съответно когато не се позовава на никое от правилата на кодекса за корпоративно управление - основания за това

Дружеството спазва основните принципи на Националния кодекс за корпоративно управление по отношение на всички относими за дейността му негови изисквания и доколкото същите не противоречат на изискванията на приложимия специален Закон за енергетиката, регламентиращ дейността на дружеството в качеството му на независим преносен оператор на преносна мрежа за електрическа енергия.

3. Описание на основните характеристики на системите за вътрешен контрол и управление на риска във връзка с процеса на финансово отчитане

Вътрешен контрол

Финансовото управление и контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на ЕСО ЕАД, осъществяван от ръководството на дружеството и неговите служители. Прилага се към всички аспекти от дейността на дружеството и се осъществява чрез комплекс от взаимосвързани елементи: *контролна среда; *управление на риска; *контролни дейности; *информация и комуникация; *мониторинг.

Системата за финансово управление и контрол (СФУК) в ЕСО ЕАД е съобразена с изискванията на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС), Указанията и Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол, дадени от Министерството на финансите (МФ). СФУК включва политики, процедури и вътрешни правила за всички дейности и лица в дружеството.

Наличието на утвърдена рамка на Система за финансово управление и контрол в ЕСО ЕАД демонстрира познаването, от ръководството на ЕСО ЕАД, на нормативните изисквания, задълженията и отговорностите по отношение на вътрешния контрол. Документът е актуализиран и съответства на нормативната уредба и методологията в областта на вътрешния контрол. Рамката на системата съдържа разписани задължителните елементи на финансовото управление и контрол, като общи изисквания. Разписаните вътрешни актове и практически прилагани процедури дават разумна увереност, че целите на дружеството се постигат при осигурени условия за осъществяване на ефективен контрол. Действащата контролна среда в дружеството е добра и създава условия за постигане на целите му и за изпълнение на решенията на ръководството. В ЕСО ЕАД са създадени добри условия за оперативен обмен на информация, осигуряващ протичането на ефективна вертикална и хоризонтална комуникация между служителите от отделните йерархични нива.

1. Контролна среда

В ЕСО ЕАД са утвърдени вътрешни актове (политики, правила, процедури) за организация на извършваните в дружеството дейности и процеси, вкл. осъществяване на вътрешен контрол по тях.

В ЕСО ЕАД е създадена подходяща организационна структура, която да позволи на дружеството да постигне целите си.

Въведените политики, процедури и практики по управление на човешките ресурси в ЕСО ЕАД, отговарят на нормативните изисквания, регламентирани в ЗФУКПС и методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол, и са

предпоставка за ефективно управление на човешките ресурси и обезпечаване на дружеството с нужните такива.

В ЕСО ЕАД са създадени добри условия за оперативен обмен на информация, осигуряващ протичането на ефективна вертикална и хоризонтална комуникация между служителите от отделните йерархични нива.

Ръководството на дружеството е създадо условия и поддържа функционирането на независим вътрешен одит, който се отчита пряко на Изпълнителния директор на ЕСО ЕАД. Отделът е ситуиран в Централното управление на ЕСО ЕАД и няма вътрешни одитори в териториалните структури на дружеството. В обхвата на вътрешния одит попадат всички структурни звена на дружеството. На вътрешен одит подлежат всички дейности и процеси, извършвани в дружеството.

2. Управление на риска

В ЕСО ЕАД има утвърдена от Управителния съвет на дружеството „Стратегия за управление на риска в ЕСО ЕАД“ с основен пакет приложими документи: процедура, наръчник и интегрирано уеб-базирано информационно приложение.

Документите са разпространени до ръководителите на структурните звена. Със заповеди на ИД на ЕСО ЕАД е назначен “Риск комитет“ на дружеството и са определени Ръководител по управление на риска и Служител по управление на риска в ЕСО ЕАД.

Създадените в ЕСО ЕАД документи във връзка с процеса по управление на риска отговарят на нормативните изисквания и създават предпоставка за изразяване на разумна увереност, че рисковете застрашаващи постигането на целите на дружеството се поддържат на приемливо ниво.

3. Контролни дейности

Системата на двойния подпис е регламентирана като задължителен елемент в рамката на СФУК в дружеството.

В ЕСО ЕАД са въведени необходимите процедури, касаещи достъп до активите и информацията само от оторизирани лица във връзка с изпълнение на техните дейности и отговорности, съобразно разписаните длъжностни характеристики. Корпоративната компютърна мрежа на ЕСО ЕАД е предназначена да обслужва само звена и подразделения на дружеството, като осигурява програмно-техническа база за всички вътрешни информационни системи и компютризирани технологични дейности на дружеството.

В ЕСО ЕАД са утвърдени „Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол в ЕСО ЕАД“, регламентиращи реда и начина за осъществяване на предварителен контрол, съобразно изискванията на законодателството и указанията, издадени от министъра на финансите. Предварителният контрол се извършва по отношение на всички процеси (посочени като обекти на предварителен контрол в правилата), свързани с осъществяването на цялостната дейност в дружеството, както и проекти и програми на ЕС и други финансови инструменти, по които бенефициент е ЕСО ЕАД, представявано от Изпълнителния директор или упълномощено от него лица.

Текущият контрол в ЕСО ЕАД е организиран: *за договорите сключени по реда на ЗОП се осъществява от лицата, определени със заповед за контрол по съответния договор, съгласно утвърдените вътрешни правила за възлагане на обществени поръчки, заповед за контрол при изпълнение на обекти от инвестиционната и ремонтна програма на ЕСО ЕАД, заповед за контрол по изпълнение на договорите за доставки; *за договорите сключени за осъществяване на лицензионната дейност на дружеството или извън обхвата

на ЗОП, контролът се осъществява в конкретните структурните звена в рамките на тяхната функционална и длъжностни характеристики. Текущият контрол се осъществява преди извършване на всяко плащане по сключените договори.

Последващите оценки в дружеството се извършват на функционален принцип в рамките на административната структура (дирекция, управление, отдел), извършваща съответната дейност. Несъответствията се докладват на принципа на субординацията – служителите докладват на преките си ръководители, а те от своя страна докладват на по-горно ниво. Изпълнителния директор определя със заповед отговорни служители с необходимата експертиза за извършването на последващи оценки на изпълнението за целите на всеки конкретен случай при необходимост. Утвърдени са вътрешни правила и инструкция относно приемане, обработване на сигнали за корупционни прояви, злоупотреби със служебно положение и конфликт на интереси в ЕСО ЕАД.

Процедурите за пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване и отчитане на всички операции в ЕСО ЕАД са определени в Счетоводните политики на дружеството, в съответствие с Международните счетоводни стандарти, действащото счетоводно данъчно законодателство, други вътрешни актове, уреждащи правилата за счетоводната отчетност и документооборота. С утвърденото разпределение на задълженията и отговорностите на отделните служители не се позволява на един служител едновременно да има отговорност по вземане на решение, изпълнение, осчетоводяване и осъществяване на контрол.

Разрешаването за извършване на действия, в резултат на които настъпват определени последици за дружеството се извършва от Изпълнителния директор, Управителен съвет, Надзорен съвет или едноличния собственик на капитала, съобразно предоставените им от Търговския закон, Устава на ЕСО ЕАД, Правилата за дейността на УС и НС правомощия. Одобрението се извършва от Изпълнителния директор или упълномощени от него длъжностни лица, в съответствие с разпределението на отговорностите им с утвърдените длъжности характеристики и съобразено с приложимата нормативна уредба, Устава на ЕСО ЕАД, бизнес програмата, бюджета и вътрешно разпоредителните документи на дружеството. Изпълнителният директор делегира определени правомощия с пълномощно на длъжностни лица за определен срок или за постоянно да извършват определена дейност. Длъжностните лица с делегирани правомощия докладват на Изпълнителния директор за изпълнението им.

Функциите и отговорностите на Изпълнителния директор, членовете на УС и НС са регламентирани в Устава на ЕСО ЕАД и правилниците за дейността на УС и НС, други относими нормативни и вътрешни актове. Разделянето на отговорностите на работниците и служителите в дружеството е осъществено чрез длъжностните характеристики. Изградени са подходящи линии на докладване и система за делегиране на правомощия, като Изпълнителния директор със заповеди е възложил функции и отговорности на длъжностни лица с необходимата компетентност.

Процедурата по наблюдение върху възлагането на работата и изпълнението ѝ в ЕСО ЕАД се осъществява ежедневно от непосредствения ръководител, съобразно йерархичната подчиненост. Възлагането на задачи може да се извърши в устна или писмена форма, с определен срок за изпълнение. Ръководителите на структурните звена носят отговорност за възложената работа, нейното изпълнение и последиците от нея. Те дават насоки и указания на подчинените си, за да се осигури разбиране и недопускане на грешки и злоупотреби при изпълнението.

4. Информация и комуникация

Чрез въведените информационни и комуникационни системи в дружеството, всички служители получават навременно ясни и точни указания и разпореждания. Информационните и комуникационните системи на дружеството, включват: *система за документооборот „Archimed eDMS“, чрез която се възлагат задачи с отговорници и срокове за изпълнение; *система за документиране и документооборот, съдържаща правила за оформяне, движение, използване и архивиране на документи; *вътрешна (интранет) страница, позволяваща достъп на служителите на дружество до всички системи на дружеството (според нивото на оторизация на съответния служител) и вътрешни документи, имащи отношение към дейността на дружеството; *интернет страница съдържаща актуална информация относно предлаганите услуги, основни нормативни и вътрешни актове, както и друга информация свързана с дейността на ЕСО ЕАД, която е достъпна за всеки служител и гражданин.

Изпълнителният директор на дружеството провежда ежеседмични срещи на ръководителите на самостоятелните структурни звена в ЕСО ЕАД с цел информираност, оперативност, координация, отчетност и контрол. Комуникацията с други организации и трети лица се извършва от Изпълнителния директор или от упълномощени от него представители на ЕСО ЕАД. Утвърдени са вътрешни правила: *за организация на деловодната дейност и документооборота; *за дейността на архива на ЕСО ЕАД; *за управление на организационно-разпоредителни документи.

5. Мониторинг

Най-често използваната фирма за мониторинг в дружеството е текущото наблюдение. Осъществява се ежедневно от ръководството, директорите на дирекции, ръководителите на отдели и служителите. Ежегодно се изготвят доклади за състоянието на системите за финансово управление и контрол (изп. чл. 8, ал. 1 от ЗФУКПС). Докладите се изпращат на БЕХ ЕАД в качеството му на едноличен собственик на капитала. Самооценка се извършва най-малко веднъж годишно за целите на годишното докладване по ЗФУКПС.

Със заповед на ИД на ЕСО ЕАД е назначена постоянна комисия със задачи: *да извършва самооценка веднъж годишно за целите на годишното докладване по ЗФУКПС; *да предлага промени по вътрешните актове, свързани с финансовото управление и контрол; *да предлага актуализиране на СФУК.

Отделът за вътрешен одит в ЕСО ЕАД осъществява мониторинг на дейността на дружеството и дава информация на ръководството относно адекватността и ефективността на системата за финансово управление и контрол за одитираните структури, процеси и дейности. Всички резултати от осъществения мониторинг, включително недостатъците и предложенията за подобрене на вътрешния контрол се докладват на лицата, които могат да вземат мерки за разрешаване на проблемите: *от текущия контрол – на прекия ръководител, а при необходимост на директорите на дирекции и ИД; *от самооценка – на ИД; *от вътрешния одит – на ИД.

Процес на финансовото отчитане

Ръководството носи отговорността за осигуряване подходящо поддържане на счетоводните данни и на процесите, които гарантират, че финансовата информация е уместна, надеждна, в съответствие с приложимото законодателство и се изготвят и публикуват от Дружеството своевременно. Ръководството на Дружеството преглежда и одобрява финансовите отчети, за да се гарантира че финансовото състояние и резултатите на Дружеството са правилно отразени.

Финансовата информация, публикувана от Дружеството, е обект на одобрение от Управителния и Надзорния съвет.

Управление „Главен счетоводител“ е на подчинение на директор дирекция „Финанси и бюджет“. Съгласно неговата функционална характеристика той обхваща и реализира изцяло счетоводно-отчетната функция в дружеството, вътрешния счетоводен контрол и изготвянето на финансови отчети. В неговите отговорности е коректното и последователно приложение на разработените счетоводни политики, разработването и приложението на вътрешен сметкоплан; отчетни методики, текущото водене на счетоводството; текущия счетоводен анализ и контрол на отчетните данни и документация; сводирането и класифицирането на отчетните данни за целите на финансовите отчети; изготвянето и/или обработката на входящите данни за приблизителните счетоводни оценки заедно с ангажираните експерти, както и докладване на установени отклонения и несъответствия на изпълнителния директор; и спазването на нормативните изисквания в областта на счетоводството, данъците и други свързани с тях области.

Счетоводната политика на дружеството подлежи на одобрение Управителен и Надзорен съвет. Най-важните нейни аспекти, необходими за правилното разбиране на финансовите отчети, задължително се оповестяват.

Изборът на отчетната рамка е дефиниран на база изискванията на Закона за счетоводството. Дружеството прилага Международните стандарти за финансово отчетяване (МСФО), приети от Европейския съюз. Текущият контрол за правилното приложение на МСФО се извършва от главния счетоводител, вътрешния одит и контрол и одитния комитет. Допълнително потвърждение за коректността на приложението се получава от външните одитори.

Изготвянето на финансовите отчети на дружеството за публично ползване е резултат на цялостен процес по счетоводно приключване на отчетен период. Този процес е формализиран чрез приети от ръководството документи с правила и инструкции. Те са свързани с извършването на определени действия и процедури, и респ. изготвянето на определени документи от лица от управление „Главен счетоводител“ или от други длъжностни лица и тези действия и процедури са насочени към: извършване на инвентаризации; анализи на сметки; изпращане на потвърдителни писма; определяне на най-добри приблизителни оценки като амортизации, преоценки, обезценки и начисления, които да са базирани на разумно обосновани предположения, сводиране и класификация на счетоводните данни; проучвания и анализи на определени правни документи (договори, съдебни дела, становища на правни консултанти); проучвания и оценка на доклади на експерти (оценители, актюери, други вътрешни експерти и длъжностни лица); изготвяне, анализи и обсъждания на проекти на финансови отчети.

Процесът по счетоводно приключване се ръководи пряко от главния счетоводител, и той взема крайните решения по ключови въпроси, свързани с признаването, класификацията, оценките, представянето и оповестяванията относно определени обекти, операции и събития, както и за цялостното представяне на финансовите отчети.

Външният регистриран одитор прави преглед и докладва за съществени въпроси, включения в одиторския доклад.

Декларация на изпълнителния директор по отношение на годишния доклад за дейността и финансовите отчети

Съгласно изискванията на Кодекса, изпълнителният директор потвърждава тяхната отговорност за изготвянето на годишния доклад за дейността и финансовия отчет и считат, че годишния доклад за дейността, взет като цяло, е прозрачен, балансиран и разбираем и осигурява необходимата информация с цел оценяване дейността на Дружеството, бизнес модела и стратегията.

4. Информация по член 10, параграф 1, букви "в", "г", "е", "з" и "и" от Директива 2004/25/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно предложенията за поглъщане

4.1. Член 10, параграф 1, буква "в"

Значими преки или косвени акционерни участия (включително косвени акционерни участия чрез пирамидални структури и кръстосани акционерни участия) по смисъла на член 85 от Директива 2001/34/ЕО;

Към 31.12.2022 г. едноличен собственик на капитала на „ЕСО“ ЕАД е „Български енергиен холдинг“ ЕАД.

4.2. Член 10, параграф 1, буква "г"

Притежателите на всички ценни книжа със специални права на контрол и описание на тези права;

Дружеството няма акционери със специални контролни права.

4.3. Член 10, параграф 1, буква "е"

Всички ограничения върху правата на глас, като например ограничения върху правата на глас на притежателите на определен процент или брой гласове, крайни срокове за упражняване на правата на глас или системи, посредством които чрез сътрудничество с Дружеството финансовите права, предоставени на ценните книжа, са отделени от притежаването на ценните книжа;

Предвид факта, че „БЕХ“ ЕАД е едноличен собственик на капитала на „ЕСО“ не са налице ограничения върху правата на глас. В чл. 81и от Закона за енергетиката е предвидена забрана за дъщерни предприятия на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващи функциите по производство или доставка. Такива дружества нямат право на пряко или непряко участие в капитала на независимия преносен оператор. Операторът няма пряко или непряко участие в капитала в никое дъщерно предприятие на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващо функциите по производство или доставка, нито получава дивиденди или други финансови облаги от това дъщерно предприятие.

4.4. Член 10, параграф 1, буква "з"

Правилата, с които се регулира назначаването или смяната на членове на съвета и внасянето на изменения в учредителния акт

Правилата, с които се регулира назначаването или смяната на членове на органи за управление и контрол и внасянето на изменения в Устава на Дружеството са определени в Закона за енергетиката, Закона за публичните предприятия, Устава на дружеството и приетия Правилник за дейността на Надзорния съвет на ЕСО ЕАД.

Правомощията на членовете на органите на управление и контрол са уредени в Закона за енергетиката, Устава на Дружеството и приетите правила за работа на органите на управление.

Съгласно разпоредбата на чл. 81д от ЗЕ, независимият преносен оператор на преносна мрежа за електрическа енергия – част от вертикално интегрирано предприятие, е акционерно дружество с двустепенна система на управление.

Общото събрание на акционерите /Едноличният собственик на капитала/ взема решения за изменение и допълване на устава; преобразуване и прекратяване на Дружеството; увеличаване и намаляване капитала; избор и освобождаване на членовете на Надзорния съвет; назначаване и освобождаване на регистрираните одитори на Дружеството, различни от одиторите на вертикално интегрираното предприятие по смисъла на § 1, т. 3а от ДР на ЗЕ и на дружествата в него; одобряване и приемане на годишния финансов отчет след заверка от назначените регистрирани одитори, решения за разпределение на печалбата, за попълване на фонд „Резервен” и за изплащане на дивидент, освобождаване от отговорност членове на надзорния и управителния съвет и др.

Членовете на надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират от общото събрание на акционерите. Надзорният съвет се състои от 3 до 7 членове. Решението на общото събрание на акционерите поражда действие, ако в срок до три седмици от уведомяването КЕВР не възрази срещу избора на половината минус един от членовете на надзорния съвет на основание, посочено в чл. 81д, ал. 11, т. 1 от ЗЕ – когато възникнат съмнения относно неговата професионална независимост (чл. 81е, ал. 2 от ЗЕ).

Членовете на управителния съвет на независимия преносен оператор се избират и освобождават от надзорния съвет. Надзорният съвет незабавно изпраща на комисията решенията за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му, условията на работа, включително възнагражденията, съответно решенията за предсрочно освобождаване, заедно с мотивите към тях. Решенията пораждат действие, ако в срок три седмици от уведомяването, но не по-кратък от срока за обжалване по ал. 7, комисията не възрази срещу тях (чл. 81д, ал. 3 от ЗЕ).

КЕВР се уведомява за решенията за:

1. избор на член на управителния съвет на независимия преносен оператор;
2. предсрочно освобождаване на член на управителния съвет на независимия преносен оператор след получаването му от лицето, което се освобождава (чл. 81д, ал. 4 от ЗЕ).

4.5. Член 10, параграф 1, буква "и"

Правомощията на членовете на съвета, и по-специално правото да се емитират или изкупуват обратно акции.

Съгласно разпоредбата на чл. 81д, ал. 2 от ЗЕ, управителният съвет на независимия преносен оператор взема решенията, свързани с текущите дейности на оператора на преносна мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата.

Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобрението на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание

на оператора решения относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите (чл. 81е, ал. 1 от ЗЕ).

Без да се засягат решенията на надзорния орган съгласно чл. 81е, ал. 1 от ЗЕ, независимият преносен оператор има право да взема решения независимо от вертикално интегрираното предприятие по отношение на активи, необходими за функционирането, поддръжката или развитието на преносната мрежа, както и правомощия да предлага обвързващи общото събрание решения относно набиране на средства на капиталовия пазар чрез заем или увеличаване на капитала (чл. 81ж, ал. 3 от ЗЕ).

Съгласно чл. 11, ал. 1 от Устава на „ЕСО“ ЕАД отпечатването на акции на дружеството се извършва по решение на управителния съвет след одобрение от надзорния съвет.

5. Състав и функционирането на административните, управителните и надзорните органи на Дружеството и техните комитети

Едноличен собственик на капитала на „ЕСО“ ЕАД е „Български енергиен холдинг“ ЕАД (БЕХ ЕАД), регистрирано в Търговския регистър при Агенцията по вписванията с ЕИК 831373560, чийто Принципал е българската държава, чрез публичен орган – Министерство на енергетиката. Правото на собственост от страна на държавата се упражнява от Министъра на енергетиката.

Органите на „ЕСО“ ЕАД са: Общото събрание (едноличен собственик на капитала), Надзорен съвет и Управителен съвет. Правата на едноличния собственик на капитала се упражняват от Съвета на директорите на БЕХ ЕАД.

Членовете на Надзорния съвет на независимия преносен оператор се избират от общото събрание на акционерите. Надзорният съвет е в състав от трима до седем членове за срок от 5 години, като за избора им се уведомява Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Надзорният съвет на независимия преносен оператор приема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на оператора на преносна мрежа, включително решенията, свързани с одобряването на годишните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на преносна мрежа и обвързващи общото събрание на оператора решения, относно размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите, избира и назначава отговорник по съответствието по смисъла на чл.81к, ал.2 от Закона за енергетиката, както и други въпроси, предоставени в неговата компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Управителният съвет на независимия преносен оператор е в състав от трима до деветима членове с петгодишен мандат. Членовете на Управителния съвет се избират и освобождават от Надзорния съвет. Решенията на Надзорния съвет за избор, както и информация за условията, които уреждат мандата, продължителността и прекратяването му се изпращат на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). Управителният съвет взема решения, свързани с текущите дейности на оператора на електропреносната мрежа, управлението на мрежата и дейностите, необходими за изготвянето на 10-годишния план за развитие на мрежата, както и решава други въпроси, предоставени в негова компетентност от закона или устава на ЕСО ЕАД.

Органи на управление:

Към 31.12.2022 г. Надзорният съвет /НС/ се състои от петима членове в състав:

1. Александър Александров Тричков – член на НС и Председател на НС;
2. Евден Тодоров Николов – член на НС и Заместник председател на НС;

3. Пламен Радов Герджиков – член на НС;
4. Костадин Иванов Попов – член на НС;
5. Пламен Георгиев Радонов – член на НС.

Управителният съвет /УС/ се състои от трима членове в състав, както следва:

1. Ангелин Цачев – Изпълнителен директор на ЕСО ЕАД и член на УС;
2. Антон Славов – Председател на УС и Член на УС;
3. Пламен Йорданов – Член на УС.

На основание чл.81 к, ал.2 от Закона за енергетиката и в съответствие с Устава на дружеството надзорният съвет на ЕСО ЕАД избира отговорник по съответствието на дружеството. Отговорникът по съответствието на ЕСО ЕАД е Григор Григоров.

Дружеството се управлява и представлява от Управителния съвет.

Непосредственото, ежедневно ръководство се осъществява от Изпълнителния директор, съобразно уредените от Устава на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД негови компетенции.

За всички заседания на органите за управление и контрол се водят протоколи, които се подписват от всички присъстващи членове, като се отбелязва гласуването по разглежданите въпроси. Вземането на решения от органите за управление и контрол е съобразно разпоредбите на Устава на Дружеството

Осъществява се активно взаимодействие между Изпълнителния директор и останалите членове на управителния съвет, което допринася за формирането на ясна и балансирана представа за Дружеството и неговото корпоративно управление. По този начин се създават предпоставки за реализирането на един от важните принципи на доброто корпоративно управление – осъществяване на ефективно стратегическо управление на Дружеството, което е неразривно свързано и обусловено от структурата и състава на органите на управление.

Одитен комитет

Съгласно решение на Общото събрание на акционерите (едноличен собственик на капитала) и в съответствие със законовите изисквания и конкретните нужди на Дружеството, са избрани членовете на Одитния комитет, мнозинството от които са независими съгласно чл. 107 от ЗНФО.

Основните функции на Одитния комитет са регламентирани в чл. 108 на Закона за независимия финансов одит и са, както следва:

- Да наблюдава процеса на финансово отчитане и представя препоръки и предложения, за да се гарантира неговата ефективност;
- Да наблюдава ефективността на вътрешната контролна система, на системата за управление на риска и на дейността по вътрешен одит по отношение на финансовото отчитане в одитираното предприятие;
- Да наблюдава задължителния одит на годишните финансови отчети, включително неговото извършване, като взема предвид констатациите и заключенията на Комисията по прилагането на чл. 26, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 537/2014;

– Да проверява и наблюдава независимостта на регистрираните одитори в съответствие с изискванията на глави шеста и седма от ЗНФО, както и с чл. 6 от Регламент (ЕС) № 537/2014, включително целесъобразността на предоставянето на услуги извън одита на одитираното предприятие по чл. 5 от същия регламент;

– Да отговаря за процедурата за подбор на регистрирания одитор и препоръчва назначаването му с изключение на случаите, когато одитираното предприятие разполага с комисия за подбор;

– Да изготвя и предоставя на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори в срок до 30 юни годишен доклад за дейността си и др.

6. Описание на политиката на многообразие, прилагана от по отношение на административните, управителните и надзорните органи на емитента във връзка с аспекти, като възраст, пол или образование и професионален опит, целите на тази политика на многообразие, начинът на приложението ѝ и резултатите през отчетния период

Към настоящия момент дружеството не е разработило и не прилага политика на многообразие.

АНГЕЛИН ЦАЧЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

Съгласували:

Христо Радев

Гергана Терзийска

